

อริยสัจ ๔

อ.สุภีร์ ทุมทอง

-
-
-
-
-
-

ฟังรู้เรื่องบ้าง ไม่รู้เรื่องบ้าง เป็นเรื่องธรรมดา ค่อยๆ ฟังไป ค่อยๆ ศึกษาไป

-
-
-
-
-
-
-
-
-

คำนำ

หนังสือ “อริยสัจ ๔” นี้ เรียบเรียงจากคำบรรยาย
ในหัวข้อ “สาระธรรมจากพระสูตรต้นตปิฎก
ที่ชมรมคนรู้ใจ ณ ห้องพุทธคยา ชั้น ๒๒
อาคารอัมรินทร์พลาซ่า ถนนเพลินจิต กรุงเทพฯ
เวลา ๑๘.๓๐ - ๒๐.๓๐ น. โดยได้นำมาจากการ
บรรยายครั้งที่ ๓๖-๔๐ จำนวน ๕ ตอน บรรยาย
ระหว่างเดือน สิงหาคม ๒๕๕๓ ถึง มกราคม ๒๕๕๔

เนื้อหาที่บรรยายนั้นประกอบไปด้วย

- (๑) ความหมายของอริยสัจ
- (๒) ความสำคัญของอริยสัจ
- (๓) โทษของการไม่รู้อริยสัจ
- (๔) ประโยชน์ของการรู้อริยสัจ
- (๕) สิ่งที่ควรทราบพิเศษเกี่ยวกับอริยสัจ
- (๖) แจกแจงขยายความอริยสัจ

ขออนุโมทนาผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำหนังสือเล่มนี้
และขอขอบคุณญาติธรรมทั้งหลายที่มีเมตตาต่อ
ผู้บรรยายเสมอมา หากมีความผิดพลาดประการใด
อันเกิดจากความด้อยสติปัญญาของผู้บรรยาย
ก็ขอขมาต่อพระรัตนตรัยและครูบาอาจารย์ทั้งหลาย
และขอโหสิกรรมจากท่านผู้อ่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สุภีร์ ทุมทอง

ผู้บรรยาย

๒๕ มกราคม ๒๕๕๖

สารบัญ

บทที่ ๑ อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๑

๑. ความหมายของอริยสัจ	๓
๑.๑ สัจจะที่พระอริยะแห่งตลอด	๕
๑.๒ สัจจะของพระพุทธเจ้าผู้เป็นอริยะ	๑๒
๑.๓ สัจจะจริงแท้ไม่แปรเป็นอย่างอื่น	๑๖
๑.๔ สัจจะที่ทำให้ถึงความเป็นอริยะ	๒๑
๒. ความสำคัญของอริยสัจ	๒๘
๒.๑ เป็นปฏิจจกฏธรรม	๓๑
๒.๒ เป็นสามกัณฐิกธรรม	๓๕
๒.๓ เป็นเอกังสิกธรรม	๓๙
๒.๔ เป็นพยากตธรรม	๔๕
๒.๕ เป็นอัชชาตธรรม	๕๓
๒.๖ เป็นสิ่งที่มีประโยชน์และเป็นเบื้องต้น ของพรหมจรรย์	๖๒

บทที่ ๒ อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๒

๒.๗ เป็นหมวดธรรมที่ใครๆ คัดค้านไม่ได้	๙๓
๒.๘ เป็นสิ่งที่ควรทำโยคกรรม	๑๐๓
๓. โทษของการไม่รู้อริยสัจ	๑๑๓
๓.๑ ทำให้ท่องเที่ยววนเวียนไม่สิ้นสุด	๑๑๔
๓.๒ ทำให้ประสบกับภาวะที่ไม่น่าปรารถนาเป็นอันมาก	๑๑๗
๓.๓ ทำให้สถานที่เกิดไม่แน่ไม่นอน	๑๒๖
๓.๔ ทำให้สร้างทุกข์ ความเร่าร้อน ให้แก่ตัวเอง	๑๓๒
๓.๕ ทำให้ไม่มีหลัก	๑๔๖
๓.๖ ไม่มีทางทำที่สุดแห่งทุกข์ได้	๑๕๓
๔. ประโยชน์ของการรู้อริยสัจ	๑๖๐
๔.๑ ทำให้หยุดท่องเที่ยววนเวียน	๑๖๒
๔.๒ ทำให้ไม่ประสบกับภาวะที่ไม่น่าปรารถนา	๑๖๔
๔.๓ ทำให้เป็นผู้แน่นอน	๑๖๖
๔.๔ ทำให้ไม่สร้างทุกข์ ความเร่าร้อนให้ตนเอง	๑๖๗
๔.๕ ทำให้มีหลัก	๑๖๙
๔.๖ ทำที่สุดแห่งทุกข์ได้	๑๗๐

บทที่ ๓ อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๓ ๑๗๒

- ๔.๗ ทำให้ได้สรณะอันสูงสุด ๑๘๐
- ๔.๘ รู้อริยสัจแล้ว ทุกข์เหลือน้อยมาก ๑๙๐
- ๔.๙ รู้อริยสัจแล้ว ทำให้สิ้นอาสวะได้ ๒๐๑

๕. สิ่งที่ควรทราบพิเศษเกี่ยวกับอริยสัจ ๒๐๔

- ๕.๑ กิจต่ออริยสัจ ๒๐๖
- ๕.๒ จิตเป็นสมาธิจึงรู้อริยสัจ ๒๑๒
- ๕.๓ ญาณในอริยสัจ ๒๒๒

บทที่ ๔ อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๔ ๒๓๘

๖. แจกแจงขยายความอริยสัจ ๒๔๓

- ๖.๑ แบบทั่วไป ๒๔๕
 - ข้อที่ ๑ ทุกขอริยสัจ ๒๔๖
 - ข้อที่ ๒ ทุกขสมุทยอริยสัจ ๒๗๕
 - ข้อที่ ๓ ทุกขนิโรธอริยสัจ ๒๙๐
 - ข้อที่ ๔ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ๓๐๑

บทที่ ๕ อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๕ ๓๑๐

- ๖.๒ แบบแสดงทุกข์แจกเป็นอุปาทานชั้น ๕ ๓๑๘
- ๖.๓ แบบแสดงทุกข์เป็นอายตนะ ๓๒๐
- ๖.๔ แบบแสดงขยายสมุทัยกับนิโรธ ๓๒๒
- ๖.๕ แบบแสดงสมุทัยกับนิโรธเป็นปฏิจสมุปบาท ๓๓๒
- ๖.๖ แบบเปลี่ยนทุกข์เป็นสักกายะเป็นต้น ๓๔๕
- ๖.๗ แบบแสดงอริยสัจในปฏิจสมุปบาท ๓๕๐
 - องค์ที่ ๑๒ ชรามรรณะ ๓๕๑
 - องค์ที่ ๑๑ ชาติ ๓๕๕
 - องค์ที่ ๑๐ ภพ ๓๕๙
 - องค์ที่ ๙ อุปาทาน ๓๖๔
 - องค์ที่ ๘ ตัณหา ๓๗๒
 - องค์ที่ ๗ เวทนา ๓๘๐
 - องค์ที่ ๖ ผัสสะ ๓๘๔
 - องค์ที่ ๕ สฬายตนะ ๓๘๖
 - องค์ที่ ๔ นามรูป ๓๘๗
 - องค์ที่ ๓ วิญญาน ๓๙๑
 - องค์ที่ ๒ สังขาร ๓๙๓
 - องค์ที่ ๑ อวิชชา ๓๙๖
 - องค์ที่ ๐ อาสวะ ๔๐๐

บทที่ ๑

อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๑

อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๑

บรรยายวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๓

ขอนอบน้อมต่อพระรัตนตรัย

สวัสดีครับท่านผู้สนใจในธรรมะทุกท่าน

วันนี้บรรยายสาระธรรมจากพระสุตตันปิฎก ตอนที่ ๓๖ ชื่อหัวข้อว่า อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๑ เลือกมาเฉพาะที่เป็นสาระของธรรมะ บรรยายแบบย่อๆ ฟังแล้วรู้เรื่องบ้าง ไม่รู้เรื่องบ้าง เป็นเรื่องธรรมดา ค่อยๆ ฟังไป ค่อยๆ ศึกษาไป

ในเรื่องอริยสัจทั้ง ๔ บรรยายนำสาระมาจากพระสุตตันตปิฎกโดยแสดงถึงความหมายของอริยสัจก่อนแล้วจึงแสดงถึงความสำคัญตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ตามที่ต่างๆ ต่อจากนั้นก็ขยายความ แจกแจง แยกแยะให้ดูว่า อริยสัจแต่ละข้อคืออะไร จบจากเรื่องนี้ก็ถือว่าสมบูรณ์แล้ว ในการบรรยายอริยสัจโดยย่อๆ ส่วนใครที่ต้องการศึกษารายละเอียดต่อไป หนังสือที่ครูบาอาจารย์ต่างๆ รวบรวมไว้ก็มีมากแล้ว ไปหาอ่านได้ ผมจะบรรยายแบบย่อๆ นะครับ

หัวข้อที่ ๑ ความหมายของอริยสัจ

๓

อริยสัจ ๔
อ.สุกิริ์ ทุมทอง

๑. ความหมายของอริยสัจ

ดูความหมายก่อนนะครับ หัวข้อที่ ๑
ความหมายของอริยสัจ ที่ผมรวบรวมมา
จะแสดงไว้ ๔ ความหมาย

๔

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

๑.๑ สัจจะที่พระอริยะแทงตลอด

อริยสัจ แปลว่า สัจจะที่พระอริยะแทงตลอด
อย่างนี้ก็ได้ คำว่า อริยสัจ มาจากคำว่า
อริย+สัจจะ สองคำรวมกัน แปลว่า เป็นสัจจะที่
พระอริยะแทงตลอด

พระอริยะในที่นี้หมายถึงพระอรหันต์ เพราะว่า
ผู้ที่รู้อริยสัจครบถ้วนสมบูรณ์ต้องเป็นพระ
อรหันต์ พระโสดาบันเป็นต้น ยังรู้ไม่ครบ รู้ไม่
สมบูรณ์เพิ่งจะรู้ครั้งแรก พระโสดาบันนั้น ท่าน
เห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน รู้แจ้งอริยสัจ
เหมือนกัน แต่รู้เพียงบางส่วน พระสกทาคามี
กับพระอนาคามีนั้นก็รู้เห็นในสิ่งที่เคยเห็นแล้ว
แต่ไม่สมบูรณ์ ส่วนพระอรหันต์นั้นเป็นผู้ที่แทง
ตลอดจนครบถ้วนสมบูรณ์ หมุดข้อสงสัยใน
เรื่องอริยสัจ ฉะนั้น อริยสัจ แปลว่า สัจจะที่
พระอริยะคือพระอรหันต์แทงตลอด ส่วนเรา
ทั้งหลายนั้นเป็นพวกปุถุชนก็ยังไม่เคยเห็น ถึง

๕

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

จะเรียนตรงนั้นบ้างตรงนี้บ้าง จำได้บ้าง
ท่องได้บ้าง แต่ยังไม่เคยเห็น ไม่ได้แทง
ตลอด ผู้ที่เห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็น ท่านเรียก
ว่าพระโสดาบัน ผู้ที่เห็นในสิ่งที่เคยเห็นแล้ว
คือ พระสกทาคามี พระอนาคามี ส่วนผู้ที่
เห็นจนแทงตลอด รู้จบสมบูรณ์ ไม่สงสัยใน
อริยสัจข้อใดๆ เลย ก็คือพระอรหันต์

ในสังยุตตนิกาย มหาวรรค ๑๙/๑๗๐๔
พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

เย ทิ เกจิ ภิกขเว อตีตมุตธานํ อรหุโต
สมมาสมพุทฺธา ยถาภูตํ อภิสมฺพุชฺฌิสฺสุ,
สพฺเพ เต จตตาริ อริยสจฺจานิ ยถาภูตํ อภิสมฺพุชฺฌิสฺสุ
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระอรหันต์สัมมา
สัมพุทธเจ้าเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ในอดีตกาล
ได้แทงแล้วตลอดตามความเป็นจริง
พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย
เหล่านั้นทั้งปวง ได้แทงตลอดแล้วตาม
ความเป็นจริงซึ่งอริยสัจทั้งหลาย๔ประการ

พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าและเหล่าอรหันต์
ทั้งหลายทั้งปวงนั้น ท่านแทงตลอดสิ่งเดียวกัน
คือ แทงตลอดอริยสัจทั้ง ๔

อนาคตมุตธานํ ...
ในอนาคตกาลก็เหมือนกัน
เอตฺรทึ ...
ในบัดนี้ก็เหมือนกัน

เหล่าอริยเจ้าที่เป็นอรหันต์ทั้งหลาย ท่านแทง
ตลอดสิ่งเดียวกัน ก็คือ แทงตลอดอริยสัจทั้ง ๔
ตามที่มันเป็นจริง

คำว่า **แทงตลอด** หมายถึง รู้ทะลุปรุโปร่ง
ด้วยญาณปัญญา หมดความสงสัยโดยสิ้นเชิง
ในเรื่องอริยสัจ รู้จบครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ส่วน
พวกเราทั้งหลาย แม้จะเรียนมากมายขนาด
ไหนก็ยังมีข้อสงสัย ยังมองไม่ทะลุอยู่ แม้แต่
พระโสดาบัน พระสกทาคามี และพระอนาคามี
ก็ยังไม่แทงทะลุ ยังไม่แทงตลอด

คำว่า **แห่งตลอด** แปลมาจากบาลีคำว่า อภิสมพุชณิสฺสุ แห่งทะเล หมดข้อสงสัย หมดข้อกังวลใจ เข้าใจชัดที่ได้ชื่ออย่างนั้น ทำไมจึงได้ชื่ออย่างนั้น พระพุทธเจ้าตรัสว่า อุปาทานชั้นทั้ง ๕ นี้เป็นทุกข์ ถ้าพวก ปุถุชนทั่วไปอาจมองไม่ออกว่า เอ...เป็นทุกข์แบบไหน อาจจะต้องอยู่ ส่วนพระ อริยเจ้า ตั้งแต่พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี ก็เห็นเหมือนกัน แต่ไม่แห่งตลอด ไม่ทะเลทั้งหมด ยังไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ ยังรู้เพียงบางส่วน บางส่วนยัง ขยักไว้อยู่ ส่วนพระอรหันต์นั้น แห่งตลอด ครบถ้วน สมบูรณ์ รู้จบหมด ไม่มีข้อสงสัย ในคำนั้นเลย

หรือข้อที่ตรัสว่า ตัณหาเป็นทุกข์ สมุทัย ความอยาก ความต้องการ ความเพติดเพลิน ยินดี ความหลงไปกระทำตามอำนาจ ตัณหาอุปาทาน ตัณหาอุปาทานชักพาไป

ทำนั้นทำนี่ เป็นเหตุเกิดแห่งทุกข์ พวกปุถุชนก็ ยังคิดว่า เอ...น่าจะดีอยู่นะ ชักพาเรามาปฏิบัติ ธรรม หรือ ชักพาเรามาฝึกฝนตนเองให้เป็น คนดี ก็น่าจะดีอยู่ พระอริยเจ้าลำดับต้นๆ พระโสดาบัน พระสกทาคามี และพระอนาคามี ยังไม่รู้จบสมบูรณ์ ยังมีที่ตั้งของตัณหาในบาง ส่วนได้ ส่วนพระอรหันต์นั้นจบแล้ว เห็นว่า ตัณหาเป็นทุกข์สมุทัยจริงๆ ไม่มีที่ตั้งของ ตัณหาอีกต่อไป ไม่มีความทุกข์เกิดขึ้นอีก

อริยสัจข้ออื่นๆ ก็ทำนองเดียวกัน พระโสดาบัน ได้เห็นพระนิพพานเพียงแว็บๆ เท่านั้นเอง พระสกทาคามี พระอนาคามีก็เห็นเพิ่มขึ้น มาอีกหน่อย เห็นสิ่งที่เคยเห็นแล้วนั้นแหละ พระโสดาบันเห็นสิ่งที่ไม่เคยเห็น ส่วน พระอรหันต์นั้นแจ้งครบสมบูรณ์แล้ว

อริยสังขความหมายอันที่ ๑ ที่แปลไว้ใน
ที่นี่ แปลว่า เป็นสังขะที่พระอริยะ คือ
พระอรหันต์แห่งตลอด ไม่ว่าจะ
พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าในอดีต ก็ทรง
แห่งตลอดสิ่งเดียวกันนี้ พระอรหันตสัมมา
สัมพุทธเจ้าในอนาคตก็ทรงแห่งตลอดใน
สิ่งเดียวกันนี้ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
ในปัจจุบันก็เช่นเดียวกัน พระอริยเจ้าที่
เป็นเหล่าอรหันต์ในอดีตในอนาคตและใน
ปัจจุบันก็แห่งตลอดแห่งทะลุสิ่งเดียวกันนี้
แห่งทะลุ ไม่มีจุดติดขัด ไม่มีข้อบกพร่อง ใน
สิ่งที่พระพุทเจ้าแสดงเอาไว้ ไม่มีข้อสงสัย
ในบาลีคำนั้นๆ เพราะคำที่พระพุทเจ้า
ท่านแสดงเอาไว้ นั้น ถึงพร้อมอรรถะ ถึง
พร้อมด้วยพยัญชนะ คนที่เห็นแล้ว ท่าน
ก็ยอมรับว่า มันเป็นเช่นนั้นจริงๆ ตามที่
พระพุทเจ้าบอกเอาไว้ นั่นแหละ ส่วนพวก
ที่ยังไม่รู้ ฟังแล้วกึ่งงงแล้วก็ไปหาอาจารย์
อธิบาย อาจารย์อธิบายแล้วกึ่งงงหนักไป

เรื่อยๆ ส่วนพวกที่รู้ความจริงแล้ว ก็เห็นชัด
เหมือนกับที่พระพุทเจ้าตรัสเอาไว้ นั่นแหละ
ทำนองนี้ เรียกว่า แห่งตลอด แห่งทะลุ

เราทั้งหลายถ้ายังไม่แห่งตลอดยังไม่แห่งทะลุ
ก็ไปเข้าไปหา ให้อาจารย์นั้นช่วยอธิบาย
อาจารย์นี้ช่วยอธิบาย เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่
พระพุทเจ้าตรัสเอาไว้ นั่นแหละ บางทียิ่ง
อธิบายมาก ยิ่งงงมาก ยิ่งสับสนมากไปเรื่อยๆ
จนกว่าจะเห็นได้ด้วยปัญญาของตนเองนั้น
แหละ นี่ความหมายอันที่ ๑ คือ สังขะที่พระ
อริยเจ้า พระอรหันต์ท่านแห่งตลอด แห่งทะลุ
ถ้าเป็นพระอริยระดับอื่นๆ ยังไม่แห่งตลอด ยัง
ไม่แห่งทะลุ พวกปุถุชนนั้นไม่ต้องห่วง ยังหัว
หมุนวนเวียนอยู่กับความไม่รู้ อริยสังขนั้นแหละ

๑.๒ สัจจะของพระพุทธเจ้าผู้เป็นอริยะ

ต่อไปความหมายที่ ๒ อริยสัจ แปลว่า สัจจะของพระพุทธเจ้าผู้เป็นอริยะ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นอริยะผู้เลิศที่สุดในโลก เพราะเป็นพระอริยะบุคคลแรก เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ได้เห็นสัจจะข้อนี้ก่อน ถ้ากล่าวว่ายี่สิบนี้เป็นสัจจะของใคร เป็นสัจจะที่ใครเป็นคนเห็นก่อน ก็ควรจะกล่าวว่า เป็นสัจจะของพระพุทธเจ้าผู้เป็นอริยะ พระองค์ทรงพบเห็นก่อน แล้วก็เอามาบอก แสดง กำหนด แต่งตั้ง เปิดเผยกระทำให้ง่าย ๆ

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๗๐๘ มี
บาลีกล่าวไว้ว่า

สเทเวเก โลเก สมารเก สพรหมเก สสุสมณพราหมณียา
ปชาย สเทวมนุสสาย ตถาคโต อริโย
ตสฺมา อริยสจฺจานีติ วุจฺจนฺติ
พระตถาคตเจ้านั้น เป็นพระอริยะเจ้าคือเป็น
พระอรหันต์ ในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มาร
โลก ทั้งหมดล้วนพร้อมทั้งสมณะและพราหมณ์
เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เพราะฉะนั้น จึง
เรียกว่า อริยสัจ เป็นสัจจะของพระพุทธเจ้าผู้
เป็นอริยะ

ในบรรดาชาวโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก
พรหมโลก พร้อมทั้งหมู่สมณะและพวก
พราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายนั้น พระ
ตถาคตนั้นเป็นพระอริยะองค์แรกคือเป็น
พระพุทธเจ้า ตอนที่ไม่มีพระพุทธเจ้าอยู่ก็ไม่มี
ใครประกาศอริยสัจเลย พอมีพระพุทธเจ้าตรัสรู้
ขึ้นมาแล้ว พระองค์ก็ทรงประกาศอริยสัจ

พระองค์ตรัสรู้อรุณสว่างแล้วก็เอามาบอก
ฉะนั้น ถ้าจะกล่าวว่ อรุณสว่างนี้เป็นความ
จริงของใคร ก็เป็นความจริงของพระพุทธเจ้า
ผู้เป็นอรุณสว่าง ถ้าจะว่าถึงเป็นไฟใหญ่เขา ท่าน
อุปมาเหมือนกับว่า เวลาไก่ออกจากไข่
ตัวไฟใหญ่นั้นจะกะเปาะไข่ออกมาก่อน
แล้วก็ไปบอกน้องๆ ให้รู้วิธี พระพุทธเจ้า
เป็นพระอรุณสว่างองค์แรก ตรัสรู้อรุณสว่างแล้ว
มาบอกคนรุ่นหลังๆ อย่างนี้ สัจจะนี้ก็
เลยได้ชื่อว่า อรุณสว่าง แปลว่า สัจจะของ
พระพุทธเจ้าผู้เป็นอรุณสว่าง ความจริงแล้ว
อรุณสว่างเป็นความจริงที่มีอยู่อย่างนั้นอยู่
แล้ว พระพุทธเจ้าไปตรัสรู้แล้วเอามา
บอกเป็นคนแรก เป็นคนค้นพบ เป็นคนนำ
มาบอก จึงบอกว่าเป็นของพระพุทธเจ้า
ผู้เป็นอรุณสว่าง

พระพุทธเจ้าของเราทั้งหลายนั้นเป็น
พระอรุณสว่าง พระองค์ตรัสรู้แล้วก็นำมาบอก

มาแสดง มาแต่งตั้ง มาเปิดเผย มากระทำให้
ง่าย ในตอนที่ไม่มีพระพุทธเจ้านั้น ทั้งโลก
เทวโลก มารโลก พรหมโลก ทั้งหมู่สัตว์ พร้อม
ทั้งสมณะและพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ทั้ง
หลาย ก็ไม่มีใครรู้เรื่องอรุณสว่าง มีพระพุทธเจ้า
ตรัสรู้แล้วก็นำมาบอก ที่นี้ เวลาถามใครว่า
ความรู้นี้สัจธรรมนี้เป็นของใคร ก็บอกว่า เป็น
สัจจะของพระพุทธเจ้าผู้เป็นอรุณสว่าง นี่ความ
หมายที่ ๒

๑.๓ สัจจะจริงแท้ ไม่แปรเป็นอย่างอื่น

ต่อไปความหมายอันที่ ๓ อริยสัจ แปลว่า เป็นความจริงแท้ ไม่แปรเปลี่ยนเป็นอย่างอื่น อย่างนี้ก็ได้

ในสังยุตติกาย มหาวารวรรค ๑๘/๑๗๐๗ มีบาลีว่า

อิมานิ โข ภิกขเว จตตาริ อริยสัจจานิ อวิตถานิ
อนถถานิ ตสฺมา อริยสัจจานิตฺติ วุจฺจนฺติ
ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสัจทั้ง ๔ ประการ
เหล่านี้แล เป็นสิ่งที่เป็นอย่างนั้น ไม่ใช่
ไม่เป็นอย่างนั้น ไม่เป็นอย่างอื่น
เพราะเหตุนี้ จึงเรียกว่า อริยสัจ

ตถานิ แปลว่า เป็นอย่างนั้น เป็นเช่นนั้น เป็น
อย่างนั้นของมันเอง เป็นของมันอย่างนั้น
อวิตถานิ แปลว่า ไม่ใช่ว่าไม่เป็นอย่างนั้น ไม่
เป็นอย่างนั้นก็หาไม่ได้
อนถถานิ แปลว่า ไม่เป็นอย่างอื่น ไม่เป็นอื่น
ไปจากความเป็นอย่างนั้น

อริยสัจทั้ง ๔ นั้น เป็นอย่างนั้นของมัน เป็น
ของจริงแท้ แน่นอน ไม่เปลี่ยนเป็นอย่างอื่น
ตถานิ เป็นอย่างนั้น *อวิตถานิ* ไม่ใช่ว่าไม่เป็น
อย่างนั้น *อนถถานิ* ไม่เป็นอย่างอื่น มันจึง
เป็นอย่างนั้น ทำไมกายกับใจ คือ อุปาทาน
ชั้นที่ ๕ จึงเป็นทุกข์ ก็เพราะมันเป็นทุกข์
มันเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่ว่าไม่เป็นอย่างนั้น มัน
ไม่เป็นอย่างอื่น จึงเป็นอย่างนั้น จะให้มัน
เป็นสุขมันก็เป็นไปไม่ได้ จะให้ไม่เป็นทุกข์ก็
เป็นไปไม่ได้ เพราะมันเป็นทุกข์ พระอรหันต์
ท่านแทงตลอด กายกับใจนั้นเป็นทุกข์ เป็นของ
จริง เป็นของแท้อย่างนั้น ไม่ใช่ว่าไม่เป็นอย่าง

นั่น ไม่เป็นอย่างอื่น จึงเป็นอย่างนั้น พุดไป พุดมาก็คล้ายๆ กับกำปั้นทุบดินยังงี้ก็ไม่รู้ เรากียังงไปงมา

พวกที่ไม่แทงตลอดก็จะคิดว่า ภายนี้ไม่น่า จะเป็นทุกข์ ก็คาดหวังไป แต่ที่จริงแล้ว ภายก็เป็นทุกข์ พวกที่ไม่รู้อรุณสังข์ ไม่รู้ว่า มันเป็นอย่างนั้น ก็ไปคาดหวังว่าภายจะไม่ทุกข์ พอคาดหวังว่าภายมันจะไม่ทุกข์ ก็เครียดเอง เพราะภายนั้นมันทุกข์ ใจก็เป็นทุกข์ ที่มันเป็นทุกข์ก็เพราะว่ามันเป็นทุกข์ นั้นแหละ ไม่เป็นอย่างอื่น เลยเป็นอย่างนั้น พุดไปก็จะหาว่ากวน ที่มันเป็นทุกข์ ก็เพราะว่ามันเป็นทุกข์ มันไม่เป็นอย่างอื่น มันไม่ได้เป็นสุข มันจึงเป็นทุกข์ ความหมายคืออย่างนี้ ท่านจะมาตั้งคำถามก็ไม่ได้ ทำไมใจเป็นทุกข์ อย่างนี้ก็เป็นพวกไม่รู้เรื่อง แล้วก็ตั้งคำถามไปเฉยๆ ใจนั้นมันเป็นทุกข์ มันจึงเป็นทุกข์ **ไม่ใช่ว่ามันไม่เป็น**

ทุกข์ มันเลยเป็นทุกข์ ทำไมใจมันไม่สุข ก็มันไม่สุข มันก็ไม่สุขเท่านั้นแหละ ถ้าแทงตลอดก็อย่างนี้ แต่ถ้าไม่เข้าใจ ภายมันเป็นทุกข์ ก็คาดหวังว่ามันจะไม่เป็นทุกข์ พอมันทุกข์ขึ้นมา ก็เครียด หาเรื่องใส่ตัวเองไป ตามลักษณะของ**มิจฉาทิฏฐิ** มันชอบหาเรื่องใส่ตนเอง ใจมันก็เป็นทุกข์ ไปคาดหวังว่ามันจะสุข คาดหวังว่ามันจะไม่ทุกข์ ก็เอาทุกข์ใส่ตนเอง วนเวียนไปเรื่อยๆ ที่เป็นเช่นนั้น เพราะยังไม่แทงตลอดนั่นเอง ผู้ที่รู้แจ้งแทงตลอดว่า ภายกับใจ อุปาทานชั้นที่ ๕ นี้มันเป็นทุกข์ทั้งหมดนี้ ต้องเป็นพระอรหันต์ เป็นพระอรุณเจ้าระดับพระอรหันต์ จึงจะเห็นอย่างนั้น เห็นว่ามันเป็นอย่างนั้น แล้วจึงทิ้งมันได้ ส่วนเราทั้งหลายนั้นยังทิ้งมันไม่ลงเพราะยังไม่แทงตลอด มันก็เหมือนกับว่ามีทางเลือกสุขบ้างทุกข์บ้าง ก็จะหนีทุกข์ไปเอาสุข รู้สึกดีบ้างไม่ดีบ้าง ก็หนีไม่ตีไปเอาดี

พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนอย่างนั้นเลย สอนว่าสังขารทั้งหมดมันทุกข์หมด ไม่ว่าสุขก็เป็นทุกข์ สุขเป็นของเกิดดับ มันก็ทุกข์นั่นเอง ทุกข์ก็เป็นของเกิดดับ มันก็เป็นทุกข์นั่นเอง แม้แต่เฉยๆ ก็เป็นของเกิดดับ ก็เป็นทุกข์นั่นเอง ดีก็เป็นของเกิดดับ เป็นทุกข์นั่นเอง ไม่ดีก็เป็นของเกิดดับ เป็นทุกข์นั่นเอง ถ้าเห็นตามความเป็นจริงอย่างนี้ ก็จะเห็นว่าอริยสังขานั้นไม่มีทางแปรเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นไปได้ แต่พวกไม่รู้ก็จะรู้สึกว่ามีทางหลีกเลี่ยง รู้สึกเหมือนว่ามีสุขบ้าง มีทุกข์บ้าง เหมือนมีที่ให้หลบ มีที่ให้เลี้ยงเหมือนพอนไหว ยังไงก็ไม่รู้ แต่ที่จริงมีแต่ทุกข์ ไม่มีสุข มีแต่ทุกข์มาก ทุกข์น้อย ทุกข์พอนไหว กับทุกข์ทนไม่ไหว ทุกข์ทนง่าย ทุกข์ทนยาก แต่ทั้งทุกข์ทนง่าย ทุกข์ทนยาก มันก็ทุกข์ทั้งหมด ถ้ารู้อย่างนี้จึงจะทิ้งได้ จึงจะถูกต้องตามความเป็นจริง จึงจะเรียกว่า เห็นอริยสังข หรือ รู้อริยสังข

ถ้ารู้โดยความเป็นอย่างอื่น ยังไม่เรียกว่าเห็นอริยสังข ความหมายของอริยสังขอย่างที่ ๓ คือ เป็นความจริง แต่ไม่แปรเป็นอย่างอื่น

๑.๔ สังขะที่ทำให้ถึงความเป็นอริยะ

ความหมายของอริยสังขอย่างที่ ๔ คือ สังขะที่ทำให้ถึงความเป็นอริยะ ถ้าใครได้เห็นอริยสังขคนนั้นก็จะได้ถึงความเป็นอริยะ คือ เป็นผู้ที่ห่างไกลจากกิเลส ห่างไกลจากตัณหา ห่างไกลจากทิฏฐิ ส่วนคนไหนที่ยังไม่เคยเห็นอริยสังข คนนั้นก็ยังไม่ถึงความเป็นอริยะ คนที่ได้รู้อริยสังข

ตั้งแต่ขั้นต้น ขั้นแรกคือพระโศดาลัย ท่าน
เรียกว่าได้เห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ได้
เห็นอริยสังครั้งแรก พระโศดาลัยก็ถูกเรียกว่า
ว่าพระอริยด้วย ฉะนั้น ความหมายของ
พระอริยในที่นี้ เริ่มต้นตั้งแต่พระโศดาลัย
เป็นต้นไป ไม่เหมือนกับความหมายของ
อริยในความหมายแรก อริยในความ
หมายแรกนั้น เป็นอริยที่ท่านแทงตลอด
ครบถ้วนสมบูรณ์ หมายเอาเฉพาะพระ
อรหันต์ จึงจะแทงตลอดอริยสังครบถ้วน
สมบูรณ์ ไม่งุนงง ไม่สงสัย ไม่อึกแวก ไม่
เห็นว่ามันเป็นอย่างอื่น ส่วนพระโศดาลัยนี้
ยังเห็นว่ามีส่วนพอจะอาศัยได้บ้าง
เหมือนกัน ยังมีอะไรที่น่ารักน่าเอาอยู่
เหมือนกัน แต่ไม่หลงนาน ส่วนปุถุชนนั้น
ไม่ต้องห่วง ไม่ใช่หลงนานอย่างเดียว
หมกมุ่น จมและหมกติดอยู่กับทุกข์เลยที่
เดียว วนเวียนไปเรื่อย

ในความหมายที่ ๔ อริยสัง แปลว่า สังจะที่
ทำให้ถึงความเป็นอริย คำว่า อริย ในที่นี้
หมายถึงพระโศดาลัยเป็นต้นไป พระโศดาลัย
พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์
คำว่า อริย แปลว่า ห่างไกลจากกิเลส ห่าง
ไกลจากตัณหาและทิฏฐิ ตัณหาคือความอยาก
ได้ ความต้องการ ความคาดหวัง การเห็น
อริยสังนั้นแหละ ความอยากจึงจะถูกไล่ได้ ละ
ตัณหาได้ ละความคาดหวังได้ ละความเห็นผิด
ว่ากายใจเป็นตัวเรา ละความยึดถือว่ากายใจ
เป็นของเราได้

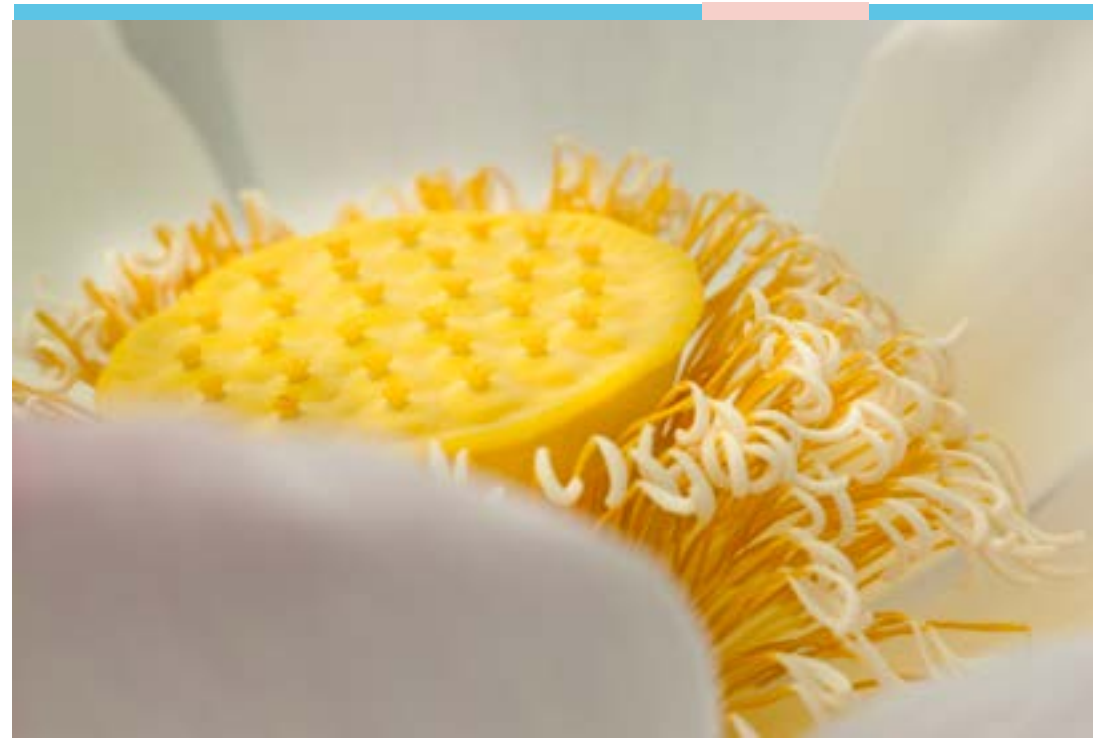
ในอังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ๒๑/๑๙๐ มี
บาลีว่า

อิธ ภิกขเว ภิกขุ อิหิ ทุกขนติ ยถาภูตํ ปชานาติ ...
อโย ทุกขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ
เอว โข ภิกขเว ภิกขุ อริยปุပ္พโต โหติ
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้

ย่อมรู้ตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์ ...
รู้ตามความเป็นจริงว่า
นี่ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย
ภิกษุเป็นผู้ถึงความเป็นอริยะ อย่างนี้แล

ย่อมรู้ตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์ นี่ทุกข์ก็
หมายความว่า เราไม่ได้เห็นโลกๆ นะ เห็น
ใกล้ๆ เห็นจริงๆ เห็นด้วยความรู้สึก เห็น
ด้วยสติปัญญา เห็นด้วยญาณของตนเอง
ที่เดียวว่า อันนี้ คือ อุปาทานขันธ์นี้มันทุกข์
รู้ว่า ตัณหานี้เป็นทุกข์สมุทัย รู้ว่า นิพพาน
นี้เป็นทุกข์นิโรธ จนกระทั่งย่อมรู้ตาม
ความเป็นจริงว่า อริยมรรคมีองค์ ๘ นี้เป็น
ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา ภิกษุชื่อว่า
ผู้ถึงความเป็นพระอริยะ เป็นพระโสดาบัน
เป็นต้นอย่างนี้

อริยสังขในความหมายที่ ๔ แปลว่า เป็นสังข
ที่ทำให้ถึงความเป็นอริยะ เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้
ที่ไปเห็นความจริงนี้เข้าแล้ว กลายเป็นพระอริยเจ้า
ส่วนพวกที่ไม่เคยเห็นก็เป็นปุถุชนที่ไม่แน่นอน
ตลอดไปเรื่อยๆ จนกว่าจะให้เห็น เมื่อได้เห็น
แล้วจึงจะได้เลื่อนขั้นเป็นพระอริยเจ้า

ที่กล่าวมานี้ก็เป็นความหมายของอริยสัจ
ได้ยกบาสิมาประกอบ และให้ความหมาย
เอาไว้ ๔ อย่างด้วยกัน ท่านชอบความ
หมายไหน ก็เอาความหมายนั้น หรือใคร
จะหาความหมายเพิ่มเติมก็ได้ ในอริยสัจ
นั้น แยกเป็น ๒ คำ คำหนึ่งคือ อริยะ อีก
คำหนึ่งคือ สัจจะ

ความหมายที่ ๑ สัจจะที่พระอริยะแห่ง
ตลอด พระอรหันต์นั้นท่านแห่งตลอด แห่ง
ทะลุ หมดข้อสงสัย

ความหมายที่ ๒ สัจจะของพระพุทธเจ้า
ผู้เป็นอริยะ พระพุทธเจ้าเป็นพระอริยะ
เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้อริยสัจแล้ว เอา
มาประกาศบอกเราทั้งหลาย เวลาถามว่า
อริยสัจนี้เป็นสัจจะของใคร ก็จะต้องตอบ
ว่าเป็นสัจจะของพระพุทธเจ้าผู้เป็นอริยะ

ความหมายที่ ๓ ความจริงแท้ ไม่แปรเป็นอย่าง
อื่น มันเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่ว่ามันไม่เป็นเช่นนั้น
มันไม่เป็นอย่างอื่น จึงเป็นเช่นนั้น

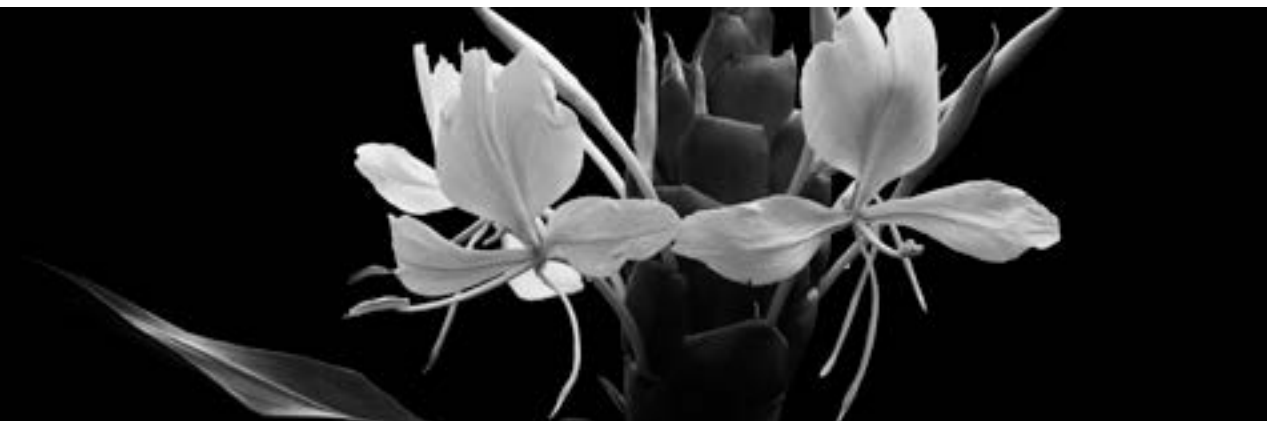
ความหมายที่ ๔ สัจจะที่ทำให้ถึงความ
เป็นพระอริยะ เป็นความจริงที่ผู้ที่ไม่เห็นเข้าไป
รู้เข้าไปแล้ว กลายเป็นพระอริยะเจ้า ส่วนความรู้
อื่นๆ สัจจะอื่นๆ นั้น ไปรู้เข้าไปแล้ว ไม่ได้กลายเป็น
เป็นอริยะเจ้า ต้องรู้อันนี้ จึงจะได้ถึงความ
เป็นพระอริยะ ก็เลศตี้นหาต่างๆ จึงจะถูกเผา ถูก
ทำลายได้ จะหมดกิเลสโดยสิ้นเชิงไปตาม
ลำดับ ส่วนความจริงในแง่มุมอื่นๆ นั้นไปรู้เข้าไป
แล้ว บางทีกิเลสเยอะขึ้นก็มี บางทีตี้นหา
มากขึ้น อยากได้มากขึ้นก็มี บางทีความเห็นผิดเพิ่ม
มากขึ้นก็มี

หัวข้อที่ ๒
ความสำคัญของอริยสัจ

๒. ความสำคัญของอริยสัจ

ในเรื่องของความสำคัญของอริยสัจ ผมก็จะยกมาจากพระสูตรต่างๆ เอาแบบกว้างๆ ก่อน แล้วเอาแบบเฉพาะเจาะจงภายหลัง เพื่อแสดงให้เห็นว่า อริยสัจมีความสำคัญอย่างไร

๒.๑ เป็นปฏิญาณกรรมธรรม

ปฏิญาณ แปลว่า เป็นคำบอกตนเองว่าเป็นอย่างนี้ๆ เป็นคำปฏิญาณตนเอง บอกตนเองได้ว่าตนเองเป็นอย่างนี้ บอกคนอื่นได้ว่าตนเองเป็นอย่างนี้ เป็นปฏิญาณกรรมธรรม เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ความจริงอันนี้แล้วจึงปฏิญาณตนเองว่า ได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเป็นความรู้อื่น พระองค์ก็เคยรู้มาเยอะเหมือนกัน แต่ก็ไม่เคยบอกว่า เป็นผู้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ธรรมะหัวข้อนี้จึงเป็นสิ่งที่ เป็นเครื่องมือในการปฏิญาณตนว่า ตนเองนั้นได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็บอกคนอื่นว่าพระองค์เป็นอย่างนั้น

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๘/๑๖๗๐
มีบาลีว่า

ยโต จ โข เม ภิกขเว อิมสุ จตุสุ อริยสจเจสุ
เอวนติปริวัฏฏํ ทวาทสาการํ ยถาภูตํ ญาณทสสนํ
สุวิสุทฺธํ อโหสิ, อถาหํ ภิกขเว สทเวเก โลเก สมารเก
สพรหมเก สสสมณพราหมณียา ปชาย สทวมนุสสาย
อนุตฺตรํ สสมาสมโโพธิ อภิสมพุทฺโธ ปจฺจณณาสี
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในการใดแล ญาณ
ทัศนะตามความเป็นจริงของเราในปริวัฏ
๓ อย่างนี้ อันมี ๑๒ อาการ ในอริยสัจ
ทั้งหลาย ๔ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ดีแล้ว
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในกาลนั้น เราจึง
ปฏิญาณว่า เป็นผู้ได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมา
สัมโพธิญาณ ในโลก พร้อมเทวโลก
มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้ง
สมณะพราหมณ์ พร้อมเทวดาและมนุษย์

อิมสุ จตุสุ อริยสจเจสุ แปลว่า ในอริยสัจ
ทั้งหลาย ๔ เหล่านี้

เอวนติปริวัฏฏํ แปลว่า มีปริวัฏ ๓ อย่างนี้ มี
การวนรอบ ๓ รอบ อย่างนี้ ในทุกขอริยสัจมี ๓
คือ ทุกขอริยสัจเป็นอย่างนี้ๆ ทุกขอริยสัจควร
กำหนดรู้ ทุกขอริยสัจได้กำหนดรู้แล้ว อริยสัจ
ข้ออื่นๆ ก็มีอย่างละ ๓ มีการวนรอบ ๓ รอบ
ในอริยสัจ ๔ ก็เป็น ๑๒ ลักษณะ

ทวาทสาการํ แปลว่า มี ๑๒ อาการ มีลักษณะ
๑๒ ประการ แยกแยะความแตกต่างออกได้
๑๒ แบบ

ยถาภูตํ แปลว่า ตามความเป็นจริง ตามที่มันเป็น
เป็น มันเป็นอย่างไร ก็รู้ตามที่เป็นอย่างนั้น ไม่
ได้ไปแต่งเติมหรือสร้างขึ้นใหม่

ญาณทสสนํ แปลว่า ญาณทัสสนะ การเห็นด้วย
ญาณ รู้ด้วยปัญญาขั้นสูง รู้แจ้งแทงตลอด

สุวิสุทธี อโหสิ แปลว่า เป็นสิ่งที่บริสุทธิ์
ดีแล้ว สะอาด ผ่องใส หมดยอด ไม่มีมลทิน
ใดๆ ไม่มีอะไรที่ยังไม่รู้

เมื่อเห็นด้วยญาณปัญญาอันบริสุทธิ์
ผุดผ่อง ตามที่มันเป็นจริงแล้วนั้นแหละ
พระพุทธองค์จึงปฏิญาณตนเอง รับรอง
ตนเองด้วยตนเอง และประกาศบอกผู้อื่น
ว่าเราเป็นผู้รู้ รู้ตามความเป็นจริง คนอื่น
คัดค้านไม่ได้ ปฏิญาณกับตนเองว่า ได้รู้
ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว บอกคนอื่นว่า เรา
ได้รู้เช่นนั้นเรียบริ้อยแล้ว รู้จบสมบูรณ์
ตรัสรู้แทงตลอดสัมมาสัมโพธิญาณ ไม่มี
อันอื่นยิ่งกว่านี้อีกแล้ว ไม่ต้องอ้างใครเป็น
อาจารย์ อย่างนี้เรียกว่าปฏิญาณ อริยสัง
๔ นั้นแหละ เป็นปฏิญาณการณธรรม คือ
ธรรมะที่เป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าปฏิญาณ
อย่างนั้น อันนี้ก็มีความสำคัญอันที่ ๑

๒.๒ เป็นสามกัณฑ์ธรรม

อริยสังเป็นธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทุก
พระองค์ยกขึ้นแสดงด้วยพระองค์เอง คน
อื่นๆ นั้นแสดงเรื่องอริยสังไม่ได้ มีพระพุทธเจ้า
เท่านั้นจึงจะแสดงเรื่องอริยสังได้ พระอรหันต์
ทั้งหลายที่เป็นพระสาวกนั้นก็แสดงไม่ได้
เหมือนกัน อาศัยปฏิบัติตามพระพุทธเจ้าแล้ว
ก็ตรัสรู้ตาม ไปเรียนคำสอนของพระพุทธเจ้า
แล้วก็เอามาบอกคนอื่นต่อ พระปัจเจกพุทธเจ้า
ก็รู้อริยสังเช่นเดียวกันนี้ แต่ท่านบัญญัติคำ
ไม่ได้ ตั้งศาสนาไม่ได้ บอกสอนไม่ได้ บอกได้
แค่คำสอนต่างๆ ไปเท่านั้นเอง อริยสังจึงเป็น

ธรรมเทศนาชนิดหนึ่ง ท่านเรียกว่า สามุกังสิกา เป็นธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายยกขึ้นแสดงด้วยตนเอง ส่วนคนอื่น ๆ นั้นไม่สามารถยกขึ้นได้ด้วยตนเอง พระอรหันต์ก็ยกของพระพุทธเจ้ามาแสดง ครูบาอาจารย์ต่างๆ ก็ไปยกของพระพุทธเจ้ามาแสดง อันนี้สำหรับธรรมเทศนาเกี่ยวกับอริยสัจ ถ้าเป็นธรรมเทศนาอย่างอื่น เช่น เรื่องความดีต่างๆ ไป เรื่องศีล เรื่องสมาธิ ครูบาอาจารย์ที่ไหนก็สอนได้ อาจารย์ดีๆ เขาก็สอนให้รักษาศีลได้ อาจารย์ดีๆ ก็สอนให้ทำความดี สอนให้ทำสมาธิอะไรก็ได้ แต่เรื่องอริยสัจแล้ว ต้องเฉพาะพระพุทธเจ้า จึงจะยกขึ้นแสดงได้ จึงจะบัญญัติได้ เรื่องทุกข์กับความพ้นทุกข์ เป็นคำสอนที่พิเศษ

คนที่ยกธรรมเทศนาเรื่องอริยสัจนี้ขึ้นแสดงได้ด้วยตนเองคือพระพุทธเจ้า ส่วนคนอื่น ๆ นั้นฟังพระพุทธเจ้ามา แล้วก็เอามาแสดง

ต่อ ท่านเรียกว่าสามุกังสิกา อุกังสิกา แปลว่า ยกขึ้น สามิ แปลว่าด้วยตนเอง ธรรม เทศนาที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายยกขึ้นแสดงด้วยตนเอง ส่วนคนอื่น ๆ นั้นยกขึ้นแสดงด้วยตนเองไม่ได้ เราทั้งหลายฟังเรื่องอริยสัจมานานแล้ว ยกไปแสดงได้หรือไม่ ต้องท่องเอาไปพูด คือยกของพระพุทธเจ้ามาอีกต่อหนึ่ง เพราะเราเป็นสาวก

ในทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ๙/๒๙๘ อัมพัญญสูตร มีบาลีบอกเอาไว้

*ยथा ภควา อถญาลิต्वा พราหมณัม โปกขรสาตี กลลจิตตัม
มุกุจิตตัม วินีวรณจิตตัม อุทคคจิตตัม ปสนนจิตตัม, อถสส,
ยา พุทธานัม สามุกกสิกา ธมฺมเทศนา, ตํ ปกาเสลิต्वा
ทุกฺขํ สมุทฺथํ นิโรธํ มคคํ*

*ในกาลใด พระผู้มีพระภาคทรงทราบว่
พราหมณัชื่อว่าโปขรสาตี มีจิตอ่อนโยน มีจิต
นิมนวล มีจิตปราศจากนิวรณ์ มีจิตสูง มีจิต*

ที่ฝั่งใสแล้ว ลำดับนั้น พระองค์ทรง
ประกาศเรื่อง ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ซึ่ง
เป็นธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย
ทรงยกขึ้นแสดงเอง แก่พราหมณ์นั้น

สามกัณฐิกาธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทั้ง
หลายทรงยกขึ้นแสดงด้วยพระองค์เอง
คือ ทรงประกาศอริยสัจ ได้แก่ ประกาศ
ให้ทราบเรื่องทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค
อริยสัจนี้จึงมีความสำคัญ คือว่า เป็น
ธรรมะที่ต้องมีพระพุทธเจ้า จึงจะมีอริยสัจ
เป็นธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าเท่านั้นจึง
ยกขึ้นแสดงด้วยพระองค์เองได้ ส่วนเหล่า
อริยสาวกทั้งหลายนั้นยกขึ้นแสดงเองไม่ได้
ต้องไปจำของพระพุทธเจ้ามา แล้วก็เอา
มาพูด ถ้าไม่จำพระพุทธเจ้ามา ก็พูดผิดๆ
พลาดๆ พูดไม่ถูกตามที่พระพุทธเจ้าแสดง
เอาไว้ หรือพูดไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ฉะนั้น
เพื่อให้ถูกต้อง โดยเฉพาะหลักธรรมเรื่อง

อริยสัจแล้ว แม้ผู้บรรลุดุจธรรมแล้วต้องมาเรียน
มาท่องจำไว้ แล้วก็เอามาบอกมาสอนให้
สอดคล้องกับสิ่งที่พระพุทธเจ้าบอกเอาไว้ นี่
เป็นความสำคัญข้อที่ ๒

๒.๓ เป็นเอกัณฐิกาธรรม

อริยสัจนั้นเป็นธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง
โดยส่วนเดียวเท่านั้น ไม่มีขยักขยอน ไม่ใช่
บางครั้งแสดง บางครั้งไม่แสดง ถ้าเป็นธรรม
เทศนาข้ออื่นๆ มีคนมาถามปัญหาในแง่ที่บ้าง
แง่นี้บ้าง บางครั้งพระองค์ก็แสดง บางครั้ง

พระองค์ก็ไม่แสดง ต้องดูเป็นคนๆ ไป บางครั้งแสดงอย่างหนึ่ง บางครั้งแสดงไปอีกอย่างหนึ่ง แต่สำหรับเรื่องอริยสังแล้วเป็นเอกัณสิกขธรรม คือธรรมะที่ทรงแสดงอย่างเดียวกันนั้น ทรงแสดงในแง่เดียว ทรงแสดงแบบชัดเจน แจ่มแจ้ง ถ้าเป็นธรรมเทศนาในแง่มุมอื่นๆ นั้น พระองค์ก็ทรงดูเป็นคนๆ ไป เช่น บางคนมาถามเรื่องว่า ท่านนี้ตายไปแล้วเกิดที่ไหน ต้องดูเป็นคนๆ ถ้าเป็นพระอริยเจ้ามาถาม พระพุทธเจ้าจะตอบให้ คนนี้ตายแล้ว สัมปรายภพเป็นอย่างไร ถ้าพวกปุถุชนมาถาม โดยเฉพาะพวกเห็นผิด จะไม่ตอบ จะต่างกัน ไม่เหมือนเรื่องอริยสัง เรื่องอริยสังนั้น ไม่ว่าจะ เป็นปุถุชน พระองค์ก็ทรงแสดงอย่างนี้แบบเดียวกัน เป็นพระอริยเจ้าชั้นโสดาบันก็แสดงแบบนี้เหมือนกัน พระอริยเจ้าชั้นสกทาคามีก็แสดงอย่างนี้เหมือนกัน พระอริยเจ้าชั้นอนาคามีก็แสดงแบบนี้

เหมือนกัน พระอรหันต์ก็แสดงแบบนี้เหมือนกัน แสดงเหมือนกันหมด เลยเรียกว่าเอกัณสิกขธรรม ไม่มีกลับไปกลับมา แสดงกับปุถุชนแสดงอย่างหนึ่ง แสดงกับพระโสดาบันแสดงอย่างหนึ่ง แสดงกับพระสกทาคามีแสดงอย่างหนึ่ง แสดงกับพระอรหันต์เป็นอย่างหนึ่ง ไม่ใช่อย่างนั้น ธรรมเทศนาอื่นๆ นั้น จะดูเป็นคนๆ ไป ถ้าเป็นพวกปุถุชนที่ไม่ได้สดับ ไม่รู้เรื่อง เป็นพวกยึดถืออัตตาตัวตนอยู่ ถ้ามาถามว่าคนนี้ทำดีแล้วจะได้ดีหรือไม่ พระองค์จะไม่ตอบ เพราะว่าคนนี่ยึดถือผิดว่ามีตัวตนอยู่ ถ้าพระอริยเจ้ามาถาม ทำกรรมดี เมื่อเหตุปัจจัยพร้อมให้เป็นผลดี ไม่มีมีความเข้าใจผิด พระพุทธเจ้าก็จะตอบให้ ทำอย่างนี้แล้ว จะมีได้รับผลเป็นอย่างไรบ้าง ดูเป็นคนๆ ไป

ธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้ามีเยอะ ตามบุคคล คำถาม สถานการณ์มากมาย ต่างๆ กันไป ทรงแสดงยกย่องไปตามที่เหมาะสม

ถ้าเป็นเรื่องอริยสัจ มีอย่างเดียวกันนั้น คือ แสดง ๔ ข้อเหมือนกันหมด ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เวลาขยายความ ไม่ว่าจะขยาย ความกับพวกปุถุชน พระอริยเจ้าก็เหมือนกัน เลยเรียกว่าเอกังสิกธรรม แปลว่า โดย ส่วนเดียว โดยลักษณะเดียวกันนั้น ไม่มีการแปรเป็นอย่างอื่น เราฟังเรื่องอริยสัจก็ ฟังแบบเดียวกันนั้นแหละ ตั้งแต่เป็นปุถุชน จนเป็นพระอรหันต์ ฟังคำเดียวกัน พวก ปุถุชนก็ฟังอันเดียวกับที่พระอรหันต์ฟัง ที่ แตกต่างกันคือความเข้าใจเท่านั้นเอง อัน นี้เป็นเทศนาในแบบอริยสัจ

ฉะนั้น เราเรียนเรื่องอริยสัจไปแล้ว จึงเป็น เรื่องง่าย และไม่ต้องตีความอะไร ตรงไป ตรงมา ถ้าเป็นธรรมะหมวดอื่นๆ จะต้อง ตีความในแง่ว่า พระองค์แสดงเรื่องนี้ แสดง แก่ใครอยู่ คนนั้นเขามีจิตระดับไหน บางที เจอคนนี้ พระองค์แสดงเรื่องศีล บางทีเจอ

คนนี้แสดงเรื่องสมาธิ ให้ไปทำสมาธิ บางที เจอคนนี้ให้ไปเจริญปัญญา ดูเป็นคนๆ ไป แต่ เรื่องอริยสัจแล้ว ไม่มีการดูเป็นคนๆ อย่างนั้น แสดงเหมือนกันหมดเลย แสดง ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกขอริยสัจ ทุกขสมุทยอริยสัจ ทุกขนิโรธอริยสัจ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสัจ เรียงอย่างนี้หมด เอาเรื่องทุกข์ขึ้นก่อน ต่อมาเรื่องทุกขสมุทัย ต่อมาทุกขนิโรธะ ต่อมา ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา เวลาขยายความก็ เหมือนกัน

พระองค์ตรัสไว้ ในทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ๙/๔๒๔ ไปภูธปาทสูตรว่า

อิทฺถิํ ทุกฺขนฺติ โข โปฏฺฐปาท มยา เอกฺลึโก
ธมฺโม เทลิตฺโต ปถยตุตฺโต
'อโย' ทุกฺขสมฺมุทยो'ติ ...
'อโย' ทุกฺขนิโรโธ'ติ ...
'อโย' ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา'ติ ...

ดูก่อนไปภูธูปาทะ ความจริงว่า นี่ทุกข์
เป็นเอกังสิกธรรม อันเราตถาคตแสดงแล้ว
บัญญัติแล้ว ความจริงว่า นี่ทุกข์สมุทัย
นี่ทุกข์นิโรธ นี่ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา
ก็เหมือนกัน

คำว่า นี่ทุกข์ เป็นเอกังสิกธรรม อุปาทาน
ชั้นทั้ง ๕ เป็นทุกข์ อันนี้เป็นเอกังสิกธรรม
ที่พระองค์แสดงแล้ว บัญญัติเอาไว้แล้ว
ต้นหาคือทุกข์สมุทัย ความสิ้นต้นหาคือ
นิพพานนี้เป็นทุกข์นิโรธ อริยมรรคมีองค์
๘ นี้ คือ ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา เป็น
เอกังสิกธรรมอันเราตถาคตแสดงเอาไว้
แล้ว บัญญัติเอาไว้แล้ว ไม่มีการสลับลำดับ
ไม่มีว่าเอาทุกข์สมุทัยมาขึ้นก่อน เอาทุกข์
มาทีหลัง ไม่มีอย่างนั้น แสดงตามอย่างนั้น
ตลอด

๒.๔ เป็นพยากตธรรม

อริยสัจเป็นธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงตอบใน
ทุกข์ สภาณการณ ถ้าเป็นธรรมะหมวดอื่นๆ
นั้น พระองค์ทรงตอบบ้าง ไม่ตอบบ้าง โดย
เฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับทัญญู เกี่ยวกับความ
เห็นผิดต่างๆ โลกนี้เที่ยง หรือ ไม่เที่ยง โลกมี
ที่สุด หรือ ไม่มีที่สุด สัตว์ตายแล้วเกิดอีก หรือ
ไม่เกิดอีก อย่างนี้ จะไม่ตอบ

พวกเรายุคนี้ ก็จะบอกว่า โอ้.. โลกนี้มันไม่เที่ยง
เดี๋ยวสักหน่อยน้ำจะท่วม มันจะแปรปรวน
อะไรก็ว่าไป แต่ปัญหานี้พระพุทธเจ้าจะไม่ตรัส
ตอบสำหรับปุถุชนทั่วไป ถ้าเป็นพระอริยเจ้า

บางทีก็ทรงเล่าให้ฟัง โลกมันเป็นไป
อย่างไร เจริญขึ้นและเสื่อมลงอย่างไร

ปัญหาโลกเที่ยงหรือไม่เที่ยง โลกมีที่สุด
หรือไม่มีที่สุด สุขและทุกข์ใครทำให้ สุข
และทุกข์นี้เราทำเอง หรือสุขและทุกข์นี้
คนอื่นกระทำ อย่างนี้ ถ้าเป็นพวกที่มีความ
เห็นผิดมาถ้าม พระพุทธองค์จะไม่ตรัส
ตอบ ตอบเรื่องอริยสัจให้แทน

ในมัชฌิมนิกาย มัชฌิมปิณณาสก ๑๓/๑๒๘
จุฬามาลูกยกยบุตร มีบาลีว่า

‘อิทฺ ทุคฺขนฺ’ติ มาลฺุงกฺยปฺตฺต มยา พฺยากตํ
‘อโย ทุคฺขสมฺุทโย’ติ มยา พฺยากตํ
‘อโย ทุคฺขนิโรธ’ติ มยา พฺยากตํ
‘อโย ทุคฺขนิโรธคามินี ปฏฺิพทา’ติ มยา พฺยากตํ
ดูก่อนมาลูกยกยบุตร ความจริงว่า นี้ทุกข์
อันเราพยากรณ์แล้ว

ความจริงว่า นี้ทุกข์สมุทัย อันเราพยากรณ์แล้ว
ความจริงว่า นี้ทุกข์นิโรธ อันเราพยากรณ์แล้ว
ความจริงว่า นี้ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา
อันเราพยากรณ์แล้ว

พยากรณ์ คือ ทรงตอบให้ ทรงแสดง แจกแจง
ขยายความให้ชัดเจน ถ้ามามาแล้วจะตอบให้
ถ้าถามว่า อะไรคือทุกข์ อะไรคือความดับแห่ง
ทุกข์ อย่างนี้พระองค์ตอบให้เลย ถ้าถามเรื่อง
อื่นๆ นั้นไม่แนเหมือนกัน เรื่องอริยสัจจึงเป็น
พยากตธรรม เป็นธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรง
พยากรณ์ ทรงแก้ไขให้ ทรงขยายความให้

เรื่องอริยสัจ เป็นเรื่องทีบอกให้ทราบว่าจะไร
เป็นไร อะไรเป็นทุกข์ อะไรเป็นเหตุเกิดทุกข์
เป็นต้น พระพุทธองค์ตรัสตอบให้ พระองค์
ต้องการประกาศและเปิดเผยเรื่องนี้ ส่วนเรื่อง
อื่นๆ เป็นเรื่องล่อใจ หรือเตรียมความพร้อม
เรื่องการให้ทาน การรักษาศีล ธรรมเทศนา

เรื่องอื่นๆ เป็นการแสดงเพื่อให้ปรับจิตใจ เหมือนกับเรื่องนางวิสาขาที่ดี ท่านอนาถ บิณฑิกเศรษฐีที่ดี พระเจ้าพิมพิสารที่ดี มา เฝ้า พระพุทธองค์ทรงแสดง **อนุบุพพิกา** คือ ทานกถา ศีลกถา สักคกถา กามาทีวกถา เนกขัมมานิสังสกถา แสดง เรื่องทานเรื่องการทำทาน เรื่องศีล เรื่อง สวรรค์ ซึ่งเป็นผลของทานและศีล เรื่อง โทษของกามคุณ และเรื่องอานิสงส์ของ การออกจากกามคุณ เรื่องเหล่านี้แสดง เอาไว้เพื่อปรับจิต ให้มีความพร้อม ไม่ใช่ วัตถุประสงค์หลัก พอทรงทราบว่า ท่าน เหล่านั้นมีจิตอ่อนโยน สะอาด ปราศจาก นิเวศน์ เหมาะแก่การงานแล้ว เป็นจิตที่ เหมาะสำหรับรับฟังอริยสัจ ก็ทรงประกาศ อริยสัจ เรื่องอริยสัจนี้เป็นเรื่องหลักที่ พระพุทธเจ้าทรงประกาศ ส่วนเรื่องอื่นนั้น เอาไว้ฝึกจิตให้พร้อม พวกปุถุชนที่ไม่ได้ สดับ หรือพวกที่เพเลิดเพลินหมกหมุ่นอยู่

จิตของพวกเขายังไม่พร้อม ก็สอนให้ไปให้ทาน บ้าง รักษาศีลบ้าง สอนให้เจริญกรรมฐานต่างๆ พิจารณาอสุภะบ้าง พิจารณาว่าตัวเองจะต้อง ตายเป็นธรรมดาบ้าง

เราทั้งหลายถ้าเข้าใจความสำคัญของอริยสัจ แล้ว ก็อย่ามัววุ่นแต่เรื่องทำทาน สมาทาน ศีล อะไรวนเวียนมากเกินไป เรื่องทาน ศีล ก็ ดีเหมือนกัน แต่เป็นแค่การปรับจิต **เพื่อให้จิต เป็นสมาธิ** มีความตั้งมั่น ไม่หลงยินดีไม่หลง ยินร้าย โดยส่วนใหญ่เราทั้งหลายนั้น พอเวลา ฟังเรื่องทานแล้วก็จะรีบไปทำทาน เพราะทำ แล้วได้อานิสงส์ ได้ผลบุญ อย่างนี้ๆ แต่ความ จริง ฟังเรื่องทาน ทำทาน เพื่อให้จิตมีสมาธิ จะได้ฟังอริยสัจต่อไป เหมือนพระอริยสาวก ทั้งหลายได้ทำกันมา พระพุทธเจ้าทรงสอน ทานกถา ศีลกถา ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐียัง ไม่ได้ไปให้ทานเลย แต่เทศน์ให้ฟังเพื่อปรับ จิตให้เป็นสมาธิ พระพุทธองค์ประกาศอริยสัจ

ท่านก็เห็นความจริง พอเห็นความจริง เป็นพระโสดาบันแล้ว ท่านอนาถบิณฑิกะ จึงให้ท่านต่อมาภายหลัง แต่เราทั้งหลาย ฟังเรื่องผลของท่าน จบแล้วกิเลสเอาไปกินหมด ยังไม่ได้ฟังเรื่องอริยสัจเลย ไปเอาผลของท่านก่อน ฟังเรื่องศีลแล้ว ศีลดี อย่างนั้นอย่างนี้ ไปรักษาศีลเพื่อจะได้ไป สุกตฺโลกสววรรคเสียก่อน มันก็วนเวียน ยังไม่ได้ฟังอริยสัจเลย โดยส่วนใหญ่จะเป็น อย่างนั้นกัน

เราทำบุญ ทำทาน รักษาศีล เป็นการฝึกให้ มีความยึดถือน้อยลง ให้มีความอยากน้อยลง ให้มีความยินดียินดีน้อยลง แล้ว พอกจิตให้มีความสะอาดปลอดโปร่งตั้งมั่น เป็นสมาธิ เพื่อเอามาฟังอริยสัจให้เข้าใจ ถ้าจิตยังไม่พร้อม ฟังอริยสัจ ก็ไม่เห็นความจริง ทั้งๆ ที่ความจริงก็อยู่ต่อหน้าอยู่แล้ว

กายกับใจนี้มันทุกข์ ถ้ายังยึดถืออยู่มาก ก็มอง ไม่ออก พอพูดว่ากายกับใจเป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน เป็นแต่เพียงตัวทุกข์ กิ่งงเลย มีแต่ คิดว่า คนด่าเป็นทุกข์ ตกงานเป็นทุกข์ สามี ทั้งเป็นทุกข์อยู่นั่นแหละ พอมาพูดว่า กายกับ ใจ อุปาทานชั้นที่ ๕ เป็นทุกข์ นี่ฟังไม่รู้เรื่อง สามีทั้งเป็นทุกข์ สามีไปมีเมียน้อยเป็นทุกข์ อย่างนี้พอฟังรู้เรื่อง พระพุทธเจ้าสอนให้เห็น ทุกข์แล้วก็ทิ้งมันไป สามีไปมีเมียน้อยก็น่าจะ ดีแล้วใช้ไหม อย่างนี้ เราไม่ได้ทิ้งนะ เขาไปเอง เราไม่ได้ผลักทิ้ง มีคนอื่นช่วยดึงไป รับภาระ แทนไปสบายเลย เพราะสามีกี่เป็นตัวทุกข์ ด้วย แต่เรานี่ สามีไปมีเมียน้อย มันทุกข์ เรา ต้องไปแย่งกลับมาคืน กลายเป็นชะอย่างนั้นไป อีก แท้ที่จริง เขาไปเองอย่างนั้น ตัวทุกข์หายไปเอง หายไปตั้ง ๕ ชั้นนี้ แทนที่จะสบายใจ กลับเป็นทุกข์ไปชะอีก เป็นทุกข์เพราะทุกข์มัน จะจากไป อย่างนี้ก็วนเวียนอยู่

ไม่รู้จะทำอย่างไรแล้ว ผู้ที่ไม่มีสมาธิ ไม่เห็นความจริง วนเวียนไปเอาทุกข์ นอน กอดกองทุกข์ ก็ไม่พ้นจากทุกข์

ธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศบอกกับเราทั้งหลาย คือ อริยสัจ เป็นพยากตธรรม เป็นธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์แก้ไขให้ เราทั้งหลายนั้น โดยทั่วไปแล้ว จะถามแต่เรื่องวนเวียน ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น ทำไมถึงต้องเป็นเรา ทำกรรมดีแล้วจะไปได้เกิดที่ไหน จะได้รับผลไหม อะไรก็ว่ากันไป

๒.๕ เป็นอภิปุถุธรรม

ต่อไป อริยสัจนั้นมีความสำคัญ คือเป็นอภิปุถุธรรม เป็นธรรมะที่พระพุทธเจ้ากล่าวเอาไว้ บอกเอาไว้ สั่งสอนเอาไว้ เหมือนกับคำว่า สวากขาโต คำว่า อภิปุถุธรรม ก็รวมอยู่ในคำว่า สวากขาตนะ นั่นแหละ เป็นธรรมะที่พระพุทธเจ้าตรัสเอาไว้ดีแล้ว

ในสังยุตนิคาย มหาวารวรรค ๑๘/๑๗๑๓ พระพุทธเจ้าตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า

กิลยจิ ภิกขเว มยา อภิปุถุ
อิทํ ทุกขนติ ภิกขเว มยา อภิปุถุ
อโย ทุกขสมุทยโต มยา อภิปุถุ
อโย ทุกขนิโรธโต มยา อภิปุถุ
อโย ทุกขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ มยา อภิปุถุ
ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย อะไรเล่า
ที่เราตถาคตบอกแล้ว

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความจริงว่า นี้ทุกข์
อันเรตถาคตบอกลแล้ว
ความจริงว่า นี้ทุกข์สมุทัย
อันเรตถาคตบอกลแล้ว
ความจริงว่า นี้ทุกข์นิโรธ
อันเรตถาคตบอกลแล้ว
ความจริงว่า นี้ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา
อันเรตถาคตบอกลแล้ว

อีกขาคะ แปลว่า บอก, แสดง, บอกเอาไว้,
ประกาศเอาไว้

เรื่องที่พระพุทธเจ้าบอกเอาไว้ คือเรื่องว่า
นี้ทุกข์ อุปาทานขันธนี้เป็นทุกข์ ทรงชี้ชัด
บอกเอาไว้ ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย ฝึกฝนแล้ว
ก็เห็นจริงได้ ไม่จำกัดกาลเวลา และบัณฑิต
เห็นได้ด้วยตนเอง

อริยสัจมีความสำคัญในแง่ที่ว่า เป็นอภิปุถุธรรม
เป็นธรรมะที่พระพุทธเจ้าประกาศเอาไว้ บอก
เอาไว้อย่างดี อย่างถูกต้องแจ่มแจ้ง และใช้ได้
ทุกกาลเวลา เราจึงควรใส่ใจฝึกฝนเพื่อให้เห็น
ตามที่ทรงแสดงไว้ เช่น พระองค์ตรัสว่า นี้คือ
ทุกข์ กายกับใจเป็นทุกข์ ตรัสเอาไว้อย่างดี ถูก
ต้อง ชัดเจนแล้ว เราก็เพียงแต่มาฝึกฝนให้เห็น
ตามความเป็นจริงว่า นี่เป็นทุกข์ กายกับใจ
นี่เป็นทุกข์นะ พระองค์ตรัสว่า นี้ทุกข์สมุทัย
ตัณหา ความอยาก ความคาดหวังด้วยความ
ไม่รู้ นี่เป็นทุกข์สมุทัย กายกับใจนี้มันเป็นทุกข์
ไปคาดหวังว่ามันจะไม่ทุกข์ นี่เป็นทุกข์สมุทัย
กายบังคับไม่ได้คาดหวังว่าจะบังคับได้อันนี้
ทุกข์สมุทัย จิตบังคับไม่ได้ คาดหวังว่าจิตจะ
บังคับได้ อันนี้ทุกข์สมุทัย สามิเราก็เป็นตัว
ทุกข์นะ เป็นรูปเป็นนาม คาดหวังว่าสามิจะ
ให้ความสุขแก่เราได้ตลอด อันนี้เป็นทุกข์สมุทัย
ถูกเป็นที่พึ่งไม่ได้ ไม่ใช่ตัวตนนะหวังว่าจะพึ่งถูก
เป็นทุกข์สมุทัย อย่างนี้รู้จักไหม

อริยสัจนั้นพระพุทธองค์ทรงประกาศเอาไว้ดีแล้ว เราทั้งหลายไม่ค่อยได้ศึกษาเรื่องนี้สัก ทั้งๆ ที่เป็นความจริงที่อยู่ต่อหน้าต่อตาเราอยู่แล้ว ชอบไปศึกษาเรื่องอื่นๆ ที่พระพุทธเจ้าไม่ได้สอน เช่น ทำอย่างไรจะหนีทุกข์ได้ ทำอย่างไรจะได้สุขตลอดกาลนาน พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนอย่างนั้น พระองค์ไม่ได้สอนให้ไปหาสุขในสังขาร เพราะสังขารทั้งหมดล้วนเป็นทุกข์ สุขที่แท้จริง มีที่เดียวเท่านั้นแหละคือพระนิพพาน พระพุทธเจ้าไม่ได้ให้หาอะไรที่เที่ยงในสังขาร เพราะสังขารทั้งหมดมันไม่เที่ยง สิ่งที่เที่ยง คงทน มีสิ่งเดียวคือพระนิพพาน ที่พึงได้มีที่เดียวคือพระนิพพาน ไม่ได้ให้มาหาแก่นสารในสังขาร เพราะสังขารมันเป็นทุกข์ ไม่มีแก่นสาร แก่นสารมีที่เดียวคือพระนิพพาน บางคนไม่เข้าใจ ไม่รู้จักว่าอันนี้ทุกข์ อันนี้ทุกข์สมุทัย ไม่รู้ทุกข์นิโรธ คือพระนิพพาน

ความพ้นทุกข์นี้คือพระนิพพาน ความไม่มีทุกข์นี้คือพระนิพพาน มาหาความไม่มีทุกข์ในโลกไม่ได้นะ หาความพ้นทุกข์ในกายในใจนี้ หาไม่ได้ หาความไม่มีทุกข์จากสามิได้ไหม ไม่ได้หรอก เพราะสามิเป็นทุกข์ หาความสุขจากลูกก็ไม่ได้ หาความสุขจากจิตใจตนเองมันก็ไม่ได้ เพราะใจนี้มันเป็นทุกข์ **ต้องเห็นมันตามที่เป็นจริง** ยกเว้นจะหลอกตนเองไปเรื่อยๆ ชอบใหม่หลอกตนเอง เราทั้งหลายชอบหลอกตนเองไปเรื่อยๆ หวังว่าสักวันๆ จนจะตายอยู่แล้ว ที่เป็นเช่นนั้นเพราะไม่รู้อริยสัจ นี่เป็นแบบความหมาย กว้างๆ ทั่วๆ ไป ให้เห็นมุมแบบกว้างๆ พุทธมาถึงข้อที่ ๕ แล้ว ท่านทั้งหลายจำกันได้บ้างหรือเปล่า

ข้อที่ ๑ เป็นปฏิกุญญากรณธรรม เป็นธรรมะที่ เป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าปฏิกุญญาตนเองว่า ได้ ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยม ไม่มี อันอื่นที่ยิ่งไปกว่านี้อีกแล้ว แต่ก่อนพระองค์ ไม่เคยปฏิกุญญาเลย ถึงแม้จะมีคนบอกว่า โอ้.. ท่านเก่งมากแล้ว ท่านสำเร็จแล้ว สามารถรู้ สิ่งที่เราไม่รู้หมดเรียบร้อยแล้ว มาเป็นอาจารย์ สอนลูกศิษย์ด้วยกันเถอะ พระพุทธเจ้าก็ไม่เคย ปฏิกุญญา เมื่อตรัสรู้ร้อยสี่เจ้านั้นที่พระองค์ ปฏิกุญญา มีอาจารย์ของพระโพธิสัตว์ บอกไว้ เหมือนกันว่า ท่านรู้ทั้งหมดแล้ว เรารู้อย่างไร ท่านก็รู้อย่างนั้น ท่านรู้อย่างไรเราก็รู้อย่างนั้น รู้เหมือนๆ กันแล้ว หมตภูมิอาจารย์แล้ว แต่ พระพุทธเจ้าก็ไม่เคยปฏิกุญญาว่าถึงที่สุดแล้ว จนเมื่อพระองค์ตรัสรู้ร้อยสี่เจ้านี้แหละ พระองค์ จึงได้ปฏิกุญญาตนเอง

ข้อที่ ๒ อริยสังขรณ์นั้นเป็นธรรมเทศนาชนิดหนึ่ง เรียกว่า สามุกังสิกรรมเทศนา เป็นพระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงยกขึ้นแสดงด้วยตนเอง คนอื่นๆ ยกขึ้นแสดงไม่ได้ เป็นธรรมะที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้นที่ยกขึ้นแสดงได้ บอกได้สอนได้ ส่วนคนอื่นๆ ก็จำมาแล้วก็นำมาบอกต่อ

ข้อที่ ๓ อริยสังขรณ์นั้นเป็นเอกังสิกรรม เป็นธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแบบเดี่ยวลักษณะเดียว เรียงตามลำดับเหมือนกันทุกๆ เทศนา เวลาแสดงเรียงลำดับหรือขยายความก็ไม่มีการคลาดเคลื่อน เหมือนกันเสมอ

ข้อที่ ๔ อริยสังขรณ์นั้นเป็นพยากตธรรม เป็นธรรมะที่พระพุทธเจ้าตอบให้ ถ้ามีผู้ถามเกี่ยวกับอริยสังขรณ์แล้วพระองค์จะแก้ไข แจกแจง ยกตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจน บอกตามความเป็นจริง ถ้าคนถามปัญหาชนิดอื่นๆ นั้น บางทีพระองค์ก็จะไม่ตอบ ยกเว้นเป็นพระอริยเจ้าก็จะตอบให้เป็นเรื่องๆ ไป คำถามที่ทรงตอบให้ จะเน้นมาที่อริยสัง

ข้อ ๕ เป็นอักขาตธรรม อริยสังขรณ์นั้นที่พระพุทธเจ้าประกาศ บอก สอนโดยแจ่มแจ้งชัดเจน เพื่อให้สาวกทั้งหลายนั้นนำไปปฏิบัติ ถ้าจะถามว่าอะไรละที่พระพุทธเจ้าบอกไว้ อย่างชัดเจน ไม่คลาดเคลื่อนให้นำไปปฏิบัติได้ ทุกกาลทุกเวลาคือเรื่องอริยสัง

๒.๖ เป็นสิ่งที่มีประโยชน์และเป็นเบื้องต้นพรหมจรรย์

ทีนี้ เหตุผลอะไรล่ะ เรื่องอริยสัจจึงเป็นเอกังสิกธรรม เป็นพยากตธรรม หรือเป็นอีกขาตธรรม พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่าเพราะอริยสัจนี้เป็นเรื่องที่มีประโยชน์ที่เราทั้งหลายควรจะได้รับเมื่อเป็นมนุษย์ ก็เลยเอามาเป็นความสำคัญข้อที่ ๖ อริยสัจนั้นเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ และเป็นเบื้องต้นของพรหมจรรย์นะคะ

เราทั้งหลายมักจะพูดถึงเรื่องคุณงามความดี เรื่องทาน เรื่องศีล ว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์อย่างนั้นอย่างนี้ พระพุทธเจ้าตรัสถึงสิ่งที่มีประโยชน์จริงๆ คือเรื่องอริยสัจ ที่พระองค์ทรงสอนเรื่องอริยสัจ ตั้งอริยสัจเป็นเอกังสิกธรรม พยากตธรรม เรื่องอริยสัจ และบอกสอนเรื่องอริยสัจ เพราะเรื่องอริยสัจเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ ประกอบด้วยประโยชน์มาก ถ้ารู้เรื่องอริยสัจเพียงเรื่องเดียว เรื่องอื่นๆ ก็จะครอบคลุมไปด้วย เรื่องอื่นๆ นั้น บางทีไม่ใช่ไม่มีประโยชน์อย่างเดียว ยังมีโทษด้วย บางคนเรียนธรรมะ กิเลสก็มากขึ้น เขาก็ยังไม่รู้ตัวอีก แบบนั้นเรียนไปก็ไม่ค่อยได้ประโยชน์อะไร เรียนไปแล้วรู้สึกว่าคุณมากู้ขึ้น รู้สึกว่าตนเองเก่งขึ้น ทำสมาธิ ออกจากสมาธิแล้ว รู้สึกภูมิใจในตัวเองมาก อัดตาดำตนก็พองขึ้นมาอีก บางคนก็นึกว่าได้ประโยชน์จากการนั่งสมาธิแล้ว พระพุทธเจ้าทรงบอกอย่างนั้นไม่ได้ประโยชน์ เพราะไม่ได้เป็นไปเพื่อการเห็นอริยสัจ ไม่ได้เป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์

อย่างเราชอบนั่งสมาธิกัน ถ้านั่งแล้วนั่งได้ดี พอออกมาแล้วภูมิใจ อัดตามันก็โตขึ้น รู้สึกว่าควบคุมมันควบคุมนี้ได้ ผู้ปฏิบัติเขาไม่รู้เรื่อง รู้สึกว่าภูมิใจเหลือเกิน สามารถนั่งสมาธิได้ ๑ ชั่วโมงโดยไม่ปวดหลัง เดินจงกรมได้ตลอดคืนยันรุ่งโดยไม่เป็นอะไรเลย รู้สึกภูมิใจ มีตัวตนมากขึ้นไปอีก โดยส่วนใหญ่จะเป็นกันอย่างนั้น เพราะไม่รู้ อริยสัจ พอไม่รู้ อริยสัจแล้ว ละตัณหาและทิฏฐิไม่ได้ ละความรู้สึกว่ามีตัวตนไม่ได้ ละความรู้สึกว่าเราได้นั้นได้นี้ก็ไม่ได้ ละความรู้สึกว่าเราควบคุมมันควบคุมนี้ก็ได้ ไม่ได้ แต่รู้สึกว่าได้มากขึ้น ดีมากขึ้น ควบคุมมันควบคุมนี้ได้มากขึ้น รู้สึกว่าเราเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีตัวเราอยู่เสมอทีเดียว

การปฏิบัติเพื่อรู้ อริยสัจ เป็นการฝึกให้เห็นว่าไม่มีเรา ไม่ใช่ฝึกให้เราเปลี่ยนแปลง

อะไรหรอก เราทั้งหลายชอบแบบภูมิใจไปวันๆ ส่วนใหญ่ชอบแบบนั้น ถ้าปฏิบัติธรรมแล้วไม่ค่อยมีความสุข นั่งแล้วมันปวดหลัง ก็รู้สึกว่าไม่ประสบความสำเร็จ รู้สึกว่าตัวเราไม่ค่อยดี ถ้านั่งแล้วสมดังใจปึบ รู้สึกดี ภูมิใจขึ้นมาทีเดียว ตัวเราเก่ง นั่นเป็นความรู้สึกของพวกเขาไม่เห็น อริยสัจ ให้ดู ให้เห็นมัน **อย่าไปสร้างตัวตนให้มันเพิ่มขึ้น** ให้ฝึกเพื่อรู้ อริยสัจ

เหตุผลว่าทำไมพระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงบอกสอนเรื่องอริยสัจ เพราะมันมีประโยชน์อย่างนั้นแหละ ทำให้ไม่หลงยาวนานยึดเยื้อไป แสดงให้เห็นว่ากายใจนี้มันเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เพื่อให้ย้อนกลับมาดูอันนี้ ไม่ใช่เพื่อให้เราภูมิใจว่านั่งแล้วไม่ปวดหลัง ก็ใจมันเป็นทุกข์ กายมันเป็นทุกข์อยู่ เราภูมิใจว่ากายมันเป็นสุข มันใช้ได้มั๊ย มันกลับข้างไปไกลแล้วนะ **ใจมันเป็นทุกข์** พระพุทธเจ้าทรงสอนอย่างนี้ เราทำจิตใจมันนิ่งๆ แล้วก็พอใจว่า

ใจมันสงบเหลือเกิน มันสุขเหลือเกิน นี่มัน
ไปไกลหรือยัง ไปไกลมากแล้ว เดินไปคน
ละทาง สวนทางกันเลย ไม่ควรจะไปอย่าง
นั้นเลย

พระพุทธเจ้าตรัสว่า อูปาทานขันธ ๕ นี้เป็น
ทุกข์ เราเห็นมันเป็นสุข กลับข้างกัน นั่ง
สมาธิแล้ว มองเห็นกายนี้ มันเป็นสุขเกิน
เบาสบาย ปลอดโปร่ง พระพุทธเจ้าทรง
สอนอย่างนั้นมัย สอนหรือเปล่านั้น กาย
มันเบาสบาย ปลอดโปร่ง เป็นสุข ไม่สอน
ทรงสอนว่ากายมันเป็นทุกข์ เรายังกลับข้าง
ไปไกล เวลากายมันเป็นทุกข์ ก็ไม่ชอบชะ
อีก พอมันสุข ก็ชอบ กลับข้างไปเรื่อย

ดังนั้น ต้องฟังเรื่องอริยสัจเอาไว้ เพราะ
เรื่องอริยสัจมีประโยชน์ ทำให้ไม่วุ่นเวียน
ถ้าไม่รู้เรื่องอริยสัจ ไม่ฟังเอาไว้ มีแต่เรื่อง
วุ่นเวียนทั้งนั้นแหละ ไม่ว่าจะเป็นการทำ

สมาธิ หรือการฝึกอะไรอื่นๆ ได้แต่ชื่อว่าปฏิบัติ
ธรรมเท่านั้นเอง แต่ห่างไกลอริยสัจไปเรื่อยๆ
นะครับ

ความสำคัญของอริยสัจ ข้อที่ ๖ ที่ยกมาในที่นี้
คือ อริยสัจเป็นสิ่งที่มียุทธธรรมและเป็นเบื้องต้น
พรหมจรรย์ เป็นเบื้องต้นในการดำเนินชีวิต
ที่ประเสริฐ เป็นไปเพื่อความพ้นไปแห่งทุกข์
การประพาสพรหมจรรย์ คือ ดำเนินชีวิต
ตามหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ ที่
พระพุทธเจ้าทรงสอนเอาไว้ เป็นไปเพื่อความ
พ้นทุกข์ ไม่ใช่เพื่อเอาสุข ไม่ใช่เอาดี ไม่ใช่
เอาเงิน ไม่ใช่เอาความภาคภูมิใจอะไร ไม่ใช่
ทำให้สิ่งต่างๆ มันสมดังคาดหวัง แต่เพื่อละ
ความคาดหวังต่างๆ ออกไป เป็นเบื้องต้นของ
การประพาสพรหมจรรย์

ในสังยุตตนิกาย มหาวรรค ๑๙/๑๗๑๓
พระพุทธองค์ตรัสว่า

กสฺมา เจตฺ ภิภฺชเว มยา อภฺชาตฺ,
เอตฺถทฺ ภิภฺชเว อตฺถสฺสทฺทิตฺ, เอตฺ อาทิพฺรหฺมจฺริยกฺ,
เอตฺ นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อฺปสฺมาย
อภฺิญญา ยสมฺโพธาย นิพฺพานาย ลวฺตฺตติ
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุไร
อริยสัจ ๔ นั้น อันเรตถาคตจิงบอก
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็เพราะว่า เรื่อง
อริยสัจนั้น ประกอบด้วยประโยชน์
อริยสัจนั้นเป็นเบื้องต้นของการประพฤติ
พฺรหฺมจฺรยฺ อริยสัจนั้นย่อมนั้นไปเพื่อ
ความเปื้อน่าย เพื่อความคลายกำหนด
เพื่อความสงบระงับ เพื่อความรู้อยิ่ง เพื่อ
ตรัสรู้ เพื่อนิพพาน

อตฺถสฺสทฺทิตฺ แปลว่า ประกอบด้วย
ประโยชน์ ประโยชน์ที่เราทั้งหลายควรจะได้
ก็คือความไม่มีทุกข์ หากความไม่มีทุกข์
จากกายจากใจได้มัย ไม่ได้ กายและใจมัน
เป็นทุกข์ เป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้น

จะเปลี่ยนให้มันไม่ทุกข์นั้นไม่ได้ ความไม่มี
ทุกข์ คือ ทุกขนิโรธ ได้แก่พระนิพพาน ต้อง
มาฝึกให้มีปัญญาเห็นว่า กายกับใจมันเป็นทุกข์
จึงจะทิ้งมันได้ แล้วถึงพระนิพพาน เราทั่วไป
นี้มาหาวิธีว่า ทำอย่างไรกายมันจึงจะไม่ทุกข์
มันกลับข้างไปไกล เป็นความพยายามที่ไม่มี
ประโยชน์ ไม่ได้ประโยชน์อะไร มาหาวิธีว่า
เอ.. ทำอย่างไรใจจึงจะไม่ทุกข์ ทำอย่างไรจะ
เที่ยง ไปไกลหรือยัง ไปไกลมากแล้ว เติลิด
เลยไป ไปถึงไหนก็ไม่รู้ พอกายเป็นทุกข์ขึ้นมา
ก็ถามขึ้นมาว่า เอ.. ทำไมกายมันทุกข์เหลือเกิน
ทั้งๆ ที่กายมันทุกข์ มันถูกหรือผิด ถูกแล้ว ใจ
มันทุกข์บีบคั้นอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่ค่อยมีความสุข
มันถูกหรือผิด ถูกแล้ว

สิ่งต่างๆ ภายนอกล้วนเป็นทุกข์ ให้ความสุขไม่
ได้จริง มันถูกหรือผิด ถูกแล้ว สามิเป็นทุกข์
เป็นภาระ นี่มันถูกหรือผิด ถูกแล้ว ลูกนี่มัน
เป็นภาระ เป็นทุกข์ ถูกหรือผิด ถูกแล้ว การที่

เราไปคาดหวังว่า สามีจะให้ความสุข เต็ม
เต็มส่วนที่ขาดไป อะไรอย่างนี้ อย่างนี้มัน
เป็นบ้า โอ้...เราขาดจุดนั้นขาดจุดนี้ แต่
ที่จริง เราไม่ได้ขาดอะไรเลย **เป็นตัวทุกข์
ล้วนๆ** ไม่ได้ขาดไม่ได้เกินไปกว่านี้ ตัวทุกข์
ล้วนๆ มีสามี สามีกี่เป็นตัวทุกข์ล้วนๆ ไม่
ขาด ไม่เกินไปกว่านี้ สมมติว่า เรามีทุกข์
อยู่ ๕ คือชั้น ๕ ทุกข์ ๕ ชิด ไซ้ไหม มีสามี
มาเพิ่มอีก ๕ ชั้น กลายเป็น ๑๐ ชิดไป
บางคนไม่พอ มีลูกมาอีกก็ได้ ก็ไม่ต่างกัน
แต่ต้องรู้ตามความเป็นจริงว่ามันเป็นทุกข์

**การที่สิ่งต่างๆ มันเป็นทุกข์ มันให้ความสุข
ไม่ได้จริง นั่นเป็นธรรมชาติของมัน ไม่ได้
ผิดปกติอะไร แต่เราไม่รู้ความจริงของ
มัน** เพราะไม่รู้ความจริงอันนี้ ทำให้ได้แต่
สิ่งไม่เป็นประโยชน์ ไปคิดหานั้นหานี้
เอามาเติมเต็มชีวิต เราไม่ต้องเติมเต็ม
อะไร เพราะมันเต็มอยู่แล้ว เต็มไปด้วย

ทุกข์ล้วนๆ ทีเดียว พระพุทธเจ้าตรัสว่า ความ
เกิดขึ้นของกองทุกข์ล้วนๆ เป็นไปด้วยประการ
อย่างนี้แหละ เราไม่ต้องหาคนมาเติมเต็ม เรา
เติมด้วยทุกข์ล้วนๆ อยู่แล้ว หากมาก็ได้ทุกข์มา
เพิ่ม ต้องเข้าใจอย่างนี้ ไม่ใช่ขาดสุขอยู่ หา
อะไรมาเติมเต็ม จะได้สุขขึ้น อย่างนี้ เป็นบ้าไป
แล้ว ก็ปล่อยให้บ้าไปเรื่อยๆ นั่นแหละ ไม่ได้
รับประโยชน์ เห็นไหมความรู้เรื่องอริยสัจมี
ประโยชน์อย่างนี้ บอกเตือนตนเองว่า เออ...
ความจริงมันเป็นอย่างนี้ จะได้ย้อนกลับมามอง
ดู เมื่อเห็นสิ่งต่างๆ นั้นมันให้ความสุขไม่ได้จริง
เราก็จะไม่ง

สิ่งต่างๆ มันให้ความสุขไม่ได้จริง มันเป็น
ธรรมชาติของมัน มันเป็นอย่างนั้น แต่ก่อนเรา
คิดว่า มีสิ่งนี้แล้วจะมีสุข มีสิ่งนั้นแล้วจะมีสุข
พอมีแล้วสุขไหม ก็สุขบ้าง ไม่สุขบ้าง โดยส่วน
ใหญ่แล้วจะไม่สุข ทำยที่สุดก็ให้ความสุขไม่ได้
ให้ความสุขได้แปบหนึ่ง ตามการกระทบผัสสะ

ผัสสะเป็นปัจจัยให้เกิดเวทนา เป็นสุขแบบเวทนา แต่มันให้ความสุขไม่ได้จริง การที่มันให้ความสุขไม่ได้จริง นี่มันเป็นธรรมชาติของมัน ไม่ใช่ความผิดของมัน ตำแหน่งมันให้ความสุขไม่ได้จริง ให้ความสุขวูบวาบอยู่นิดๆ หน่อยๆ ตอนที่เขาให้ตำแหน่งเรามาวันแรก เราก็ฉลองกันไปสักหน่อยหนึ่ง สนุกสนาน เฮฮากันไป นอกนั้นก็รับภาระ การที่มันให้ความสุขไม่ได้จริง ไม่ใช่ความผิดของมัน แต่เป็นธรรมชาติของมัน การที่สามีให้ความสุขไม่ได้จริง นี่ไม่ใช่ความผิดของเขา แต่เป็นธรรมชาติของเขา เพราะเขานั้นเป็นทุกข์ การที่กายมันให้ความสุขไม่ได้ นี่มันเป็นความผิดของกายใหม่ ไม่ใช่ เพราะกายมันเป็นทุกข์ นั่งสมาธิแล้ว ใจมันไม่สงบ ควบคุมไม่ได้ นี่เป็นความผิดของมันใหม่ ไม่ใช่ เพราะธรรมชาติของมันคือทุกข์นั้นแหละ มันไม่เที่ยงมันก็ถูกแล้ว มันบังคับไม่ได้ มันก็ถูกแล้ว มันเป็น

ธรรมชาติของมัน นี่เรื่องอริยสัจ พระพุทธเจ้าทรงประกาศไว้ เพราะอะไร เพราะมีประโยชน์มาก

เอตติ อาทิพรหมจรรย์ อริยสัจนั้นเป็นเบื้องต้นของการประพฤติพรหมจรรย์ ถ้าใครยังไม่รู้เรื่องอริยสัจนั้น เขายังไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์เลย แม้จะรักษาศีลเคร่งครัด ให้ทาน ทำสมาธิ ทำให้จิตสงบ ทำความดีมากมาย ก็ยังไม่เรียกว่าประพฤติพรหมจรรย์ เพราะเขายังไม่รู้เรื่องอริยสัจ เมื่อใดที่เขารู้เรื่องอริยสัจ แล้วก็ฝึกให้สอดคล้องกับอริยสัจ นั้นแหละจึงจะเรียกว่าประพฤติพรหมจรรย์

เราทั้งหลายต้องมาฟังเรื่องอริยสัจเป็นเบื้องต้นส่วนใหญ่ชอบพูดว่า ไปเรียนเรื่องทานก่อน ไปเรียนเรื่องศีล ไปเรียนเรื่องสมาธิ ไปเรียนเรื่องกรรม เรียนเรื่องเวรอะไรต่างๆ เรียนเรื่องนั้นเรื่องนี้เป็นเบื้องต้นแล้ว จึงมาเรียนเรื่อง

อริยสัจที่หลัง เพราะมันสูง เอาไว้รู้ทีหลัง
เขาว่าอย่างนั้น พระพุทธเจ้าไม่ว่าอย่าง
นั้นเลย พระพุทธเจ้าตรัสว่า **เรื่องอริยสัจนี้**
เป็นเบื้องต้นของการประพฤติพรหมจรรย์
ถ้าไม่ฟังเรื่องอริยสัจแล้วเรื่องอื่นจะผิดหมด
ให้ท่านก็ผิดเพราะให้ท่านก็หวังผล อยากรู้
นั่นได้นี้ ได้นั้นได้นี้มาก็เป็นกองทุกข์ที่เขา
ได้มา ก็ไม่เป็นประโยชน์อะไรสำหรับเขา
เลย รักษาศีลก็เพื่อให้ตนเองเป็นคนดี ให้
จิตดี โดยธรรมชาติจิตมันดีไหม ไม่ดี เป็น
ตัวทุกข์ กลับข้างไปไกลแล้ว วนเวียนไป
อย่างนี้นั่นแหละ พยายามกันไป ไม่ได้
เริ่มต้นพรหมจรรย์กันสักที เมื่อเข้าใจเรื่อง
อริยสัจ แล้วปฏิบัติให้สอดคล้องกับอริยสัจ
นั่นแหละ จึงจะเรียกว่าอาทิพรหมจรรย์
เมื่อปฏิบัติตามพรหมจรรย์แล้ว ก็จะเป็น
ไปเพื่อความเบื่อหน่ายคลายกำหนดต่อไป

เอตฺติ นิพพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย
อภิณฺณาย สมโพราย นิพพานาย ลวตตติ
อริยสัจนํนํยอมนํเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย
เพื่อคลายกำหนด เพื่อความสงบระงับ
เพื่อความรู้อยิ่ง เพื่อตรัสรู้ เพื่อนิพพาน

เรื่องอริยสัจนี้ พระพุทธองค์ทรงบอกสอนเอา
ไว้เพราะอะไร เพราะมันมีประโยชน์ เป็นเบื้องต้น
ของพรหมจรรย์ เราทั้งหลายได้ความดี
ได้บุญ ได้นั้นได้นี้มาเยอะแล้ว พระพุทธเจ้า
ไม่ได้บอกว่าสิ่งเหล่านั้นมันมีประโยชน์ เพราะ
มันเป็นไปเพื่อความทุกข์ได้บุญมาเยอะ ทำบุญ
ด้วยความประณีต ผลของบุญเกิดขึ้น หน้าตา
สวย พอหน้าตาสวยก็เอาไปหลอกหนุ่มๆ ทำ
บุญเยอะๆ แล้วก็ร่ำรวย รวยแล้วก็หว่างเงินทอง
ว่ามันจะเสียไป ทำบุญเข้าวัดแล้วเข้าวัดเล่า
ได้คู่มาคนหนึ่ง เพราะผลบุญ ทำบุญร่วมชาติ
ตักบาตรร่วมขัน แล้วเป็นอย่างไรกันบ้าง ร่วม
ขันนี้ ๑๐ เลย ตายพอดี เห็นไหม ได้แต่สิ่งไม่

เป็นประโยชน์มา **ได้แต่ทุกข์มา** อุตส่าห์ไป
ทำบุญร่วมชาติตักบาตรร่วมขัน ได้สามีมา
คนหนึ่งเป็นอย่างไรบ้าง ได้กองทุกข์มาอีก
เพียบเลย พระพุทธเจ้าตรัสว่า สิ่งเหล่านั้น
มันไม่เป็นประโยชน์ เรื่องอริยสัจทำให้ได้
รับประโยชน์ เป็นประโยชน์อย่างสูงที่สุด

ประโยชน์ในแง่กุศล ได้นั้น ได้นี้ ในทาง
โลกๆ ก็เป็นประโยชน์ในแง่เปรียบเทียบ
ดีกว่าชั่ว ดีมันก็ดีกว่าชั่ว กุศลกับอกุศล กุศล
มันก็ดีกว่า ส่วนที่เป็นประโยชน์ที่สุดคือ
เรื่องอริยสัจ อันนี้ประกอบด้วยประโยชน์
เป็นเบื้องต้นของพรหมจรรย์ เป็นไปเพื่อ
นิพพิทา เพื่อความเบื่อหน่าย เบื่อหน่าย
ทั้งดีและไม่ดี เบื่อหน่ายทั้งสุขทั้งทุกข์ เบื่อ
หน่ายทั้งเจริญทั้งเสื่อม คือไม่อยากเอากับ
มันแล้ว เพื่อคลายกำหนด เพื่อให้สิ่งต่างๆ
นั้นมันมาย่อมจิตไม่ได้ ใจของที่ดีและไม่
ดีนั้นย่อมจิตไม่ได้ ถ้าไม่รู้เรื่องอริยสัจ ไม่

ฝึกฝนตามอริยสัจ สิ่งต่างๆ ในโลกมาย่อมจิต
ได้ ของดีเราก็อชอบมัน อุตส่าห์ไปรักมัน ของไม่
ดีเราก็อเกลียดมัน อุตส่าห์ไปเกลียดมัน มันย่อม
จิตเราได้ ทั้งๆ ที่มันก็เป็นของมันอย่างนั้น แต่
มันย่อมจิตเราได้ ผมมานั่งอยู่ที่นี่ ย่อมจิตท่าน
ได้บ้างไหมเนี่ย อย่าให้มันยอมเยอะนักรนะ ไป
เอาออกบ้าง สิ่งต่างๆ มันย่อมจิตได้เรียกราคะ
ความกำหนด สิ่งนั้นมันยอมจิต ทำให้เราปล่อย
มันไม่ได้ หลงรักมัน หลงเกลียดมัน อริยสัจนั้น
เป็นไปเพื่อความคลายกำหนด ทำให้สิ่งต่างๆ
ไม่ยอมจิต

เป็นไปเพื่อนิโรธ เพื่อความดับสนิท ดับแล้วก็
หายไปเลย ไม่ต้องให้มันเกิดใหม่ ไม่ใช่สมุทยะ
เรานี่ชอบเกิดอยู่เรื่อยๆ ชอบไปติดข้อง ชอบ
ไปหยั่งลงที่ใดที่หนึ่ง แต่ความรู้เรื่องอริยสัจนั้น
ทำให้ดับสนิท สิ่งนั้นเกิดแล้วก็ดับไป ก็ดับสนิท
ไป ปล่อยมันไป

อุปสมายะ เพื่อความสงบระงับของกิเลส
ตัณหาต่างๆ จิตจะได้สบาย ไม่วิ้งวุ่นตาม
ตัณหา

อภิญญาเย เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อรู้สิ่งที่ไม่
เคยรู้ รู้เฉพาะหน้า ได้เห็นด้วยตนเอง

ลัมโพธายะ เพื่อตรัสรู้อรียสัจ

นิพพานายะ **สังวัตตติ** ย่อมเป็นไปเพื่อ
พระนิพพาน **นิพพานัน**เป็นแก่นสาร ที่
เป็นสุข เป็นที่พึ่งที่แท้จริง แต่ก็เป็นสิ่งไม่มี
ตัวไม่มีตน

อรียสัจนี้ ถ้าเข้าใจ ก็จะเป็นไปเพื่อให้ได้ถึง
ความพ้นทุกข์คือพระนิพพาน มหาความ
พ้นทุกข์แถวนี้ไม่ได้นะ มาหากับคนนั้นคน
นี้ก็ไม่ได้ มาหาที่กายและใจก็ไม่ได้ เพราะ
ความพ้นทุกข์มีอย่างเดียวเท่านั้น คือ

พระนิพพาน มาหาที่พึ่งแถวนี้ไม่ได้ เพราะ
ที่พึ่งมีอย่างเดียวคือพระนิพพาน มาหาของ
เที่ยงในโลกนี้ก็ไม่ได้ มาคาดหวังว่าอ้อ..สามีจะ
มาช่วยให้เราไม่ทุกข์ อย่างนี้มันไม่ได้ ถ้าคิดว่า
เราทุกข์คนเดียวยังไม่พอ จะหาสามีมาช่วยให้
ทุกข์เยอะกว่าเดิม แบบนี้ได้แน่ๆ หามาเติมเต็ม
หามาให้สุข อย่างนี้ไม่ได้ หวังลมๆ แล้งๆ ไป

เราทั้งหลายอ่านนิยายเยอะ มันก็เลยเป็นอย่าง
นั้น คุณเป็นคนสำคัญในชีวิตของฉันเหลือเกิน
เป็นส่วนเติมเต็มในส่วนที่ฉันไม่มี เขาก็ว่ากัน
อย่างนี้ ฉันมีครบแล้ว คือทุกข์ล้วนๆ มีครบที
เดียวแหละ จะไปเอามาอีกทำไมเล่า นิยายมัน
หลอกกันวนเวียนไปอย่างนั้น ฉะนั้นอย่าไป
เชื่อนิยายมาก มันเพ้อเจ้อ ให้เชื่อพระพุทธเจ้า
เถอะ

นี่ก็เป็นความสำคัญของอรียสัจ ข้อที่ ๖ เป็นสิ่ง
มีประโยชน์ เป็นเบื้องต้นของพรหมจรรย์ และ

เป็นไปเพื่อนิพพาน นี่เป็นความสำคัญที่พูด
ในวันนี้ ความสำคัญข้อนี้ ก็เพื่อให้เห็นหลัก
ของอริยสัจ ทำไมพระพุทธเจ้าจึงบอก
ว่าเป็นเอกังสีกรรม เป็นพยากตกรรม
เป็นอักษัตกรรม ก็เพราะมีประโยชน์ เป็น
ไปเบื้องต้นของการประพตติพรหมจรรย์
ถ้าอยากรู้ว่าตนเองได้ประพตติพรหมจรรย์
หรือยัง ก็ให้ดูว่าประพตติสอตคล้อง
กับอริยสัจบ้างหรือเปล่า ประพตติเพื่อรู้
อริยสัจใช่หรือเปล่า ถ้าใช่ จึงถูก ถ้าไม่ใช่ ก็
ไม่ถูก ปฏิบัติเพื่อเห็นกายเห็นใจนี้ว่ามันไม่
เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เป็นกองทุกข์
ล้วนๆ ไข่ม้อย ปฏิบัติเพื่อเห็นอย่างนี้ก็ได้
ถ้าปฏิบัติเพื่อความเป็นอย่างอื่นที่ไม่ใช่อัน
นี้ ปฏิบัติไปเพื่อให้นั่งได้นาน ให้กายมันสุข
อย่างนี้เตลิดไปไกล ฝึกบังคับจิตให้จิตมันดี
บังคับให้จิตมันนิ่ง บังคับให้จิตมันสุข ให้จิต
มันบังคับได้ตามใจ อันนี้ก็ไปไกล แท้ที่จริง
เราฝึกเพื่อให้เห็นว่า กายกับใจนั้นมันเป็น

ของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เราไม่ได้ฝึก
เพื่อเอาอย่างอื่น เพื่อให้มีปัญญาเห็นอย่างนี้

ไม่ใช่แค่กายกับใจเท่านั้นที่เป็นทุกข์ สิ่งต่างๆ
ภายนอกก็เป็นทุกข์เหมือนกัน ถูกบีบคั้น
เหมือนกัน ไม่ใช่กายเราอย่างเดียวที่ถูกบีบคั้น
สิ่งอื่นถูกบีบคั้นไหม ถูกบีบคั้นเหมือนกัน ไม่ใช่
จิตเราอย่างเดียวที่ถูกบีบคั้น สิ่งอื่นๆ ก็ถูกบีบ
คั้นเหมือนกัน อย่างนี้ ถ้าเห็นอย่างนี้เรียก
ว่าเริ่มต้นพรหมจรรย์ ปฏิบัติเพื่อความเบื่อ
หน่าย เพื่อความคลายกำหนด เพื่อความดับ
สนิท เพื่อความสงบระงับ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้
อริยสัจ เป็นไปเพื่อพระนิพพาน เวลาทั้งหมด
แล้ว สวัสดิ์นะครับ

บทที่ ๒

อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๒

ขอนอบน้อมในพระรัตนตรัย

สวัสดีครับท่านผู้สนใจในธรรมะทุกท่าน

อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๒

บรรยายวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๓

วันนี้บรรยาย สารธรรมจากพระสุตตันตปิฎก ตอนที่ ๓๗ ชื่อหัวข้อว่า อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๒ ในคราวที่แล้ว พูดไปในตอนที่ ๑ ได้พูดถึง ความหมายของอริยสัจ ผมรวบรวมเอาไว้มี ๔ ความหมายด้วยกัน ท่านจะให้ความหมาย มากกว่านั้นก็ได้อ

ความหมายที่ ๑ อริยสัจ แปลว่า สัจจะที่พระ อริยะที่แทงตลอด คือ พระอรหันต์นั้นท่าน แทงตลอด แทงทะลุอริยสัจ ๔ ไม่มีติดขัด คำว่า พระอริยะในที่นี้ คือพระอรหันต์

ความหมายที่ ๒ อริยสัจ แปลว่า สัจจะของ พระพุทธเจ้าผู้เป็นอริยะ อริยสัจ ๔ นั้นเป็น คำสอนของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าไปตรัสรู้ เข้า รู้แจ้งแล้ว ก็นำมาบอก แสดง บัญญัติ แต่งตั้ง เปิดเผย และกระทำให้ง่าย ๆ ถ้าจะถาม

๘๕

อริยสัจ ๔
อ.สุกิริ์ ทุมทอง

ว่าอริยสัจ ๔ นี้เป็นของใคร ก็ควรกล่าว
ว่าเป็นสัจจะของพระพุทธเจ้าผู้เป็นอริยะ
เพราะว่าพระองค์เป็นผู้ประกาศ

ความหมายที่ ๓ อริยสัจ แปลว่า ความจริง
แท้ ไม่แปรเป็นอย่างอื่น อย่างนี้ก็ได้ ที่มัน
เป็นอย่างนั้น เพราะมันไม่เป็นอย่างอื่น จึง
เป็นอย่างนั้น

ความหมายที่ ๔ อริยสัจ แปลว่า สัจจะที่
ทำให้ถึงความเป็นอริยะ คือเป็นผู้ที่ห่าง
ไกลจากกิเลส เมื่อไปรู้สัจธรรมทั้ง ๔ นี้
แล้ว จะทำให้บุคคลนั้นเป็นพระอริยเจ้า
ถ้ารู้ความจริงในแง่มุมอื่น กิเลสอาจจะเพิ่ม
ขึ้นก็ได้ ตัณหาและทิฏฐิไม่ลดลงก็ได้ ถ้ารู้
สัจจะที่เป็นอริยสัจ ๔ จะทำให้บุคคลนั้น
เป็นพระอริยเจ้า เป็นผู้ที่ห่างไกลจากกิเลส
ห่างไกลจากตัณหา ห่างไกลจากทิฏฐิ นี้ก็
เป็นความหมายของอริยสัจ

ในคราวที่แล้ว ได้พูดเรื่องความหมาย และได้
พูดถึงความสำคัญด้วย พูดไป ๖ ข้อด้วยกัน

ข้อที่ ๑ เป็นปฎิญาการณธรรม คือ ธรรมะ
ที่เป็นเครื่องมือสำหรับการปฎิญาของ
พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้านั้นถ้าไม่ตรัสรู้
อริยสัจ พระองค์จะไม่ปฎิญาตนเองว่าเป็น
พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้
อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เมื่อรู้อริยสัจแล้วจึง
ได้ปฎิญาตนว่าอย่างนั้น ตอนที่ยังไม่รู้อริยสัจ
พระองค์ไม่ปฎิญาตนเอง

ข้อที่ ๒ เป็นสามุกังสิกธรรม อริยสัจนั้นเป็น
ธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายยกขึ้น
แสดงโดยพระองค์เอง พวกเหล่าสาวกและคน
อื่นๆ ยกขึ้นแสดงไม่ได้ ต้องไปจำเอามา แล้ว
นำมาบอกสอนสืบต่อกันมา สัจธรรมทั้ง ๔ นี้
จึงเรียกว่าสามุกังสิกธรรมเทศนา เป็นธรรม
เทศนาที่พระพุทธเจ้ายกขึ้นแสดงโดยพระองค์

เอง ต้องพระพุทธรูปเจ้าเท่านั้นจึงจะยกขึ้น
แสดงได้ พระปัจเจกพุทธรูปก็รู้อริยสัง
เหมือนกัน แต่ยกขึ้นแสดงไม่ได้ พวกเหล่า
สาวกก็รู้อริยสังเหมือนกัน แต่ยกขึ้นมา
แสดงไม่ได้ ผู้ที่รู้อริยสัง แล้วนำมาบอก มา
สอน แล้วก็ตั้งเป็นกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้ ก็มี
บุคคลเดียวเท่านั้นคือพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า

ข้อที่ ๓ เป็นเอกังสิกธรรม ธรรมะที่
พระพุทธรูปทรงแสดงโดยส่วนเดียว ไม่
แสดงหลายแบบ ไม่แสดงหลายแนว ถ้า
เป็นธรรมะหมวดอื่นๆ พระองค์ทรงแสดง
หลายแนว หลายแบบ หลายนัยด้วยกัน
เรื่องอริยสังทรงแสดงแนวเดียวเท่านั้น
เพื่อให้รู้สิ่งทั้งหลายทั้งปวงตามที่มันเป็น
จริง มันเป็นสิ่งว่างเปล่าจากตัวตน สอนให้
เข้าใจถึงทุกข์ ตัณหาเป็นต้นเหตุที่ให้เกิด
ซ้ำแล้วซ้ำอีก อันนี้เป็นทุกข์สมุทัย อย่างนี้
เป็นต้น

ข้อที่ ๔ เป็นพยากตธรรม เป็นธรรมะที่
พระพุทธรูปทรงตอบแก่ทุกคน ถ้าถามในแง่
มุมมองอื่น พระองค์จะตอบบ้างไม่ตอบบ้าง แล้ว
แต่ว่าใครเป็นผู้ถาม ถ้าผู้ที่ยังมีความเห็นผิดอยู่
มาถามเรื่องคนหรือสัตว์ยังเกิดอีกไหม อย่างนี้
พระองค์ก็ไม่ตอบ ถ้าเป็นคำถามเกี่ยวกับ
อริยสัง จะตอบเสมอทีเดียว เรื่องอริยสังจึง
เป็นเรื่องพยากตธรรม คือธรรมะที่พระพุทธรูป
ทรงพยากรณ์ ทรงตอบให้ ใครมาถามเรื่องนี้
ก็จะตอบให้ อะไรคือทุกข์ อย่างนี้จะตอบให้
อะไรคือเหตุแห่งเกิดทุกข์ อะไรคือความดับไป
แห่งทุกข์ อะไรคือข้อปฏิบัติเพื่อให้ถึงความดับ
ไปแห่งทุกข์ ข้อปฏิบัติตามลำดับเป็นอย่างไร
พระองค์จะทรงแสดงให้โดยครบถ้วนสมบูรณ์
ทีเดียว ถ้าเป็นคำถามแนวอื่นๆ ก็ดูเป็นคนๆ
บางทีก็ตอบ บางทีก็ไม่ตอบ

ข้อที่ ๕ เป็นอักษัตธรรม เป็นธรรมะที่
พระพุทธรูปทรงแสดงแก่เหล่าสาวกทั้งหลาย

ธรรมะนั้นมีมาก สิ่งที่พระพุทธองค์ตรัสรู้ก็มีเยอะ ถ้าถามว่า สิ่งที่ทรงแสดงไว้กับสาวกทั้งหลาย คือเรื่องอะไร คือเรื่องอริยสัจ อริยสัจนั้นเป็นความรู้ที่จำเป็นและเพียงพออุปมาเหมือนใบไม้กำมือเดียว เป็นความรู้ที่จำเป็นและเพียงพอแล้ว สำหรับคนหนึ่งในชาติหนึ่งๆ ที่จะศึกษาให้เข้าใจ นำไปปฏิบัติจนกระทั่งถึงความพ้นทุกข์ได้ ความรู้ในแง่มุมอื่น รู้แล้วก็สนุกดีเหมือนกัน แต่อาจทำให้เราวนเวียนผิดไป ทำให้ไม่รู้จักวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง คำสอนที่พระองค์ทรงแสดง และฝากให้กับเหล่าสาวกทั้งหลาย ที่เรียกว่าสาวกชาตธรรม นี่คือเรื่องอริยสัจ

ข้อที่ ๖ อริยสัจนั้นเป็นสิ่งที่มีความหมาย เป็นเบื้องต้นของพรหมจรรย์ คำว่าพรหมจรรย์ คือ การดำเนินชีวิตชนิดที่ประเสริฐ เป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ เป็นไปเพื่อความไม่มีทุกข์ ถ้าไม่รู้จักอริยสัจ เขาก็

จะไปหาความพ้นทุกข์ในทุกข์ วนเวียนติดข้องอยู่กับโลก วนเวียนอยู่แถวๆ นี้ หาความพ้นทุกข์จากสังขารต่างๆ หาความพ้นทุกข์โดยทำจิตให้สงบบ้าง โดยบังคับจิตให้มันเป็นอย่างนั้นอย่างนี้บ้าง อย่างนี้ก็ไม่สามารถที่จะเป็นไปได้จริง เพราะว่าโลกทั้งหมดนั้นมันเป็นอย่างนั้น ถ้าอยากจะพ้นจากทุกข์นั้นต้องเหนือโลก คือให้ถึงพระนิพพาน ฉะนั้นเรื่องอริยสัจจึงเป็นเรื่องที่มีความหมาย นำประโยชน์สูงสุดมาให้ ถ้าเป็นธรรมในแง่มุมอื่น ก็นำมาความดีมาให้ นำความสงบมาให้ แต่จะให้ถึงความพ้นทุกข์ทั้งปวงยังทำไม่ได้ ต้องเป็นความรู้ชนิดที่เป็นอริยสัจ จึงจะมีประโยชน์สูงสุดอย่างแท้จริง และเป็นเบื้องต้นของการประพฤติพรหมจรรย์ ถ้าไม่กระทำให้สอดคล้องกับอริยสัจ การปฏิบัติก็จะทำไปตามต้นหนหาอุปาทาน ทำดีก็เอาอวิชชาพาไปทำ อวิชชาพาไปทำดีก็ได้ ได้รับผลของความดี ได้ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ อวิชชาพาไปทำความสงบ อวิชชาพาไป

ทำความสงบก็ได้ ได้มาน ได้เกิดเป็นพระ
พรหม แต่ก็เกิดตายวนเวียนอยู่ ไม่พ้นไป
ไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์

ต่อไป ผมจะยกความสำคัญมาอีก ๒ ข้อ
แล้วก็บอกโทษของความไม่รู้อริยสัจและ
ประโยชน์ของการรู้อริยสัจ บอกหลาย
เรื่องๆ หลายๆ นัยไว้ ท่านทั้งหลายก็จะ
ได้อยากจะรู้อริยสัจ ก่อนที่จะแยกแยะว่า
อริยสัจแต่ละข้อๆ มีอะไรบ้าง

๒.๗ เป็นหมวดธรรมที่ใครๆ คัดค้านไม่ได้

ความสำคัญข้อที่ ๗ อริยสัจนั้นเป็นหมวดธรรม
ที่ใครๆ คัดค้านไม่ได้ พระพุทธเจ้าประกาศ
อริยสัจแล้ว ไม่ว่าจะเทวดา มาร พรหม หรือ
สมณะและพราหมณ์ ใครๆ ในโลกพร้อมทั้ง
เทวโลกก็คัดค้านไม่ได้ อริยสัจนั้นเป็นเรื่องที่
พระพุทธเจ้าบัญญัติขึ้นสำหรับหมู่สัตว์ที่ยังมี
ความรู้สึกรู้สึก ยังมีการเสวยเวทนา อย่างเราทั่วไป
นี่ มีรูป มีนาม มีอายตนะ ๖ ตา หู จมูก ลิ้น
กายและใจ กระทบอารมณ์เป็นผัสสะ เมื่อ
กระทบอารมณ์แล้วก็เป็นที่ตั้งของความรู้สึกรู้สึก
คือ เวทนา เป็นความรู้สึกรู้สึกสุข ทุกข์ อทุกขมสุข
อย่างนี้ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเรื่องอริยสัจ
สำหรับสัตว์บุคคลเหล่านี้ ซึ่งเป็นธรรมะที่
ใครๆ ก็คัดค้านไม่ได้ พระองค์ไม่ได้บัญญัติ
อริยสัจแก่พวกต้นไม้ ใบหญ้า หรือตีกรามบ้าน
ช่อง อะไรต่างๆ บัญญัติลงไปบุคคลที่ยังมี
ความรู้สึกรู้สึกอยู่ อย่างนี้

ในอังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ๒๐/๖๒
ติตถายตนสูตร พระพุทธองค์ตรัสว่า

อิมานิ จตตาริ อริยสัจจานีติ ภิกขเว มยา ธมโม
เทสิโต อนิคคหิโต อลัทธิกุโจ อนุปวชโซ
อปปฏิกุโจ สมณេหิ พราหมณេหิ วิญญูหิ ..
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ธรรมะอันเราแสดงไว้
แล้วว่า “อริยสัจ ๔ ประการเหล่านี้”
อันใครๆ ช่มไม่ได้ ทำให้ไม่มัวหมองไม่ได้
ไม่ถูกตำหนิ อันสมณพราหมณ์ทั้งหลาย
ผู้รู้แจ้งไม่คัดค้าน

ฉนน์ ภิกขเว ธาตุณิ อุปาทาย
คพภสสาวากนติ โหติ
โอภกนติยา สติ นามรูป
นามรูปปัจจยา สหายตณิ
สหายตณปัจจยา ผลโส
ผลสปัจจยา เวทนา
เวทียมานสส โข ปนาหิ ภิกขเว อิหิ ทุกขนติ
ปณณเปมิ อัย ทุกขสมุทโยติ ...

เพราะยึดมั่นถือมั่นธาตุ ๖ ประการ
ความก้าวลงสู่ครรภ์ จึงมีขึ้น
เมื่อการก้าวลงสู่ครรภ์ มีอยู่ นามรูปจึงมี
เพราะนามรูปเป็นปัจจัย สหายตนะจึงมี
เพราะสหายตนะเป็นปัจจัย ผัสสะจึงมี
เพราะผัสสะเป็นปัจจัย เวทนาจึงมี
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็เราบัญญัติไว้ว่า “นี่ทุกข์
นี่ทุกข์สมุทัย นี่ทุกข์นิโรธ และนี่ทุกข์นิโรธ
คามินีปฏิปทา” แก่บุคคลผู้สวैयाอารมณ์อยู่

อนิคคหิโต อันใครๆ ช่มไม่ได้
อลัทธิกุโจ ทำให้ไม่มัวหมองไม่ได้
อนุปวชโซ ไม่ถูกตำหนิ
อปปฏิกุโจ ไม่คัดค้าน

ธรรมะหมวดอริยสัจนั้น เป็นหมวดที่พระองค์
ทรงบัญญัติเอาไว้แล้ว ใครๆ ช่มไม่ได้ ดูหมิ่น
ดูแคลนไม่ได้ หรือใครจะมาบัญญัติสัจจะอะไร
อื่นที่ยิ่งไปกว่านี้ เอามาเทียบแล้วทำให้อริยสัจ

ดูด้อยลง อันนี้ทำไม่ได้ สมณะและพราหมณ์ที่เป็นวิญญูชนคัดค้านไม่ได้ ถอดถอนก็ไม่ได้ สลับข้อก็ไม่ได้ พวกที่เป็นปุถุชนทั่วไปอาจคิดว่า น่าจะเอาเหตุขึ้นแสดงก่อน แล้วค่อยแสดงเรื่องผล เอาทุกข์สมุทัยที่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ขึ้นก่อน พอมีเหตุให้เกิดทุกข์ก็มีผลคือความทุกข์ การเดินทางคือทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทาขึ้นก่อน เดินทางไปแล้ว จะถึงทุกข์นิโรธคือพระนิพพาน เป็นผลของการเดิน พุดอย่างนี้ก็มีเหตุมีผลเหมือนกันสำหรับพวกปุถุชน แต่พระอริยเจ้าท่านไม่ว่าอย่างนั้น สมณะพราหมณ์ที่เป็นผู้รู้ เป็นวิญญูชนท่านไม่ว่าอย่างนั้น ท่านว่าตามพระพุทธเจ้า ท่านไม่คัดค้านอย่างเราทั่วไปอาจจะว่า ควรจะเอาข้อนั้นข้อนี้มาแสดง ดึงดูความสนใจของผู้คน เป็นการตลาดก็ว่ากันไป บางคนพูดเรื่องทุกข์ มันเครียดยังไงก็ไม่รู้ พุดเรื่องสุขหน่อยก็แล้วกัน เอาเรื่องพระนิพพาน

ความสุขอย่างยอดเยี่ยมนี้ มาเป็นจุดขายก็แล้วกัน ปฏิบัติธรรมเพื่อมีความสุข เขาว่าอย่างนี้ อันนี้ก็เอาข้อที่ ๓ เป็นจุดขายให้กับปุถุชนทั้งหลาย แต่เหล่าวิญญูชน เหล่าพระอริยเจ้าทั้งหลายทั้งปวงนั้น ไม่มีการคัดค้านพระพุทธเจ้า

อริยสัจ ๔ เอาทุกข์ขึ้นก่อน ทุกข์สมุทัยทุกข์นิโรธ ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา เป็นลำดับต่อมา เพราะเป็นการแสดงตามความเป็นจริง บัญญัติตามความเป็นจริง **กายกับใจเป็นของไร้ตัวตน** พระองค์ทรงแสดงเพื่อให้เข้าใจมั่นว่ามั่นเป็นอย่างนั้น มั่นเป็นของไร้แก่นสาร ไร้ตัวตน ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา ไม่ใช่หญิง ไม่ใช่ชาย ไม่ใช่ตัวสุข เมื่อรู้ว่ามั่นเป็นทุกข์ ตัณหาที่ทำให้เกิดทุกข์มั่นก็จะอยู่ไม่ได้ นิโรธก็แจ้งประจักษ์ขึ้นมา อริยมรรคจึงเกิดขึ้น สิ่งที่พระพุทธองค์สอนเป็นไปตามลำดับดังนี้ ส่วนพวกที่ไม่ใช่วิญญูชนอาจจะคัดค้าน ขัดข้องหรือว่าขัดใจบางประการก็ได้ แต่ท่านรับรอง

ในที่นี้ว่า สมณะพราหมณ์ที่เป็นวิญญูชนนั้น ไม่คัดค้าน ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีการ ถอดถอน เราเรียนก็เรียนไปตามอริยสัจนี้ เรื่องทุกข์ และเรื่องความพ้นทุกข์ ให้รู้ทุกข์ ให้แจ่มแจ้ง ให้มีปัญญาเห็นทุกข์ว่าเป็นทุกข์ มันไม่ใช่สุข จะทิ้งมันได้ หมดสิ้นค้นหา ถึง พระนิพพาน เราทุกคนเวลาพูดถึงการทำบุญ หรือการปฏิบัติธรรม ส่วนใหญ่จะมีคำว่า สุขๆ ปนมาอยู่เรื่อย อันนี้ก็เป็นการตลาด หลอกล่อพวกอยากได้ความสุข ถ้าเป็น พระพุทธเจ้า เอาทุกข์ขึ้นข้างหน้าเลย ขนาดนี้ยังไม่ปล่อย ดังนั้น ต้องทุกข์หนัก กว่านี้ ให้มันชัตกว่านี้ มันไม่ชัต ไม่ยอม ปล่อย **ต้องมีปัญญาเห็นทุกข์** หนีไม่ออก นั้นแหละ มันจึงปล่อยได้ ต้องเห็นว่าเป็น ทุกข์เท่านั้น จึงจะปล่อย

เราอยู่ในโลกนี้ มีสุขบ้างทุกข์บ้าง แล้วก็มี คนมาหลอกว่า ทำแบบนี้ แล้วจะสุขตลอด

ทำบุญ ปฏิบัติธรรมแบบนี้ จะเจอแต่ความสุข เขาก็หลอกเราได้ หวังว่าจะได้อย่างเขาโฆษณา ก็ไปปฏิบัติเอาความสุข แต่พระพุทธเจ้าตรัส ว่า โลกนี้มีแต่ความทุกข์ ถ้าทุกข์ขนาดนี้ยังไม่ ปล่อย จงไปรู้ว่ามันทุกข์กว่าที่เป็นอยู่ นี้ จนกว่า จะปล่อยมันได้ จนกว่าค้นหาจะหมดไป จนกว่าจะหมดความคาดหวัง หมดความอยาก ได้ หมดความต้องการโลกนี้

โลกนี้เป็นของเราร้อน ถ้ารู้สึกว่าการนี้ร้อนบ้าง เย็นบ้าง ก็ให้ไปฝึกให้มีดวงตา **ดูว่ามันร้อน ทั้งหมด** ไม่ใช่ร้อนบ้างเย็นบ้างอย่างนี้ จนกว่า จะเลิกอยากได้ เลิกต้องการ อันนี้เป็นคำ สอนแบบผู้เป็นวิญญูชนไม่คัดค้าน ส่วนพวก ปุถุชนที่แสวงหาแต่สุข อาจจะทำคัดค้านก็ได้ อาจจะทำคิดว่าโลกมันก็มีอะไรดี ๆ อยู่ มองโลก ในแง่ดีอะไรก็ว่าไป มองโลกในแง่ดีก็มีความสุขนะ พระพุทธเจ้านั้นไม่ได้ให้มองโลกในแง่ ดี **ให้มองโลกตามที่มันเป็นจริง แล้วจะทำให้**

พันทุกข์ โดยปกติแล้วท่านให้เห็นโทษ ถ้า มองประโยชน์ เราก็จะเพลิดเพลिनอยู่ เมื่อ ไตมองเห็นโทษของมัน คือเห็นว่า มันเป็น ของไร้แก่นสาร เป็นที่พึ่งไม่ได้จริง เอาเป็น ที่พึ่ง ที่ยึดเหนี่ยวไม่ได้ นี่แหละจึงจะพ้น จากมันไปได้

พวกเราก็ชอบฝึกกันนะ มองในแง่ดี มอง ในแง่ดีก็ดีเหมือนกัน ทำให้เป็นสุข แต่ พระพุทธเจ้าสอนให้มองว่าเป็นทุกข์ ท่าน ไม่ได้ให้มองว่ามันดี มันวิเศษอะไร ถ้า มองว่า โลกนี้ยังมีส่วนดีอยู่บ้าง เราก็คง ไม่ทิ้งมัน ถ้ามองว่ามีแต่ทุกข์ มีแต่สิ่งไร้ แก่นสาร มีแต่ของไร้ตัวตน ถ้าเห็นตาม จริงอย่างนี้ ย่อมจะทิ้งได้ ตัณหาก็จะหมด ที่ตั้ง นี่เป็นธรรมชาติที่สมณะพราหมณ์ ทั้งหลายผู้เป็นวิญญูชนนั้นไม่คิดคำนึง ไม่ ถอดถอน ไม่มีการที่จะกลับข้าง ไม่มีการ ทำให้เศร้าหมอง หรือไม่เปลี่ยนเป็นอย่าง อื่น พระพุทธองค์ตรัสต่อไปว่า

๑๐๐

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ฉนน ภิกขเว ชาตุนิ อุปาทาย คพภสสาวกนติ โหติ,
เพราะยึดมั่นถือมั่นธาตุ ๖ ประการ
ความก้าวลงสู่ครรภ์ จึงมีขึ้น

ธาตุ ๖ ประการ คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม อากาศธาตุ และวิญญานธาตุ นี่เป็น ธาตุพื้นฐานของการกำหนดอริยสัจ อริยสัจนี้ จะถูกบัญญัติในกายในใจของบุคคล ทุกข์ก็ดี เหตุเกิดของทุกข์ก็ดี ที่สุดทุกข์ก็ดี ข้อปฏิบัติ ให้ถึงความสิ้นสุดของทุกข์ก็ดี อยู่ในกายยาววา หนาคืบที่มีใจเป็นครอง และมีความรู้สึกนึกคิด นี้ ไปหาที่ต้นไม้อะไร้อันนี้ไม่ได้

โอภกนฺตียา สติ นามรูปํ
นามรูปปจฺจยา สหายตนํ
สหายตนปจฺจยา ผลโส
ผลสปจฺจยา เวทนา
เวทียมานสฺส โข ปนาหํ ภิกขเว อิหํ ทุกฺขนฺติ
ปถฺยเปมิ อยํ ทุกฺขสมฺมุทยติ ...

๑๐๑

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

เมื่อการก้าวลงสู่ครรภ์ มีอยู่ นามรูปจึงมี
เพราะนามรูปเป็นปัจจัย สหายตนะจึงมี
เพราะสหายตนะเป็นปัจจัย ผัสสะจึงมี
เพราะผัสสะเป็นปัจจัย เวทนาจึงมี
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็เราบัญญัติไว้ว่า
“นี้ทุกข์ นี้ทุกขสมุทัย นี้ทุกขนิโรธ
และนี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา”
แก่บุคคลผู้แสวงอารมณ์อยู่

พระพุทธองค์บัญญัติเรื่องอริยสังขวั
สำหรับพวกสัตว์บุคคลที่มีอายตนะ มีการ
กระทบอารมณ์แล้ว เกิดความรู้สึกรู้ได้ พวก
ต้นไม้ ไบหูญา มันรับรู้ได้ก็จริงอยู่ แต่มัน
เกิดเวทนาไม่ได้ เกิดความรู้สึกรู้ไม่ได้ จึง
ไม่ได้บัญญัติอริยสังขสำหรับพวกต้นไม้
ไบหูญา เหล่านั้น สิ่งมีชีวิตในทางพุทธ
ศาสนากับทางวิทยาศาสตร์ก็แตกต่างกัน
สิ่งมีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับอริยสังข พุทธ
องค์หมายเอาเฉพาะแต่สิ่งมีชีวิตที่กระทบ

อารมณ์แล้ว ทำให้เกิดเวทนาได้ ก่อให้เกิด
ความรู้สึกรู้ได้ รู้สึกชอบ รู้สึกชังได้ รู้สึกยินดี
รู้สึกยินร้ายได้ ซึ่งก็คือพวกเราทั้งหลาย รวมทั้ง
เทวดา พรหม และสัตว์อเบา

๒.๘ เป็นสิ่งที่ควรทำโยคกรรม

ความสำคัญข้อที่ ๘ อริยสังขนั้น เป็นสิ่งที่ควร
ทำโยคกรรม เพื่อให้รู้จักมัน คำว่า โยคกรรม
แปลว่า การกระทำที่เป็นระบบ เป็นแบบแผน
มีหลักการที่ถูกต้องจึงจะได้ผล ถ้าทำไม่ถูก
ต้องตามหลักการก็จะไม่ได้ผล เป็นคำกลางๆ
เราทั้งหลายคงรู้จักโยคะเหมือนกัน โยคะใน

แง่ร่างกาย ถ้าใครต้องแข็งแรง รักษาโรค
อะไรต่างๆ ก็ต้องทำให้ถูกหลักการ จะตัด
หลัง ตัดกายให้โค้ง อย่างพวกฤๅษี ถ้าตัดไม่
ถูก อาจเจ็บปวด อย่างนั้นะ อันนั้นเป็น
โยคะทางกาย

โยคะด้านนามธรรมก็ต้องมีหลักการที่ถูก
ต้องเช่นกัน การจะรู้ร้อยสัจ ไม่ใช่รู้ได้ลอยๆ
ต้องมีหลักการ ต้องมีโยคกรรม คือการ
กระทำที่ถูกต้องตามหลักการ ตามหลัก
วิธีที่ถูกต้อง พุดตามภาษาสมัยใหม่ คือถูก
ตามเทคนิค ต้องมีเทคนิคที่ถูกต้องจึงจะ
ได้ผล ถ้าเทคนิคไม่ถูกต้องก็ไม่ได้ผล ต้อง
มีการลงมือทำ ต้องมีความพากเพียรทำไป
เรื่อยๆ แล้วต้องถูกหลักการด้วย จึงจะได้
ผล ถ้ามีความเพียรไปเรื่อยๆ แต่ทำไม่ถูก
หลักการ อย่างนี้ก็ได้ขยัน แต่ไม่ได้รู้ร้อยสัจ
ถ้ารู้หลักแต่ไม่ขยัน อย่างนี้ก็ได้ **ต้องขยัน**
และถูกหลักการด้วยจึงจะได้ผล

ในพระสูตรเป็นอันมากพระพุทธองค์ก็ตรัสให้
ทำโยคะ เช่น ทรงแสดงเรื่องสังสารวัฏยาวนาน
เพราะไม่รู้ร้อยสัจ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอ
พึงกระทำความเพียร เพื่อรู้อย่างนี้ว่า นี้ทุกข์
เป็นต้น ถ้าเราไปอ่านในพระไตรปิฎก พระสูตร
เช่นนี้ก็จะมีเป็นอันมาก

คำว่า จงทำความเพียร พึงกระทำความเพียร
จงประกอบความเพียร เพื่อให้รู้ตามความเป็น
จริงว่า นี้ทุกข์ นี้ทุกข์สมุทัย นี้ทุกข์นิโรธะ นี้
ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา แปลมาจากภาษา
บาลีว่า โยโค กรรมโย คือ โยคะเป็นสิ่งที่พึง
กระทำ โยคะเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ โยคกรรม
เป็นความเพียรชนิดหนึ่ง เป็นความเพียรที่
ประกอบไปด้วยสติปัญญา มีสัมมาทิฐิ เข้าใจ
ด้วยหลักการที่ถูกต้อง ไม่ใช่เพียรแบบวัวแบบ
ควาย ดิ้นจะทำความเพียร เพียรใหญ่เลย แต่
ไม่รู้เรื่อง อันนี้ไม่ใช่โยคะ เหมือนกับที่ผมยก
ตัวอย่างเรื่องโยคะด้านร่างกาย เห็นคนอื่นเขา

ตัวอ่อน นิ่ง เหยียดอะไรต่างๆ ได้ดี เราไป
ทำไม่ถูกหลักการไม่ได้นะ ต้องทำถูกหลัก
การ อันนี้แหละเรียกว่าโยคะ ภาษาสมัย
ใหม่มีผู้เอามาแปลง ผู้ที่ทำโยคะเรียกว่า
โยคี โยคี แปลว่า ผู้ทำโยคะ คือผู้ปฏิบัติถูก
ต้องตามหลัก

การเพื่อให้ได้ผลที่ต้องการ เรายืนถึงคน
ที่หนวดยาวๆ บวชตามป่า อันนี้เขาก็ทำ
โยคกรรมเหมือนกัน แต่เขาทำโยคะ โดย
มีวัตถุประสงค์ให้ร่างกายดีบ้าง ทำให้ไม่
ต้องการกามคุณบ้าง ทำให้เข้าฌานบ้าง
ทางพุทธศาสนาเรา มีโยคกรรมเหมือน
กัน แต่ทำเพื่อรู้ร้อยสัง เรียกว่าปฏิบัติว่าโยคี
ได้เหมือนกัน แต่หลังๆ โยคิอย่างพวกเราก็
เพี้ยนไป กลายเป็นโยคยุไป ไปที่ไหนก็คุย
จ้อกๆ แจกๆ เรื่องปฏิบัติธรรม เรื่องความ
เพียร เรื่องจะรู้ร้อยสัง หายไป ไปปฏิบัติ
ธรรมก็หาแต่เพื่อนคุยอยู่นั่น

ในสังยุตตนิกาย มหาวารมรรค ๑๘/๑๖๕๔
พระพุทธองค์ตรัสว่า

สมาธิ ภิกขเว ภาเวถ
สมาธิโต ภิกขเว ภิกขุ ยถาภูติ ปชานาติ
ตสฺมา ติทฺ ภิกขเว อิทํ ทุกฺขนฺติ โยโค กรณฺนฺโย
อโยํ ทุกฺขสมุทโยติ โยโค กรณฺนฺโย
อโยํ ทุกฺขนิโรธติ โยโค กรณฺนฺโย
อโยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ โยโค กรณฺนฺโย
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเจริญ
สมาธิเถิด
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้มีจิตตั้งมั่นแล้ว
ย่อมรู้ตามความเป็นจริง
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะฉะนั้น โยคกรรม
เพื่อให้รู้ว่า นี่ทุกข์ อันเธอทั้งหลายพึงกระทำ
โยคกรรมเพื่อให้รู้ว่า นี่ทุกข์สมุทัย
อันเธอทั้งหลายพึงกระทำ
โยคกรรมเพื่อให้รู้ว่า นี่ทุกข์นิโรธ
อันเธอทั้งหลายพึงกระทำ
โยคกรรมเพื่อให้รู้ว่า นี่ทุกข์นิโรธคามินีปฏิบัติ
อันเธอทั้งหลายพึงกระทำ

อิทฺ ทุทฺขนฺติ โยโค กรณฺนํ โย
โยคกรรมเพื่อให้อูรู้ว่ นีทุทฺข อั้นเธอท้ง
หลายพ้งกระทำ

พ้งกระทำควมเพียรชนิดทีเป็นโยคะ ทำ
โยคกรรมเพื่อให้อูรู้ตามความเป็นจริงว่ นี
คือทุทฺข ต้องฝึกจนรูว่ นีคือทุทฺข ร่างกาย
จิตใจเป็นทุทฺข กายนีเป็นทุทฺข ใจนีเป็น
ทุทฺข ต้องทำโยคกรรม ให้อูรูอย่างนีให้ได้
ถ้ายังรูไม่ได้ ไม้ใช่มันไม้ทุทฺชนะ เรายังไม้
ได้ทำโยคะ เลยยังไม่เห็น ต้องทำไปเรื่อย
จนกว่าจะรูว่ นีคือทุทฺข ถ้ายังไม้รูว่ ที่นั้งๆ
อยู่นีเป็นตัวทุทฺข ไม้ใช่ไม้ทุทฺชนะ ทุทฺข
ท้งนั้นแหละ ไม้รูแล้วไปนอนกอดทุทฺขไว้
พระพุทฺธเจ้าบอกว่า โลกท้งหมดมันเป็น
ทุทฺข สังขารท้งหมดมันเป็นทุทฺข ถ้าเราไม้รู
ก็แสดงว่ ยังไม้ได้ทำโยคะ

อโย ทุทฺขสมุทโยติ โยโค กรณฺนํ โย
โยคกรรมเพื่อให้อูรู้ว่ นีทุทฺขสมุทโย
อั้นเธอท้งหลายพ้งกระทำ

พ้งกระทำโยคกรรม คือ ควมเพียรทีมี
แบบแผน ถูกต้องตามหลักการ เพื่อให้อูรูว่ นี
ทุทฺขสมุทโย ควมเพลิตเพลิตยินดี อั้นทำให้
เกิดในภพใหม่อีก ควมยินดียั้งในอรณนนั้นๆ
ควมไม้เห็นโทษ นีเป็นทุทฺขสมุทโย เหตุให้เกิด
ทุทฺข ปุณฺนทัวไปพ้งแล้วอาจจะงง ตามองเห็น
รูป ก็คืออยู่ มองเห็นโน่น มองเห็นนี ไม้มีปัญญา
เห็นโทษของการมองเห็น นีก็เป็นทุทฺขสมุทโย
ได้พ้งเสียง เสียงโน่น เสียงนี ไม้เห็นโทษของ
การพ้ง อย่างนีก็เรียกว่ ไม้รูทุทฺขสมุทโย มันเพลิต
มันยินดี พอใจทีได้รับรู้เสียง

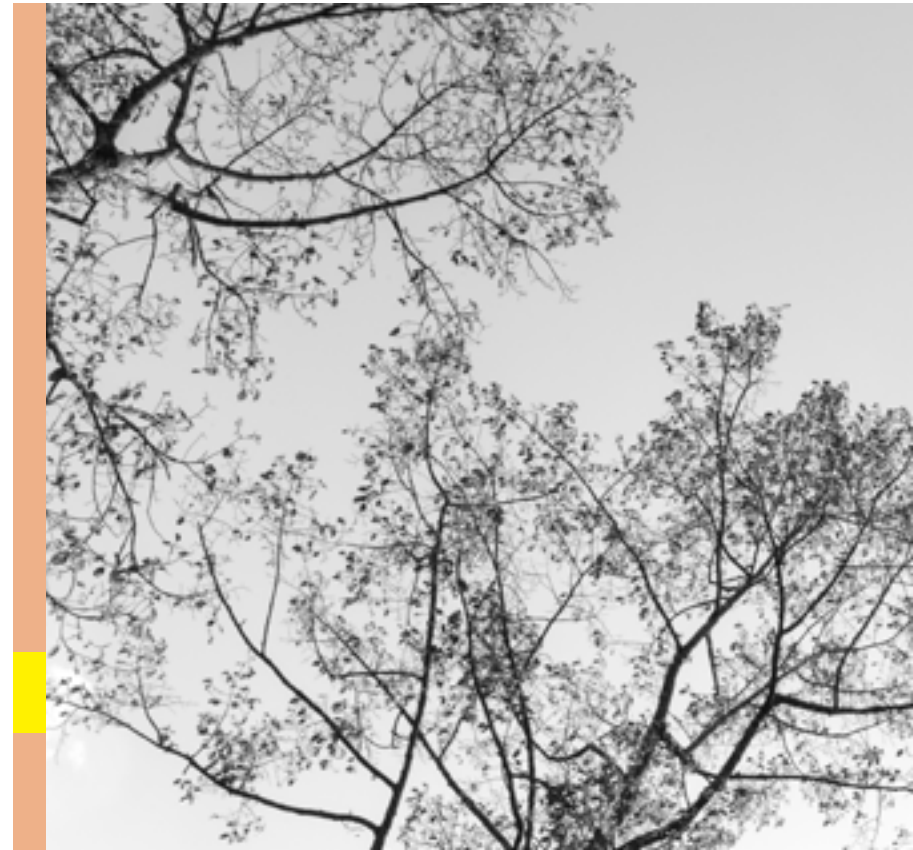
เรื่องอริยสัจ ๔ เป็นเรื่องทีควรทำโยคกรรม
ทำควมเพียรทีมีหลักการ ทำให้ถูกเทคนิค
เพื่อให้อูรู้ตามความเป็นจริงว่ อุปาทานขันธ ๕

กายและใจ ที่เป็นผลมาจากอุปาทานนี้คือ
ทุกข์ ความเพลิดเพลिन ยินดี ในการมอง
เห็น ได้ยิน ตมกลิ่น รूस สัมผัส คตินึกโดย
ไม่เห็นโทษ นี่คือทุกข์สมุทัย ไม่เห็นโทษ
คือเพลิด เรามองเห็นโทษของในโลกนี้ใหม่
ถ้ามองไม่เห็นแสดงว่าเพลิดอยู่กับโลก
นี้ มันเป็นกฎตายตัว ไม่ใช่ว่า ดิฉันไม่เห็น
เพลิดอะไรเลย ไม่เห็นเพลิดอะไรเลยแสดง
ว่าเพลิดหนัก ไม่มีปัญญาที่จะมองเห็น ต้อง
เห็นว่าเป็นทุกข์ เห็นว่าเป็นโทษ เห็นว่ามัน
เป็นของเกิดดับ เป็นของเปลี่ยนแปลง เป็น
ของบังคับไม่ได้ อย่างนี้จึงจะละความเห็น
ผิด ละความยึดมั่นถือมั่นได้ นั่งๆ อยู่ เอ..
ก็ไม่เห็นผิดอะไร ไม่เห็นถูก เดียวก็เห็นผิด
หากไม่ได้ทำอะไรให้ถูก แสดงว่ายังผิดอยู่
หน้าที่ของเราทั้งหลาย คือต้องทำโยคะไป
เรื่อยๆ จนกว่าจะรู้ตามที่เป็นจริง อันนี้ก็
เป็นความสำคัญของอริยสัจข้อที่ ๘

๑๑๐

อริยสัจ ๔
อ.สุภีร์ ทุมทอง

เรื่องความสำคัญของอริยสัจ จะพูดเพียงเท่านี้
ถ้าท่านไหน อยากทราบความสำคัญแง่อื่นๆ ก็
ต้องไปอ่านเอง เพราะในพระไตรปิฎกมีเยอะ
มาก ผมยกมาเฉพาะบางเรื่อง

หัวข้อที่ ๓ โทษของการไม่รู้จริยสัจ

ต่อไปจะกล่าวถึงโทษของการไม่รู้จริยสัจ เมื่อกล่าวถึงโทษแล้ว ก็จะกล่าวถึงประโยชน์ หรือคุณของการรู้จริยสัจว่าเป็นอย่างไร โทษเป็นอย่างหนึ่ง ประโยชน์ก็ตรงกันข้ามเท่านั้นเอง

๓.๑ ทำให้ท้องเที่ยววนเวียนไม่สิ้นสุด

ข้อที่ ๑ ความไม่รู้หรือริยสัจนั้น ทำให้ท้องเที่ยววนเวียนไม่สิ้นสุด เราทั้งหลาย รวมทั้งพระพุทธเจ้าและเหล่าอริยสาวก ถ้ายังไม่รู้หรือริยสัจก็ต้องมีการวนเวียนไปเรื่อยๆ ต่อเมื่อรู้หรือริยสัจแจ้งสมบูรณ์แล้ว เมื่อนั้นแหละจึงจะหยุดวนเวียนได้ ถ้ายังไม่รู้หรือริยสัจ ก็ยังไม่รู้ว่าจะยังวนเวียนไปอีกยาวนานมากแค่ไหน ยังหาจุดจบไม่ได้

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๖๙๘
พระพุทธเจ้าตรัสว่า

จตุณฺณํ ภิกฺขเว อริยสจฺจํ อนนุโพธา อปปฏิเวธา
เอวมิตฺถํ ทิฆมทฺธานํ สนฺธาวิตํ ลึลฺลิตํ มมญฺเฆว
ตุมหากญฺจ ...

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะไม่ตรัสรู้ เพราะไม่แทงตลอด ซึ่งอริยสัจทั้งหลาย ๔ ประการ เราและเธอทั้งหลายจึงวนเวียนท่องเที่ยวไปตลอดกาลอันยาวนานอย่างนี้

ในขณะที่พระองค์ยังไม่รู้หรือริยสัจ พระพุทธองค์ก็ท่องเที่ยวไปเหมือนกัน ทรงยอมรับ ที่พระองค์ท่องเที่ยวไป จนมีประวัติเป็นพระเจ้า ๕๐๐ ชาตฺติ ชาตฺกนฺนํชาตฺกนฺนํ ที่พระองค์ท่องเที่ยวไปอย่างนั้น ก็เพราะไม่รู้หรือริยสัจเหมือนกัน ถ้าพระองค์รู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจแล้ว ก็จะไม่ท่องเที่ยวอีกต่อไป พอรู้แล้วก็เลิกท่องเที่ยว ความติดข้องอยู่ในภพก็ถูกถอนออกไป ถ้ายังไม่รู้หรือริยสัจ ไม่รู้ว่าภพทั้งหมดมันเป็นทุกข์

จะถอนความชอบ ความพอใจได้ไหม ถอนไม่ได้ เหมือนกับเราไม่เห็นโลกนี้เป็นทุกข์ ก็ถอนความพอใจ ถอนความเพติดเพลิน ยินดี ถอนความติดอกติดใจไม่ได้ เมื่อใดที่เห็นโลกนั้นเป็นทุกข์ กายและใจนี้เป็นทุกข์ อย่างนี้จึงจะถอนได้

ความจริงมันเป็นอย่างนี้ เราทั้งหลายที่เรียนไป อาจะบอกว่า โลกนี้มันช่างร้ายเหลือเกิน โลกนี้มันร้ายอย่างนี้จริงๆ มันเป็นไฟเผา ลูกพริบๆ อยู่ พระพุทธเจ้าทรงอุปมาไว้หลากหลายเหลือเกิน มองเห็นเหว มีภิกษุมาถาม เหวที่ใหญ่กว่านี้มีไหม พระพุทธเจ้าข้า พระพุทธเจ้าตรัสว่า มีความเกิดเป็นเหวที่ใหญ่กว่านี้ประมาณไม่ได้ ความเกิดเพราะความไม่รู้อริยสัจ เป็นเหวที่ใหญ่กว่านี้อีก อย่างนี้นะ ถ้ามีคนเดินไปเจออะไร มาถามว่า อะไรใหญ่กว่านี้ พระพุทธองค์ก็ทรงบอกเสมอว่า **ความเกิด**

เพราะไม่รู้อริยสัจนี้มันใหญ่สุด ไปเจอที่มีดๆ น่ากลัวๆ กลัวผี มีดและน่ากลัวกว่านี้มีไหม พระพุทธเจ้าข้า พระองค์ก็บอกว่า มี ความเกิด เพราะไม่รู้อริยสัจนี้ มีดและน่ากลัวกว่านี้อีก มันเป็นอย่างนี้

๓.๒ ทำให้ประสบกับภาวะที่ไม่น่าปรารถนาเป็นอันมาก

ต่อไป โทษของการไม่รู้อริยสัจข้อที่ ๒ การไม่รู้อริยสัจนั้นทำให้ประสบกับภาวะที่ไม่น่าปรารถนาเป็นอันมาก ภาวะที่ไม่ปรารถนา ท่านก็คงจะเห็นเยอะแยะในโลกนี้ จากเป็น

มนุษย์แล้วก็ตายไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน
เกิดเป็นมนุษย์แต่กินเหล้าเมายา ฆ่าสัตว์
ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม ไม่เลี้ยงดูพ่อ
แม่ มีแต่เรื่องที่อยู่แล้วไม่น่าปรารถนา ไม่
น่าพอใจเยอะแยะ ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น
ก็เป็นเพราะไม่รู้วิธีสั่ง ถ้ารู้วิธีสั่งแล้ว
ภาวะที่ไม่น่าปรารถนาเหล่านั้นก็จะหมด
ไป การที่จะไปเกิดเป็นหมา เป็นแมว เป็น
กิ้งกือ เป็นหนอน ก็ไม่มีแล้ว การที่จะกลายเป็น
คนที่ไม่เลี้ยงดูพ่อ ไม่เลี้ยงดูแม่ ก็เป็น
ไปไม่ได้ จะไปผิดศีลก็ไม่ได้ จะไปด่าคนอื่น
จะไปทำร้ายคนอื่นก็ไม่ได้

อะไรต่างๆ ที่ไม่น่าปรารถนาในโลกนี้เยอะ
ไหม เยอะมากมายเหลือเกิน ไม่ได้มีคน
ไม่มีสัตว์อะไรที่จะบังคับควบคุม เป็นเพราะ
ความไม่รู้วิธีสั่งเท่านั้น เมื่อใดที่รู้วิธีสั่ง
แล้ว ก็จะไม่มีความที่ไม่น่าปรารถนา
อย่างนั้นเกิดขึ้น ตอนนี้เราทั้งหลายยังไม่

ทำผิดอย่างเขา ถ้ายังไม่รู้วิธีสั่ง เป็นไปได้ที่
เดียว ที่เราจะมีสถานะที่ไม่น่าปรารถนาอย่าง
นั้น ฉะนั้นไม่ควรรังเกียจกัน ไม่ต้องรังเกียจคน
นั้นคนนี้อะไรให้มาก ไม่ต้องว่าคนอื่น เพราะที่
เราไปว่าคนอื่นไว้นั้นแหละ เราก็สามารถเป็น
อย่างนั้นได้เช่นเดียวกัน เพราะอะไร เพราะยัง
ไม่รู้วิธีสั่ง

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๗๕๗
พระพุทธองค์ตรัสว่า

เอวมเว โข ภิกขเว อปุบมตตกา เต สตตะยา เย มนุสเสสุ
ปจจาชายนตี, อถ โข เอเตว พหุตรา สตตะยา
อภยตฺร มนุสเสหิ ปจจาชายนตี. ตํ กิสฺส เหตุ.
อทิฏฺฐตตะวา ภิกขเว จตฺตุนัน อริยสัจจานัน..
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ฉะนั้นเหมือนกันแล สัตว์
ทั้งหลายเหล่าใด ย่อมกลับมาเกิดในมนุษย์
สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นมีประมาณน้อย โดยที่
แท้ สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้น ย่อมกลับมาเกิด

อื่นจากมนุษย์ สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้น มีจำนวนมากกว่า ซ่อนเป็นเพราะเหตุไร ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะความที่อริยสังข์อันสัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นไม่ได้เห็นแล้ว

สภาวะที่น่าปรารถนา คือเราเป็นมนุษย์ น่าจะเกิดเป็นมนุษย์อีก หรือเกิดเป็นเทวดาก็ว่าไป แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว สัตว์ทั้งหลายตายแล้ว ที่ได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกนั้นน้อยมาก เกิดเป็นสัตว์อบาย เราไม่ปรารถนานะ แต่ไปเกิดอยู่เรื่อย อยากไปเกิดเป็นหมาไหม ไม่อยาก ถ้าไม่รู้อริยสังข์ก็เตรียมตัว เตรียมใจไว้ ระวังๆ ไว้ อยากจะเกิดเป็นคนยากจนไหม ก็ไม่อยาก ถ้าไม่รู้อริยสังข์ ก็มีโอกาเป็นไปได้ อยากจะเป็นคนดี อยากจะเป็นคนกตัญญู ก็อยากไปเถอะ ถ้ายังไม่รู้อริยสังข์ก็อาจจะกลับข้างไปได้

ในการเปรียบเทียบนี้ พระพุทธองค์ทรงมีอุปมาหลายอย่าง เช่น พระองค์ทรงเอาเล็บซ่อนลงไปใแผ่นดิน แล้วตักฝุ่นขึ้นมา ถามภิกษุทั้งหลายว่า ระหว่างฝุ่นในเล็บนี้กับดินใแผ่นดินอันไหนมากกว่ากัน ภิกษุก็บอกว่า ในแผ่นดินนั้นมากกว่า ที่เล็บของพระองค์นั้นมีนิดหน่อยเท่านั้นเอง ไม่ถึงส่วนเสี้ยว เทียบกันไม่ได้ พระองค์ก็บอกว่า สัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาเป็นมนุษย์อีก ก็เหมือนฝุ่นในเล็บ ส่วนสัตว์ทั้งหลายที่เป็นมนุษย์ เป็นเทวดา ตายแล้วไปเกิดในอบาย มากเหมือนกับแผ่นดินนั้นแหละ ไม่ต้องพูดถึงสัตว์ที่เคยเกิดในอบาย ตายแล้วโดยมากก็เกิดในอบายนั่นเอง ส่วนใหญ่แล้วพากันจะประสบกับภาวะที่ไม่น่าปรารถนา

สิ่งเลวร้ายอะไรต่างๆ เยอะแยะมากมายในโลกนี้ เราไม่ได้ต้องการให้มันเลวร้าย แต่เป็นเพราะความไม่รู้อริยสังข์เท่านั้น ถ้าจะโทษ ก็โทษได้เพียงสิ่งเดียว คือความไม่รู้ สมมติมีคนด่าท่าน

ท่านจะโทษได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้นคือ
เขาไม่รู้ ถ้าเขารู้วิธีสัก เขาจะไม่มีทางตำ
ท่านเลย เป็นไปไม่ได้

สถานะที่ไม่น่าปรารถนาอื่นๆ ก็มีหลาก
หลาย จะยกมาบางอย่าง หากใครอยาก
รู้ว่าเยอะขนาดไหน ก็ไปอ่านเองก็แล้วกัน
นี่ยกมาพอเป็นตัวอย่าง

อปฺปกว เต สตฺตา เย ถลฺชา ...
สัตว์ทั้งหลายเหล่าใด เกิดบนบก สัตว์ทั้ง
หลายเหล่านั้นมีประมานน้อย โดยมาก
เกิดในน้ำ

ถลฺชา, ถล แปลว่า บก สัตว์ที่เกิดบนบก
นั้นมีประมานน้อย ส่วนพวกที่เกิดในน้ำ
นั้นมีประมานมาก พวกสัตว์บกนั้นมีน้อย
นิด พวกสัตว์น้ำมีเยอะมาก ที่เป็นเช่นนั้น
เพราะไม่รู้วิธีสัก

อปฺปมตฺตกา เต สตฺตา เย มชฺฌิเมสุ ชนปฺเทสุ
ปจฺจาชายนฺติ ...

สัตว์ทั้งหลายเหล่าใด ย่อมกลับมาเกิดใน
มัชฌิมชนบท สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้น
มีประมานน้อย โดยมากเกิดใน

ปัจฉิมตชนบท

อปฺปกว เต สตฺตา เย สุราเมรยมชฺชปมาทภูฏานา
ปฏิวีรฺตา ...

สัตว์ทั้งหลายเหล่าใด เป็นผู้งดเว้นจากการดื่ม
สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งของความประมาท
สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นมีประมานน้อย
โดยมากไม่งดเว้น

ท่านทั้งหลายไม่ต้องไปปรณรงค์อะไรไปให้มัน
ยุ่งยาก เพราะมันเป็นธรรมดาของผู้ไม่เห็น
อริยสัจ มักทำอะไรให้ประสกับสถานะที่ไม่น่า
ปรารถนา รวมทั้งตัวท่านเองด้วย ที่ชอบไปว่า
เขาดื่มสุราเมรัย สักหน่อยท่านก็จะเป็นแบบ
เขานั้นแหละ เพราะอะไร เพราะไม่รู้วิธีสัก

จงพยายามฝึกให้รู้ورىสัจเท่านั้น อย่าไปดู
คนอื่นเขา

อปฺปกา เต สตฺตา เย มตฺเตยฺยา ...

สัตว์ทั้งหลายเหล่าใด เป็นผู้ดูแลมารดา
สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นมีประมาณน้อย
โดยมากไม่ดูแล

อปฺปกา เต สตฺตา เย เปตฺเตยฺยา ..

สัตว์ทั้งหลายเหล่าใด เป็นผู้ดูแลบิดา
สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นมีประมาณน้อย
โดยมากไม่ดูแล

อปฺปมตฺตกา เต สตฺตา เย อริเยน

ปน ปญฺญาจกฺขุณา สมนฺนาคตา ...

สัตว์ทั้งหลายเหล่าใด เป็นผู้ประกอบด้วย
ปัญญาจักขุ สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้น
มีประมาณน้อย โดยมากเป็นผู้ไม่ประกอบด้วย
ด้วยปัญญาจักขุ ไม่มีตาปัญญา

๑๒๔

อริยสัจ ๔
อ.สุกิริ์ ทุมทอง

สัตว์ที่มีปัญญาจักขุ มีดวงตามองเห็นความจริง
รู้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อะไรถูก อะไรผิด อะไร
เป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล รู้ตามความเป็นจริงนี้
น้อยมาก ฉะนั้นท่านทั้งหลายมองดูแต่ละคน
ด้วยนะ ชาวโลกนั้นเชื่อใครไม่ได้เลย เชื่อได้
ยากมาก เพราะคนมีปัญญาจักขุนี้น้อยมาก
จริงๆ เขาก็พอๆ กันกับเรานั้นแหละ มัวพอกๆ
กัน ฉะนั้นโทษอะไรใครก็ไม่ได้ ไม่รู้ورىสัจ
เท่านั้น สภาวะอื่นๆ มีอีกมากมาย ท่านทั้ง
หลายไปดูเอาที่แล้วกัน อะไรที่ไม่น่าปรารถนาที่
ได้ประสพก็เพราะยังไม่รู้ورىสัจ จะไปโทษ
นั่นโทษนี้ก็ไม่ได้ บอกว่า ฉันทันไม่ได้ทำผิดอะไร
ฉันไม่ได้ผิดสักหน่อย ทำไมต้องมาเจอเรื่องนั้น
เรื่องนี้ ท่านอาจจะพูดอย่างนี้ได้ แต่แท้จริง
แล้ว ท่านผิดเต็มๆ คือไม่รู้ورىสัจ เพราะฉะนั้น
ถ้าเกิดมาแล้ว ให้รู้ไว้เถิดว่า ท่านผิดแล้ว คือ
ผิดที่ไม่รู้ورىสัจนั่นแหละ เราทั้งหลายยอมรับ
อย่างนั้นไหม เอ๊ะ.. ทำไมฉันจึงได้นั้นได้นี้ ฉันทัน
ไม่ได้ผิดอะไรนี่นา ไม่ได้ทำผิดอะไร โดยความ

๑๒๕

อริยสัจ ๔
อ.สุกิริ์ ทุมทอง

จริง เรานั้นแหละผิดเต็มๆ ผิดที่มาจากเกิด เพราะไม่รู้ร้อยสัจนั้นแหละ พอเข้าใจใหม่ ผิดตั้งแต่เกิดนั้นแหละ เพราะฉะนั้น เราเกิดมาแล้ว จะมาบอก ฉันไม่ได้ทำผิดอะไร นี่ก็เป็นคำพูดปุถุชนเท่านั้นเอง มันวนเวียน ไปเรื่อยๆ ความไม่รู้ร้อยสัจทำให้มีโทษ คือได้ประสบกับภาวะที่ไม่น่าปรารถนาเป็นอันมาก ลองไปหาดูภาวะที่ไม่น่าปรารถนาในโลก ซึ่งมีมากมายเหลือเกิน

๓.๓ ทำให้สถานที่เกิดไม่แน่ไม่นอน

ต่อไปข้อที่ ๓ คือ ทำให้สถานที่เกิดไม่แน่ไม่นอน วนเวียนไปเรื่อย ถึงแม้ชาตินี้ท่าน

๑๒๖

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

จะทำดีเยอะแยะ ก็มีโอกาไปอบายได้ เราทั้งหลายยังไม่รู้ร้อยสัจ ทุกคนยอมเหมือนๆกัน คือนั่งนอนใจไม่ได้ ประมาทไม่ได้แม้แต่วินาทีเดียว ทุกคนล้วนมีโอกาสตกไปอบายทั้งนั้น แม้จะทำดีมาเยอะขนาดไหนก็ตาม เราทั้งหลายไปอ่านเรื่องคนทำดีแล้วไปสวรรค์กัน เราก็ทำความดีบ้าง เสร็จแล้วก็พากันมัวนอนประมาทอยู่ วันหลังต้องไปอ่านคนทำดีแล้วไปอบายจะได้เลิกประมาทเสียที โดยส่วนใหญ่เขาพูด สอนธรรมะท่าน เขาไม่สอนเรื่องพวกนั้น เพราะเขากลัวท่านจะตกใจเสียก่อน เขาก็เอาเรื่องการทำความดีแล้วได้ไปสวรรค์ มีตัวอย่างโน้นตัวอย่างนี้มาอ่านให้ฟัง แต่มันมีพอๆกัน ระหว่างทำดีแล้วไปสวรรค์กับทำดีแล้วไปอบาย แต่เขาไม่เอามาพูด เขากลัวท่านตกใจ ฉะนั้นท่านทั้งหลายต้องไปหาอ่านไว้จะได้ไม่ประมาท ไม่ใช่เขาบอกว่าทำความดีแล้วไปสวรรค์ มีตัวอย่างโน้นตัวอย่างนี้มาให้ท่านท่านก็ทำ ทำไปแล้วก็ประมาทอยู่ ไปอ่านคนทำดีแล้วไปอบายบ้าง จะได้เลิกประมาท

๑๒๗

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

พวกที่ไม่รู้ورىสัจนั้น สถานที่เกิดเขานั้นล้วนแล้วแต่ไม่แน่นอน ตัวอย่างก็มีมากมายเหลือเกินในพระไตรปิฎก ถ้ายังประมาทอยู่มาก ต้องไปอ่านเพื่อเตือนใจตัวเอง ไม่ใช่อ่านเฉพาะฝ่ายดีแล้วนอนกอดไว้อย่างนั้น อย่างนี้ไม่ปลอดภัย เป็นคนประมาทเกินไป

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๗๑๖
พระพุทธรองค์ตรัสว่า

เสยยถาปี ภิกขเว ทณโท อุปริเวหาลิ ขิตโต
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ท่อนไม้อันบุคคลขว้าง
ขึ้นไปบนอากาศ

สกิมปี มุเลน นิปตติ
บางคราว ย่อมตกลง ด้านโคน

สกิมปี มขุเมณ นิปตติ
บางคราว ย่อมตกลง ตรงกลาง

สกิมปี อคฺเคน นิปตติ
บางคราว ย่อมตกลง ด้านปลาย แม้อันใด

เวลาโยนท่อนไม้ขึ้นไปในอากาศ แน่แน่นอนไหมว่าจะลงทางไหน ไม่แน่เลย ท่านทั้งหลายก็เหมือนกัน เพราะไม่รู้ورىสัจ ทำดีบ้าง ทำไม่ดีบ้าง เวียนว่ายตายเกิด เป็นดังท่อนไม้เหมือนถูกโยนอยู่อย่างนี้ จะตกที่ไหน ไม่แน่นอน ถ้าพากันประมาทว่า ทำบุญแล้วจะได้ไปสุคติโลกสวรรค์ อย่างนี้เป็นพวกไม่รู้เรื่อง และสอนให้เราประมาท พระพุทธเจ้าไม่สอนอย่างนี้ สอนว่า สังขารทั้งหลายล้วนแล้วแต่ไม่แน่นอน มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดาของมันอย่างนั้น ต้องรีบทำกิจให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาท ปัจจุบันโอวาทท่องอยู่ทุกวัน แต่ประมาทอยู่ทุกวัน วนๆ อยู่ทุกวัน ไม่รู้จะทำยังไง

เอวเมว โข ภิกขเว อวิชชาเนีวรณา สตตะ
ตณฺหาสญฺโฆชนา สนฺธาวนฺตา ลัสนฺตา,
สภิมฺปิ อสฺมา โลกา ปรี โลกั คจฺจนฺติ,
สภิมฺปิ ปฺรสมฺมา โลกา อิมั โลกั อาคจฺจนฺติ.
ตํ กิสฺส เหตุ.

อทิฏฺฐตฺตา ภิกขเว จตฺนุนิ อริยสจฺจานํ
ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ฉะนั้นเหมือนกันแล
สัตว์ทั้งหลายที่ถูกอวิชชาบังตา ถูกตัณหา
ผูกไว้ เมื่อท่องเที่ยว วนเวียนไปอยู่
บางคราว จากโลกนี้ไปสู่โลกอื่น บางคราว
จากโลกอื่นมาสู่โลกนี้ ข้อนั้นเป็นเพราะ
เหตุไร ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะความ
ที่อริยสัจอันสัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นไม่ได้
เห็นแล้ว

สัตว์ทั้งหลาย ตายจากมนุษย์นี้ บางทีก็ไป
เป็นเทวดาบ้าง บางทีก็ไปเป็นสัตว์อบาย
บ้าง ไปเป็นพรหมบ้าง ส่วนใหญ่มาทาง
อบายนี้แหละ บางทีก็จากโลกมนุษย์นี้ไปสู่
โลกอื่นบ้าง บางคราวก็จากโลกอื่นมาสู่โลก

นี้บ้าง จากเทวดามาเป็นมนุษย์ จากพรหมมา
เป็นมนุษย์ หมดกรรมจากอบายมาเป็นมนุษย์
บางคนก็อาจจะหลุดจากความเป็นไส้เดือนมา
ดูสภาพเอาเองก็แล้วกัน ชอบคู้ๆ เขี่ยๆ ชีตๆ
เขียนๆ นั่งฟังธรรมะไป ชีตไป ฟังธรรมะจบ
ได้ไตรเอมอนมาตัวหนึ่ง นี่พวกไส้เดือนอะไร
ประมาณนั้น ดูเอาเองก็แล้วกัน มันติดนิสัยมา
ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะไม่เห็นอริยสัจ

ท่านทั้งหลายที่ได้ฟัง เรานั้นเหมือนท่อนไม้ที่
ถูกโยนขึ้นไปแล้ว ไม่แน่มั่นนอน ไม่รู้จะตกลง
มาด้านไหน ทำบุญ ทำคุณงามความดีอะไร
ต่างๆ หรือทำดีบ้างไม่ดีบ้าง ก็ล้วนตกลงอยู่
ภายใต้ความไม่แน่มั่นนอนทั้งนั้น เพราะอะไร
เพราะไม่รู้อริยสัจทั้ง ๔ นี้เป็นโทษของความ
ไม่รู้อริยสัจ

๓.๔ ทำให้สร้างทุกข์ ความเร่าร้อน ให้แก่ตัวเอง

ข้อที่ ๔ การไม่รู้วิธีสร้าง ทำให้บุคคลนั้นสร้างทุกข์ สร้างความเร่าร้อน และความมืดบอดให้แก่ตัวเอง ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าเขาหลงยินดีในสังขารทั้งหลาย หลงยินดีในชาติ หลงยินดีในชรามรณะ โสกะ ปรีทเวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสะ พากันปรุงแต่งเพื่อที่จะได้เกิด แก่ เจ็บ ตายอีก พุดง่าย ๆ ก็เหมือนกับแข่งตัวเอง หรือโยนตัวเองไปในเหวเหมือนกับคนโกรธกันเป็นศัตรูกัน จ้องจะฆ่ากันทั้ง อะไอย่างนั้น

เราทำบุญก็ขอให้เกิดอีก คือ แข่งตัวเองให้ได้ตาย คนเราเกิดมาไม่ตาย มีไหม ไม่มี อยากตายหลายๆ ที ขอตายอีกสักรอบเถิด หาโน่นหานี้มากมาย เพื่อจะได้เส้ำเมื่อจากไป เอาไว้แข่งตัวเองให้ทุกข์เปล่าๆ อย่างนั้นะ ยังมีเยอะก็เหมือนแข่งตนเองมาก สร้างทุกข์ให้กับตนเองมาก ทั้งที่ตนเองเกิดมา ก็ยึดกายยึดใจทุกข์จะแยะอยู่แล้ว เขาก็หาเอาอะไรๆ มาเพิ่ม ยึดนั้นยึดนี้ เพิ่มขึ้นมา หาทุกข์เพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ กายกับใจนี้มันก็เร่าร้อนอยู่แล้ว วิ่งวุ่นสับสนอลหม่านเพื่อมัน เขารู้สึกว่าเร่าร้อนไม่พอ ก็หาอันอื่นมาเร่าร้อนเพิ่ม หาสามี หาลูก หาปัญหาหาไอ้โน่นไอ้นี้มา โดยคิดว่ามันจะเย็น เราอารมณ์ร้อนเหลือเกิน หาสามีมาคนหนึ่ง จะได้อารมณ์เย็นขึ้น เป็นบ้าไปแล้ว มันก็วนเวียนกันไป ยินดียินร้าย รักสิ่งที่น่ารัก ชังสิ่งที่น่าชัง **สร้างความมืดบอดให้กับตัวเองเป็นมากมาย** อย่างนี้เป็นพวกไม่รู้วิธีสร้าง

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๗๒๙
พระพุทธรองค์ตรัสว่า

เย ทิ เกจิ ภิกขเว สมณา วา พราหมณา วา
อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานนฺติ ...
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สมณะทั้งหลายก็ดี
พราหมณ์ทั้งหลายก็ดี เหล่าใดเหล่าหนึ่ง
ย่อมไม่รู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์

คนใดก็ตาม ที่ไม่รู้ตามความเป็นจริงว่า
กายนี้มันทุกข์ ใจนี้มันทุกข์ โลกนี้มันทุกข์
อะไรต่างๆ ที่เป็นสังขาร ทั้งหมดเป็นทุกข์
ความเกิดเป็นทุกข์ ความแก่เป็นทุกข์
ความตายเป็นทุกข์ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์
โทมนัส อุปายาสะ เป็นทุกข์

เต ชาตีสวตฺตนิเกสุ สงฺขารesu อภินฺนติ
ชนทั้งหลายเหล่านั้น ย่อมยินดีในสังขาร
ทั้งหลาย อันนำชาติมาให้

เขายินดีในสังขาร ชนิดที่จะนำชาติ คือการเกิด
ใหม่มาให้ ทำบุญเพื่ออะไร เพื่อให้ได้ชาติ ทำ
ทานเพื่ออะไร เพื่อให้ได้ความเกิดในที่ที่เขา
ชอบ ให้ได้เกิดแบบที่เขาต้องการ ทำความดี
เพื่ออะไร เพื่อให้ได้ชาติอะไรต่างๆ มีสามีเพื่อ
อะไร เพื่อให้ได้ชาติ ให้ลูกเกิดมา อย่างน้อยเรา
ไม่ได้อยู่ในโลกนี้ ก็ฝากไว้ลูกสักคนแล้วกัน เป็น
อนุสาวรีย์ เป็นเผ่าพันธุ์ เราจะได้ไม่สาบสูญไป
จากโลกนี้ ไม่รู้จะว้ายังไงกัน พวกไม่รู้หรือยัยสักก็
เป็นอย่างนี้ ทนๆ กันไป คนไม่รู้อะไร เป็นอะไร
ทำอะไรก็หาเรื่องมาใส่ตนเองมากมายเหลือ
เกิน

เขายินดีในสังขารชนิดที่ทำให้เกิดชาติ ยินดี
ในการปรุงแต่งชนิดที่ทำให้เกิดอีก อันไหนที่
จะทำให้ดับความเกิด ไม่ให้เกิดอีก เขาไม่ชอบ
เขาชอบได้ ชอบเอา อันไหนที่จัดการแล้วจะ
ได้ บอกมาเถิด ชอบๆ ทำอย่างนั้นะ เธอจะได้
บุญเยอะ จะได้ร่ำรวย จะได้หน้าตาดี สวยงาม

มีความสุข ใครๆ ก็รัก ใครๆ ก็ชอบ ชอบ
ใหม่ ชอบๆ อันไหนที่จะได้มา เป็นไป
เพื่อได้ เป็นไปเพื่อเอามา เป็นไปเพื่อชาติ
แหม.. ทุ่มเท็จจริงๆ ขอให้ได้เกิด อาจารย์
ปฏิบัติธรรมจะได้สุขใช้ใหม่ ขยันเต็มทีเลย
ถ้าเป็นไปเพื่อความสิ้นทุกข์ ไม่ได้อะไร ไม่
เหลืออะไร อย่ามาพูด มันปวดหัว พูดไม่
ได้ ถ้าได้อะไร เพื่ออะไรแล้ว แหม.. ตีจิง นี้
เป็นเพราะอะไร เพราะเขาไม่รู้จักทุกข์ตาม
ความเป็นจริง ไม่รู้ตามความเป็นจริงว่า นี้
คือทุกข์ นี่คือทุกขสมุทัย นี่คือทุกขนิโรธะ
นี่คือทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ก็ยอมยินดีใน
สังขารชนิดที่จะนำชาติมาให้

ชรา .. มรณ ... โสภ ปรีทเว ทุกฺข
โทมนสฺ สุปายาสลวตฺตนิเกสฺ ... สงฺขาร
อภิสงฺขโรนฺติ ... ชาติปฺปตฺตมฺปิ ปฺปตฺตนิ ...
พวกเขายอมยินดีในสังขารทั้งหลายชนิดที่
นำชรามาให้ นำมรณะมาให้ นำโสภะ

ปรีทเว ทุกฺข โทมนสฺ และอุปายาสะมาให้
ยอมปรุ้งแต่งอย่างยิ่งซึ่งสังขารทั้งหลาย เขา
เหล่านั้นยอมตกไป สู่เหวคือชาติเป็นต้น

เราทั้งหลายยินดีใหม่ กามคุณ อำนาจ ตำแหน่ง
ชื่อเสียง การยอมรับ ทรัพย์สิน เงินทอง สัก
หน่อยมันจะนำเรื่องต่างๆ มาให้ นำโสภะมา
ให้ นำความเครียดมาให้ ชอบใหม่ ถ้าไม่ชอบ
ก็ตีแล้ว

บางคนไม่รู้จะชอบใคร ไม่มีใครชอบเขา หา
หามาเลี้ยงสักตัวก็แล้วกัน คนไม่ชอบก็ให้
หมาชอบ แล้วก็ชอบหมา ยินดีในสังขารชนิด
ที่นำโสภะมาให้ หมานี่ สักหน่อยจะนำความ
เศร้าโศกเสียใจมาให้ นำความเดือดร้อนใจมา
ให้ เป็นห่วงหมาอย่างโน้นอย่างนี้ วนเวียนกัน
ไป เรายินดีแต่เรื่องพวกนี้ ยินดีแต่สังขารชนิด
ที่จะนำชาติ ชรา มรณะ โสภะ ปรีทเว ทุกฺข
โทมนสฺ อุปายาสะ มาให้ ถ้าไม่ยินดีเพลิดเพลิน

แล้ว สบายไหม ฟังดูก็สบายดีเหมือนกัน
ไม่ต้องมีเรื่องอะไรให้วิตกกังวล ทำได้ไหม
ต้องไปทำโยคะ เพื่อให้รู้จักตามความเป็น
จริง

เมื่อจิตยินดีในสิ่งเหล่านั้นแล้ว เป็นอย่างไร
ท่านว่า *สงฺขาร อภิสงฺขโรนฺติ* เมื่อยินดีแล้ว
ย่อมปรุงแต่งอย่างยิ่งซึ่งสังขารทั้งหลาย
ทำอภิสังขาร จัดแจง จัดการ อันไหนที่จะ
ทำให้ตนเองเป็นสุข ทำให้ตนเองพ้นทุกข์
อันไหนที่จะทำให้ตนเป็นอย่างนั้นอย่างนี้
ทำให้ตนดีขึ้นเหมือนที่อยาก เหมือนที่คิด
ไว้ ก็ทำการจัดแจง ขวนขวาย เรียกว่า อภิ
สังขาร

อภิสังขาร คือ การกระทำด้วยเจตนาที่
พิเศษ เป็นความจัดแจงให้เกิดผลอย่างใด
อย่างหนึ่งด้วยการกระทำนี้ๆ เราจะมีความ
สุขขึ้นด้วยการกระทำเช่นนี้ๆ เราจะ

ปลอดภัยด้วยการกระทำนี้ๆ เราจะดูดีขึ้น
ด้วยการกระทำนี้ๆ เคยทำไหม ทุกเรื่องแหละ
ทำให้เราดูดี ทำให้เรามีความสุข ทำให้เรา
เจริญ การกระทำเช่นนี้ เรียกว่าอภิสังขาร

ถ้าทำชั่วด้วยหวังว่าตัวเองจะมีความสุข อย่าง
โกหกคนอื่น โกหกเพราะอะไร โกหกเพราะ
คิดว่า ถ้าเขาไม่รู้ เราจะเป็นสุข โกหกไปอย่าง
นี้ นี่ก็เป็นอภิสังขารแบบบาป ทำบุญเพื่ออะไร
เพื่อให้เราเป็นสุข ให้เราเป็นนั่นเป็นนี่ นั่งสมาธิ
เดินจงกรม เพื่ออะไร เพื่อให้เราได้นั้นได้นี้ อัน
นี้เรียกว่าอภิสังขาร การทำอภิสังขารทั้งหลาย
เหล่านี้ ล้วนนำไปเกิดชาติ ชรา มรณะ เมื่อได้
ปรุงแต่งจัดแจงสังขารเช่นนี้แล้ว เป็นอย่างไร
บ้าง

ชาติปปาทมปี ปปตฺนติ

เขาเหล่านั้นย่อมตกไป สู่วิวคือชาติเป็นต้น

เหวคือชาติ ตกแล้วก็ขึ้นไม่ได้ เป็นเหวที่ใหญ่ ลึก น่ากลัว ขึ้นยากลำบากกว่าเหวทั้งปวง ตกก็เตรียมตัวตายอย่างเดียว ที่เป็นเช่นนี้ เพราะยินดีในสังขารที่ทำให้เกิดชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปรีทเวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาสะ พอยินดีแล้วก็ทำ ลงมือทำแล้ว ก็ตกเหว คือได้เกิดอีกไปเรื่อยๆ เหมือนกับแข่งตนเอง เพราะฉะนั้นเราทั้งหลาย ทำบุญแล้วอย่าแข่งตนเอง โอ..ด้วยผลบุญ อันนี้ ขอให้ข้าพเจ้าได้เกิดในที่ดีๆ เกิดมาทำอะไรที่ดีๆ ก็ตายในที่ดีๆ นั่นแหละ มันแข่งตัวเองซัดๆ เลย เราทั้งสองทำบุญร่วมชาติตักบาตรร่วมขัน ขอให้เกิดร่วมกัน อยู่ร่วมกัน อยู่ร่วมกันเพื่ออะไร เพื่อจะได้ ทุกข์ด้วยกัน และจะได้ตายจากกัน มันแข่งตนเองให้จากกันอย่างนี้ เราทั้งหลาย ชอบอย่างนี้ หลงสร้างทุกข์ขึ้นมาให้ตนเอง เพราะไม่รู้วิธี

เด น ปริมุจจนติ ชาติยา ชราย มรณน
โสเกหิ ปรีทเวหิ ทุกเขหิ โทมนสเสหิ
อุปายาสเอหิ น ปริมุจจนติ ทุกขสมาติ วทามิ
ชนทั้งหลายเหล่านั้นย่อมไม่พ้นจากชาติ ไม่พ้น
จากชรา ไม่พ้นจากมรณะ ไม่พ้นจากโสกะ
ปรีทเวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสะ เราตถาคต
กล่าวว่ เขาเหล่านั้นย่อมไม่พ้นไปจากทุกข์

หากยังเกิด ยังตายกันอยู่ ก็ชื่อว่ายังไม่พ้นไปจากทุกข์ จะเกิดดีแค่ไหน จะมีความสุขเท่าไร ก็ไม่พ้น ไม่พ้นไปจากทุกข์เพราะอะไร เพราะเพลิตเพลินยินดีในทุกข์ ไปจัดแจงปรุงแต่งสร้างเหตุที่จะทำให้เกิดทุกข์ ตกลงไปในเหวของความทุกข์ ไม่มีทางพ้นไปจากทุกข์ เราส่วนใหญ่พากันจมอยู่กับโลก หากความสุขกับโลก หาได้ไหม หาไม่ได้จริง หากความพ้นทุกข์ในโลกได้ไหม ไม่ได้ เราหาความพ้นทุกข์ในโลกไม่ได้ ต้องทิ้งโลกเท่านั้น จึงจะพ้นจากทุกข์ได้ พระนิพพานเท่านั้นเป็นความพ้นทุกข์

เป็นคนละสิ่งกัน เป็นธรรมชาติคนละอย่าง
ทุกชนิดโรธะคือพระนิพพานเท่านั้น อัน
อื่นๆ ไปสร้างขึ้นมาเถอะ มีแต่สังขารชนิด
ที่จะทำให้เกิดชาติ วนเวียนอยู่นั้นแหละ
ท่านทั้งหลาย เมื่อฝึกปฏิบัติธรรม หรือทำ
กุศล คุณงามความดีต่างๆ ก็ให้เป็นไปเพื่อ
พระนิพพาน อย่าได้หวังอะไร อย่าหวัง
ความเกิด อย่าหวังความแก่ อย่าหวังการ
พลัดพราก อย่าหวังอะไรต่างๆ อย่าหวังให้
ได้นั้นได้นี้ เพราะได้มาแล้ว ก็ล่วงแล้วแต่
เป็นที่ตั้งของความทุกข์ทั้งนั้น

เต ชาติสวตตนิเกสุ สงฺขารesu อภิรมฺหติ ...

อภิสงฺขโรนฺหติ ...

ชนทั้งหลายเหล่านั้นนั้น ย่อมยินดี ย่อม
จัดแจงปรุงแต่ง ในสังขารทั้งหลายที่เป็น
ไปเพื่อชาติ

ชาติปริพาหนปี ปริทยฺหนติ

เขาเหล่านั้นนั้น ย่อมถูกแผดเผา แม้ด้วยไฟคือ
ชาติ

๑๔๒

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ชราปริพาหนปี ปริทยฺหนติ

เขาเหล่านั้นนั้น ย่อมถูกแผดเผา แม้ด้วยไฟคือ
ชรา

เขาเหล่านั้นนั้น ย่อมถูกแผดเผาแม้ด้วยไฟคือ
มรณะ ถูกแผดเผาแม้ด้วยไฟคือโสกะ ถูกแผด
เผาแม้ด้วยไฟคือปริเทวะ ถูกแผดเผาแม้ด้วยไฟ
คือทุกข์ ถูกแผดเผาแม้ด้วยไฟคือ โทมนัส ถูก
แผดเผาแม้ด้วยไฟคืออุปายาสะ ทั้งโลกมันถูก
แผดเผา เราร้อนหมด

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๗๔๑ มี
คำเพิ่มเติมว่า

ชาตฺนธการมปี ปปตฺนติ ชรฺนธการมปี ..

เขาเหล่านั้นนั้น ย่อมตกไปแม้สู่ความมีตมฺนคือ

ชาติ ย่อมตกไปแม้สู่ความมีตมฺนคือชรา

ย่อมตกไปสู่ความมีตมฺนคือมรณะ ย่อมตก

ไปสู่ความมีตมฺนคือโสกะ

๑๔๓

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ยอมตกไปสู่ ความมีดีมนคือปริเทวะ ย่อม
ตกไปสู่ความมีดีมนคือทุกข์ ย่อมตกไปสู่
ความมีดีมนคือ โทมนัส ย่อมตกไปสู่ความ
มีดีมน คือ อุปายาสะ

ตกไปในความมีดีมนในทุกอย่าง ชาติ ชรา
มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส
อุปายาสะ ล้วนเป็นเรื่องมีดีมน ไม่รู้ที่มา
ท่านทั้งหลายรู้สึกมีดีมน ท่านเดินมาดีๆ
เดินเตะก้อนหิน เอ๊ะ.. ใครเอาหินมาวาง
ตรงนี้ จะจับมือใครดม เจ้ากรรมนายเวร
ละมั้ง อุตุสำหรับขยันทำกรงงาน ทำนั่นทำนี่
หวังเจริญก้าวหน้า แต่ทุกอย่างล้วนเป็นไป
ตามเหตุตามปัจจัย บริษัทก็ล้มไป ล้มเหลว
เรื่องนั้น ล้มเหลวเรื่องนี้ ธุรกิจก็ทำกันไป
หาวิชานั่นวิชานี้มาเรียน เพื่อจะทำให้มันดี
ปรับปรุง แก้ไข ทำยที่สุดเป็นไง ก็เหมือนๆ
กันหมด อุตุสำหรับทำแล้วทำเล่า ทำเพื่อจะ
ให้มันมั่นคงถาวร เพื่อจะให้บังคับควบคุม

สิ่งต่างๆ ได้ ประุ่งแต่งขึ้นมาเพื่อให้ตัวเรามีความ
สุข จนกระทั่งมีเครื่องอำนวยความสะดวกมาก
มายเหลือเกิน มีเครื่องอำนวยความสะดวก หา
ความสุขเจอใหม่ ความจริงแล้ว สุขนั้นไม่ต้อง
หาเลย ไปดูว่า มันมีแต่ทุกข์ อันนี้ตรงกว่า ส่วน
ใหญ่เราทั้งหลายวิ่งเตลิดไปไกลมากแล้ว พวกกัน
ไปหาแต่ความมั่นคงถาวร ทั้งที่ความจริงต้อง
มาดูว่า มีแต่ของไม่มั่นคง มีแต่ของไม่เที่ยง เรา
พากันไปหาวิธีที่จะควบคุมมันควบคุมนี้ ความ
จริงต้องมาดูว่า มันควบคุมไม่ได้จริง มันไม่มี
ตัวตน ถ้ามันควบคุมได้ เราก็คุมมันไม่ได้ นี้
ก็ยิ่งซับซ้อนเข้าไปอีก หากไม่เห็นความจริง
เราทั้งหลายก็จะยินดีแต่ฝ่ายสังขาร ไปสร้าง
สรร ประุ่งแต่ง จัดแจง หาวิธีควบคุมให้มันเที่ยง
หาวิธีบังคับให้มันสุขตลอด หาวิธีที่จะบังคับ
ควบคุมมันควบคุมนี้ให้ได้ เหมือนเราทั้งหลาย
สร้างกันมานานแล้ว จนได้กฎหมายนั่นกฎหมาย
ขึ้นมามากมาย เพื่อบังคับกันและกัน เพื่อไม่ให้
เบียดเบียน เพื่อให้คนในสังคมเป็นคนดี อยู่เย็น

เป็นสุข แล้วเป็นยังไงกันบ้าง เจริญก้าวหน้าหรือก้าวไปถึงไหนแล้ว มันไปไหนไม่รอด เพราะพากันตกไปในเหวแห่งมืดมน ตกไปในความมืดมนคือชาติและชรา เป็นต้น พวกไม่รู้อรุณสังข์ หลงสร้างทุกข์ สร้างความเร่าร้อน และความมืดบอดให้กับตนเอง ไม่ใช่สร้างให้คนอื่น สร้างให้ตนเองนั้นแหละ

๓.๕ ทำให้ไม่มีหลัก

ต่อไปข้อที่ ๕ การที่ไม่รู้อรุณสังข์ ทำให้ไม่มีหลัก เลื่อนลอย คอยมองชาวบ้าน คอย

มองคนอื่น เอ.. คนอื่นจะรู้หรือไม่รู้แน่ อย่างท่านฟังผมนี้ อาจารย์มาพูดอย่างนี้ รู้จริงหรือรู้ก็กันนะ ปลอมหรือไม่ปลอมนะ ชอบมองดูหน้าคนอื่นเขา ดูว่าเขาจะว่ายังไง จะพยักหน้าหรือส่ายหัว ทำไม่จึงเป็นอย่างนั้น เพราะไม่รู้อรุณสังข์ จึงมีนั่งสงสัย และลงหลักฐานให้ความรู้กับตัวเองไม่ได้ รู้สึกว่า เอ.. เรายังขาดอะไรไปบางอย่าง เราไม่รู้อะไรบางอย่าง รู้จริงหรือไม่รู้ไม่จริง ยังลังเลสงสัย มีดมน วนเวียนอยู่อย่างนั้นนั่นแหละ ฉะนั้นคนที่ไม่รู้อรุณสังข์ จึงเป็นคนไม่มีหลัก เลื่อนลอย และคอยมองหน้าของคนอื่นอยู่ คอยมองความคิดความเห็นของคนอื่น ไม่สามารถที่จะตัดสินใจตัดสินใจได้ แต่สำหรับท่านที่รู้อรุณสังข์แล้ว ท่านไม่มีอาการเช่นนั้นแล้ว เพราะรู้ว่า ไม่ว่าจะเป็พระพุทเจ้าในอดีตก็ตาม ในอนาคตก็ตาม ในปัจจุบันก็ตาม เหล่าอรุณสาวกทั้งหลายที่เป็นผู้รู้ทั้งในอดีต อนาคต หรือปัจจุบันก็ตาม ก็รู้สิ่งเดียวกันนี้ คืออรุณสังข์

เราทั้งหลายเป็นอย่างไรกันบ้าง เลื่อนลอยกันอยู่ไหม ไม่ต้องสงสัยอะไร ไม่ใช่ความผิดของเรา และไม่ใช่ความผิดของคนสอน เป็นเพราะยังไม่รู้วิธีสักเท่า นั้นแหละ ไม่ต้องไปหาที่ผิดตรงนั้นตรงนี้ให้ยุ่งยาก ไม่ต้องแก้ตัวว่าฉันนี้ไม่ได้ผิดอะไร ทำไมต้องเป็นฉันอย่างโน้นอย่างนี้ จริงๆ ผิดตั้งแต่เกิดมา ผิดเต็มๆ เลย เกิดมาเพราะไม่รู้วิธีสักนั่นเอง เกิดมาแล้วก็ต้องยอมรับให้ได้ในทุกๆ เรื่อง ผิดให้มีปัญญาเห็นว่า ทุกสิ่งล้วนเป็นของไร้ตัวตน

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๗๒๒
พระพุทเจ้าตรัสว่า

เย ทิ เกจิ สมณา วา พราหมณา วา
อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานนฺติ ...
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สมณะทั้งหลายก็ดี
พราหมณ์ทั้งหลายก็ดี เหล่าใดเหล่าหนึ่ง
ย่อมไม่รู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์
เป็นต้น

๑๔๘

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ไม่รู้ตามความเป็นจริง หมายความว่า ความจริงมันเป็นทุกข์ แต่เขาไม่รู้ตามความเป็นจริงว่าทุกข์มันเป็นทุกข์ ไปรู้แต่อันไม่จริง รู้ว่าเป็นสุข ดี สวยงาม เป็นตัวตนของเรา ของเขา อันนี้มันรู้ผิด ไม่รู้จริง รู้ไม่จริง ความจริงคือมันไม่เที่ยง แต่เขาไม่รู้ตามความเป็นจริงว่ามันไม่เที่ยง ไม่รู้ตามความเป็นจริงว่านี่ทุกข์สมุทัย ไม่รู้ตามความเป็นจริงว่านี่ทุกข์นิโรธะ ไม่รู้ตามความเป็นจริงนี้ว่า นี่ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา

เต อถฺยสฺส สมณสฺส วา พฺราหฺมณสฺส วา มุขํ โอลฺโลเกนฺติ,
อโย นฺนุณ ภวํ ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ. ตํ
กิสฺส เหตุ. อทฺธิฏฺฐตฺตา ภิกฺขเว จตฺตนํ อริยสจฺจจํ
ชนทํทั้งหลายเหล่านั้น ย่อมแหมงมองหน้าของ
สมณะหรือพราหมณ์อื่นๆ ด้วยคิดว่า ท่านผู้นี้
เมื่อรู้ รู้จริงๆ หรือเปล่า ท่านผู้นี้เมื่อเห็น เห็น
จริงๆ หรือเปล่า ข้อนี้เป็นเพราะเหตุไร
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะความที่อริยสัจอัน
ชนทั้งหลายเหล่านั้นไม่ได้เห็นแล้ว

๑๔๙

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

เขามองหน้าของสมณะหรือพราหมณ์คนอื่นคอยดูเขาว่าเขาจะว่าอย่างไร มองนั้นมองนี่เปรียบเหมือนกับใบไม้แห้ง ลมพัดมากก็ปลิวไปทางนั้นทางนี้ ไปตามลมปากคนอื่น เอ.. อาจารย์พูดถูกหรือเปล่า เอ.. หรือว่าอย่างนั้น เอ.. หรือว่าอย่างนี้ วนเวียน ไม่มีความรู้อันเป็นหลักฐานของตนเอง ถ้าท่านทั้งหลายอยากมีความรู้ชนิดที่เป็นหลัก ไม่เลื่อนลอย ไม่ต้องคอยมองคนอื่น คนนี้ ไม่ต้องให้ใครรับรองให้ ท่านต้องรู้ोरิสัจ เวลารู้อริสัจ เป็นพระโสดาบันแล้ว ไม่ต้องให้ใครรับรองให้เพราะเป็นความรู้ที่เป็นหลัก เป็นของที่ไม่เลื่อนลอย ไม่ไ้แข่งตัวเองอยู่ เอ.. เราโสดาบันหรือเปล่า ต้องไปถามอาจารย์ก่อน ให้อาจารย์รับรองก่อนค่อยเป็นโสดาบัน อย่างนี้โสดาบันไหนก็ไม่รู้ มันวนเวียน ถ้ายังไม่รู้ ยังไม่แน่ใจ ยังวนเวียนสงสัยอยู่ ก็แสดงว่าเป็นคนไม่มีหลัก ยังเลื่อนลอย ถ้าต้องคอยมอง

คนอื่น ต้องคอยถามคนอื่น ต้องคอยรับคำตอบจากคนอื่น ต้องให้คนอื่นคอยตรวจสอบให้ห้ะไรอย่างนี้ แสดงว่ายังไม่รู้อริสัจ พอรู้อริสัจแล้วก็จะไม่เลื่อนลอยอย่างนั้น

ฟังโทษของอริสัจมา ๕ ข้อแล้ว เป็นอย่างไรบ้าง เข้าตัวบ้างไหม เข้าสักข้อบ้างไหม หรือว่าเข้าทุกข้อเลย ความไม่รู้อริสัจ ทำให้ท่องเที่ยววนเวียนไม่สิ้นสุด ใจไม่หยุดอยาก มีความหิวกระหาย ร้อนรน กระวนกระวาย อยากทำนั่นทำนี่อยู่เรื่อยๆ ยังรู้สึกว่ามีอนาคตอยู่เรื่อยๆ เป็นพวกชอบมีอนาคต ทำให้ประสบกับภาวะที่ไม่น่าปรารถนามากมายเหลือเกิน ท่านลองมองดูคนข้างๆ สามี ลูก ขาวโลก มีเรื่องเดือดร้อนมากมายเหลือเกิน ไปโทษนั้นโทษนี้ก็เรื่องของท่าน แต่ผู้รู้ท่านไม่ได้โทษอะไร ท่านรู้ว่า เป็นเพราะไม่รู้อริสัจเท่านั้น อันนี้พูดแบบผู้รู้ท่านพูดกัน ส่วนพวกปุถุชนจะไปโทษอะไร โยนความผิดให้ใครก็เรื่องของเขา ส่วนใหญ่

คิดว่า เป็นความผิดของชาวบ้านใช่ไหม
ความผิดของเราไม่ค่อยมี ก็ว่ากันไป หลง
กันไป ความไม่รู้หรือริยสัจ ทำให้สถานที่เกิด
ไม่เน่าไม่นอน เหมือนกับท่อนไม้ที่โยนขึ้น
ไปในอากาศ เมื่อไม่รู้หรือริยสัจก็จะหลงสร้าง
ทุกข์ สร้างความเร่าร้อน สร้างความมืด
บอดให้ตนเอง และข้อที่ ๕ ทำให้ไม่มีหลัก
เหมือนจะรู้แต่ไม่รู้ ไม่แน่นอน ไม่มั่นคง เป็น
คนเลื่อนลอย ต้องคอยมองคนอื่น

๓.๖ ไม่มีทางทำที่สุดแห่งทุกข์ได้

ต่อไปข้อที่ ๖ ไม่มีทางทำที่สุดแห่งทุกข์ได้
เป็นไปไม่ได้เลย ที่บุคคลที่ไม่รู้หรือริยสัจจะทำ
ที่สุดแห่งทุกข์ได้ ฉะนั้น เราทั้งหลายพากันไป
ทำกรรมฐานนั้น ทำกรรมฐานนี้ ทำให้จิตสงบ
ก็ดี ทำให้จิตสบายเป็นคราวๆ ก็ดี แล้วก็แฉะ
นิ่ง ค้างไว้อยู่อย่างนั้น นอนสบาย มีแต่ความ
สุข อย่าไปทำอย่างนั้น พระพุทธเจ้าตรัสว่า
ถ้าไม่รู้หรือริยสัจตามที่เป็นจริงแล้ว ไม่มีทางที่จะ
ทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ ฉะนั้นต้องมารู้แบบอริยสัจ
เท่านั้น เมื่อมาศึกษา จะต้องศึกษาลงไปให้เห็น
ความจริงอันนี้ รู้ตามความเป็นจริง นี่มันทุกข์
นี่มันไม่เที่ยง มันไม่ใช่ตัวตน มันไม่เที่ยง ก็เห็น
ตามจริงว่ามันไม่เที่ยง มันเป็นทุกข์ ก็เห็นตาม
เป็นจริงว่าเป็นทุกข์ มันบังคับไม่ได้ ไร้ตัวตน ก็
เห็นมันตามความเป็นจริงว่าบังคับไม่ได้ ไร้ตัว
ตน ต้องฝึกให้เห็นตามเป็นจริงอย่างนี้

ความเพลิดเพลนยินดี การไม่เห็นโทษ คือ
ต้นหานี้เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ก็ต้องเห็นตาม
ความเป็นจริง ไม่ใช่ไม่เห็นว่าจะอะไรเป็นทุกข์
เลย ปฏิบัติแล้วสบายเหลือเกิน ก็ค้างอยู่
อย่างนั้น จะพ้นไปจากทุกข์ไหม ไม่พ้น
หรอก ต้องเข้าใจประเด็นการปฏิบัติให้ดีๆ
เราไม่ได้ปฏิบัติเพื่อหาสุข ขนาดสุขบ้าง
ทุกข์บ้าง ยังไม่ปล่อยเลยนะ ถ้าสุขตลอด
จะปล่อยไหวไหม ปล่อยไม่ไหว สุขบ้าง
ทุกข์บ้าง มันปล่อยไม่ได้ เพราะมันจะหนี
ทุกข์ไปเอาสุข ต้องทุกข์ทั้งหมด ไม่เที่ยง
ทั้งหมด บังคับไม่ได้ทั้งหมด อย่างนี้จึงจะ
ปล่อยได้ ไม่ใช่บังคับได้บ้างไม่ได้บ้าง แหม..
ลูกน้องคนนี้บังคับไม่ได้ ไม่ใช่มันหรอก
ไล่มันออก ส่วนลูกน้องคนนี้ บังคับได้อย่าง
นี้ ใช้มัน เอามันไว้ อย่างนี้ยังวนเวียนอยู่
แท้ที่จริง บังคับไม่ได้ทั้งสองคนนั้นแหละ
เห็นอย่างนี้ จึงจะเลิกคิดควบคุมคนนั้นคน
นี้ ไม่ใช่ กอ.ไก่ ควบคุมไม่ได้ ปล่อยไว้ไป

๑๕๔

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ส่วน ขอ.ไข่ ควบคุมได้ ก็ใช้มันอย่างนั้นอย่างนี้
แบบนี้ก็วนเวียนไป

แท้ที่จริง เราต้องดูให้เห็นความจริงว่า นาย ก.
ที่ไม่ได้ตั้งใจเรานี้ ก็ควบคุมไม่ได้ ไม่ใช่ตัวตน
เป็นแต่รูปนาม นาย ข. ที่ได้ตั้งใจ เราก็ควบคุม
ไม่ได้เหมือนกัน ไม่ใช่ตัวตน เป็นแต่รูปนาม
อย่างนี้จึงจะเลิกคาดหวัง เลิกยึดถือยึดรัยได้
ฉะนั้น เวลาปฏิบัติธรรมต้องให้เป็นไปอย่างนี้
นะ เราทั้งหลายนั้นปฏิบัติธรรมก็ได้แต่คำพูด
ส่วนใหญ่เป็นพวกแสวงหาความสุขไปวันๆ นั่ง
สมาธิแล้วเป็นสุข จะทำอะไรไหม ไม่ทำแล้ว
สบายแล้ว มีความสุขแล้ว พอใจแล้ว นั่งสมาธิ
แล้ว ไม่สงบ เครียด ค่อยหาวิธีแก้สักหน่อย
หนึ่ง ถ้านั่งแล้วเป็นสุข ก็ไม่หาวิธีแก้อะไรเลย
ถ้าแก้ทุกข์ก็น่าจะแก้สุขด้วยเหมือนกันนะ มัน
สุขแล้วไม่แก้อะไรเลย ขออยู่อย่างนี้นานๆ ก็
แล้วกัน ถ้าอย่างนั้น ทุกข์ก็อย่าไปแก้ ให้ทุกข์
อยู่นานๆ ก็แล้วกัน ก็วนเวียนไปมาอยู่

๑๕๕

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๘/๑๗๓๕
พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

โย จ โข ภิกขเว เอวํ วทေยย อหํ ทุกขํ
อริยสัจจํ ยถาภูตํ อนภิสเมจจ ...
ทุกขนิโรธคามินีปฏิปatti
อริยสัจจํ ยถาภูตํ อนภิสเมจจ สมนมา ทุกขสฺสन्दํ
กริสสามิติ เนตํ ฌานํ วิชฺชติ.
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลใดกล่าวอย่าง
นี้ว่า เราไม่แทงตลอดแล้ว ซึ่งทุกขอริยสัจ
ตาม ความเป็นจริง ไม่แทงตลอดแล้ว ซึ่ง
ทุกขสมุทัยอริยสัจ ตามความเป็นจริง ไม่
แทงตลอดแล้ว ซึ่งทุกขนิโรธอริยสัจ ตาม
ความเป็นจริง ไม่แทงตลอดแล้ว ซึ่ง
ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ตามความ
เป็นจริง จักกระทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบ
ดังนี้ ข้อนี้ ไม่ใช่ฐานะที่จะเป็นได้

๑๕๖

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

การที่กล่าวว่า เราจะกระทำที่สุดแห่งทุกข์
โดยไม่รู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจ ๔ นั้นไม่ใช่
ฐานะที่จะเป็นไปไม่ได้ การกระทำที่สุดแห่ง
ทุกข์ โดยไม่รู้อริยสัจนั้น เป็นไปไม่ได้ เวลา
ปฏิบัติก็ต้องอยู่ในกรอบของอริยสัจ ต้องรู้แบบ
อริยสัจ รู้ตามความเป็นจริงของมัน มันเป็น
ทุกข์ เราก็รู้ตามความเป็นจริงว่ามันเป็นทุกข์
รู้ทุกข์ว่าเป็นทุกข์ รู้รูปนาม ชันธ ๕ ว่าเป็น
ทุกข์ ทุกขสมุทัยก็รู้ตามความเป็นจริงว่าเป็น
ทุกขสมุทัย รู้ต้นเหตุว่าเป็นทุกขสมุทัย ถ้ายัง
ไม่รู้อะไรเป็นอะไรตามความเป็นจริง กายกับ
ใจเป็นทุกข์ ก็ยังเห็นว่าเป็นเรา เป็นของเรา
จะกระทำที่สุดแห่งทุกข์ เป็นไปไม่ได้ไหม เป็นไปไม่
ได้ พระพุทธองค์ทรงอุปมาเหมือนกับบุคคลที่
กล่าวว่า เราไม่กระทำข้างล่างของเรือน ไม่ตอก
เสาเข็ม ไม่ทำฐานราก เราจะมุงหลังคาเลย มี
คนเชื่อใหม่ ไม่เชื่อ คนเชื่อก็บ้าแล้ว เพราะมัน
เป็นไปไม่ได้

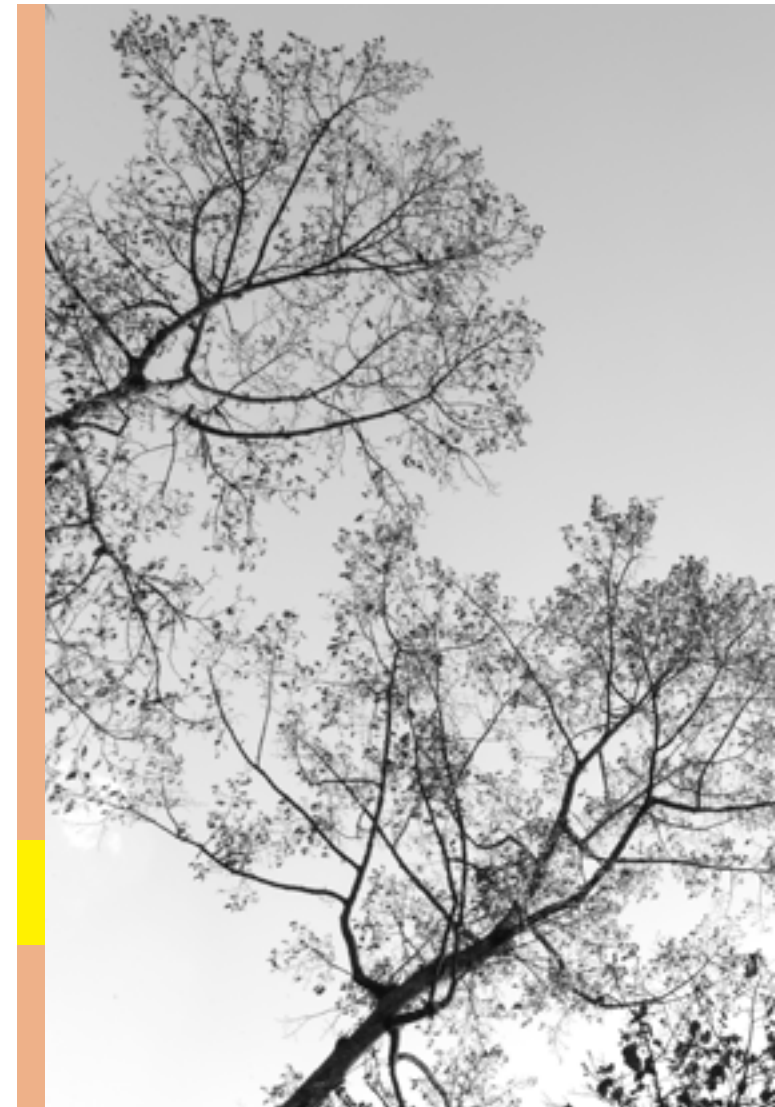
๑๕๗

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

เวลาปฏิบัติธรรม ต้องรู้หลักอริยสัจ แล้วก็
ปฏิบัติให้อยู่ในกรอบนี้ ถ้าไม่รู้เรื่องอริยสัจ
เลย ปฏิบัติไม่สอดคล้องกับอริยสัจ ทำ
ผิดหน้าที่สับสนไปหมด มาบอกว่าข้อ
ปฏิบัตินี้ จะให้ถึงที่สุดทุกข์ ถึงนิพพานนี้
เป็นไปได้ไหม เป็นไปไม่ได้ เราเรียนเอา
ไว้ก่อนก็ดีเหมือนกัน จะได้เอาไปพิจารณา
เวลาปฏิบัติธรรม โทษของการไม่รู้อริยสัจก็
รวบรวมมา ๖ ข้อด้วยกัน

๑๕๘

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

๑๕๙

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

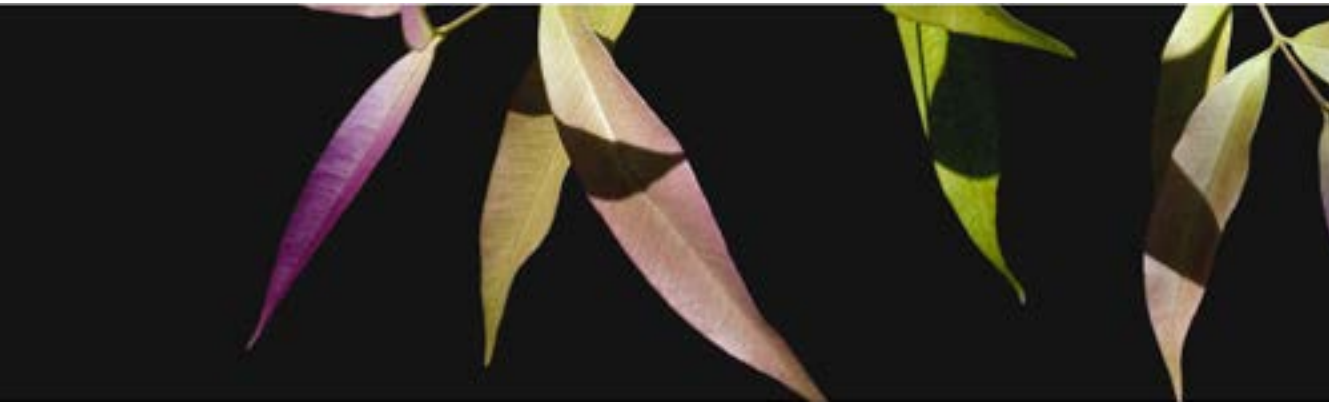
หัวข้อที่ ๔ ประโยชน์ของการรู้ อริยสัจ

ต่อไปจะพูดถึงประโยชน์ของการรู้อริยสัจ ประโยชน์หรือคุณค่าของการรู้อริยสัจ ก็จะพูดในแง่ตรงกันข้ามกับโทษก่อน ส่วนประโยชน์อันถัดๆ ไป ค่อยพูดถึงในเดือนหน้า ท่านที่จะมาฟังต่อก็ต้องมาเดือนหน้า กล่าวถึงประโยชน์ชนิดที่ตรงกันข้ามกับโทษเสียก่อน

๑๖๐

อริยสัจ ๔
อ.สุภีร์ ทุมทอง

๔.๑ ทำให้หยุดท่องเที่ยววนเวียน

ข้อที่ ๑ ทำให้หยุดท่องเที่ยววนเวียน เวลา
รู้ورىสัจแล้ว จะหยุดการท่องเที่ยวและวน
เวียนไป เป็นผู้ที่มีการกำหนดแน่นอนแล้ว ถ้ารู้
แจ้งแทงตลอดโดยสมบูรณ์เป็นพระอรหันต์
ก็หมดโดยสิ้นเชิง ถ้าเป็นพระโสดาบันปัญญา
น้อยสุดท่านเรียกว่าสัตตักขัตตปุระมะ มี
การเกิดในกามภูมิได้อีกแค่ ๗ ชาติ เป็น
อย่างมาก เทียวไปได้ไม่วนเวียน เป็นผู้แน่นอน
ไปตามครรลองที่จะทำให้บรรลุธรรม

๑๖๒

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

จะเป็นพระอรหันต์ในที่สุด ส่วนปุถุชนเที่ยว
วนเวียนไป ไม่แน่นอน ตอนนี้เป็นมนุษย์จะ
เวียนไปไหนอีก เวียนไปไหนไปนี้ ตอนนี้เป็น
ผู้หญิงก็เวียนไปเป็นผู้ชาย ตอนนี้เป็นสามีเขา
อีกตอนหนึ่งเป็นอะไร เป็นภรรยาเขา เป็นลูก
เขา วนๆ เวียนๆ ตอนนี้งานคนนั้นคนนี้ ตอน
หลังไปเกิดเป็นควาย ถูกเขาใช้บ้าง อันนี้มันวน
เวียน ส่วนพระโสดาบันรู้ورىสัจขั้นต้นแล้ว ก็
ไม่มีการวนเวียนอย่างนั้นอีก สุดท้ายก็เป็นพระ
อรหันต์ ไม่มีการเกิดอีก

๑๖๓

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

๔.๒ ทำให้ไม่ประสบกับภาวะที่ไม่น่าปรารถนา

ข้อที่ ๒ ทำให้ไม่ประสบกับภาวะที่ไม่น่าปรารถนา สูงสุดพระอรหันต์ก็ดับขันธปรินิพพานไป ไม่เกิดมาอีก ไม่ได้กองทุกข์มาอีก ปัญหาทั้งหมดที่ติดมากับความเกิดก็จบสิ้นลง ไม่เกิด จะมีตายใหม่ ไม่มี เมื่อมีความเกิด ก็มีความไม่เกิดมาแก้ความเกิด เมื่อมีความตาย ก็มีความไม่ตายมาแก้ความตาย เมื่อมีโสกะ ปริเทวะ ทุกข์

๑๖๔

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

โทมนัส อุปายาสะ มีความไม่มีโสกะ ไม่มีปริเทวะ ไม่มีทุกข์โทมนัส ไม่มีอุปายาสะมาแก้ เมื่อร่างกายมันเป็นรังของโรค ก็มีความไม่มีโรคมาแก้ ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ น่าปรารถนาใหม่ ถ้ามีร่างกายมาแล้วนี้ ท่านทนๆ ไปเถอะ ที่จะไม่มีโรค มันเป็นไปได้หรอก ด้วยการรู้อริยสัจนี้แหละ จะทำให้ไม่ประสบกับภาวะที่ไม่น่าปรารถนา คือไม่ประสบกับความทุกข์

๑๖๕

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

๔.๓ ทำให้เป็นผู้แน่นอน

ข้อที่ ๓ ทำให้เป็นผู้ที่แน่นอนแล้ว พวกที่ไม่รู้อรุณสัจตายแล้ว ก็เหมือนท่อนไม้ที่ถูกโยนขึ้นไปในอากาศ ตอนตกไม่แน่นไม่นอน ไม่รู้ว่าเอาด้านไหนลง ตายแล้ว ไม่แน่ว่าจะไปเกิดที่ไหน ส่วนผู้ที่รู้อรุณสัจตั้งแต่เป็นพระโสดาบันขึ้นไป เป็นผู้แน่นอนแล้ว เกิดแต่ในสุคติ ไปสู่กระแสพระนิพพาน

๔.๔ ทำให้ไม่สร้างทุกข์ ความเร่าร้อนให้ตนเอง

ข้อที่ ๔ ผู้ที่รู้อรุณสัจก็จะไม่หลงสร้างทุกข์ ไม่หลงสร้างความเร่าร้อน ไม่หลงปรุงแต่งจัดแจง สร้างความมีติดบอดให้ตนเอง เพราะท่านรู้ความจริงของสังขาร สังขารล้วนแต่เป็นของไม่แน่นไม่นอน เป็นของไม่เที่ยง เป็นของเร่าร้อน เป็นของที่ทำให้มีติดบอด มีติดบอดเพราะความเกิด มีติดบอดเพราะความแก่ มีติดบอดเพราะความตาย ความเกิดมีดีไหม มีดี เพราะอยู่ในท้องแม่ มีดีสนิท มองไม่เห็นอะไรเลย ออกมาจากท้องแล้ว ความแก่มีดีไหม มีดีเหมือนกัน

หาทางออกไม่ได้ ไม่รู้จะหาทางออกจาก
ความแก่ได้อย่างไร อยู่นานๆ อายุ ๕๐
ปี จะทำไมให้แก่ ทำอย่างไรได้บ้าง ต้อง
ไปถามพวกสาวสองพันปี ทำอะไรวนๆ
เวียนๆ หลอกตนเองไป ทำยที่สุดก็มีตสนิท
หาทางออกจากความแก่ไม่ได้ ก็แก่อยู่ดี
ความตายมีเดิใหม่ หาทางออกได้ใหม่ ไม่ได้
สภาวะที่พาออกมีอยู่คือพระนิพพาน ทาง
คืออริยมรรคมีองค์ ๘ รู้ริยสังแล้ว ก็รู้จัก
ทางออกที่ถูกต้อง แหม.. อยู่คนเดียวเป็น
ทุกข์ หาทางออกไม่ได้ หาสามีมาก็แล้ว
กัน จะได้เป็นที่ปรึกษา เป็นทางออกใช่
ไหม โอ..อันนี้ทางตันแล้ว สนิทเลย หมด
เนื้อหมดตัว ตายสนิท ถ้ารู้เรื่องอริยสัง ได้
ฟังเรื่องอริยสังก็จะไม่หลงสร้างทุกข์ สร้าง
ความเร้าร้อน สร้างความมีดบอดให้ตัวเอง
จนกระทั่งรู้อย่างถึงที่สุดก็จะไม่สร้างเหตุ
ให้เกิดทุกข์อีกเลย

๑๖๘

อริยสัง ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

๔.๕ ทำให้มีหลัก

ข้อที่ ๕ เป็นคนมีหลัก ไม่เลื่อนลอย ไม่คอย
มองคนอื่น เป็นคนมีหลักในตนเอง มีที่พึ่ง เป็น
ผู้ที่มีความรู้มั่นคง ไม่ต้องเชื่อผู้อื่น

๑๖๙

อริยสัง ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

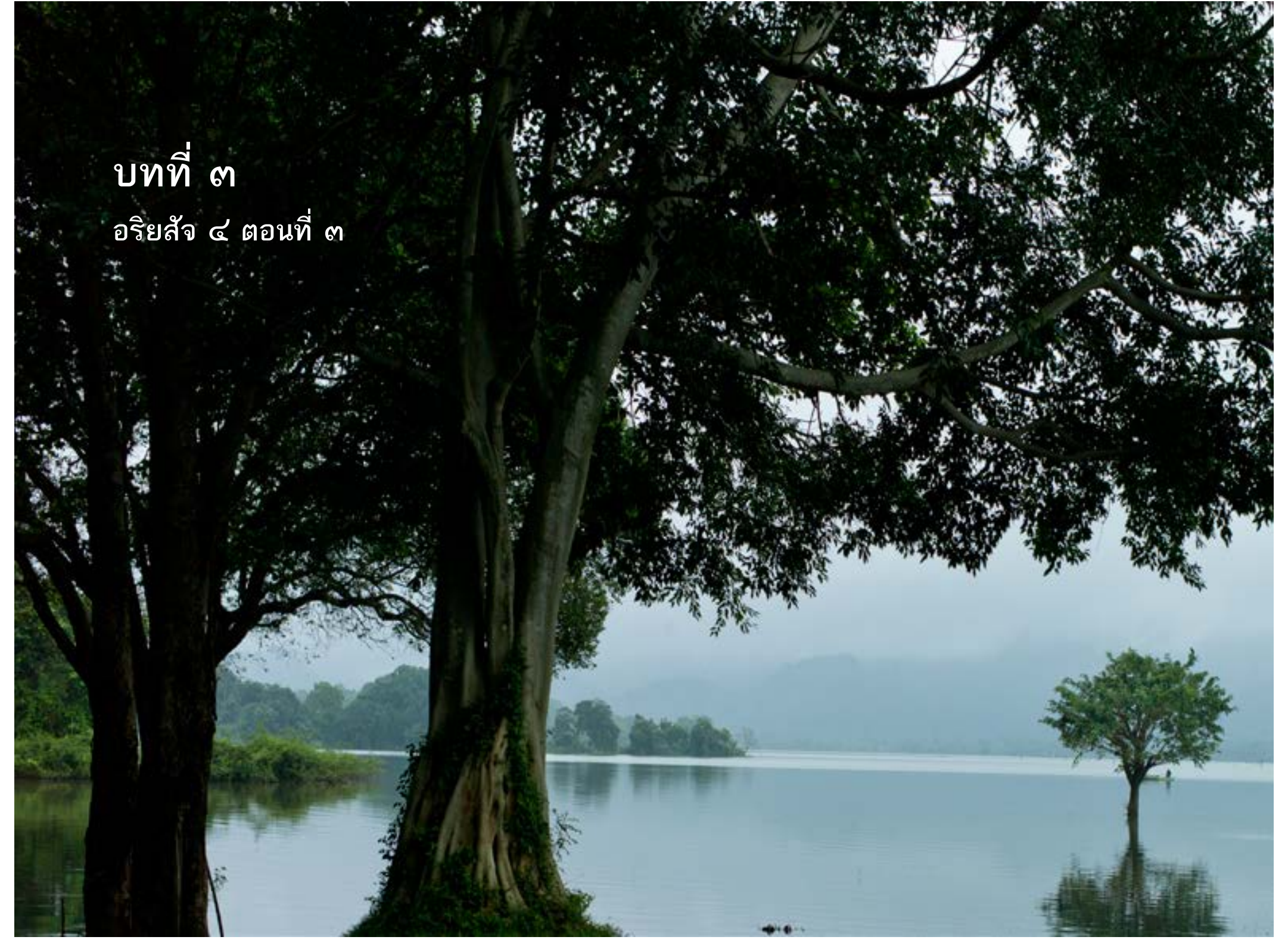
๔.๖ ทำที่สุดแห่งทุกข์ได้

ข้อที่ ๖ ทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ เป็นไปได้ที่ผู้รู้จักทุกข์ตามความเป็นจริง รู้จักทุกขสมุทัยตามความเป็นจริง รู้จักทุกขนิโรธะตามความเป็นจริง รู้จักทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาตามความเป็นจริง จะสามารถกระทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบได้ เหมือนกับคนที่สร้างบ้าน เขาสร้างข้างล่างก่อนแล้วค่อยสร้างข้างบน การมุงหลังคา ก็เป็นไปได้ใช่ไหม

เราปฏิบัติธรรม ให้รู้หลักอริยสัจเอาไว้ กระทำโยคกรรมคือปฏิบัติเพื่อให้รู้ ให้รู้ตามที่มันเป็นจริง ทุกข์ก็ให้รู้ตามความเป็นจริงอย่างนี้เป็นทุกข์ ทุกขสมุทัยก็ให้รู้ตามที่มันเป็นจริงอย่างนี้ว่า นี่ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธะก็ให้รู้ตามที่มันเป็นจริงอย่างนี้ว่า นี่ทุกขนิโรธะ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ก็ให้รู้ตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ถ้าฝึกถูกต้องตามวิธีนี้ก็จะสามารถทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ นี่ก็ประโยชน์ของการรู้อริยสัจในแง่ตรงข้ามกับโทษ ส่วนประโยชน์อันอื่นๆ ยังไม่ได้ใส่มา คราวต่อไปค่อยบรรยายต่อ หมดเวลาแล้ว สวัสดีครับ

บทที่ ๓

อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๓

ขอนอบน้อมต่อพระรัตนตรัย

สวัสดีครับท่านผู้สนใจในธรรมะทุกท่าน

๑๗๔

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๓

บรรยายวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๓

วันนี้บรรยายสาระธรรมจากพระสูตรต้นตปิฎก ตอนที่ ๓๘ ในหัวข้อ อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๓ เรื่อง อริยสัจ ๔ ผมได้พูดไปแล้ว ๒ ครั้ง พูดเรื่องอะไรไปบ้าง พูด ความหมายของอริยสัจ พูดเรื่อง ความสำคัญในแง่มุมต่างๆ รวมรวบมาจากพระสูตร พูด โทษของการไม่รู้อริยสัจ การไม่เห็นความจริงที่ประเสริฐ ไม่เห็นความจริงที่เป็นความจริงของพระอริยสัจเจ้านั้น ทำให้ท่องเที่ยววนเวียนไปโดยไม่สิ้นสุด ทำให้ประสบกับภาวะที่ไม่น่าปรารถนา ทำให้ต้องเกิดในอบายเป็นต้น ทำให้เกิดในสถานที่ที่ไม่แน่นอน เรายังเป็นมนุษย์อยู่ตอนนี้ แต่กำหนดความแน่นอนของภพชาตินั้นไม่ได้ ถึงแม้จะทำบุญ หรือระมัดระวังรักษาตัวขนาดไหน ก็ไม่แน่นอน ทำบุญมากๆ ก็ไปอบายได้เหมือนกัน เพราะว่ายังไม่รู้อริยสัจ

๑๗๕

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

คนที่ไม่รู้orryสัจ จะหลงสร้างทุกข์ให้แก่ตัวเอง เพราะโดยความจริงแล้ว ตัวเองนั้นก็เป็นตัวทุกข์อยู่แล้ว ทีนี้ เขาไม่เข้าใจ พอไม่เข้าใจ ไม่รู้orryสัจ ก็หาสิ่งนั้นสิ่งนี้ขึ้นมาครอบครอง เพื่อที่จะได้สูญเสียมันไป มันอยู่ของมันดี ๆ ก็ไปหลงรัก เพื่อที่จะได้เสียใจเวลามันจากไป ต้นไม้มันอยู่ของมันดี ๆ ก็ไปหลงรักมัน เวลาต้นไม้มันตาย ก็จะได้ร้องไห้เพราะมัน ผู้ชายคนนั้น เขาอยู่ของเขาดี ๆ ก็ไปหลงรักเขา จะได้เจ็บปวดเป็นห่วงเป็นใยเขา ไม่เป็นอันหลับอันนอนเวลาเขาจากไปก็จะได้เป็นทุกข์ เพราะไม่รู้orryสัจจึงหลงสร้างทุกข์ให้กับตัวเอง คนที่ไม่รู้orryสัจเป็นผู้ไม่มีปัญญา ไม่มีความรู้ชนิดที่เป็นหลัก เป็นคนเลื่อนลอย ต้องคอยมองผู้อื่นเรื่อย ๆ คอยดูว่าคนอื่นจะว่าอย่างไร ส่วนผู้ที่รู้orryสัจแล้วมีความรู้ชนิดที่เป็นหลัก มีความรู้ของตนเอง ไม่ต้องรอให้คนอื่นรับรอง

ถ้าไม่รู้orryสัจก็ทำที่สุดแห่งทุกข์ไม่ได้ ไม่ใช่ฐานะที่จะเป็นไปได้ เหมือนกับบ้านของเรานี้ เราจะทำหลังคาขึ้นมาโดยไม่มีชั้นล่างๆ ไม่มีเสาเข็ม ไม่มีชั้น ๑ ชั้น ๒ อย่างนี้ย่อมเป็นไปได้ เราทั้งหลายอยากจะพ้นทุกข์ ถ้าไม่รู้orryสัจก็พ้นไม่ได้ อันนี้เป็นโทษของการไม่รู้orryสัจ

ส่วนประโยชน์ของการรู้orryสัจ ได้พูดไปแล้ว ในคราวที่แล้ว ในแง่ที่ตรงกันข้ามกับโทษ คือ การรู้orryสัจทำให้หยุดท่องเที่ยววนเวียน ไปสู่กระแสของความหลุดพ้นแล้ว จะต้องบรรลुเป็นพระอรหันต์อย่างแน่นอน ไม่ต้องวนเวียนต่อไป การรู้orryสัจทำให้ไม่ต้องประสบกับภาวะที่ไม่น่าปรารถนา เราคงไม่อยากจะเกิดเป็นเปรตอีกแล้วใช่ไหม เปรตมันปากรุนิตเดียว ท้องมันโต อยากเป็นอีกไหม คงไม่อยากจะกลับเป็นสัตว์นรก คงไม่มีใครอยากปีนต้นไม้ มีใครอยากกลับไปปีนบ้าง คงไม่มีนะ ถ้ารู้orryสัจแล้วไม่ต้องมาวนเวียน ไม่ต้องประสบกับภาวะที่

ไม่น่าปรารถนา ถ้าเกิดอีกก็จะเกิดในสுகติ
แน่นอน ผู้ที่รู้ร้อยสัจจะไม่หลงสร้างทุกข์
ให้กับตนเอง เพราะเห็นว่า สังขารทั้งหมด
ล้วนเป็นทุกข์ สังขารทุกอย่างล้วนแต่เป็น
ของไม่แน่นอน เป็นของไร้แก่นสาร เป็น
ของพึ่งไม่ได้ จึงไม่ไปมีความหวังกับของที่
ไร้แก่นสารนั้น เมื่อไม่หวังพึ่งสิ่งที่ไร้แก่น
สารนั้น ก็ไม่เป็นทุกข์กับมัน และความรู้
ของคนรู้ร้อยสัจ เป็นความรู้ที่เป็นหลัก ไม่
เลื่อนลอย ไม่ต้องคอยมองคนอื่นว่า คน
อื่นจะเห็นอย่างไร เป็นความรู้ปัจจุัตถัง
เป็นของเฉพาะตน ไม่ต้องรอคนอื่นรับรอง
ให้ รู้ว่า ไม่ว่าพระพุทธเจ้าในอดีตก็ตาม
ในอนาคตก็ตาม หรือพระพุทธเจ้าของ
เรา พระโคตมะพระองค์นี้ก็ตาม พระองค์
ก็ตรัสร้อยสัจเช่นเดียวกัน พระอริยเจ้าทุก
ท่านก็รู้สัจจะอันเดียวกัน ความรู้ชนิดนี้
เป็นความรู้หลักที่แน่นอน เป็นความรู้ที่ไม่
เลื่อนลอย ไม่ต้องคอยมองคนอื่น ไม่ต้อง

คอยถามอาจารย์ว่า นี่ดิฉันรู้แล้วหรือยัง ดิฉัน
บรรลุเป็นโสดาบันหรือยัง ไม่ต้องไปถามแล้ว
และเมื่อรู้ร้อยสัจ ก็สามารถทำที่สุดแห่งทุกข์
ได้ เหมือนกับบ้านของเราทำเสาเข็มขึ้นมา
อย่างดี มีชั้นล่าง ชั้นบน แล้วก็มีโครงหลังคา
อย่างดี การทำหลังคาก็เป็นไปได้ออย่างนี้ นี้
พูดถึงประโยชน์การรู้ร้อยสัจ ในแง่สิ่งที่ตรงกัน
ข้ามกับโทษที่ได้แสดงไปก่อนหน้านี้ อันนี้ได้
พูดไปในคราวที่แล้ว

วันนี้ จะพูดต่อไปอีก ๓ ข้อ ยกมาจากพระสูตร
จบแล้วจะพูดหัวข้ออื่นต่อไปเรื่อยๆ

๔.๗ ทำให้ได้สรณะอันสูงสุด

ข้อที่ ๗ การรู้ร้อยสัจทำให้ได้สรณะอันสูงสุด สรณะ คือ ที่พึ่ง ที่ระลึกถึง ที่ป้องกันภัยอันตราย เราทั้งหลายคงอยากจะมีที่พึ่ง แต่ถ้ายังไม่รู้ร้อยสัจ ก็ยังไม่ได้ที่พึ่งอันสูงที่สุด ต้องพึ่งนั่นพื่อนี้ไปเรื่อยๆ วนเวียนไปตามโลก ซึ่งไม่ใช่ที่พึ่งอันแท้จริง ถ้าได้รู้ร้อยสัจแล้ว จะได้ที่พึ่งอันสูงสุด ได้ที่พึ่งอันแท้จริง

ในขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ๒๕/๑๙๐ และ ๑๙๒ มีคาถาว่า

โย จ พุทธญจ ธมมญจ สัมมญจ สรณํ คโต
จตตาริ อริยสจฺจานิ สมฺมปฺปญฺญา ย ปสฺสติ
เอตํ โข สรณํ เขมํ เอตํ สรณมุตฺตมํ
เอตํ สรณมาคฺคม สพฺพทฺทฺทฺชา ปมฺุจฺจติ
ส่วนบุคคฺลใดถึงพระพุทฺธเจ้า พระธรรม
และพระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะแล้ว
เห็นอริยสัจ ๔ ด้วยปัญฺญาอันชอบ
นั่นแหละ เป็นสรณะอันเกษม
นั่นเป็นสรณะอันสูงสุด เขาอาศัยสรณะนั้นแล้ว
ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวง

เราถึงพระพุทฺธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์
ว่าเป็นสรณะแล้ว ถึงพระรัตนตรัยเป็นที่ระลึก
นึกถึง เป็นแนวทางแบบอย่าง เป็นผู้ชี้แนะทาง
ชีวิตแล้ว ได้เห็นอริยสัจด้วยปัญฺญาอันชอบ
อย่างนี้จะได้สรณะอันสูงสุด ถ้าถึงพระรัตนตรัย
เป็นสรณะ แต่ยังไม่เห็นอริยสัจ อย่างนี้ก็ยังไม่

ได้สรณะอันสูงสุด ยังไม่ได้สรณะอันแท้จริง
จริงอยู่ว่า ชาตินี้นับถือพระรัตนตรัย ชาติ
ต่อไปจะนับถืออะไร ยังไม่รู้เลย บางคนก็
นับถือต้นไม้ นับถือจอมปลวก นับถือก้อน
นับถือนี้ เยอะแยะไป เขาคิดว่า สิ่งนั้นจะ
ช่วยให้เขาปลอดภัย ให้เขาสบาย ให้ใช้ชีวิต
อย่างเป็นสุข แต่ความจริงมันไม่ใช่

สรณะอันเกษมสูงสุด คือ การถึงพระ
รัตนตรัยเป็นสรณะ ฟังท่านแล้ว แล้วเอา
ไปฝึกปฏิบัติ จนเห็นอริยสัจทั้ง ๔ ด้วย
ปัญญา เมื่อรู้ว่า อันนี้มันทุกข์ ปล่อยทิ้งมัน
ไป ไม่หลงอยากได้ ไม่หลงยึดถือ ก็จะรู้แจ้ง
ที่พึ่งอันแท้จริงคือพระนิพาน นี่แหละคือ
การเห็นอริยสัจ ๔ ด้วยปัญญาอันชอบ นั่น
แหละเป็นสรณะอันเกษม อันสูงสุดและ
ปลอดภัย

เขม้ แปลว่า เกษม ความหมาย คือปลอดภัย
ที่สุด ถ้าไปถึงสิ่งอื่นเป็นสรณะจะไม่ปลอดภัย
ถึงเพื่อนเป็นสรณะ ปลอดภัยใหม่เพื่อนของเรา
มันคุ้มดีคุ้มร้าย ส่วนใหญ่จะคุ้มร้ายซะมากกว่า
ถึงสามีเป็นสรณะ เดียวก็ได้กินลำแข้ง มัน
ลำบาก อย่างนี้ไม่ใช่สรณะอันปลอดภัย ถ้า
ถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะ
และได้รู้อริยสัจด้วย นี่เป็นสรณะอันเกษม
ปลอดภัยแน่นอน

อุตตม แปลว่า สูงสุด ยอดสุด ไม่มีอะไรที่เหนือ
ไปกว่านี้อีกแล้ว พวกที่ไม่รู้อริยสัจ พวกกันถึง
สิ่งนั้นสิ่งนี้เป็นสรณะ ตั้งแต่ต่ำๆ ค่อยๆ สูงไป
เรื่อยๆ สูงสุดคือพระรัตนตรัย ทุกวันนี้ เราทั้ง
หลายไม่รู้สูงหรือยัง แต่ก่อนนั้น วัว ๓ ขายัง
ต้องไหว้มัน คิดว่า มันเป็นที่พึ่งให้เราได้ ขนาด
ตัวมันเอง ยังเป็นที่พึ่งตัวเองไม่ได้เลย เดินไม่
ไหวอยู่แล้ว ยังไปไหว้มัน งูสองหัว มันอยาก
จะเอาหัวออกจากกัน ยังไปไหว้มันอีก เห็น

ปลาแปลกๆ ผิดปกติ ก็โหม้น อันนี้ชั้นต่ำ
มากๆ สูงขึ้นมาหน่อย เริ่มดีขึ้น แต่ก็ยังมี
ของขลัง ของศักดิ์สิทธิ์ อะไรต่างๆ ตามมา
อีก ต่อมาเมื่อพระรัตนตรัยเป็นสรณะ อันนี้
ก็ดีมาก ถ้าจะให้ดีที่สุด เกษม ปลอดภัย
แน่นอน ก็ร้อยยี่สิบด้วย

ท่านทั้งหลายถึงขั้นไหนกันแล้ว ถ้าถึงพระ
รัตนตรัยเป็นสรณะแล้ว ของขลัง ของ
ศักดิ์สิทธิ์คงหมดไป พิธีกรรมอันไร้แก่นสาร
ก็หมดไป เหลือไว้แต่เรื่องกรรมและผลของ
กรรม **หวังผลมาจากการกระทำ** กรรมมี
อิทธิพลต่อชีวิตของเรา การกระทำ การพูด
ความคิด นี่แหละมีอิทธิพลต่อชีวิตจิตใจ
ของเรา สิ่งอื่นๆ มีอิทธิพลบ้างไหม ถ้ายังมี
อิทธิพล มีของขลัง ของศักดิ์สิทธิ์ ดวงดาว
จะช่วยให้ โหงวเฮ้ง สิ่งนั้นสิ่งนี้จะช่วย
สรณะอย่างนั้นก็ยังต่ำเกินไป ต้องเลยชั้น
มาให้ถึงมีพระรัตนตรัยเป็นสรณะ

พอมีพระรัตนตรัยเป็นสรณะแล้ว ต่อไปก็จะ
เป็นเรื่องกรรมและผลของกรรม เชื่อมั่นใน
การกระทำว่าสามารถเปลี่ยนแปลง เลือกรวิถี
ชีวิตของเราได้ด้วยการกระทำ **ดีหรือชั่วก็อยู่ที่
การกระทำทั้งนั้น** ไม่ได้อยู่ที่วัน เดือน ปี หรือ
สิ่งอื่นๆ ถ้าดีขึ้นไปกว่านั้น ก็เร่งฝึกให้มีความ
เห็นที่ถูกต้อง ความเห็นที่ถูกต้องนั้นเป็นตัว
สำคัญ เป็นหัวหน้า ทำให้ความคิดถูกต้อง คำ
พูดถูกต้อง การกระทำถูกต้อง มีความเพียร
และทำสิ่งต่างๆ ถูกต้อง แม้เราอยากจะเป็นคน
ดี ถ้ายังมีความเห็นผิด มีเรา มีของเราอยู่ อัน
นี้เป็นมิจฉาทิฐิ ในเมื่อมีมิจฉาทิฐิอยู่ พอเจอ
เหตุการณ์รุนแรงเข้า มีคนจะทำร้ายเรา เราก็
อาจจะทำร้ายคนอื่นได้ เกิดความผิดพลาดได้
ง่าย พอจะมีใครมาเอาของๆ เราไป เราอาจจะ
โกหกก็ได้ ยังมีเรา ยังมีของเราอยู่ อย่างนี้มัน
อันตราย ทำผิดได้ง่าย ต้องเวียนเกิดเวียนตาย
ไม่มีที่สิ้นสุด ถ้ามีสัมมาทิฐิ ได้เห็นอริยสัจ ๔
ด้วยปัญญาเห็นชอบ นี่แหละจะดีที่สุด เป็น

เอตัง สรณะมุตตะมัง คือเป็นสรณะอัน
สูงสุด

ท่านทั้งหลายเลื่อนชั้นกันมาถึงพระ
รัตนตรัยเป็นสรณะหรือยัง ก็ไปฝึกเอานะ
บางคนยังมีของขลัง มีของศักดิ์สิทธิ์อยู่
บางทีก็เอาพระพุทธรูปเป็นของขลังซะเลย
อย่างนี้ก็เกินไป พระพุทธเจ้าทรงสอนให้
เราแยกตนเองออกมาจากของศักดิ์สิทธิ์
สิ่งที่ขลังสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ก็มีเหมือนกัน อาจ
เป็นเทวดา พรหม หรืออำนาจพิเศษบาง
อย่าง แต่มันเป็นที่พึ่งไม่ได้จริง มันผลุบๆ
โผล่ๆ หวังผลไม่ได้จริง เวลานี้ศักดิ์สิทธิ์
แล้วคราวต่อไปจะศักดิ์สิทธิ์หรือเปล่าไม่รู้
มันไม่แน่นอน เรามาฝึกเอาด้วยความเพียร
อันบริสุทธิ์ ทำด้วยความเพียรของตนเอง ดี
กว่า ถูกต้องกว่า เทวดาช่วยหรือไม่ช่วย เรา
ก็ฝึกของเราไป อยากช่วยก็ช่วย ไม่อยาก
ช่วยก็ไม่ช่วย ปล่อยเป็นเรื่องของเทวดาไป

๑๘๖

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

อย่างนี้มันสบายใจกว่า พรหมจะมีหรือไม่มี
พรหมจะช่วยหรือไม่ช่วย เราก็ทำเต็มที่ อย่างนี้
สบายใจกว่า ไม่ต้องหวังผลมๆ แล้งๆ ผลุบๆ
โผล่ๆ ให้มันยุ่งยาก บางทีก็ถึงมหายไปอีก เรื่อง
สิ่งศักดิ์สิทธิ์มีหรือไม่มี เทวดาช่วยหรือไม่ช่วย
พรหมช่วยหรือไม่ช่วย เป็นเรื่องของเขาไป
พระพุทธเจ้าสอนให้มองว่า สัตว์ทั้งหลายทั้ง
ปวง เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย เขาเป็นเพื่อน
เรา เอาเพื่อนเป็นสรณะได้ไหม ไม่ได้ เพื่อน
มันคึดคุ่มร้าย เทวดาก็เหมือนกัน คึดคุ่ม
ร้ายเหมือนกัน นางฟ้าตาย ก็นั่งร้องไห้เหมือน
กัน เราต้องไปปลอบเทวดาก็ลำบากอีก ฉะนั้น
ก็ให้มีพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ฝึกให้มีปัญญา
รู้อริยสัจ จะได้สรณะอันเกษม นั่นแหละเป็น
สรณะอันสูงสุด

เอตัง สรณมาคัมม
สพทุกฺขา ปมฺจุจติ
เขาอาศัยสรณะนั่นแล้ว
ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวง

๑๘๗

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ที่ว่าสรวงสูงที่สุดนี้ เพราะอะไร เพราะอาศัย
สรวงเช่นนี้แล้ว อาศัยพระพุทธเจ้า พระ
ธรรม พระสงฆ์ ผูกตนเองให้เกิดปัญญา เห็น
อริยสัจ ๔ ด้วยปัญญาอันชอบ จะพ้นจาก
ทุกข์ทั้งปวงได้ การถึงสรวงนี้มีประโยชน์
คือทำให้พ้นจากทุกข์ทั้งปวง ไม่ใช่ถึง
สรวงแล้ว ได้นั้น ได้นี้ ไหว้พระพุทธเจ้า
แล้วได้อะไรบ้าง ได้สามิมาคนหนึ่ง ได้บุญ
ได้นั้นได้นี้ มาเยอะเหลือเกิน หลวงพ่อที่
ศักดิ์สิทธิ์เหลือเกิน กราบขอพร ขอให้ชาติ
ต่อไปได้อยู่กับคนนี้อีก โน่น..ว่าไปชะอย่าง
นี้ อย่างนี้ไม่ได้เรื่องไม่ได้ราวอะไร ให้มีพระ
รัตนตรัยเป็นสรวงไว้ เพื่อผูกตนเองให้พ้น
ไปจากทุกข์ทั้งปวง นั้นแหละจึงจะถูกต้อง
ทุกข์ทั้งปวง ก็เริ่มจากความเกิดเป็นทุกข์
ความแก่เป็นทุกข์ ผูกไปเพื่อจะได้ไม่ต้อง
ได้มาเกิดอีก พุดแบบนี้ น่ากลัวไหม ท่านไม่
ต้องกลัวหรอก เพราะว่าอะไรที่ท่านกลัว
ท่านได้มาหมดแล้ว

ทุกข์ที่ติดมากับความเกิด ท่านได้มาหมดเลย
ถ้าไม่เกิดมา โอ.. สบาย ไม่ต้องมานั่งฟังผมเลย
นั่งฟังธรรม ผูกอะไรต่างๆ มันมากเรื่องมากราว
เหลือเกินใช่ไหม เดี่ยวมีเรื่องนั้น เดี่ยวมีเรื่องนี้
เดี๋ยวปรุงแต่งนั้น เดี่ยวปรุงแต่งนี้ มันหยุดปรุง
ไม่ได้ เป็นธรรมชาติของมัน สังขารมันเป็น
นักปรุงแต่ง ให้ท่านทั้งหลายนั่งนิ่งๆ ดู มันทำ
ไม่ได้ เดี่ยวก็ทำนั้น เดี่ยวก็ทำนี้ เดี่ยวก็พุดนั้น
เดี่ยวก็พุดนี้ ให้นิ่งนิ่งๆ ก็ทำไม่ได้ สังขารมัน
เป็นอย่างนี้ ถ้าไม่ปรุงแต่งตามสังขาร หมด
สังขารไปแล้ว ก็หมดเรื่องหมดราวกันไปแล้ว
เพราะความสงบระงับของสังขาร เป็นความสุข
นี้ประโยชน์ของการรู้อริยสัจข้อที่ ๗ คือ ทำให้
ได้สรวงอันสูงสุด ได้ประโยชน์ของการถึง
สรวงอย่างสมบูรณ์ที่สุดแล้ว

๔.๘ รู้ร้อยสัจแล้ว ทุกข์เหลือน้อยมาก

ข้อที่ ๘ พอรู้ร้อยสัจแล้ว ทุกข์เหลือน้อยมาก อันนี้ท่านคงจะชอบ พอรู้ร้อยสัจเท่านั้นเอง ไม่ต้องรู้ทั้งหมด ไม่ต้องรู้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เอาแค่รู้จัก ในกลุ่มคนรู้ร้อยสัจแล้ว ปัญหาน้อยที่สุดคือพระโศดบัน ชนิดที่เป็นสัตว์ตกข์ตปุระมะ คือเกิดอีกในกามสุคติอย่างมาก ๗ชาติ เป็นอย่างยิ่ง นี่เป็นผู้มีปัญหาน้อยที่สุดในบรรดาผู้รู้ร้อยสัจ คืออยู่ที่โหล่เขา เข้าโรงเรียน อยู่ที่โหล่เขา อยู่ที่โหล่แต่ทุกข์หายไปเยอะแล้ว เราได้ที่ ๑ มาหลายครั้งแล้วใช้ใหม่ ได้ที่ ๑ แต่เรื่องอื่น ได้แต่เรื่องที่จะทำให้ทุกข์เยอะๆ

๑๙๐

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

พระโศดบันชั้นอื่นก็มีอีก โกลังโกละ เอกพีชี พระโศดบัน โกลังโกละ เกิดในกามภูมิอีก ๒-๓ ชาติ เอกพีชี เกิดกามภูมิอีกชาติเดียว ตอนนีพุดถึงพระโศดบันที่ทุกข์เหลือน้อยมาก ยกท่านที่เป็นสัตว์ตกข์ตปุระมะมาพุด พอรู้ร้อยสัจเท่านั้น ถึงแม้ไม่มีปัญญามาก เป็นผู้มีปัญหาน้อย ถึงแม้ต้องเกิดอย่างมาก ๗ ชาติ ก็แน่นอนว่าจบการศึกษาได้เป็นพระอรหันต์

เอกพีชี มีปัญญาเยอะ เกิดในกามภูมิ ได้อีก ๑ ชาติ โกลังโกละ มีปัญหาน้อยลงมาหน่อย เกิดในสุคติภูมิ อีก ๒-๓ ชาติ หรือเลยกว่านั้นบ้าง สัตว์ตกข์ตปุระมะ ปัญหาน้อยหน่อย เกิดในกามภูมิได้อีกอย่างมาก ๗ ชาติ เช่น นางวิสาขา ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ท้าวสักกเทวราช เป็นต้น พระโศดบันแบบนี้ ก็ยังใช้ชีวิตเหมือนคนธรรมดาทั่วไป มีครอบครัว มีลูกมีหลาน ที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไป คือไม่เห็นผิดว่ารูปนามเป็นตัวตน ไม่ทุกข์มาก คนธรรมดาทั่วไป

๑๙๑

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

นี้ทุกข์เยอะ ทุกข์เพราะความเห็นผิด
พระโสดาบันไม่มีความเห็นผิดแล้ว ทุกข์
ก็มีบ้าง เช่น หลานตายก็เป็นทุกข์ มีทุกข์
นิดๆ หน่อยๆ ไม่มากนัก

ส่วนเราทั้งหลายผู้ที่ยังมีความเห็นผิดนี้
ทุกข์โดยไม่จำเป็นเยอะ ท่านทั้งหลายลอง
พิจารณาดู หมาเห่าเป็นทุกข์ไหม บาง
คนยังเป็นทุกข์อยู่เลย สามิเราไม่เหมือน
สามิชาวบ้าน สามิฉันทำไมไม่เหมือนสามิ
ชาวบ้าน ก็เป็นทุกข์แล้ว ลูกเราไม่เหมือน
ลูกชาวบ้าน เป็นทุกข์ไหม บางคนก็เป็น
ทุกข์ ลูกเราไม่เหมือนลูกชาวบ้านก็ทุกข์
แล้ว เธอทำไมไม่เหมือนคนนั้น ไม่เหมือน
คนนี้ ทำไมคนนี้แล้ว ทำไมคนนี้ดี ทุกข์โดยไม่
จำเป็น เนื่องจากมีความเห็นผิดมาก
ฉะนั้น ปุถุชนที่ไม่สดับ เป็นพวกที่มีความ
เห็นผิด จะมีเรื่องที่ทำให้เกิดทุกข์มาก
ทุกข์เพราะเจ้านายไม่ได้ตั้งใจบ้าง อยากทำ

งานน้อยๆ แต่งานมันเยอะบ้าง มากมายเหลือ
เกิน พอละความเห็นผิดได้แล้ว ทุกข์ก็เหลือ
น้อยมาก

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๗๔๗
พระพุทธเจ้าตรัสเอาไว้ว่า

เอวมเว โข ภิกขเว อริยสาวกสฺส ทิฏฐิสมฺปนฺนสฺส
บุคคลสฺส อภิสเมตาวินฺน เอตเทว พหุตรํ ทุกฺขํ
ยทฺธิํ ปริกฺขีณํ ปริยาทินฺนํ, อปฺปมตฺตํ อวลฺภุชฺ
สงฺขมฺปิ น อุเปติ อฺปนฺนํ อฺปิ น อุเปติ กลภากมฺปิ
น อุเปติ, บุริมํ ทุกฺขกฺขนธํ ปริกฺขีณํ ปริยาทินฺนํ
อฺปนฺนํ ยทฺธิํ สตฺตกฺขตฺตตฺปรมตา.
โย อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถากฺกํ ปชานาติ ...
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ฉะนั้นเหมือนกันแล ทุกข์
อันสิ้นไปแล้ว อันหมดไปแล้ว ของบุคคล
ผู้สมบูรณ์แล้วด้วยทิวฐิ ผู้ที่มีปัญญาเห็น
อริยสัจแล้ว มีจำนวนมากกว่า ทุกข์ที่ยังเหลือ
อยู่ มีประมาณน้อย ย่อมไม่ถึงการนับ
ย่อมไม่ถึงการเปรียบเทียบ ย่อมไม่ถึงส่วนเลี้ยว
เพราะการเปรียบเทียบกับกองทุกข์

อันมีในกาลก่อน อันสิ้นไปแล้ว อันหมดไปแล้ว คือมีการเกิดได้อีก ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง สำหรับบุคคลผู้รู้ตามความเป็นจริงว่านี้ทุกข์ ...

ในกาลก่อน ทุกข์อะไรที่เคยมีมากมาย ความเครียด ความวิตกกังวล ทุกข์นั้น ทุกข์นี้ สำหรับพระอริยสาวกที่เป็นผู้สมบูรณ์แล้วด้วยทิวฐิติ มีความเห็นอันถูกต้อง ผู้มีปัญญาเห็นอริยสัจ ทุกข์ที่หมดสิ้นไปนั้น มีจำนวนมาก ส่วนพวกเรานั้น เป็นพวกเห็นผิด ของที่ไม่เที่ยง ไปเห็นว่ามันเที่ยง ของเป็นทุกข์ ไปเห็นว่าเป็นสุข ของไม่ใช่ตัวตน ไปเห็นว่าเป็นตัวตน อย่างนี้ผิด พระโสดาบันเห็นว่าไม่มีตัวตน มีแต่รูปนาม มีแต่ธรรมะ ท่านเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยทิวฐิติ

อปฺปมตฺตกํ อวลีฎฺฐิํ ทุกข์ที่ยังเหลืออยู่ มีประมาณน้อย

สงฺขมฺปิ น อุเปติ ย่อมไม่ถึงการนับ นับว่าทุกข์มีจำนวนเท่านั้นเท่านั้น อย่าไปนับเลยน้อยมาก จนไม่ต้องนับว่าทุกข์กันล่ะ

อุปนิธมฺปิ น อุเปติ ย่อมไม่ถึงการเปรียบเทียบ เปรียบเทียบกับทุกข์เก่าๆ ว่าเหลืออีกกี่เปอร์เซ็นต์ ไม่ต้องเทียบกัน จำนวนเปอร์เซ็นต์น้อยมาก จนไม่ต้องพูดถึง

กฺลภากมฺปิ น อุเปติ ย่อมไม่ถึงส่วนเสี้ยว นำทุกข์ที่หมดไปแล้วนั้น มาแบ่งเป็นเสี้ยวเล็กๆ เอาทุกข์ที่เหลืออยู่มาเทียบก็ยังไม่ยกกว่าเสี้ยวนั้นอีก สำหรับผู้ที่เห็นอริยสัจ เป็นพระโสดาบัน ทุกข์ที่หมดสิ้นไปนั้นมีจำนวนมาก ทุกข์ที่เหลืออยู่มีจำนวนน้อย อย่างเทียบกันไม่ได้

ทุกข์ที่เหลืออยู่นี้ น้อยนิดเดียว ทุกข์ที่หมดไปมากมายหลายเหลือเกิน เกิดอย่างมากในกาม สุกฺตติอีกแค่ ๗ ชาติเท่านั้น ในมุมมองของปุถุชน เห็นท่านไปเกิดเป็นเทวดา เกิดในสถานที่ดีๆ ก็

สบาย นี่ก็เป็นกองทุกข์ที่เหลืออยู่ เทียบกัน
ไม่ได้กับทุกข์ที่หมดไปแล้ว นี่สำหรับท่านที่
เป็นโสดาบันแล้ว รู้ร้อยสัจแล้ว รู้ตามความ
เป็นจริงว่านี่ทุกข์ รู้ตามความเป็นจริงว่า นี่
ทุกข์สมุทัย รู้ตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์
นิโรธะ รู้ตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์นิโรธ
คามินีปฏิปทา

พระพุทธรองค์ทรงอุปมาให้ฟัง เพราะบาง
คนฟังที่แสดงแล้วไม่เข้าใจ อาจจะไม่เข้าใจ
โดยอุปมา

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๗๔๗

กตมํ นุ โข พุทฺธโร, โย วายํ มया ปริตฺโต
นชฺชิลายํ บิสุ อาโรปิโต, อยํ วา มหาปรวี.
สิ่งไหนหนอแล มากกว่า ระหว่าง ฝุ่นอัน
เรียดถาดตักขึ้นมาที่ปลายเล็บนี้ กับแผ่น
ดินใหญ่

ทุกข์ที่หมดสิ้นไปแล้วเหมือนแผ่นดินใหญ่
นั้นแหละ ส่วนทุกข์ที่เหลืออยู่ก็เหมือนกับฝุ่นที่
ปลายเล็บ พูดยุบเปรียบเทียบ ให้เห็นชัดถึง
ความมาน้อย แตกต่างกันอย่างเทียบไม่ได้
อันนี้สำหรับพระโสดาบันที่ปัญญาน้อยที่สุด
ดังนั้น ต้องฝึกให้เป็นพระโสดาบัน จะได้หมด
ทุกข์ จะได้เป็นพระเสขะ เข้าโรงเรียน เป็นพระ
เสขะ พระนักศึกษา พวกปุถุชน คนมีกิเลสหนา
แน่น โรงเรียนดีๆ ไม่ยอมเข้า ของดีๆ มีคนมา
บอก เอาไหม ไม่ค่อยเอาเท่าไร ศิล สมาธิ
ปัญญา ไม่ค่อยมีคนเอา บอกแล้วบอกอีกก็ไม่
เอา ของเหลวๆ ไม่ต้องมีคนบอก ทำเองเลย เรา
ทั้งหลายที่อยู่ฝ่ายปุถุชนก็วนเวียนแบบนี้

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๗๔๖

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว สีนฺรุ ปพฺพตฺราชา ปริกฺขยํ
ปริยาทานํ คจฺเจยฺย ธเปตฺวา สุตฺต มุคฺคมตฺติโย
ปาสาณสกุขฺรา

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อุปมาดุจว่า ภูเขา
สินธุ ที่เป็นราชาแห่งภูเขา ฟุ้งถึงความสิ้น
ไป หมดไป เหลือไว้แต่ก้อนหิน ขนาดเท่า
เม็ดถั่วเขียว ๗ ก้อน

สินธุ ปพพตราชา ภูเขาที่เป็นราชาของ
ภูเขาคือภูเขาสินธุ เคยได้ยื่นชื่อใหม่ เป็น
ที่อยู่ของเทวดา เทวดาที่อยู่ชั้นต้นๆ จะอยู่
แถวล่างๆ ของภูเขา ชั้นสูงไปก็เป็นเทวดา
ที่อยู่ตามอากาศ เป็นภูเขานี้เป็นภูเขาที่
ใหญ่ที่สุดในจักรวาล ทุกข์ที่หมดไปเหมือน
ภูเขาสินธุ ทุกข์ที่เหลืออยู่เหมือนก้อนหิน
ขนาดเท่าเม็ดถั่วเขียว ๗ เม็ด พอรู้หรือสงสัย
แล้ว ทุกข์เหลือน้อยมาก ทุกข์ที่หมดไป
เยอะอย่างเทียบกันไม่ได้

อีกอุปมาหนึ่ง เป็นเรื่องมหาสมุทร
ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๗๕๔
พระพุทธรองค์ตรัสว่า

เสยยถาปิ ภิกขเว มหาสมุทโท ปริกขย์ ปริยาทานิ
คจเฉยย ธเปตวา เทว วา ติณิ วา อุกกมุสสิตานิ
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อุปมาดุจว่า
มหาสมุทรถึงความสิ้นไป หมดไป เหลือไว้
เฉพาะหยดของน้ำ ๒-๓ หยด

พระโสดาบันที่ต้องเกิดในกามภูมิอีกอย่างมาก
๗ชาติ ทุกข์ที่เหลืออยู่ของท่านเหมือนกับน้ำ
๒ - ๓ หยด ส่วนทุกข์ที่หมดไป เหมือนกับ
มหาสมุทรที่สิ้นไปหมดไป

อีกอุปมาหนึ่ง เป็นเป็นเรื่องภูเขาหิมพานต์
ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๗๕๕
พระพุทธรองค์ตรัสว่า

เสยยถาปิ ภิกขเว ปุริโส หิมวโต ปพพตราชสส
สตต สาสปมตติโย ปาสาณสกุขรา อุนนิกขิเปยย
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อุปมาดุจว่า บุรุษพึงนำ
ก้อนหินขนาดเท่าเมล็ดพันธุ์ผักกาด ๗ ก้อน
เข้าไปเทียบกับภูเขาใหญ่หิมพานต์

ลองเทียบดู ทุกข์ที่เหลืออยู่ เหมือนกับ
ก้อนหินที่มีขนาดเล็กๆ เท้าเมล็ดพันธุ์ผัก
กาด ๗ ก้อน ทุกข์ที่หมดไปเหมือนกับภูเขา
หิมพานต์

อันนี้ก็พูดถึงประโยชน์ของการรู้อรุณสัง
พอรุณแล้ว ทำให้ทุกข์นั้นเหลือน้อยมาก เรา
ทั้งหลายแม้จะยังไม่รู้ตามที่พระอรุณเจ้า
ท่านรู้ ก็ขอให้ฝึกฝน ให้เป็นไปเพื่อรู้อรุณสัง
ความทุกข์ก็จะลดลงไปตามสมควร อาจจะ
ยังไม่ถึงอุปมานี้ ก็ไม่เป็นไร ให้ค่อยๆ ลดลง
ไปเรื่อยๆ ฉะนั้น เวลาศึกษาธรรมะนั้น ต้อง
ศึกษาให้ได้ในแง่มรรุณสัง เวลาปฏิบัติก็
เป็นไปเพื่อรู้แจ้งอรุณสัง

๔.๙ รู้อรุณสังแล้ว ทำให้สิ้นอาสวะได้

ประโยชน์ข้อที่ ๙ รู้อรุณสังแล้ว ทำให้สิ้นอาสวะ
ได้ ความสิ้นอาสวะ ความสิ้นกิเลสทั้งหลายนั้น
ทำให้หมดทุกข์ ไม่ต้องมาเกิดวนเวียนอีก ผู้ที่
จะหมดกิเลสได้ ต้องรู้อรุณสัง การจะละกิเลส
ได้ ก็เฉพาะผู้รู้เท่านั้น ผู้ไม่รู้ละกิเลสไม่ได้ การ
ละกิเลสนั้น ไม่ใช่ละที่อยๆ ไป ต้องรู้ ต้องเห็น
ตามความเป็นจริง

ในสังยุตตนิกาย มหาวรรค ๑๙/๑๗๐๕
พระพุทธองค์ตรัสว่า

ชานโต อหํ ภิกขเว ปสฺสโต อาสวานํ ขยํ วทามิ
โน อชานโต อปสฺสโต,
ภิกขเว ภิกขเว ชานโต ก็ ปสฺสโต อาสวานํ ขโย โหติ.
อิทํ ทุกฺขนติ ภิกขเว ชานโต ปสฺสโต อาสวานํ ขโย โหติ
อัยํ ทุกฺขสมุทโยติ ...

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราตลาคต กล่าว
ความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย สำหรับผู้รู้
ผู้เห็น ไม่ใช่กล่าวไว้สำหรับผู้ไม่รู้ ผู้ไม่เห็น
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุ รู้อะไร เห็น
อะไร ความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลายจึงมี
ได้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุรู้และเห็นว่า
นี้ทุกข์ ความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย
จึงมีได้ เมื่อภิกษุรู้และเห็นว่า นี้ทุกขสมุทัย

..

เมื่อรู้ เมื่อเห็น อริยสัจ ๔ ตามความเป็น
จริง ความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลายจึงมี
ได้ เมื่อรู้ เมื่อเห็นว่านี้ อูปาทานชั้นที่ ๕
นี้เป็นทุกข์ ตัณหานี้เป็นทุกขสมุทัย
นิพพานนี้เป็นทุกขนิโรธ อริยมรรคมีองค์
๘ นี้เป็นทุกขนิโรธคาถินิปฏิบัติ ความ
สิ้นไปของอาสวะจึงมีได้ ท่านทั้งหลายก็
ฝึกให้รู้ ให้เห็นอย่างนี้ ให้ได้ความรู้ ชนิด

ที่เป็นแนวอริยสัจมากขึ้น ไม่ใช่ได้ความรู้แตก
กระจายไปเรื่อย ความรู้ต้องรวบรวมเข้ามา รวมลง
ในอริยสัจ นี่ก็เป็นประโยชน์ของอริยสัจข้อที่ ๙
ผมรวบรวมมาเฉพาะบางส่วน ความสำคัญแง่
อื่นๆ ก็ลองไปหาเพิ่มเติมเอาเองนะครับ

หัวข้อที่ ๕ สิ่งที่ควรทราบพิเศษ ในเรื่องอริยสัจ

ต่อไปเป็นหัวเรื่องใหม่ เป็นหัวข้อที่ ๕ สิ่ง
ที่ควรทราบพิเศษเกี่ยวกับเรื่องอริยสัจ มี
เรื่องพิเศษอะไรเกี่ยวกับอริยสัจ ที่ต้อง
รู้ไว้ จะได้ศึกษาเกี่ยวกับอริยสัจได้ง่าย
หรือนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

๒๐๔

อริยสัจ ๔
อ.สุภีร์ ทุมทอง

๕.๑ กิจต่ออริยสัจ

ข้อที่ ๑ ที่ควรทราบ คือ กิจต่ออริยสัจ รู้จักอริยสัจ รู้จักความสำคัญ รู้จักโทษของการไม่รู้อริยสัจ รู้จักประโยชน์ของการรู้อริยสัจ รู้จักอะไรต่างๆ แล้ว สิ่งที่ต้องทราบพิเศษก็คือกิจต่ออริยสัจ จะได้ปฏิบัติต่ออริยสัจแต่ละข้อได้อย่างถูกต้อง

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๗๐๙ พระพุทธองค์ตรัสว่า

ทุกขํ ภิกขเว อริยสัจจํ ปริณฺเอยยํ
ทุกขสมุทฺทโย อริยสัจจํ ปหตฺตพฺพํ
ทุกขนิโรธอริยสัจจํ สจฺฉนิกาตพฺพํ

ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสัจจํ ภาเวตพฺพํ
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทุกขอริยสัจควรกำหนดรู้
ทุกขสมุทฺทโยอริยสัจควรละ
ทุกขนิโรธอริยสัจควรกระทำให้แจ้ง
ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาควรทำให้เกิดขึ้น

ปริณเอยยํ แปลว่า ควรกำหนดรู้, ควรรู้โดยรอบ รู้ให้ครบทุกแง่มุมของมัน ตัวทุกขนี้เป็นอย่างไร ได้แก่อะไรบ้าง เป็นเพียงรูปธรรม เป็นเพียงนามธรรม เป็นสิ่งที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ไร้แก่นสาร เป็นสิ่งไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา มีเหตุปัจจัยอย่างนี้ๆ ทุกข์อย่างนี้จึงเกิดขึ้น มีเหตุปัจจัยอย่างนั้นๆ ทุกข์อย่างนั้นจึงเกิดขึ้น เกิดขึ้นแล้ว ก็ล้วนไม่คงทน มีแล้วก็ไปสู่ความไม่มี ดังนี้ เป็นต้น แบบนี้เรียกว่ากำหนดรู้ รอบรู้ ทุกข์นั้นให้รู้จักมัน รู้จนกระทั่งเห็นว่า นี่เป็นทุกข์ เปื่อหน่าย คลายกำหนด ไม่ควรเข้าไปยึดมั่นถือมั่น ไม่ควรเข้าไปเพลิดเพลिन ยินดีอยู่กับทุกข์ ถ้าเข้าไปเพลิดเพลिन ยินดีอยู่กับทุกข์แล้วก็ไม่พ้นทุกข์ รอบรู้อย่างแจ่มแจ้ง

ว่า มันมีแต่ทุกข์ ก็จะถึงความพ้นทุกข์ไป ตามลำดับ

ปหาดพพิ แปลว่า ควรละ, ควรทำให้หมด ไปสิ้นไป เหตุให้เกิดทุกข์ คือตัณหา ความอยากที่ก่อให้เกิดในภพใหม่อีก ความกำหนดด้วยอำนาจความเพียร ความยินดี อย่างยิ่งในอารมณ์ต่างๆ นี้ควรละ เป็นสิ่งที่พึงละ หรือต้องละให้ได้ ถ้าละไม่ได้จะ พ้นทุกข์ใหม่ ไม่พ้นทุกข์ ความติดข้องอยู่กับทุกข์ เป็นเหตุให้เกิดทุกข์อันใหม่ๆ ต้อง ละให้ได้ ละไม่ได้ก็ไม่พ้นทุกข์อย่างนี้ มันก็เป็นกฎตายตัวอยู่แล้ว ความติดข้อง ความยึดถือ ความอยากได้ ความคาดหวังว่า มันจะดีขึ้น มีแล้วจะทำให้เราสมบูรณ์ขึ้น มีหน้ามีตาขึ้น เป็นตัวเป็นตนขึ้น อย่างนั้น อย่างนี้ อันนี้เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ต้องละ ต้องอย่างนี้ๆ อะไรต่างๆ ก็เพื่ออัตตา เพื่อ ตัวเพื่อตน ล้วนเป็นเหตุให้เกิดชาติ ชรา

มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส ก็ ล้วนเป็นเหตุให้เกิดกองทุกข์ทั้งนั้น ไม่มีทาง พ้นทุกข์

สัจฉิกาดพพิ แปลว่า ควรกระทำให้แจ้ง, ทำให้ ถึง, ทำให้เป็นอารมณ์ของจิต ให้จิตได้ไปสัมผัส ให้ได้เข้าถึง สิ่งนั้นมีอยู่แล้ว ไม่ต้องไปทำให้เกิด ขึ้น เพียงแต่ไปให้ถึง ให้ได้สัมผัส ไม่ต้องไปทำ อะไรกับทุกขนิโรธ ความสงบระงับแห่งสังขาร ความสุขอันแท้จริง ไม่ต้องไปสร้างขึ้น เป็นสิ่งที่ ดำรงอยู่แล้ว ให้ได้เข้าถึง ได้สัมผัส เราทั้งหลายไม่ได้สัมผัสความสงบอันแท้จริง เพราะ มัวแต่ปรุงแต่ง ทำโน่นทำนี่ เพื่อให้เกิดผลอย่าง นั้นอย่างนี้ ทำไปก็ได้แต่ทุกข์ อะไรที่เกิด มันก็ ทุกข์ทั้งนั้น ไม่ปล่อยวางทุกข์ ปล่อยอะไรไม่ได้ สักอย่าง จิตเลยไปวุ่นกับทุกข์ วุ่นอยู่กับสังขาร เลยไม่แจ้งนิพพาน ถ้ารู้ว่าสังขารทั้งหลาย รูป นาม ชันธ์ ๕ เป็นทุกข์ เป็นภาระ ปล่อยมันไป จึงจะได้สัมผัสกับความปล่อยความวาง

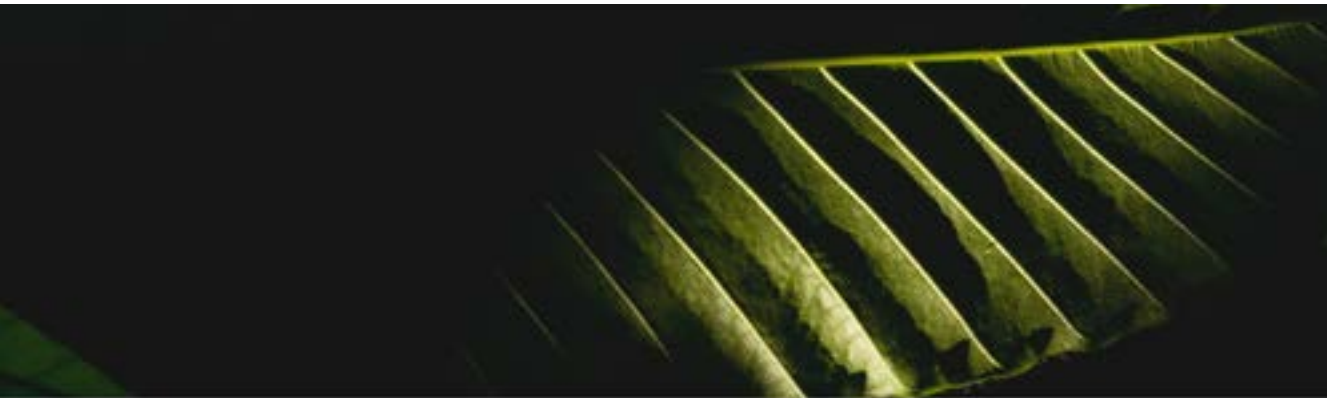
ทุกขนิโรธะ แปลว่า ความดับสนิทของทุกข์ คำว่า ดับสนิท นี้ หมายความว่า ไม่มีทุกข์, ไม่มีทุกข์เกิดขึ้นไม่มีทุกข์ให้ดับ จึงเรียกว่าดับสนิท ไม่ใช่ดับทุกข์ที่เกิด ทุกข์เกิดเพราะเหตุ พอหมดเหตุก็ดับ อันนี้ เป็นธรรมดาของมัน ส่วนทุกขนิโรธะ หมายถึง ไม่มีทุกข์เกิด ปราศจากทุกข์ เป็นชื่อของพระนิพพาน หรือจะพูดว่าเหนือทุกข์เหนือโลก อิศระจากทุกข์

ภาเวตพพิ แปลว่า ควรทำให้เกิดขึ้น, ควรทำให้มีขึ้น, ทำให้เจริญขึ้น ถ้ายังไม่เคยมีก็ทำให้เกิดมี ถ้าเคยมีแล้ว ก็ทำให้เจริญจนเต็มสมบูรณ์ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสัจ คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นทางที่ทำให้ถึงความดับทุกข์ เป็นประตูให้ถึง ถ้าฝึกจนสมบูรณ์พร้อมแล้วก็เกิดขึ้นในจิตเดียว

นี่แหละสิ่งที่ควรรู้พิเศษเกี่ยวกับเรื่อง

อริยสัจ คือ ต้องรู้จักหน้าที่ รู้สิ่งที่เราพึงกระทำ ต่ออริยสัจแต่ละข้อ ทำให้ถูกต้อง ทุกข์นี้ให้รู้ มีทุกข์เกิดขึ้น มีปรากฏการณ์ มีเรื่องนั้นเรื่องนี้เกิดขึ้น แล้วเป็นไงบ้าง ได้รู้ใหม่ แจ่มแจ้งใหม่ เห็นชัดใหม่ว่าเป็นรูปธรรมนามธรรม หรือว่ามีแต่หนีอยู่ ถ้ามีแต่หนี ปฏิเสธทุกข์ รักอันหนึ่ง เกลียดอันหนึ่ง อย่างนี้ชื่อว่าปฏิบัติไม่ถูก ฝึกอย่างนั้นใช้ไม่ได้ ฝึกหนีทุกข์นี้ไม่เอา **ต้องรู้ทุกข์** มีดวงตาขึ้นมา รู้ว่าเป็นทุกข์ แล้วก็ยอมรับมันได้

ทุกข์สมุทัย ละได้บ้างหรือเปล่า ปล่อยวางได้บ้างมั๊ย เลิกยึดถือ เลิกคาดหวังจะเอาผลอย่างใดอย่างหนึ่งบ้างหรือยัง ถ้ายังไม่ปล่อย ยังยินดีเพลิดเพลีนสิ่งนั้นสิ่งนี้ไปเรื่อย อย่างนี้ก็ใช้ไม่ได้ จิตได้น้อมเอียงไปทางนิพพานบ้างไหม มีความปล่อยวาง เป็นอิศระ ไม่ตกเป็นทาสของสิ่งต่างๆ บ้างไหม อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ ได้เจริญขึ้นมาบ้างไหม **ปัญญา ศีล สมาริ** มีขึ้นในจิตใหม่ นี่ต้องพิจารณาดู

๕.๒ จิตเป็นสมาธิจึงรู้อรียสัจ

สิ่งควรทราบพิเศษข้อที่ ๒ คือ จิตเป็นสมาธิ
จึงรู้อรียสัจ ข้อนี้ก็สำคัญเหมือนกัน เราทั้ง
หลายเรียนเรื่องอรียสัจ ซึ่งผมก็จะแยกแยะ
ให้ดูต่อไป ก็จะรู้ว่า อ้อ.. ตัวทุกข์เป็นอย่าง
นี้ๆ พระพุทธเจ้าทรงแสดงเอาไว้อย่าง
ชัดเจนแจ่มแจ้งแล้ว เรามีปัญญามองเห็น
มัย เกิดเป็นทุกข์ ตายเป็นทุกข์ เราเห็น
เหมือนกัน แต่ไม่ได้เห็นว่าเป็นทุกข์ เห็น
ว่าคนเกิด คนตาย ทำอย่างไรจึงจะเห็นว่า
ทุกข์เกิด ทุกข์แก่ ทุกข์ตาย ต้องมีจิตเป็น

๒๑๒

อรียสัจ ๔
อ.สุกัร ทุมทอง

สมาธิ จึงจะนำไปฝึกให้มีปัญญาเห็นความจริง
ได้ อันนี้ก็สำคัญเหมือนกัน

เราทั้งหลายต้องไปฝึกให้จิตเป็นสมาธิ มีความ
ตั้งมั่น เริ่มต้น ฝึกให้มีสติสัมปชัญญะเยอะๆ
อย่าตามกิเลส อย่าให้กิเลสเอาไปกินมาก หลง
ไปตามกิเลส นิเวรณมันเข้ามาครอบงำ หลง
ยินดี หลงยินร้าย ง่วงเหงา หาวนอน เศร้าซึม
ฟุ้งซ่าน ลังเลสงสัย อย่างนี้ ก็วนเวียนไปเรื่อยๆ
นิเวรณมันบังดวงตา ไม่ให้มองเห็นความจริง
เมื่อใดขยันฝึกให้มีสติสัมปชัญญะเยอะๆ ทำให้
ต่อเนื่อง นิเวรณไม่เข้ามาครอบงำ ค่อยๆ หมดไป
จิตมีกำลังขึ้น เป็นสมาธิ เมื่อจิตเป็นสมาธิ
มีความตั้งมั่น พิจารณา ดู มองดู ค้นคว้าดูใน
กายและใจนี้ จึงรู้อรียสัจ คนที่จิตเป็นสมาธิ มี
ความตั้งมั่นดี ท่านอุปมาเหมือนว่า บุรุษตาดี
มองลงไปใต้น้ำที่ใสสะอาด ก็เห็น กุ้ง หอย ปู
ปลา ก้อนหินอยู่ในน้ำนั้น ปลาว่ายไปมา ก็รู้
ฉนั้นนั่นเหมือนกัน สำหรับผู้ที่จิตเป็นสมาธิ

๒๑๓

อรียสัจ ๔
อ.สุกัร ทุมทอง

ตั้งมั่นแล้ว มองลงมาในกายในใจ ก็สามารถ
เห็นรูป เห็นนาม ไม่ใช่ตัวตน เห็นตัวทุกข์
นั้นเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุ
ปัจจัย

คำว่า เห็นทุกข์ ไม่ใช่ว่าต้องเป็นทุกข์
จนแห้งไป ไม่ใช่อย่างนั้น คำว่า ตัวทุกข์
มันหมายถึง รูปนาม ชั้น ๕ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไร้
ตัวตน เป็นของไร้แก่นสาร เป็นสิ่งที่
ที่พึ่งไม่ได้จริง เป็นของไม่คงทนถาวร ทน
อยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ อย่างเราทั่วไปนี่ เป็น
ตัวสุขมัย นั่งเป็นสุขมัย เป็นสุขนั่งหรือ
เปล่า ไม่ใช่ เป็นทุกข์นั่ง เมื่อเป็นทุกข์นั่ง
มันจึงทนนั่งไม่ได้นาน ต่อไปก็เดิน เป็น
ทุกข์เดิน เป็นตัวทุกข์เดิน เดินได้นานมัย
ไม่นาน เพราะไม่ใช่สุขไปเดิน ถ้าเป็นตัว
สุขนั่ง ก็เชิญนั่งไปตลอดชาติเถอะ นั่งไม่
ได้อีกแหละ ฉะนั้น ที่เราเห็นว่า กายกับใจ
เป็น ตัวสุข ตัวดี ตัววิเศษอะไรต่างๆ นั้น

เป็นเพียงความเห็นผิดเท่านั้น อันนี้ เป็นสิ่งที่
ควรรู้เป็นพิเศษข้อที่ ๒ คือ จิตเป็นสมาธิจึงเห็น
อริยสัจ ถึงจะเรียนเรื่องอริยสัจไปแล้ว ก็ใช้ว่า
ทุกท่านจะเห็นได้ เฉพาะท่านที่มีจิตเป็นสมาธิ
ตั้งมั่นดีแล้ว จึงมีโอกาสเห็นได้ ก็เป็นหน้าที่
ต้องไปฝึกให้จิตเป็นสมาธิ แล้วเอามามองดู

ในมัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก ๑๒/๒๙๙
จุฬหัตถิปโมปมสูตร พระพุทธเจ้าตรัสว่า

โส เอวํ สมานิตเต จิตเต ปริสุทฺเธ ปรีโยทาเต
อนงคเณ วิคตูปกภิเลสเส มุทฺฎฺเฐ กมฺมนิเย จิตเต
อาเนญชฺชปฺตเต, อาสวานํ ชยญาณาย จิตตํ
อภินิชฺชานเมติ. โส 'อิทํ ทุกฺขน'ติ ยถาภูตํ ปชานาติ,
'อโย' ทุกฺขสมุทโย'ติ ยถาภูตํ ปชานาติ, ...
ครั้นเมื่อจิตตั้งมั่นดี บริสุทธิ์ ผุดผ่อง ไม่มีกิเลส
เพียงดั่งเนิน ปราศจากความเศร้าหมอง อ่อน
เหมาะแก่การใช้งาน ตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวอย่างนี้
ภิกษุ นั้น ย่อมโน้มจิตไปเพื่อญาณคือความสิ้น

ไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ภิกษุฉัน รู้ชัดตาม
ความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ รู้ตามความเป็น
จริงว่า นี้ทุกข์สมุทัย ...

นี่เป็นลักษณะของจิตที่มีสมาธิ จิตมีความ
ตั้งมั่นดี

สมาหิตะ แปลว่า มีความตั้งมั่นดี
มีลักษณะดังนี้คือ

ปริสุทฺเธ บริสุทฺธิ์

ปริโยทาเต ผุดผ่อง

อนงฺคเณ ไม่มีกิเลสเพียงดั่งเนิน ไม่มีสิ่ง
กั้นขวางที่เป็นเหมือนเนินขวางทาง

วิคตฺวาทุกฺกิลเเส ปราศจากความเศร้าหมอง
สิ่งที่เป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตหมดไป
แล้ว

มฺุทฺฏฺเเต อ่อน มีลักษณะอ่อนโยน ไม่แข็ง
กระด้าง

กมฺฺนิเย เหมาะแก่การใช้งาน คล่องตัวการนำ
ไปใช้

จิตฺ ตั้งมั่น

อาเนญฺชปฺตฺเต ไม่หวั่นไหว ไม่ซัดส่ายไปตาม
อารมณ์ต่างๆ

จิตมีลักษณะเช่นนี้ มองดูอะไรก็ชัดเจน เป็นคน
มองดูอยู่ จิตมีสมาธิอย่างนี้แล้วก็อย่าโน้มใจ
ไปทำอย่างอื่น เตี้ยวโน้มใจไปเห็นเปรต จะสติ
แตกเอาอีก ก็โน้มมาในการทำให้เกิดญาณเพื่อ
ความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย นี่คือ กลับมา
ดูที่ตนเอง ดูกายและดูใจ ให้เห็นเป็นเพียงรูป
ธรรม นามธรรม เป็นเพียงชั้น ๕ ที่เป็นทุกข์
มาจากเหตุปัจจัย พอพิจารณาดูไปบ่อยๆ ก็รู้

อริยสัจตามความจริง พอรู้หรืออริยสัจก็สิ้นอาสวะได้ เรียกว่าน้อมนำจิตมาเพื่อความสิ้นไปของกิเลส เมื่อน้อมนำจิตเข้ามาเรียนรู้ในกายและจิต จะรู้หรืออริยสัจ ความรู้เรื่องทุกข์ก็ดี เหตุเกิดของทุกข์ก็ดี ความดับสนิทของทุกข์ก็ดี หนทางข้อปฏิบัติให้ถึงความดับสนิทของทุกข์ก็ดี มันอยู่ในกายยาวาหนาคีบนี้ ฉะนั้น อย่าไปไกล จิตเป็นสมาธิ ตั้งมั่นดีแล้ว ให้น้อมนำจิตมาดู ไม่ใช่ว่า จิตเป็นสมาธิแล้วเฉยๆ ว่างๆ โลงๆ นิ่งๆ ไป หรือเอาจิตที่มีสมาธิไปทำนั่นทำนี่ที่ไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์

โส 'อิทํ ทุกฺขนฺ'ติ ยถาภูตํ ปชานาติ
ภิกษุหนึ่ง รู้ชัดตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์

กายกับใจ อุปาทานขันธ์ ๕ เป็นทุกข์ ทุกข์มันเป็นอย่างนี้

'อโยํ ทุกฺขสมุทฺทโย'ติ ยถาภูตํ ปชานาติ
รู้ตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์สมุทัย

ตัวความอยาก ความยึด ความเพติดเพลิน ยินดี มีความรักใคร่พอใจ มองไม่เห็นโทษ นี่ตัวทุกข์สมุทัย และรู้นี้ทุกข์นิโรธ รู้นี้ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา เห็นอย่างนี้ ถึงความสิ้นไปของอาสวะ สิ้นทุกข์ได้

ดังนั้น เรียนไปแล้ว ไม่ใช่ว่าจะเห็นอริยสัจ เรียนก็ได้เรียน ดึกว่าไม่ได้เรียน ได้ความปลาบปลื้มปิติบ้างเล็กๆ น้อยๆ เวลาเครียด ก็มาฟังเรื่องอริยสัจ อาจจะสบายใจขึ้น แต่แบบนี้ใช้อาจารย์เปลืองเกินไป พอไม่สบายใจ โอ้.. อาจารย์พูดอริยสัจให้ฟังหน่อย เออ..สบายใจไปพักหนึ่ง คนต้องตายเป็นเรื่องธรรมดา อาจารย์.. เจอสามีตบมาทำไง เป็นเรื่องธรรมดา เออ..สบายใจไปพักหนึ่ง มีเรื่องอื่นมาอีก ก็ต้องฟังอยู่เรื่อย เห็นอริยสัจจึงจะได้

ปัญญาเป็นของตนเอง ต้องอาศัยจิตเป็นสมาธินะ พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้ภิกษุทั้งหลายเจริญสมาธิ จะได้อริยสัจ ๔ ตามความเป็นจริง

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๖๕๔
พระองค์ตรัสว่า

สมาธิ ภิกขเว ภಾವธ
สมาหิตา ภิกขเว ภิกขุ ยถาภูตํ ปชานาติ
กิญจิ ยถาภูตํ ปชานาติ
อิทํ ทุกขนติ ยถาภูตํ ปชานาติ
อโย ทุกขสมุทยโยติ...
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเจริญสมาธิเถิด
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้มีจิตตั้งมั่นแล้ว
ย่อมรู้ตามความเป็นจริง
ย่อมรู้อะไรตามความเป็นจริง
ย่อมรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์
ย่อมรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกขสมุทัย ...

จิตไม่มีสมาธินี้ มันวอกแวกกระโดดไปตามอารมณ์นั้นอารมณ์นี้ เป็นจิตไม่อ่อนโยน ไม่ควรต่อการใช้งาน มีอุปกิเลสเครื่องเศร้าหมองเข้ามามากมาย เตี้ยวrick เตี้ยวซัง เตี้ยวอิจฉา เตี้ยวนั้น เตี้ยวนี่ ถูกกระทบกระทั่งได้ง่าย มีอารมณ์เล็กๆ น้อยๆ ก็หงุดหงิด รำคาญ ไม่พอใจ ถ้าจิตไม่มีกิเลส มันสบาย อ่อนโยน ข้างนอกจะแข็งมาอย่างไร ข้างในมันอ่อน จิตมันควรต่อการใช้งาน การทำจิตใจให้มีความตั้งมั่นเป็นสมาธิ เริ่มต้นจากการมีศีล แล้วก็ฝึกสติสัมปชัญญะให้มากๆ โดยวิธีการต่างๆ เทคนิคนั้นเทคนิคนี้ อะไรก็ได้ ขอให้จิตเป็นสมาธิ พอจิตเป็นสมาธิแล้ว ก็อย่าไปทำอย่างอื่น อย่าไปเล่นนั่นเล่นนี่ ให้น้อมนำจิตมาเพื่อมองดูในกายในใจ ให้รู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ นี้ทุกขสมุทัย อย่างนี้

๕.๓ ญาณในอริยสัจ

ต่อไปสิ่งที่ควรทราบพิเศษข้อที่ ๓ คือญาณในอริยสัจ หรือ ความรู้ในอริยสัจ ถ้ามีความรู้โดยถูกต้องแล้ว ไม่ว่าจะรู้เรื่องอะไร ก็ต้องรู้ในแง่มุมอริยสัจทั้งนั้น ถ้ารู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว ยังไม่รวมลงเป็นอริยสัจ นี้ก็ถือว่ายังไม่รู้เรื่องดีพอ อย่างเราเรียนธรรมะหมวดนั้นหมวดนี้เยอะแยะ บางคนยังรวบไม่ได้ ยังไม่เห็นในแง่มุมอริยสัจ ชื่อว่ายังไม่มีความรู้ ไม่มีความเข้าใจ ญาณนั้นไม่ว่าจะมากขนาดไหน เพื่อให้เป็นประโยชน์และเป็นไปเพื่อความสิ้นทุกข์ ต้องรวมลงมาให้เห็นอริยสัจ อนุโลมคล้ายตามสังขธรรม

๒๒๒

อริยสัจ ๔
อ.สุกวีร์ ทุมทอง

เห็นตามความเป็นจริงว่า อันนี้ทุกข์ อันนี้ทุกข์สมุทัย อันนี้ทุกข์นิโรธ อันนี้ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา ญาณที่คล้ายตามสังขธรรมนี้แหละคือญาณจริง เป็นสัมมาญาณ

ในสังยุตตนิกาย นิทานวรรค ญาณวัตตสุตตร ๑๖/๓๓ ญาณวัตตสุตตร กล่าวถึง ญาณในแง่มุมอริยสัจ ๔๔ ญาณ ท่านแสดงไว้ว่า

กตมานิ จ ภิกขเว จตุจตตาศีลํ ญาณวัตตุนิ
ชราภรณณ ญาณํ
ชราภรณสมุทเท ญาณํ
ชราภรณนิโรธ ญาณํ
ชราภรณนิโรธคามินิยา ปฏิปทาย ญาณํ
ชาติยา ญาณํ
ชาติสมุทเท ญาณํ
ชาตินิโรธ ญาณํ
ชาตินิโรธคามินิยา ปฏิปทาย ญาณํ
ภเว ญาณํ ...

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ญาณ ๔๔ ประการอะไรบ้าง

๒๒๓

อริยสัจ ๔
อ.สุกวีร์ ทุมทอง

ความรู้ในชราภรณ์
ความรู้ในชราภรณ์สมุทัย
ความรู้ในชราภรณ์นิโรธ
ความรู้ในชราภรณ์นิโรธคามินีปฏิปทา
ความรู้ในชาติ
ความรู้ในชาติสมุทัย
ความรู้ในชาตินิโรธ
ความรู้ในชาตินิโรธคามินีปฏิปทา
ความรู้ในภพ ...

ญาณ ๔๔ ปัญญา ๔๔ อย่าง คืออะไรบ้าง พระพุทธองค์ทรงแสดงความรู้ในแบบ อริยสัจ โดยยกสถานะในปฏิจกสมุปปาท มาแสดง ปฏิจกสมุปปาทมี ๑๑ อากาโร ก็เลยมีญาณ ๔๔ ถ้าเอาสถานะอื่นๆ มาแสดง ญาณก็มีชื่อมากมาย หยิบสภาวะ ไหนมาแสดงในแบบอริยสัจก็ได้

ในพระสูตรนี้ ยกสถานะในปฏิจกสมุปปาท มาแสดง เริ่มตั้งแต่ชราภรณ์ ความรู้ในชราภรณ์ รู้จักชราภรณ์ ท่านทั้งหลายรู้จักชราภรณ์ไหม รู้จักแต่คนแก่ รู้จักแต่คนตาย อันนี้ไม่ใช่ชราภรณ์ ชราภรณ์เป็นสิ่งไม่มีตัวตน เป็นของกลางๆ เป็นสมบัติประจำโลก ไม่ว่าใครก็ได้ทั้งนั้นแหละ ยากก็ได้ชราและภรณ์เท่ากับพระพุทธเจ้า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างคนยากจน คนร่ำรวย ยากหรือมหาราชา จนกระทั่งพระพุทธเจ้า โลกก็ให้ได้เท่ากัน คือให้เกิด ให้แก่ ให้ตาย ท่านทั้งหลายไม่ต้องไปมีมานะมากก็ได้ โลกมันให้พอๆ กันแหละ ให้ได้เท่านี้แหละ อยู่ยาวนานก็ได้แก่ อยู่ไม่นานก็ได้แก่ ได้เท่านี้แหละ จะเอาอะไรมาไปกว่านี้ ถ้าอยู่ยาวนานกว่านี้ก็แก่กว่านี้ อยู่ยาวนานไปอีก ก็แก่กว่าเดิมไปอีกหน่อย ทำยที่สุดก็ได้ตาย ให้ได้เท่านี้แหละในโลก ให้ต้องพลัดพราก ให้เจ็บป่วย ให้ได้เท่านี้แหละ ส่วนจะให้สุขภาพดีตลอด อันนี้ฝันไปเถอะ ต้องหลอกตัวเองไป

ตลอดชาติ นั่นแหละ ชรามรณะนี้เป็นของ
ประจำโลก เป็นสิ่งประจำของทุกซ์ ปัญญา
ที่รู้จักชรามรณะ เรียกว่าญาณในชรามรณะ
ญาณในชรามรณสมุทัย ความรู้ในเหตุเกิด
ของชรามรณะ อะไรเป็นเหตุเกิดของชรา
มรณะ ถ้าพูดแบบปฎิจจสมุปบาทนี้ก็จะดู
ง่าย รู้จักชรามรณสมุทัย ชรามรณะก็ไม่มี
ตัวตน เป็นสังขาร มีเหตุให้เกิด คืออะไร
คือชาติ ชรามรณสมุทัยคือชาติ มีความเกิด
ได้เกิดมาก็เลยได้แก่ ถ้าไม่ได้เกิดจะได้แก่
ใหม่ ไม่ ท่านได้เกิดมาแล้ว อยู่มานาน จน
ได้แก่ก็ต้องรู้จักขอบคุณมันเสียบ้าง ไม่ใช่
บ่นอยู่เรื่อย โอ้ย.. ทำไมแก่ ทำไมไม่แข็งแรง
ทำไม่เป็นโน่นเป็นนี่ แหม..ได้เกิดมา
แล้ว ได้อยู่ตั้งนานแล้ว จนได้แก่ ก็ยังไปว่า
มันอีก บางคนเกิดมาไม่นาน ไม่ได้แก่ด้วย
ซ้ำไป ตายก่อน นี่ปัญญาเห็นเหตุเกิดของ
ชรามรณะ เห็นว่าชรามรณะไม่มีตัวตน ได้
เกิดก็เลยมีแก่มีตายติดตัวมาด้วย

ญาณในชรามรณนิโรธ ความรู้ในความดับสนิท
ของชรามรณะ จะไม่มีชรามรณะได้อย่างไร ก็
ต้องไม่เกิด ไม่มีชาติ พอไม่มีชาติ ก็ไม่มีชรา
มรณะ ถ้าเกิดมาแล้วก็ต้องแก่ต้องตาย อันนี้
เป็นกฎเกณฑ์ธรรมดา ความเข้าใจกฎเกณฑ์
ธรรมดา นี้แหละเรียกว่าญาณ บางที พูดเรื่อง
ญาณ ดูเหมือนเป็นเรื่องวิเศษพิสดารอะไรไป
มาก แต่ตามความเป็นจริงแล้ว ญาณนี้คือ
ความรู้เรื่องธรรมดาๆ เราทั้งหลาย เป็นพวกไม่
ธรรมดา เป็นบ้า เพี้ยนจากความจริงธรรมดาๆ
ไปไกล วนเวียนเพราะไม่รู้ พอรู้แล้ว เห็นว่า
เออ.. ธรรมดา มันเป็นอย่างนี้ แต่โดยทั่วไป
เราจะเข้าใจว่า ผู้ที่ท่านรู้นี้ ไม่ธรรมดา โดย
แท้จริงแล้ว กลับข้าง ท่านนั้นเป็นคนธรรมดา
ส่วนพวกเรานี้คนบ้า เป็นพวกไม่ธรรมดา พวก
วิปลาส พวกเพี้ยน

ความรู้ในชรามรณนิโรธคามินีปฏิปทา คือรู้ว่า
อริยมรรคมืองค์ ๘ ประการเป็นข้อปฏิบัติ หาก

ต้องการให้หมดปัญหา หมดโดยสิ้นเชิงก็มี
ข้อปฏิบัติคืออริยมรรค นี้ยกเรื่องชรามรณะ
มาแสดง เป็นญาณในแง่มุมของอริยสัจ

ต่อไป ยกเรื่องชาติมาแสดง ญาณในชาติ
คือ ความเกิด ความเกิดนี้เป็นสมบัติของโลก เป็นกลางๆ เมื่อมีเหตุปัจจัยพร้อม
ความเกิดก็มีขึ้น เราทั้งหลายได้เกิดมานี้
อาศัยธาตุของพ่อของแม่ผสมกัน พร้อม
แล้ว มีวิญญาณเกิดขึ้น เป็นการประชุมกัน
ชั่วคราวของขันธ ๕ ได้เกิด ถ้าเหตุปัจจัย
บกพร่องไปบางอย่าง ได้เกิดมัย ไม่ได้เกิด
ตัวชาตินี้เป็นสมบัติกลางๆ เมื่อมีเหตุปัจจัย
พร้อมที่ตัวทุกข์จะเกิด ความเกิดก็มีขึ้น
ความเกิดหรืออาการเกิดขึ้นของตัวทุกข์นี้
เรียกว่าชาติ เป็นสิ่งที่ เป็นกลางๆ อย่างนั้น
ตามกฎเกณฑ์ เมื่อสิ่งนี้มีมันมี สิ่งนี้มันจึงมี
เพราะความเกิดขึ้นของสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น
การเกิดขึ้นของมันเรียกว่าชาติ

ญาณในชาติสมุทัย ความรู้ในเหตุเกิดของชาติ
เหตุเกิดของชาติคือภพ การกระทำตามความ
อยาก ทำตามอุปาทาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ตัวตน อยากให้ตัวเองมีความสุข อยากให้ตัว
เองพ้นทุกข์ อยากให้ตัวเองได้นั้นได้นี้ แล้วเกิด
การกระทำตามอำนาจตัณหาอุปาทาน อันนี้
เรียกว่าภพ เราคิดว่าอันไหนดีสำหรับเรา เรา
ก็ทำอันนั้นชั่วมัย อันไหนได้บุญเยอะ เราก็ทำ
อันนั้น อันไหนจะทำให้เราเป็นสุข เราก็ทำอัน
นั้น เจาะจงผลเพื่อเราทั้งนั้น อันนี้เรียกว่าภพ
เราทั้งหลายไม่ต้องหวังว่า จะหมดกิเลสง่าย ๆ
เพราะทุกอย่างที่ทำนี้ กิเลสจุมกทั้งนั้น
แหละ ขอให้ฝึกให้มีปัญญาเห็นอริยสัจ ค่อยๆ
มองดูก็แล้วกัน

ญาณในชาตินิโรธ ความรู้ในความดับสนิทของ
ชาติ จะไม่มีชาติก็ต้องไม่มีภพ ไม่มีการกระทำ
เพื่อตัวตน ตัวเรานี้มีจริงไหม ไม่มี ไม่
ต้องกลัวว่ามันจะทุกข์นะ แล้วก็ไม่ต้องกลัว

ว่ามันจะไม่ทุกข์ เพราะรูปนามเป็นตัวทุกข์ อยู่แล้ว ไม่ต้องอยากได้สุข เพราะมันคือ ตัวทุกข์ เราไม่รู้ความจริงก็เลยหัวหมุนอยู่ อย่างนี้ อยากให้มันพ้นทุกข์ อยากให้มันได้ สุข อยากให้มันได้ดี มีต้นหาอุปาทาน แล้ว ก็ไปทำ การกระทำตามต้นหาอุปาทาน เพื่อตัวเอง มีตัวเองอยู่เบื้องหลังการกระทำ อันนี้เรียกว่าภพ เมื่อมีภพก็มีชาติ เป็น ตัวเป็นตนขึ้นมา เป็นชาติย่อยๆ เป็นตัว เป็นตนเป็นครั้งๆ เราเป็นคนดี เราเป็นคน ไม่ดี หรือจะพูดแบบเป็นชาติหลักๆ ก็ได้

ญาณในชาตินิโรธคามินีปฏิปทา คือ รู้ว่า อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการนี้ เป็นข้อ ปฏิบัติที่ทำให้ถึงความไม่ต้องเกิดอีก นี้ก็ยก พระสูตรมาบางส่วน ให้ดู ๒ องค์ ปฏิจจสมุปบาท ชรามรณะ กับ ชาติ องค์ อื่นๆ ก็เหมือน ความรู้ในภว ความรู้ ในภวสมุทัย ความรู้ในภวนิโรธ ความรู้ใน

ภวนิโรธคามินีปฏิปทา ความรู้ในเวทนา ความรู้ในเวทนาสมุทัย ความรู้ในเวทนานิโรธ ความรู้ในเวทนานิโรธคามินีปฏิปทา จนถึงความรู้ ในอวิชชา ความรู้ในอวิชชาสมุทัย ความรู้ใน อวิชชานิโรธ ความรู้ในอวิชชานิโรธคามินี ปฏิปทา ยกสภาวะอะไรมาก็ได้ ญาณก็สามารถ รู้ในแง่มุมอริยสัจได้ สมมติง่ายๆ ยกเรื่องความ ปวดหัวขึ้นมา รู้จักความปวดหัว รู้จักปวดหัว สมุทัย รู้จักปวดหัวนิโรธ รู้จักปวดหัวนิโรธคามินี ปฏิปทา เรียกว่ามีญาณ รู้จักปวดหัวว่ามันเป็น เรื่องธรรมดา เป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นกฎเกณฑ์ อ้าว..ทำไมจึงปวดหัว เพราะมีหัว ถ้าไม่ยอม ปวดก็ต้องไม่มีหัว เมื่อหัวไม่มี ปวดหัวก็จะดับ สนิท ไม่เกิดอีกต่อไป วิธีการที่จะไม่มีหัวอีก คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ นี้เรียกว่าญาณ ความรู้ ปัญญา ได้ญาณในแง่อริยสัจนี้จึงจะพ้น ทุกข์ได้จริงจะพูดถึงญาณในอริยสัจอีกแง่หนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ ก็เป็นอาการ ๑๒ อย่างในอริยสัจ ๔ ในทุกข์ ๓ ในทุกขสมุทัย ๓

ในทุกขนิโรธ ๓ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ๓ เป็นความรู้ ๑๒ ลักษณะ ญาณนี้ ทำให้พระพุทธเจ้าปฏิญาณตนว่าเป็นพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นผู้ตรัสรู้อุตตร สัมมาสัมโพธิญาณ อันนี้ก็เป็นญาณใน อริยสัจอีกแง่มุมหนึ่ง

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๖๖๖ พระพุทธเจ้าตรัสว่า

อิทํ ทุกฺขํ อริยสัจจันติ เม ภิกขเว ปุพฺเพ
อนนุสฺสฺเตสฺส ธมฺเมสฺส จกฺขุ อุตฺปาติ ฌาณํ อุตฺปาติ
ปญฺญา อุตฺปาติ วิชฺชา อุตฺปาติ อาโลโก
อฺุตฺปาติ
ตํ โข ปนิตํ ทุกฺขํ อริยสัจจํ ปริณฺเอยยนฺติ เม ...
ตํ โข ปนิตํ ทุกฺขํ อริยสัจจํ ปริณฺเอยยนฺติ เม ...
ตฺวก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุ ญาณ ปัญญา
วิชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา
ในธรรมทั้งหลายที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า
นี่คือทุกขอริยสัจ

ทุกขอริยสัจนี้ ควรกำหนดรู้..
ทุกขอริยสัจนี้ เราได้กำหนดรู้แล้ว ..

จักขุ ญาณ ปัญญา วิชา แสงสว่าง เกิดขึ้น แล้วในธรรมะที่ไม่เคยได้ฟัง ไม่เคยมีคนสอน ไม่เคยมีใครบอกมาก่อน ในทุกข์มี ๓ ญาณ คือ
(๑) นี่เป็นทุกขอริยสัจ
(๒) ทุกขอริยสัจนี้ ควรกำหนดรู้
(๓) ทุกขอริยสัจนี้ เราได้กำหนดรู้แล้ว

ญาณที่ ๑ รู้ตัวมัน ญาณที่ ๒ รู้กิจหน้าที่ ต้อง ทำความเข้าใจมันให้แจ่มแจ้ง ควรรู้โดยรอบ รู้ ให้ครบทุกแง่มุม ก็เป็นกิจต่อทุกขอริยสัจ ญาณ ที่ ๓ รู้ว่าได้ทำกิจต่อทุกข์เสร็จสมบูรณ์แล้ว ญาณในทุกขสมุทัย ๑๙/๑๖๖๗

อิทํ ทุกฺขสมุทฺทโย อริยสัจจันติ เม ภิกขเว ปุพฺเพ
อนนุสฺสฺเตสฺส ธมฺเมสฺส จกฺขุ อุตฺปาติ ฌาณํ
อฺุตฺปาติ ปญฺญา อุตฺปาติ วิชฺชา อุตฺปาติ
อาโลโก อุตฺปาติ.

ดี โข ปนินทํ ทุกขสมุทโย อริยสจฺจํ ปหัตตพพ
ติ เม ...
ดี โข ปนินทํ ทุกขสมุทโย อริยสจฺจํ ปหีนนติ เม
ตุกฺก่อนภิกขุทั้งหลาย จักขุ ญฺาณ ปญฺญา
วิชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา
ในธรรมทั้งหลายที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า
นี่คือทุกขสมุทโยอริยสจฺจํ
ทุกขสมุทโยอริยสจฺจํนี้ ควรละ ..
ทุกขสมุทโยอริยสจฺจํนี้ เราได้ละแล้ว ..

ญาณในทุกขสมุทโยก็มี ๓ คือ

- (๑) นี่คือทุกขสมุทโยอริยสจฺจํ
- (๒) ทุกขสมุทโยอริยสจฺจํนี้ ควรละ
- (๓) ทุกขสมุทโยอริยสจฺจํนี้ เราได้ละแล้ว

นี่เป็นญาณในเรื่องทุกขสมุทโย ทุกขสมุทโย
นี้เป็นปหัตตพพะ คือ เป็นสิ่งที่ควรละ เป็น
สิ่งที่จะต้องละให้ได้ ถ้าละไม่ได้ ก็มีเหตุให้
ทุกข์อยู่อย่างนั้น แล้วได้ทำกิจหน้าที่ต่อ
ทุกขสมุทโยเสร็จ คือ ได้ละหมดแล้ว จบสิ้น
กันแล้ว ไม่มีสิ่งติดข้อง

ญาณในทุกขนิโรธ ๑๙/๑๖๖๘

อิทํ ทุกขนิโรธอริยสจฺจจฺจนติ เม ภิกขเว ปุพเพ
อนนุสฺสฺเตสฺส ธมฺเมสฺส จกฺขุ อุตฺปาที ญาณํ
อุตฺปาที ปญฺญา อุตฺปาที วิชา อุตฺปาที
อาโลโก อุตฺปาที.
ดี โข ปนินทํ ทุกขนิโรธอริยสจฺจํ สจฺจิกตพพนติ
เม ...
ดี โข ปนินทํ ทุกขนิโรธอริยสจฺจํ สจฺจิกตฺนติ เม ...
ตุกฺก่อนภิกขุทั้งหลาย จักขุ ญฺาณ ปญฺญา วิชา
แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา
ในธรรมทั้งหลายที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า
นี่คือทุกขนิโรธอริยสจฺจํ
ทุกขนิโรธอริยสจฺจํนี้ ควรทำให้แจ้ง ..
ทุกขนิโรธอริยสจฺจํนี้ เราได้ทำให้แจ้งแล้ว ..

ญาณในทุกขนิโรธก็มี ๓ คือ

- (๑) นี่คือทุกขนิโรธอริยสจฺจํ
- (๒) ทุกขนิโรธอริยสจฺจํนี้ ควรทำให้แจ้ง
- (๓) ทุกขนิโรธอริยสจฺจํนี้ เราได้ทำให้แจ้งแล้ว

ทุกขนิโรธควรกระทำให้แจ้ง เข้าไปรู้จัก
ได้ไปสัมผัสด้วยจิต นิพพาน ความสงบ
ความสุขความปลอดโปร่ง ที่พึงอันแท้จริง
ดำรงอยู่อย่างนั้น เพียงไปให้ถึงโลกุตตระ
แค่ไปเห็นเท่านั้น ก็พ้นทุกข์แล้ว อย่างนี้เป็น
สังฆิกาทัพพะ ถึงแล้วก็เป็นพระอรหันต์

ญาณในทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัง
๑๙/๑๖๖๙

อิทํ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสัจจนฺติ เม ภิกขเว
ปุพฺเพ อนนฺตฺตฺสฺส ธมฺเมสุ จกฺขุ อุตฺปาติ ญาณํ
อุตฺปาติ ปณฺณา อุตฺปาติ วิชฺชา อุตฺปาติ
อาโลโก อุตฺปาติ

ตํ โข ปนิตํ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสัจจํ
ภาเวตฺตฺพฺนฺติ ..

ตํ โข ปนิตํ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสัจจํ
ภาเวตฺตฺนฺติ ..

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุ ญาณ ปัญญา
วิชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา
ในธรรมทั้งหลายที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า

นี่คือทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัง
ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสังนี้
ควรทำให้เกิดขึ้น ..

ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสังนี้
เราได้ทำให้เกิดขึ้นแล้ว ..

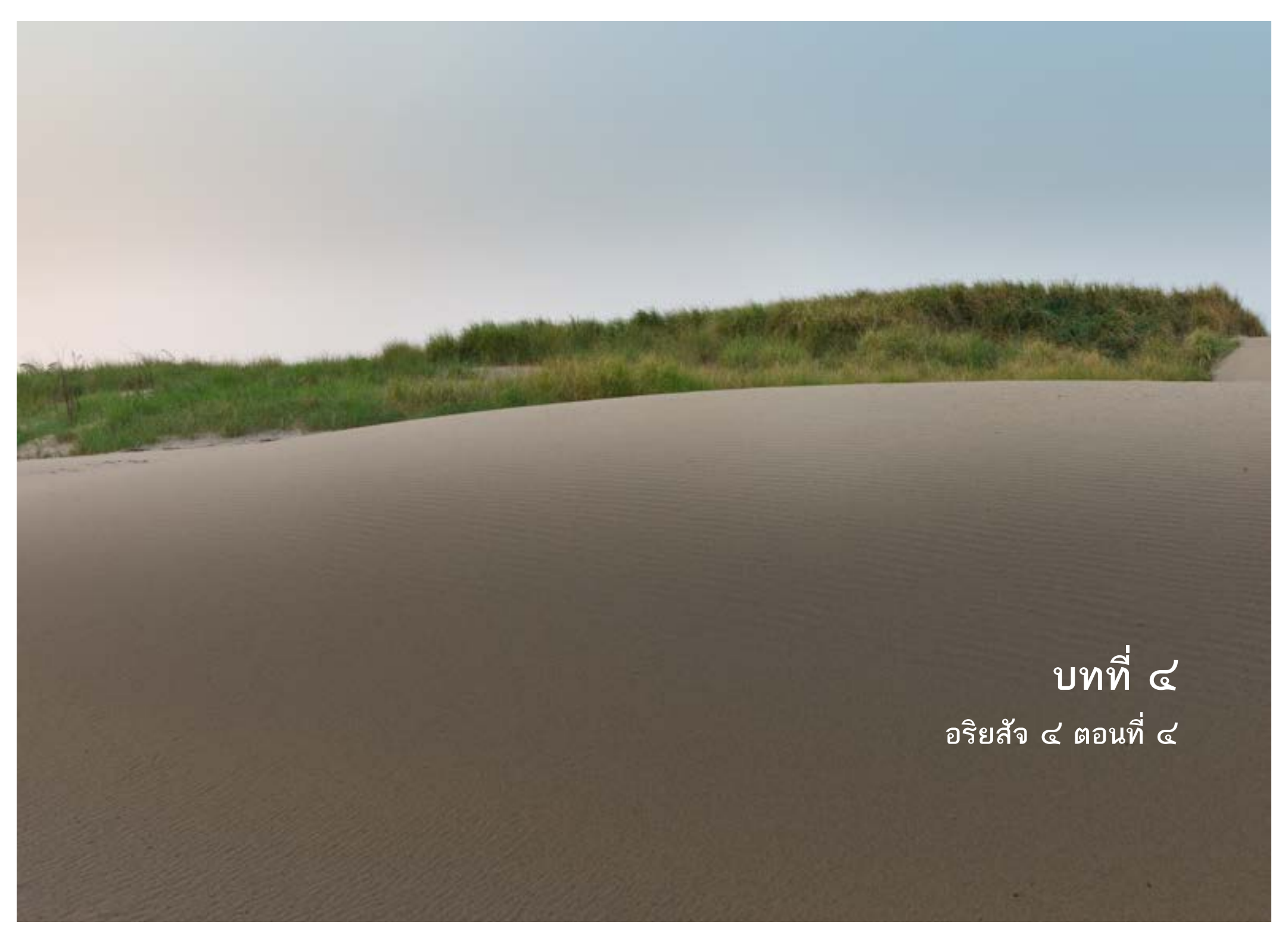
ญาณในทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาก็มี ๓ คือ

(๑) นี่คือทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัง

(๒) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสังนี้ ควร
ทำให้เกิดขึ้น

(๓) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสังนี้ เราได้
ทำให้เกิดขึ้นแล้ว

อริยมรรคมืองค์ ๘ ประการ เป็นทุกขนิโรธ
คามินีปฏิปทา เป็นสิ่งที่ควรทำให้เกิดขึ้น ควร
ทำให้มีขึ้น เมื่อเกิดขึ้นเต็มสมบูรณ์ ก็หมดกิจที่
ต้องทำต่ออริยสัง ในอริยสัง ๔ มีญาณอริยสัง
ละ ๓ ก็เป็น ๑๒ ญาณ ท่านเรียกว่า สัจจญาณ
กิจจญาณ กตญาณ ในอริยสัง ๔ วันนี้ก็สมควร
แก่เวลาแล้วนะครับ สวัสตีครับ

บทที่ ๔
อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๔

ขออนบ้น้อมต่อพระรัตนตรัย

สวัสดีครับท่านผู้สนใจในธรรมะทุกท่าน

๒๔๐

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๔

บรรยายวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓

วันนี้บรรยาย สารธรรมจากพระสุตตันตปิฎก ตอนที่ ๓๙ ชื่อหัวข้อว่า อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๔ เรื่องอริยสัจ ๔ เท่าที่บรรยายไปแล้วนั้น นำมาจากพระสูตรนั้นบ้างพระสูตรนี้บ้างโดยย่อๆ สำหรับเรื่องที่บรรยายไปแล้วนั้น ประกอบไปด้วย หัวข้อที่ ๑ ความหมายของอริยสัจ หัวข้อที่ ๒ ความสำคัญของอริยสัจ หัวข้อที่ ๓ โทษของการไม่รู้อริยสัจ หัวข้อที่ ๔ ประโยชน์ของการรู้อริยสัจ หัวข้อที่ ๕ สิ่งที่ควรทราบเป็นพิเศษในเรื่องอริยสัจ

๒๔๑

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

หัวข้อที่ ๖

แจกแจงขยายความอริยสัจ

วันนี้จะพูด หัวข้อที่ ๖ ซึ่งก็พูดย่อๆ เหมือนกัน กับทุกหัวข้อที่ผ่านมา นั่นแหละ หัวข้อที่ ๖ ที่จะพูด คือ แจกแจงขยายความอริยสัจแต่ละหัวข้อ ตามที่พระพุทธเจ้าทรงขยายความไว้สำหรับเรื่องอริยสัจ ท่านทั้งหลายทราบแล้วว่า มี ๔ ข้อ คือ ทุกขอริยสัจ ทุกขสมุทัยอริยสัจ ทุกขนิโรธอริยสัจ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ อันนี้ว่าโดยชื่อ

ต่อไปจะเป็นหัวข้อที่ ๖ แจกแจงขยายความอริยสัจแต่ละข้อ ตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ แท้ที่จริงแล้ว เรื่องอริยสัจพระพุทธองค์ทรงแสดงไว้อย่างเดียวนั่นแหละ แต่ทรงขยายความไว้หลากหลาย เพราะผู้ฟังมีจิตอัธยาศัยแตกต่างกัน รู้ธรรมะ เห็นแจ้งอริยสัจ โดยอาศัยถ้อยคำที่แตกต่างกัน ด้วยสื่อที่แตกต่าง

กัน พระพุทธองค์เป็นพระสัพพัญญู จึงใช้
การขยายความที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่
ความหมายจริงๆ คือทรงแสดงให้เห็นว่า
ทุกอย่างล้วนเป็นของไม่มีตัวไม่มีตน ใน
โลกมีแต่กองทุกข์ ที่เกิดขึ้นตามเหตุปัจจัย
ไม่ได้มีผู้ใดบังการ หรือเป็นเจ้านายใหญ่โต
คอยควบคุมใคร ถ้าอยากจะพ้นจากทุกข์ก็
ต้องเหนือโลก คือ พระนิพพาน และทรง
บอกหนทาง ก็มีเท่านั้นแหละ

ทุกข์นั้น มีอยู่ แต่ตัวตนผู้เป็นทุกข์นั้นไม่มี
ความพ้นทุกข์ มีอยู่ แต่ตัวตนผู้พ้นทุกข์นั้น
ไม่มี ทุกข์เป็นเรื่องทางโลก ส่วนความพ้น
ทุกข์เป็นพระนิพพาน ไม่มีตัว ไม่มีตนอะไร
ธรรมะทั้งหลายล้วนเป็นอนัตตาอย่างที่
พระองค์แสดงไว้นั่นเอง แต่การขยายความ
มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ท่านทั้ง
หลายลองพิจารณาดู

๖.๑ แบบทั่วไป

แบบที่ ๑ นี้ เป็นแบบทั่วไป พบในพระสูตร
เป็นอันมาก ในหนังสือเล่มไหนที่เขียนรวบรวม
เรื่องอริยสัจไว้ ท่านคงอ่านเจอแบบนี้ ซึ่งเป็น
แบบทั่วไปที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงขยายความ
ไว้มาก ขยายความให้เห็นชัดว่า ทุกขอริยสัจ
คืออะไร ทุกขสมุทยอริยสัจคืออะไร ทุกขนิโรธ
อริยสัจคืออะไร ทุกขนิโรธคามินีปฎิบัติ
อริยสัจคืออะไร เป็นแบบทั่วๆ ไป ท่านไหนที่
ชอบสวดมนต์ บางทีอาจจะได้สวดบ้าง

ข้อที่ ๑ ทุกขอริยสัง

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๖๖๕
พระพุทธรองค์ที่ชื่อว่า

อิทฺ โข ปน ภิกฺขเว ทุกฺขํ อริยสัจจํ.
ชาติปิ ทุกฺขา, ชราปิ ทุกฺขา, พยาธิปิ ทุกฺขา,
มรณมปิ ทุกฺขํ, อปฺปิเยหิ สมฺปโยโค ทุกฺโข, ปิเยหิ
วิปฺปิโยโค ทุกฺโข, ยมฺปิจณฺ์ น ลภติ ตมฺปิ ทุกฺขํ,
สงฺขิตเตน ปญฺจุปาทานกฺขนธา ทุกฺขา.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย

นี้แหละคือทุกขอริยสัง

ความเกิดเป็นทุกข์ ความแก่เป็นทุกข์
ความเจ็บป่วยเป็นทุกข์ ความตายเป็น
ทุกข์ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และ
อุปายาสะเป็นทุกข์ ความประสบกับสัตว์
และสังขารซึ่งไม่เป็นที่รักเป็นทุกข์ ความ
พลัดพรากจากสัตว์และสังขารซึ่งเป็นที่รัก
เป็นทุกข์ ปรารณาลิ่งใดไม่ได้ลิ่งนั้นเป็น
ทุกข์ โดยย่อ อุปาทานขันธ์ ๕ เป็นทุกข์

๒๔๖

อริยสัง ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

นี่เป็นการขยายความทุกขอริยสังในแบบทั่วไป
ซึ่งเราทั้งหลายก็เจอกันบ่อยๆ พระพุทธรองค์
ทรงขยายความ แจกแจงออกมาให้เห็นว่า
ทุกข์ได้แก่อะไรบ้าง คำว่า **ทุกข์** นี้ใช้ในความ
หมายว่า เป็นสิ่งที่ปราศจากแก่นสาร ไร้ตัวตน
ไม่ได้ใช้ในความหมายว่า เสียดวง หรือ ทิ่มตำ
จนทนไม่ไหว

ทุกข์ในที่นี้ใช้ในความหมายว่า เป็นของไร้แก่น
สาร ไร้ตัวตน ซึ่งตัวทุกข์นั้น เป็นสังขารที่อิง
อาศัยปัจจัยหลายอย่างที่เกิด เกิดมาแล้วก็ตก
อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ คือกฎไตรลักษณ์ ไม่เที่ยง
เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ความเป็นทุกข์ในแง่ที่
ว่า เกิดจากเหตุปัจจัยหลายอย่าง คงสภาพ
เดิมอยู่ไม่ได้นาน ทนได้ยาก อย่างนี้เป็นทุกข์
ลักษณะ แต่ทุกข์ในอริยสัง หมายถึง สิ่งที่เป็น
ของไร้แก่นสาร เป็นของไร้ตัวตน ไม่มีตัวไม่มี
ตนของมันเอง เกิดจากเหตุปัจจัยหลายอย่าง
เกิดมาแล้วก็ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของมัน คือ
ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา

๒๔๗

อริยสัง ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

เวลาเห็นทุกข์ในแบบอริยสัจ จะเห็นว่าไม่
เที่ยงก็ได้ เห็นว่าเป็นทุกข์ก็ได้ เป็นอนัตตา
ก็ได้ อย่างนี้ก็ถือว่าเห็นทุกข์เหมือนกัน
คำว่า ทุกข์ นั้นหมายถึง สิ่งที่เป็นสังขาร
ปราศจากแก่นสาร ไร้ตัวตน เพื่อให้เข้าใจ
ได้ง่าย อาจใช้คำว่าสังขารทุกข์ คือ ทุกข์ใน
แบบสังขาร โลกก็เป็นทุกข์ สังขารทั้งหลาย
ที่เกิดจากปัจจัยปรุงแต่ง ก็ล้วนเป็นทุกข์

พระพุทธองค์ทรงแจกแจง และทรงชี้ชัด
ว่า ทุกข์ นั้นคืออะไร เราจะได้กำหนดรู้
ได้อย่างถูกต้อง ด้วยคำว่า ชาตปิ ทุกขา
เป็นต้น แม้ความเกิดก็เป็นทุกข์ แม้ความ
แก่ก็เป็นทุกข์ แม้ความเจ็บป่วยไข้ก็เป็น
ทุกข์ แม้ความตายก็เป็นทุกข์

ชาตปิ ทุกขา แม้ความเกิดก็เป็นทุกข์
ความเกิดก็เป็นตัวทุกข์ที่ไร้แก่นสาร ไร้
ตัวตน ไม่ใช่คนเกิด สัตว์เกิด ผู้หญิงเกิด

ผู้ชายเกิด หรือหมาเกิด แมวเกิด แต่เป็นทุกข์
ที่มันเกิดขึ้น ชาตคือความเกิดขึ้นของกองทุกข์
เท่านั้น แม้ชราก็เป็นทุกข์ ไม่ใช่คนชรา ไม่ใช่
ผู้หญิงชรา ไม่ใช่ผู้ชายชรา ไม่ใช่เทวดาแก่ หรือ
พรหมแก่ แต่เป็นความแก่ของกองทุกข์ เป็น
ทุกข์ที่มีอาการอย่างนั้นขึ้นมา เมื่ออยู่นานๆ
หรือใช้การไม่ค่อยได้แล้ว ก็ปรากฏอาการอย่าง
นั้นขึ้นมา อย่างนี้เป็นลักษณะของตัวทุกข์ หรือ
เป็นลักษณะของสิ่งที่ปราศจากแก่นสาร ไร้ตัว
ตน

ความเกิดก็ไม่ใช่ความเกิดของสิ่งที่เป็นแก่น
สาร ความเกิดเป็นการปรากฏขึ้นครั้งแรกของ
กองทุกข์เท่านั้น ความแก่ก็เป็นความคร่ำคร่า
เป็นการใช้การไม่ค่อยได้ของกองทุกข์ คือ กาย
กับใจ ที่มันเริ่มเสื่อมลง เริ่มจากรูปรธรรมเสื่อม
นามธรรมที่อิงอาศัยรูป เช่น ตา หู จมูก ลิ้น
กายเป็นต้น ก็เสื่อมลง อินทรีย์ทั้งหลายก็เสื่อม
ลง อย่างนี้เป็นต้น นี้เรียกว่าชรา อายุก็เสื่อม

ลงไปเรื่อยๆ ในลักษณะของทุกข์นี้ สัตว์
ทั้งหลายเกิดมานาน อายุมีแต่เสื่อมไป ไม่มี
อายุนานขึ้น ถ้าพูดภาษาทางโลก พูดว่า
อายุมากขึ้น แต่ในแบบของสังขารแล้ว อยู่
นานอายุยิ่งน้อยลง อายุคือความสืบต่อ
ของชีวิตินทรีย์ มันแก่งเรียกว่าความสั้น
ไปของอายุ ชรามากขึ้นๆ ฉะนั้นยังอยู่นาน
ก็ยิ่งหมดอายุไปเรื่อยๆ แต่ชาวโลกก็หลอก
ตัวเองไปเรื่อยๆ พูดให้มันกลับข้าง

ความเกิดขึ้นของกองทุกข์ ความเกิด
ปรากฏนี้เป็นเรื่องของกองทุกข์ แต่ชาว
โลกคิดว่าได้เกิดแล้วเป็นสุข จนกระทั่งบาง
คนหลอกกันว่า เดี่ยวคุณทำบุญเยอะๆ จะ
ได้ไปเกิดบนสวรรค์ เกิดบนสวรรค์จะได้
เป็นสุข แต่ความจริง ความเกิดล้วนเป็น
ทุกข์ เกิดมาแล้ว ก็ได้แก่ และได้ตาย อันนี้
เป็นกฎที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ *ชาติปิ จุจยา ชรา
มรณ* ทีนี้ บางคนถูกหลอกว่า เกิดใหม่

แล้วเป็นสุข เกิดเป็นเทวดาแล้วจะสุข ทำบุญ
เยอะๆ เกิดแล้วจะเป็นสุข เขาว่าอย่างนี้ อย่าง
นี้เขาหลอกท่าน ท่านก็คงชอบถูกหลอกอยู่
แล้ว ตอนแรกก็หลอกตัวเองก่อน แล้วให้ชาว
บ้านเขามาหลอกก็ดีเหมือนกัน

ชราปี ทุกฺขา แม้ความแก่ก็เป็นทุกข์ แต่ที่จริง
การที่เราอยู่นาน ชีวิตมันเสื่อมลง อายุมันหมด
ไป ไม่ใช่อายุเยอะขึ้น คือใกล้ฝั่งเข้าไป ใกล้ตาย
เข้าไปทุกวันแล้ว ทำนองนี้นั่นเอง แต่ไม่ใช่เรา
ใกล้ฝั่งอะไรหรอก เป็นกองทุกข์ เป็นธรรมดาๆ
สามัญของรูปนาม เป็นของไร้แก่นสาร ดังนั้น
ความเกิดขึ้นก็เป็นความปรากฏของกองทุกข์
ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่สุข ไม่ใช่ของดี ไม่ใช่ของวิเศษ
อะไร ไม่ว่าจะเกิดที่ไหน ก็ล้วนเป็นทุกข์เกิด
เกิดแล้วก็ได้แก่และได้ตาย ไม่ใช่เกิดแล้วได้สุข
คนไหนที่เขามาหลอก ก็อย่าได้ถูกหลอกนาน
เกินไป พระพุทธเจ้าบอกว่า เพราะชาติคือ
ความเกิดเป็นปัจจัย ความแก่และความตายจึง

มีขึ้น คือเกิดแล้วก็ได้แก่และตาย ไม่ใช่เกิดแล้วจะได้สุข เมื่อว่ากันถึงสัจจะขั้นสูงสุดแล้ว ไม่มีหรือเกิดแล้วได้สุข พระพุทธเจ้าไม่เคยสอน เราทั้งหลายถูกหลอกกันมานานแล้ว เกิดบนสวรรค์จะเป็นสุข ได้นั้นได้ นี้ อายุยืนยาว ก็ว่ากันไป ใช้ชีวิตอยู่นานๆ เป็นสุข มันคงถาวร แต่ความจริงไม่ใช่อยู่นานๆ อายุยิ่งหมดไปทุกวันๆ ถ้าไม่ยอมหมดอายุก็อย่าอยู่นาน แต่เราทั้งหลายชอบอยู่นานๆ ทำให้ได้อายุมา อย่างนี้เขาว่าเอาเอง แท้จริงแล้ว อยู่นานๆ ยิ่งเสื่อมลงไป และแก่ลงไปเรื่อยๆ หมดอายุลงไปเรื่อยๆ เหมือนกับสิ่งของ ยิ่งอยู่นาน อายุการใช้งานก็ลดลงๆ นี่เป็นธรรมชาติของทุกข์

พยาธิปี ทุกฺขา แม้ความเจ็บป่วย ความ เป็นไข้ เป็นโรคนั้นโรคนี้ ก็เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่สัตว์บุคคลอะไร เป็นธรรมดา

ของรูปนามอย่างนั้น ถ้าใครไม่รู้ ก็หลงคิดว่าเราป่วย เราไม่สบาย เราเป็นโรคร้ายที่รักษาไม่หาย ทนทุกข์ทรมานไปกับมัน

ความเจ็บป่วยเป็นทุกข์นี้ บางพระสูตรไม่ได้แสดงไว้ ขยายความออกไปเป็น โสภปริเทว ทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาปี ทุกฺขา โสกะ ปริเทวะ ทุกฺข โทมนัส และอุปายาสะก็ เป็นทุกข์ ซึ่งนิยมแสดงบ่อยกว่า หากแจกแจงเป็นชุดนี้แล้ว ปกติก็จะไม่แสดงพยาธิเอาไว้ เพราะได้รวมอยู่กับทุกข์ทางกายแล้ว

มรรณฺมุปี ทุกฺขิ แม้ความตายก็เป็นทุกข์ เป็นเรื่องธรรมดาสามัญที่ต้องเกิดขึ้นกับรูปนามทั้งมวล เป็นสิ่งไร้แก่นสาร ไร้ตัวตน ไม่มีคนตาย สัตว์ตาย ไม่มีหมาตาย แมวตาย หรือไม่มีเทวดา มาร พรหม ไตฺย ตายทั้งสิ้น เป็นการแตกออก กระจายไป หายไปของกองทุกข์เท่านั้น ชาติก็เป็นการปรากฏขึ้นของกอง

ทุกข์ มรณะก็เป็นการหายไปของกองทุกข์ทั้งหมด ไม่มีคนเกิด ไม่มีคนตาย แต่ในความรู้สึกของเราทั้งหลาย บอกว่าคนเกิดสัตว์เกิด ได้เกิดมาแล้ว พอตายก็สูญเสียทุกอย่าง คิดว่าความเกิดมันดี มันน่ารัก ทำให้เราได้มาที่นี่ ได้มีนมมีน้ำ ความตายคือความสูญเสีย คือมหันตภัยร้าย ทำลายทุกสิ่งที่เราอุตสาหะหา มา อะไรอย่างนี้ก็ได้แท้ที่จริงแล้ว ไม่ใช่อย่างนั้น ความตายนี้เป็นเรื่องธรรมดา

ถ้าพูดถึงกระบวนการของกองทุกข์ที่เป็นทุกข์ขอรีย์สังแล้ว ภัยร้ายที่สุดก็คือความเกิดเวลามีภิกษุทั้งหลายมาถามว่า อะไรเป็นเหวใหญ่ที่สุด นรกกลัวที่สุด มีดที่สุด พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า เหวคือชาติ ใหญ่ที่สุด อะไรร้อนที่สุด ชาตินั่นแหละ ร้อนที่สุด เพราะเมื่อเกิดมาแล้วได้แก่ ได้เจ็บป่วย ได้ตาย ได้พลัดพราก และได้โสกะ

ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาสะ ได้ทุกข์ทุกอย่างติดตามมา

ทุกวันนี้ ท่านทั้งหลายเป็นทุกข์ก็อย่าง หลายอย่างมาก ทุกอย่างนั้นมันติดมากับความเกิด ถ้าไม่มีความเกิดเพียงอย่างเดียว ท่านก็จะไม่ได้ประสบสักอย่างเลย พอมีความเกิดขึ้นมา ท่านก็ได้มาครบทุกอย่างเลย เรามองไม่เห็นว่ามีที่จริง ต้นตอของปัญหาคือความเกิด เราไม่เห็นอันนี้ เราเห็นว่า มาจากสิ่งนั้นมาจากสิ่งนี้ มาจากคนอื่น มาจากสามี มาจากบ้านเมืองไม่สงบ มาจากกรรมเก่า มาจากเจ้ากรรมนายเวรแท้ที่จริงเป็นเพราะความเกิด ความเกิดเป็นทุกข์ อยู่ยาวนานก็แก่ เจ็บป่วย แล้วตาย ต้องสูญเสีย การสูญเสีย การตาย การพลัดพราก ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นกองทุกข์ เป็นเรื่องธรรมดาของมัน ความตายนั้นไม่ใช่จุดสิ้นสุดของกองทุกข์ เพราะมันไม่เที่ยง เกิดไม่เที่ยง จึงได้แก่ แก่ไม่เที่ยง จึงได้ตาย ตายไม่เที่ยง จึงได้เกิดใหม่

สำหรับเราทั้งหลายที่จมอยู่กับกองทุกข์
จมอยู่กับโลก ความตายเป็นเรื่องใหญ่โต
เป็นเรื่องน่ากลัวมาก สำหรับผู้ที่ได้รับความ
จริงแล้ว ความตายก็ไม่ใช่เรื่องน่ากลัวอะไร
ความตายก็เป็นความหายไปของกองทุกข์
ที่รวมกันขึ้นชั่วคราวนี้ มันหายไปแล้ว
เดี๋ยวมันก็เกิดใหม่ ก็ทุกข์นั้นแหละเกิด
ท่านทั้งหลาย แก่แล้วก็ไม่ค่อยน่ารัก ไม่
ค่อยมีใครอยากอุ้ม ไม่ค่อยมีใครอยากดูแล
ก็ตายไปซะเถอะ เกิดใหม่ เป็นเด็ก จะได้
มีคนอยากอุ้ม เกิดกับตายมันเท่ากัน คือ
มันเป็นทุกข์ เกิดก็เป็นทุกข์ ตายก็เป็นทุกข์
ในเมื่อมันเท่ากันอยู่แล้ว ไม่รู้จะกลัวไป
ทำไม อันนี้พูดตามหลักความจริง แต่พวก
ไม่เข้าใจความจริง เขาไม่คิดอย่างนี้ เค้าคิด
ว่า ความตายทำให้สูญเสีย ต้องพลัดพราก
จากทุกสิ่งทุกอย่าง เขาว่าอย่างนี้

ความตายเป็นความหายไปของกองทุกข์ ไม่มี
เราตาย ไม่ได้มีเราพลัดพรากจากอะไรที่ไหน
มันเป็นเพียงการหายไปของกองทุกข์ รูปนาม
ที่รวมกันขึ้นชั่วคราว ได้สืบทอดมาชั่วเวลาหนึ่ง
ของชาตินี้ ถึงเวลาแยกย้ายของมันแล้ว อีกสัก
หน่อยก็ไปเกิดที่ใหม่ ท่านจึงว่า มรณมปิ ทุกข์
แม้ความตายก็เป็นทุกข์

ชาติปี ทุกขชา ความเกิดก็เป็นทุกข์ ไม่ใช่คน
ไม่ใช่ผู้หญิง ไม่ใช่ผู้ชาย ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัว
ตน เรา เขา เป็นความปรากฏตัวของรูปนาม
ขันธทั้ง ๕ มาประชุมรวมกัน เป็นการรวมกัน
ชั่วคราวของกองทุกข์นั่นเอง *ชราปี ทุกขชา* แม้
ความแก่ ความคร่ำคร่าลง ก็เป็นอาการปรากฏ
ตัวของกองทุกข์ ทุกข์มันมีอาการอย่างนั้น
พฺยาริปี ทุกขชา แม้ความเจ็บป่วยก็เป็นทุกข์
มรณมปิ ทุกข์ แม้ความตายก็เป็นทุกข์ เกิดกับ
ตายจึงมีความหมายเท่ากันในแง่ที่ว่า เป็นทุกข์
แต่ในความยึดถือของคน ชอบความเกิด แต่

ไม่ชอบความตาย นั่นก็เรื่องของความยึด จะชอบเกิด ไม่ชอบตาย อย่างนั้นก็ตาย อยู่ดี มันก็วนเวียนไปเรื่อยๆ

สัจจะจึงไม่เกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบ ของใคร ชอบความเกิด แต่ไม่ชอบความตาย ก็ได้เกิดและได้ตายอยู่ดี ไม่เกี่ยวกับความชอบหรือความไม่ชอบ เพราะมันเป็นของไร้แก่นสาร ไร้ตัวตน มันถูกเหตุปัจจัยบีบบังคับโดยรอบด้าน มันเป็นสิ่งขาร คือสิ่งที่ถูกปัจจัยปรุงแต่ง เหตุปัจจัยบีบบังคับให้เป็นอย่างนั้น มันจึงเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ ว่าไปแล้วก็เป็นธรรมดาของกองทุกข์ จำเป็นต้องเป็นอย่างนั้น เป็นสมบัติประจำกองทุกข์ เป็นสมบัติประจำโลก ความตายก็เป็นธรรมดาของโลก ความแก่ ความเจ็บป่วย ความตายก็เป็นธรรมดา เป็นของประจำโลก ฉะนั้น คนไหนที่ติดข้องหรือวนเวียนอยู่กับโลก เขาก็ได้สิ่งที่โลกให้ได้

พอๆ กัน คือได้เกิด เกิดอยู่นานๆ ก็ได้แก่ระหว่างที่อยู่ก็เจ็บป่วย แล้วก็ตายเหมือนกันทุกคน คนยากจนก็ได้ตาย คนรวยก็ได้ตายเหมือนกัน พระราชาก็ตายเหมือนกัน ยากก็ตายเหมือนกัน คนชอบตายก็ตายเหมือนกัน คนไม่ชอบตายก็ตายเหมือนกัน คนกลัวตายก็ตาย คนไม่กลัวตายก็ตายเหมือนกัน เลยไม่รู้จะทำอย่างไร เรียกว่าเป็นตัวทุกข์คือเป็นสมบัติของสังขาร เป็นสมบัติประจำโลก ที่นี้ก็มีการปรากฏ ซึ่งเป็นมายาของกองทุกข์ เอาไว้หลอกลวงชาวโลกอีกมากมาย ที่พระพุทธองค์ทรงบอกเอาไว้

อุปปิเยหิ สมปิโยโค ทุกฺโข ความประสบกับสัตว์และสังขารซึ่งไม่เป็นที่รักเป็นทุกข์ โลกจะหาของดีๆ นั้นหายาก เงินหายากไหม ผู้ชายดีๆ หายากไหม คนที่เข้าใจเราหายากไหม คนดีๆ หายาก ถ้าช่วยๆ นี่หาง่าย เดินออกไปจากบ้าน ระหว่างได้เงินกับหมดเงิน อันไหนมีโอกาส

เป็นไปได้มากกว่า ท่านคงรู้อยู่แล้ว นี่แหละ คือธรรมดาของกองทุน เงินทอง ชื่อเสียง การยอมรับ เป็นของหายากเป็นเรื่องธรรมดา โอกาสจะได้ประสบนับว่าน้อย ส่วนสิ่งที่ไม่น่าพอใจนั้นมีมาก การได้ประสกับสิ่งไม่น่ารักไม่น่าพอใจจึงเป็นปกติ ทรัพย์สินเงินทองนั้นเป็นสิ่งที่น่าใคร่ น่าพอใจ แต่หาได้ยาก คนที่ดั้นนัหายาก แต่คนชั่วนั้นหาง่าย ไม่ต้องหาด้วยซ้ำไป คือตัวเราเองคนหนึ่งแล้ว อย่างนี้ เป็นต้น คนมีศีลนั้นหายาก คนไม่มีศีลหาง่ายมาก คนมีสติสัมปชัญญะนั้นหายาก คนหลงลืม สตินั้นหาง่าย

การได้ประสกับสิ่งไม่น่ารักไม่น่าพอใจจึง เป็นทุกข์ เป็นเรื่องธรรมดาในโลก ท่านทั้งหลายเวลาจะดูของสวยๆ อันหนึ่งในโลก เดินไปตั้งนานหรือไปหลายประเทศจึงจะ ได้ดูทีหนึ่ง ส่วนนอกจากนั้นแล้วไม่น่าดู

ทั้งนั้น จะฟังเสียงเพราะๆ สักทีหนึ่ง ต้องหา เพลงมาเปิดปรับแต่งเสียงอย่างนั้นอย่างนี้จึง จะได้ฟัง ส่วนเสียงไม่เพราะนี้ได้ฟังเยอะมาก ท่านทั้งหลายดูเอาที่แล้วก็แล้วกัน อยากจะมีภาระงาน ที่สบาย มีเจ้านายที่ดีๆ ทำงานสบายๆ ได้เงิน เดือนเยอะๆ มันเป็นอย่างนั้นบ้างไหม ไม่หรอก มันหาได้ยากแบบนั้น น้อยคนที่จะได้เป็นอย่าง นั้น ส่วนนอกจากนั้นแล้ว ล้วนประสกับสิ่ง ที่ไม่น่ารักไม่น่าพอใจทั้งนั้น ระหว่างท่านเดิน ไป เจอคนที่น่าพอใจกับไม่น่าพอใจ อย่างไหน มากกว่า ท่านก็คงจะรู้ ในโลกนี้มีแต่กองทุน และอันตรายมากมาย ท่านจึงว่า *อปปีเยหิ สมปโยโค ทุกุโ*

ต่อมา *ปีเยหิ วิปโยโค ทุกุโ* ความพลัดพราก จากสัตว์และสังขารซึ่งเป็นที่รักเป็นทุกข์ ทุก สิ่งทุกอย่างล้วนเป็นของไม่แน่มั่นอน เป็นของ ไม่เที่ยง เงินทองของหายาก แต่ว่ามันจาก ไปง่ายมาก คนดีก็หายาก กว่าจะได้เจอ แต่จะ

รักษาเอาไว้ยาก พุดกันแป็บเดียวก็เถียงกัน แยกจากกันไปแล้ว อย่างนี้เป็นต้น ฉะนั้น ความได้พลัดพรากจากสิ่งของหรือจากคนที่รักที่พอใจ เป็นกองทุกข์ที่เป็นธรรมดาของโลก สำหรับบางคนที่ไม่เข้าใจก็รู้สึกว่าเป็นการสูญเสีย หรือเป็นเรื่องเลวร้ายมากสำหรับเขา เมื่อเขาได้กระทบกับเรื่องนั้นๆ แท้ที่จริงแล้ว การได้กระทบกับเรื่องนั้นๆ เป็นเรื่องธรรมดาเพราะว่าเกิดมา จึงไม่ต้องโทษเจ้ากรรมนายเวร ไม่ต้องโทษกรรมเก่า ไม่ต้องโทษอะไรให้ยุ่งยากเลย

ทุกข์ทั้งหมดทั้งมวลนี้มาเพราะมีความเกิดเท่านั้น ท่านจึงว่า *ชาติปจฺจุยา ชรามรณํ โสภ ปริเทว ทุกฺข โทมนสฺ สุปฺปายาสา สมฺภวานฺติ* เพราะความเกิดเป็นปัจจัย ชรามรณะ โสภะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสะจึงมีขึ้น ใครเข้าใจสิ่งนี้ก็จะได้ สัจธรรม ส่วนพวกที่หัวหมุ่นอยู่กับทุกข์

ใครทำให้เราทุกข์ เป็นทุกข์อย่างนี้เพราะกรรมเก่า เพราะเจ้ากรรมนายเวร พวกที่ไปหาอย่างนี้ ก็จะวนเวียนเกิดตายไปเรื่อยๆ ไม่พ้นไปจากกองทุกข์ ผู้ที่เห็นความจริงก็รู้ว่า ทุกอย่างล้วนมาจากความเกิดทั้งนั้น เขาจึงหาวิธีว่า ทำอย่างไรจึงจะพ้นจากความเกิดไปได้ อย่างนี้แหละ จึงจะได้อริยมรรคมีองค์ ๘ อันเป็นการปฏิบัติธรรมในทางพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาสอนให้กลัวความเกิด ภัยที่มา กับความเกิดมีมาก เกิดมาแล้ว จะมีความทุกข์ อื่นๆ ติดตามมาด้วย ไม่ได้กลัวคนตีหัว ไม่ได้กลัวตกงาน ไม่ได้กลัวสามีทิ้ง ไม่ได้กลัวสูญเสีย นั่นสูญเสียนี้ แต่กลัวความเกิด ท่านทั้งหลาย ชอบความเกิด แต่กลัวอย่างอื่นใช่ไหม อย่างนี้แยะเต็มที ชอบได้นั้นได้นี้ แต่กลัวสูญเสียไป หลงเชื่อคนอื่นว่า ความเกิดเป็นเรื่องสบาย เป็นสุข ได้เกิดเป็นเทวดาแล้วเป็นสุข ความจริง ไม่ใช่อย่างนั้น เพราะความเกิดเป็นปัจจัย

ความแก่และความตายจึงมี และยังมีโสกะ
ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสะ
ตามมาอีกเพียบ

ท่านทั้งหลาย ทำบุญก็อย่าแข่งตนเองมาก
เกินไป ทำบุญแล้วแข่งตัวเองเยอะเยอะไป
หมด ทำบุญแล้ว ขอให้ได้เกิดที่นั่นที่นี้
ขอให้เกิดในที่ดีๆ ด้วยเถิด เขาก็ว่าไป เกิด
แล้วก็แก่ แล้วก็ตาย ขอให้ได้อยู่ยาวนานๆ อยู่
นานๆ แล้วก็สิ้นอายุลงทุกวันๆ ไปอย่าง
นี้ เสื่อมอายุ อยู่ยาวนานๆ ก็ได้แก่ แข่งตนเอง
ทุกวัน ขอให้ได้นั้นได้นี้ แล้วก็ต้องทิ้งมัน
ไป ท่านทั้งหลายพากันแข่งตนเอง ไม่ต้อง
รอคนอื่นแข่ง อยากได้นั้นอยากได้นี้ ได้มา
ก็ต้องสูญเสียมันไป มีขึ้นมาก็เพื่อจะสูญเสีย
เสีย วนเวียนไปเรื่อยๆ แต่เราคิดกลับข้าง
ไปว่า ได้แล้วจะเป็นสุข ชอบคิดอย่างนั้น
แท้ที่จริง ได้มาแล้วยอมต้องสูญเสีย ได้มา
แล้วก็ต้องพลัดพรากจากกันไป มีแล้วก็

ต้องเสียไป ก็เหมือนกับเราหาแฟนมาคนหนึ่ง
หามาให้เขาทิ้งเรานั้นแหละ ไม่มีใครทิ้งเรา เรา
อยู่เฉยๆ ไม่เป็น มันจืดชืด ไร้รสชาติ ก็หามา
ให้เขาทิ้งเรา จะได้เป็นทุกข์ไปเรื่อยๆ วนเวียน
ไป พวกชอบเกิดเหมือนกัน เกิดมาก็อยากอยู่
นานๆ อยู่ยาวนานๆ ก็แก่ แก่ไปเรื่อยๆ แล้วก็ตาย
เป็นอย่างนี้ก็เพราะว่า เราจมอยู่ในกองทุกข์
ไม่รู้จักความจริง

ยมปิจุฉิ น ลภติ ตมปิ ทุกข์ *ปรารธนาสิ่งใดไม่
ได้สิ่งนั้นเป็นทุกข์* เกิดมาแล้วอยากแก่ใหม่ ไม่
อยากแก่แล้วมันแก่ใหม่ ก็แก่ ไม่รู้จะปรารธนา
ไปทำไม แต่มันก็ปรารธนา เกิดมาแล้วอยาก
เจ็บป่วยใหม่ ไม่อยากเจ็บป่วย แล้วมันเจ็บป่วย
ใหม่ ก็เจ็บป่วย อยากเป็นทุกข์ใหม่ ไม่อยาก ไม่
อยากทุกข์แล้วมันทุกข์ใหม่ ก็ทุกข์อยู่ มันไม่ได้
ตั้งใจปรารธนา ท่านจึงบอกว่าปรารธนาสิ่งใด
แล้วไม่ได้สิ่งนั้น นั่นเป็นทุกข์ เหมือนเราเล่น
ละครวนเวียนกันอยู่ มีคนนั้นคนนี้มาเพื่อช่วย

ให้เราเติมเต็ม หรือช่วยให้เราเป็นสุข แต่ช่วยให้เราเป็นสุขไม่ได้จริง ประารถนาว่าคนนี้มาแล้วจะช่วยให้เราเป็นสุข ประารถนาแล้วไม่ได้ การที่ไม่ได้นั้นมันผิดหรือถูก ถูกแล้ว คิดว่ามีเงินมีทองเยอะๆ จะมีความสุข พอมีแล้วสุขไหม ไม่สุข ถูกไหม ถูกแล้ว คือประารถนาสิ่งใดแล้วไม่ได้สิ่งนั้น นั่นคือความถูกต้องตามธรรมชาติของทุกข์ นั่นเป็นธรรมชาติของมัน

พวกที่ไม่รู้ความจริง หลงวนเวียนอยากนั่นอยากนี่ หัวหมุนอยู่เรื่อยไป ตัดหนอยากได้นั้นอยากได้นี้เพิ่มไปเรื่อยๆ เพราะว่าเขาไม่เข็ด ได้ครั้งที่หนึ่ง ได้แล้วก็ไม่สุขจริง ไม่สุขก็หาอีก แทนที่จะเข็ด เขาไม่เข็ด เหมือนพวกชอบเกิด เกิดไปเรื่อยๆ อยู่ยาวนานก็ได้แก่ แต่ก็ชอบอยู่นานๆ อยู่ยาวนานแล้วได้แก่ทำไมชอบอยู่นาน ก็มันชอบ เลยไม่รู้จะทำอย่างไร สักหน่อยก็เจ็บป่วย ก็อยากหาย

ถ้าเราเจ็บป่วยอยู่ก็ไม่ต้องเจ็บป่วยอีก แต่อยากหาย หายเพื่ออะไร เพื่อจะป่วยอีก มันวนเวียนอยู่อย่างนี้ ถ้าเจ็บป่วยอยู่ก็ไม่ได้เจ็บป่วยนะ แต่เราอยากหาย ไปทำให้มันหาย พอมันหายแล้วก็ป่วยอีก กลับไปกลับมา

ความอยากนี้ มันไม่รู้จักพอสักที แทนที่จะเรียนรู้ความจริงว่า สังขารต่างๆ ทั้งหมดเหล่านี้ล้วนเป็นกองทุกข์ ล้วนไร้แก่นสาร แต่เรากลับอยากได้ ทั้งๆ ที่มันให้เราสมอยากไม่ได้ เพราะเป็นธรรมชาติของทุกข์ มันไม่ใช่สุข

ในอริยสัจ ข้อที่ ๑ ทุกขอริยสัจ พระพุทธองค์ทรงแจกแจง มีชาติปิ ทุกขา ความเกิดเป็นทุกข์, ชราปิ ทุกขา ความแก่เป็นทุกข์, พยาธิปิ ทุกขา ความเจ็บป่วยเป็นทุกข์ และโดยทั่วไปนิยมแจกแจง โสภปริเทวาทุขโทมนัสสุปปายาสापิ ทุกขา โสภะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสะก็เป็นทุกข์, มรณัมปิ ทุกขัง ความ

ตายเป็นทุกข์, อับปิเยหิ สัมปิโยโค ทุกฺโข
การได้ประสบกับสิ่งไม่น่ารักไม่น่าพอใจ
เป็นทุกข์, ปิเยหิ วิปิโยโค ทุกฺโข ความ
พลัดพรากจากสิ่งที่รักที่พอใจเป็นทุกข์,
ยัมปิฉัง น ลภติ ตัมปิ ทุกฺขัง ปรรณาสัง
ใดไม่ได้สิ่งนั้นเป็นทุกข์ เป็นเรื่องกองทุกข์
เป็นธรรมดาที่มันเป็นไปตามกฎเกณฑ์
ของสังขาร คนที่ไม่รู้จักจะหัวหมนและเป็น
ทุกข์ทรมาน ส่วนคนที่รู้จักอยู่กับทุกข์ และ
บริหารแบบพอเป็นไปได้ เพราะหนีไม่ได้

ที่นี่ ว่าโดยรวบย่อ *สงฺขิตฺเตน ปญฺจุปาทา
นกุชนธา ทุกฺขา* โดยย่อ อุปาทานชั้น ๕
เป็นทุกข์ ชั้นทั้ง ๕ อันเป็นที่ตั้งของความ
ยึดมั่นถือมั่น รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญา
ชั้น สังขารชั้น วิญญาณชั้น กายกับใจที่
ถูกตัณหาอุปาทานจงจุมกพาไปทำนั่นทำนี่
เพื่อให้ตัวเองสำคัญ ให้ตัวเองได้นั้นได้นี้ มี
เงิน มีทอง ได้รับการยอมรับ ได้เป็นที่รู้จัก

ของผู้อื่น ทั้งหมดทั้งมวลล้วนเป็นทุกข์ ไร้แก่นสาร
สิ่งไหนที่ทำด้วยอำนาจอุปาทานล้วนเป็นทุกข์
ให้ผลเป็นรูปนาม ชั้น ๕

เราอาจจะบอกว่า ที่ทำอยู่นี้ ที่สุดในชีวิตแล้ว
อะไอย่างนี้ แท้ที่จริงแล้ว มันไร้แก่นสาร ไร
ตัวตน คือเป็นทุกข์นั่นเอง คนที่มองไม่เห็น
ทุกข์ เขาก็ไปทำตามตัณหาอุปาทาน บางคนก็
แสวงหาเงินทอง เป็นคนดีของครอบครัว ได้
รับคำชมจากคนรอบข้างว่า เป็นพ่อที่ดีของลูก
เป็นแม่ที่ดีของลูก ดูแลครอบครัวอย่างดี ดูดี
มากแต่ไร้แก่นสาร แล้วก็ตายเปล่าๆ ไม่มี
อะไร อาจจะได้รับคำชม ได้รับการยอมรับ ได้
รับรางวัลดีเด่น ได้โล่เกียรติยศ ได้รางวัลเชิดชู
เกียรติ ได้นั้นได้นี้ ได้อะไรมาก็ตามแต่ *ถ้าการ
กระทำนั้นเกิดจากอุปาทาน เกิดจากการ
ยึดถือ ล้วนเป็นเหตุให้เกิดกองทุกข์ ล้วนเป็น
ของไร้แก่นสารทั้งนั้น* เราอาจจะคิดว่า มันมี
แก่นสาร เป็นของสำคัญก็ได้ แต่นั่นเป็นความ

สำคัญผิดเท่านั้น พระพุทธองค์ตรัสเอาไว้แล้ว สรุปรวบย่อทั้งหมด ภายกับใจที่นิ่งๆ อยู่ นี่ เป็นผลมาจากกรรมเก่า เป็นตัวทุกข์ และยังเป็นที่ตั้งของอุปาทาน และเมื่อทำตามกำลังของตัณหาอุปาทาน ผลที่เกิดขึ้น ล้วนเป็นทุกข์ เป็นรูปนาม ชั้น ๕

ฉะนั้น เพื่อให้หมดกองทุกข์ไป ต้องไม่ทำตามตัณหาอุปาทาน ถ้ายังทำตามตัณหาอุปาทาน กองทุกข์ก็จะมีไปเรื่อยๆ รูปนาม ชั้น ๕ ของไร้แก่นสาร ไร้ตัวตน ของเกิดดับเปลี่ยนแปลง อันนี้ก็สืบต่อกันไปเรื่อยๆ ไม่มีขาดช่วงไป เรียกว่า **สังสารวัฏ** คือ การเกิดดับสืบต่อวนเวียนของอุปาทาน ชั้น ๕ ที่ไม่มีการขาดช่วง ตายแล้วก็ได้เกิดใหม่ เกิดแล้ว ก็ได้แก่และตาย และเกิดใหม่กลับไปกลับมาอยู่อย่างนี้ไปเรื่อยๆ ไม่มีการขาดช่วง ไม่มีการขาดสาย ทั้งหมดที่วนเวียนมานานแล้ว หาทีสุดเบื้องต้น

ไม่ได้ ก็เป็นเพียงแต่รูปนาม ที่เป็นผลมาจากอวิชชา ตัณหา อุปาทาน ไม่มีตัวตนเลยสักทีเดียว เป็นแค่กองทุกข์ที่รวมกันขึ้น เป็นไปด้วยอำนาจความไม่รู้ และทำตามตัณหาอุปาทานเท่านั้น ว่าไปแล้วก็ดูน่าอนาถ และน่าเห็นใจเหลือเกิน

พระอริยเจ้าท่านมองดูพวกปุถุชนที่หลงไปทำตามอวิชชา ตัณหา อุปาทาน ไปแย่งชิงที่ดิน แย่งชิงก้อนหิน แย่งชิงต้นไม้ แย่งชิงธาตุ แย่งเศษเหล็กอะไรกัน จึงน่าสงสารมาก แต่จะช่วยให้หรือช่วยไม่ได้ นั่นอีกเรื่องหนึ่ง ส่วนเราไม่รู้ สักสงสารตนเองเลย ไปแย่งชิงกับคนอื่นเขาอย่างเมามันทีเดียว

นี่ว่าโดยรวบย่อแล้ว อุปาทานชั้นทั้ง ๕ นี้ เป็นทุกข์ ภายกับใจ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อันเป็นผลมาจากความยึดมั่นเกาะๆ และเป็นที่ตั้งของอุปาทานใหม่ๆ ถูกตัณหา

อุปาทานจงให้ไปทำนั่นทำนี่ เพื่อตัวเรา
เพื่อให้เราได้สุข เพื่อให้ตัวเราไม่ทุกข์ เพื่อให้
ให้ตัวเราได้นั่นได้นี้ เราจะได้มีชีวิตที่เจริญ
ขึ้น มีชีวิตที่ดีขึ้น มีความสุขประสบอะไรที่
ดี ๆ อันนี้ล้วนเป็นทุกข์ เป็นของไร้แก่นสาร

นี้ขยายความทุกข์ขอรียสัจในแบบทั่วไป
ทุกข์นี้ทำนทั้งหลายเคยพบมาแล้ว เคย
เห็นทุกข์ ในชีวิตก็มีแต่ทุกข์ทั้งนั้น ไม่มีตัว
ตน สัตว์ บุคคลใดๆ ในเรา ในบุคคลอื่น
เป็นแต่กองทุกข์ เป็นแต่รูปนาม ชั้น ๕ ที่
เป็นไปตามเหตุปัจจัย มันเป็นไปอย่างนั้น
ของมันเอง แล้วก็มีปรากฏการณ์ มีมายา
ของทุกข์ มาหลอกลวงอย่างนั้นอย่างนี้
เป็นอาการปรากฏต่างๆ มากมาย

การแก้ปัญหาที่ถูกจุดของทุกขอรียสัจนี้
ต้องรู้จักมันตามที่เป็นจริง แล้วเลิกอยาก
จะเกิดอีก เพราะเกิดมาแล้ว ย่อมมีปัญหา

อย่างอื่นติดตามมา บางคนชอบเกิด แต่เกิดมา
แล้วมีปัญหา แก้ปัญหานั้นปัญหานี้ ทีละอย่าง
สองอย่าง ไม่รู้จักจบสิ้น ปวดหลังก็ให้หมอนวด
เจ็บป่วยก็หายมากิน วนเวียนไปเรื่อยๆ แบบ
นี้จะหายขาดไหม ไม่หายขาด ทำนทั้งหลายคง
รู้วิธีหายขาด ถ้าปวดหัวคงรู้วิธีหายขาด อย่ามี
หัวก็แล้วกัน จะได้เลิกปวดหัวกันสักที ถ้ายังมี
หัวมันไม่หายขาดหรอก มีหัวก็มีภาระ มีสิ่งใด
ขึ้นมา ก็ต้องมีภาระเพราะสิ่งนั้น ธรรมชาติของ
สิ่งนั้น มันมีความเป็นตัวทุกข์อยู่ในตัวเอง **มี
อะไรก็เป็นทุกข์เพราะสิ่งนั้น** ต้องเป็นห่วงเป็น
ใย วิตกกังวล เตียวมันจะเป็นอย่างนั้น เตียว
มันจะเป็นอย่างนี้ มีลูกก็เป็นห่วงลูก เออ..นี้
ลูกของเราจะได้ดำรงเผ่าพันธุ์วงศ์ตระกูลของ
เราไว้ ก็มีความทนทุกข์ทรมานเพิ่มเติมขึ้นมา
อีก มีความห่วงใยกังวล ได้ประสบกับเรื่อง
ที่ไม่น่าพอใจ ได้พลัดพรากจากสิ่งที่รักที่พอใจ
ปรารถนาแล้วก็ได้ไม่ได้ อยากให้ลูกมันกลับมา
ดูแลเรา มันก็ไม่มา อยากให้มันเป็นอย่างนี้แต่

มันก็ไม่เป็น ได้ประสบทุกข์มากมายเหลือเกิน ถ้าไม่อยากเป็นห่วงลูกต้องทำอะไร ก็อย่ามีลูก แน่ะ.. ตอบได้ทุกคน แต่จะทำได้หรือทำไม่ได้ก็อีกเรื่องหนึ่ง

ใครที่ยังยึดถืออยู่ ยังปล่อยไม่ได้ ก็ต้องเจอทุกข์เหล่านี้ไปเรื่อยๆ ถ้าท่านเจอสิ่งเหล่านี้ก็ให้รู้ว่าเป็นเรื่องธรรมดาของกองทุกข์ เป็นเรื่องตัวทุกข์ที่ไร้ตัวตน เป็นของไร้แก่นสาร เกิดตามเหตุตามปัจจัยเหตุของมัน เหตุปัจจัยบีบบังคับให้เป็นอย่างนี้ จึงเป็นอย่างอื่นไม่ได้ เมื่อเกิดมาแล้วก็อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของตัวทุกข์ คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา อันนี้เป็นทุกข์แบบทั่วไป ท่านทั้งหลายก็ไปฝึกให้มีสติสัมปชัญญะ แล้วขอให้มองดู สังเกตดูสิ่งต่างๆ ทั้งหลาย ให้เห็นว่า มันเป็นของไม่มีตัวตน

๒๓/๔

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ข้อที่ ๒ ทุกขสมุทยอริยสัจ

ต่อไป ทุกขสมุทัย แบบทั่วไป พระพุทธองค์ ทรงขยายความไว้ว่า

อิทํ โข ปน ภิกขเว ทุกขสมุทยอริยสัจจํ,
ยายํ ตณฺหา โปโนพภวิกา นนทิวราคสทคตา
ตตรตฺตราภินฺนินี. เสยยถิทํ,
กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่คือนทุกขสมุทยอริยสัจ
คือ ตัณหาใด อันเป็นเหตุทำให้เกิดในภพใหม่
อีก อันประกอบไปด้วยความกำหนัดด้วย
อำนาจความเพลิน เป็นความยินดีอย่างยิ่ง
ในอารมณ์นั้นๆ ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา
วิภวตัณหา

โปโนพภวิกา อันเป็นเหตุทำให้เกิดในภพใหม่
อีก ภพคือการกระทำที่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์
เพื่อให้เกิดที่นั่นที่นี้ เพื่อให้ได้นั่นได้นี้ ได้อะไร

๒๓/๕

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ใหม่ๆ ไม่สิ้นสุด เพื่อให้เกิดในภพใหม่ๆ ไปเรื่อยๆ ได้ใหม่ไปเรื่อยๆ เพิ่มไปเรื่อยๆ ไม่มีการสิ้นสุด ตัณหาทำให้เกิดการกระทำ เพื่อตัวตนอันใหม่ๆ อยู่เรื่อยๆ ไป ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อตัวตน **สุขแล้วก็อยาก จะสุขอีกในชาตินี้และชาติหน้า** กินอาหาร อร่อยแล้ว เพลิดเพลิน อยากจะกินอีกใน ชาตินี้และชาติหน้า ถ้าไม่อร่อยก็หาทาง ให้มันอร่อย ก็เกิดตัณหา แม้อยู่เฉยๆ ก็ยัง อยากจะให้สุขกว่านี้ ก่อให้เกิดการกระทำ เพื่อตัวเองซ้ำแล้วซ้ำเล่า ก่อให้เกิดการเกิด ในภพใหม่ๆ เราทั้งหลายอยู่ในภพนี้ ทำ อะไรเพื่อตัวเอง อยากให้เกิดในภพที่ดีขึ้น คนทั่วไปก็เป็นอย่างนั้น

นันทิราศหคตา อันประกอบไปด้วย ความกำหนัดด้วยอำนาจความเพลิน กิน อาหารอร่อยแล้วเพลิดเพลิน ขนาดไม่ อร่อยยังเพลินเลย เหมือนเวลามองเห็น ก็

เพลิดเพลินในการมองเห็น ระหว่างมองเห็น กับมองไม่เห็น ชอบอันไหน ชอบเห็น นี้เรียกว่า เพลิดเพลินในการเห็น เห็นดีกับเห็นไม่ดี ท่าน ชอบอันไหน ชอบเห็นดี แน่ะ..เพลิน ทุกเรื่องที เดียว รู้เรื่องชาวบ้านกับไม่รู้เรื่องชาวบ้าน ชอบ อันไหน ชอบไม่รู้เรื่องชาวบ้าน เออ.. เริ่มดีขึ้น

ตัตตระ ตัตตราภินันท์นินิ เป็นความยินดีอย่างยิ่งใน อารมณ์นั้นๆ ถ้าเป็นสุขก็ชอบใจ อยากให้สุข อยู่อย่างนั้น ถ้าเป็นทุกข์ ก็ยังอยากจะสุขอยู่ เหมือนเดิม คือไปเพลิดเพลินพอใจในอารมณ์ นั้นๆ ทุกข์มากก็ยิ่งหาสุขมาก เกลียดทุกข์มาก ก็ยิ่งเพลิดเพลินกับสุขมาก เจอคนไม่ดีก็แสวง หาคนดีๆ เพลิดเพลินกับคนดี มันไม่เบื่อหน่าย ไม่คลายกำหนด กินอาหารอร่อย ก็ชอบรส อาหารอร่อย อยากกินอีก กินไม่อร่อยก็อยาก จะกินของอร่อย มันก็ยังยินดีอยู่ ไม่ใช่เห็น ความจริงว่า เออ.. นี่มันไม่อร่อย เกิดเพราะ เหตุ เกิดแล้วดับ พอไม่อร่อย ก็ยังอยากอร่อย

อีก อร่อยแล้วแทนที่มันจะเห็นความจริงว่า
อร่อยมันก็เกิดเพราะเหตุเพราะปัจจัย เป็น
ผัสสะที่เกิดเป็นครั้งๆ เกิดแล้วก็ดับไป
แทนที่จะเห็นความจริง ก็ไม่เห็น อยากรจะ
กินอร่อยต่อไป

ความสุขเกิดขึ้น แทนที่จะเห็นความจริงว่า
เป็นสิ่งที่เกิดเพราะเหตุ เกิดแล้วดับไป ก็
อยากรจะสุขอีก อยากรให้สุขอย่างนี้ตลอดไป
เป็นทุกข์ แทนที่จะเห็นทุกข์ตามความเป็น
จริง ก็อยากรจะสุข บางคนเฉยๆ ก็อยู่ไม่ได้
เลย สุขน่าจะดีกว่า ให้มันวูบวาบเข้าไว้
พอเฉยก็อยู่ไม่เป็นแล้ว นี่เป็นลักษณะของ
ตัณหา เคยเห็นมัย อาการอย่างนี้เป็นเหตุ
ให้เกิดทุกข์ ทำให้เวียนว่ายตายเกิด ใคร
ไม่เคยเห็นก็แยะเต็มทีแล้วชาตินี้ คงจะตก
เป็นทาส ทรมานทรมานไปเรื่อยๆ ชาติ
นี้ก็ลากคอเราไปทำโน่นไปทำนี่ สุขก็ดีใจ
อยากรจะสุขอีก อยากรจะสุขทั้งชาตินี้และ

ชาติหน้า พอทุกข์ก็อยากจะสุข พอเฉยๆ ก็ยัง
อยากรจะสุขอยู่ดี นี่เป็นความอยากด้วยอำนาจ
ตัณหา ฉะนั้น ผู้ที่ยังไม่รู้จักทุกข์ตามที่มันเป็น
จริงนี้ จะตกเป็นทาสของตัณหาไปเรื่อยๆ

ในการปฏิบัติธรรม พระพุทธเจ้าจึงให้เราตั้ง
หลายมาเจริญวิปัสสนา เพื่อมารู้จักทุกข์ตาม
ที่มันเป็นจริง สุขก็เป็นทุกข์ ทุกข์ก็เป็นทุกข์
อทุกข์ขมสุขก็เป็นทุกข์ ของดีก็เป็นทุกข์ ของไม่
ดีก็เป็นทุกข์ จะได้ไม่เกิดตัณหา ไม่ได้ห้ามสุข
สุขก็รู้ว่าเป็นสิ่งไม่เที่ยง เกิดเพราะเหตุ เกิด
แล้วดับ ไม่เพลิดเพลิน ไม่อยากรได้สุขอีก ทุกข์
ก็ให้เห็นตามความเป็นจริงว่า เกิดเพราะเหตุ
เกิดแล้วดับไป ไม่มีตัวตน ก็ไม่อยากรจะได้สุข
เฉยๆ ก็เป็นสิ่งไม่เที่ยง ไม่มีตัวตน นี่เป็นการ
เจริญวิปัสสนาก็จะป้องกันตัณหาได้เป็นครั้งๆ
ถ้าจะให้แน่นอน ก็ต้องอริยมรรคมีองค์ ๘ เกิด
ขึ้น การเจริญวิปัสสนาก็เป็นการละกิเลสเป็น
ครั้งๆ เมื่อใดที่รู้สิ่งต่างๆ ตามที่เป็นจริง คือ รู้

ทุกข์ ก็ไม่เกิดตัณหา เมื่อใดไม่รู้ หลงลืม
ขาดสติ ก็จะเกิดตัณหาขึ้นมา ท่านทั้งหลาย
ลองไปสังเกตดู ต้องฝึกตนเองให้ดีๆ เมื่อใด
ขาดสติสัมปชัญญะ ไม่มีการเจริญสมณะ
วิปัสสนา เมื่อนั้น จะไม่รู้ความจริง พอไม่รู้
ความจริง เป็นเรา เป็นของเรา ตัณหาก็คือเกิด
ขึ้น เมื่อใดเจริญวิปัสสนา รู้แล้วก็ไม่มีเกิด
ตัณหา ก็ละได้เป็นครั้งๆ คราวๆ ไป จนกว่า
อริยมรรคเกิดขึ้นจึงจะละได้เด็ดขาด

คำว่า ภพ หมายถึง การกระทำด้วยอำนาจ
อุปาทาน ทำเพื่อตัวตน ให้ตนได้นั่นได้นี่ให้
ตนเป็นสุข ให้ตนพ้นทุกข์ ทำอะไรก็เพื่อผล
ประโยชน์แก่ตัวตน ทำอะไรทีหนึ่ง ทำบุญ
ให้ทาน จนกระทั่งเดินจงกรมหรือนั่งสมาธิ
ก็เพื่อผลประโยชน์แก่ตน นี้เรียกว่าภพ
เป็นกรรมภพ ทำไม่จึงมีการทำกรรมภพ
เช่นนี้ เพราะมีอุปาทานยึดถือว่ามีตัวมีตน
ขึ้น จึงทำเพื่อตน ถ้าไม่ทำเพื่อตน ก็กลัว

กลัวจะไม่ดี กลัวจะไม่สุข กลัวจะไม่พ้นทุกข์
กลัวตัวเองจะลำบาก ต้องทำเพื่อตน พอได้
ทำเพื่อตนแล้วก็สบายใจ ได้ทำตามตัณหาแล้ว
รู้สึกสบายใจ ไม่ได้ทำตามตัณหาก็คือรู้สึก
เวียนๆ อยากรู้ก็ไม่ได้ ท่านทั้งหลายถูกหลอก
เรื่อยๆ เพื่อหาความสบายใจ ถ้าไม่ได้ทำตาม
แล้วไม่สบายใจ และเพลิดเพลินยินดีในอารมณ์
นั้นๆ ไม่อารมณ์ใดก็อารมณ์หนึ่ง แม้เป็นทุกข์ก็
ยังเพลิดเพลิน ไม่ใช่เพลิดเพลินอยู่กับทุกข์ แต่
เพลิดเพลินสุขอยากจะพ้นจากทุกข์เพื่อไปหา
สุข ตัณหาก็คือเป็นอย่างนี้ จะไปเกาะเกี่ยวอันใด
อันหนึ่งอยู่เสมอ ในการเจริญวิปัสสนา จึงให้
รู้ตามความเป็นจริง เพื่อไม่ให้เกิดตัณหาขึ้น
เวลาทุกข์เกิดขึ้น ท่านก็รู้ว่าเป็นทุกข์แล้วก็จบ
ไป ความเจ็บปวด ความป่วยไข้เกิดขึ้น หาก
ไม่รู้ตามเป็นจริง ตัณหาก็คือจะตามมา จะยินดี
ในความไม่ป่วยไข้ ยินดีในความไม่ทุกข์ ยินดีใน
ความเป็นสุขนั้นแหละ จะให้ไปทำอะไรที่หมุน
วนเวียนไป

พระพุทธองค์ทรงขยายความให้เห็นตัณหา
ในรายละเอียดเพิ่มเติมว่า มีอะไรบ้าง

เสยยถิ์, กามตณหา ภวตณหา วิภวตณหา

ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา

กามตัณหา คือ ตัณหาที่เกี่ยวข้องกับ
กามคุณ ไปอีกรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส
ยึดถือว่ามีมันเป็นของน่าใคร่ น่าพอใจ ความ
จริงแล้ว รูปก็เป็นรูป เสียงก็เป็นเสียง กลิ่น
รส สัมผัส ก็เป็นอย่างที่มีมันเป็น รูปไม่ได้
บอกว่ามันน่ารัก แต่ตัณหาทำให้สิ่งเหล่านั้น
นั้นเป็นของน่ารัก น่าพอใจ คิดว่ามีสิ่งนั้น
แล้วจะทำให้เกิดความสุข มีอันนี้แล้วจะ
เป็นสุข บางคนมีกามตัณหาในรูป เห็นรูป
สวยๆ แล้วเป็นสุข ก็พลอยหลงรักที่มา
ของรูปด้วย คือคนนั่นเอง เสียงเพราะๆ ก็
น่าพอใจ ชอบเสียง เลยชอบต้นเสียงหรือ
แหล่งกำเนิดเสียง คือคนพูด จนบางคน

ก็ไปชอบวิทยุ ชอบทีวี ชอบหนัง ชอบละคร
อย่างนั้น เพราะที่วิมมันให้รูปที่น่าพอใจ อะไร
เย็นๆ ในตู้เย็น รักความเย็น เลยรักตู้เย็นไป
ด้วย เออ...มัวไปหมดแหละ นี่ก็รูป เสียง กลิ่น
รส สัมผัส ตัณหาทำให้มันเป็นของน่ารัก น่า
พอใจ สังขารทุกอย่างล้วนเป็นทุกข์ ให้ความ
สุขไม่ได้จริง แต่เพราะไม่รู้หรือริยสัจ จึงเกิดความ
อยาก คิดว่า มันจะทำให้เกิดความสุข ติดข้อง
ในสิ่งของ อันนี้เป็นกามตัณหา ความคิดว่า
รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เงินทอง ชื่อเสียง หรือ
สิ่งของต่างๆ จะให้ความสุขได้ นี่มันวิปลาสอยู่

ภวตัณหา คือ ตัณหาที่เกี่ยวกับความมี ความ
เป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องการให้สิ่งที่มี คงที่
คงเดิมอยู่นานๆ หรือต้องการให้คงสภาวะ
อย่างนั้นเอาไว้ให้นานเท่านาน บางสิ่งบางอย่าง
ได้มาแล้ว อยากให้คงที่ คงเดิม คงทน อยู่
ตลอดกาล ให้เป็นเหมือนเดิม มันปลอดภัย
ดีเขาว่าอย่างนั้น หลายคนจึงไม่ชอบการ

เปลี่ยนแปลง แท้ที่จริง ความเปลี่ยนแปลง เป็นเรื่องธรรมชาติ เหมือนเดิมนั้นไม่มี เราทั้งหลายที่เปลี่ยนแปลงขึ้นๆ ลงๆ อยู่ทุกวันนี้ดีแล้วนะ เป็นเหมือนเดิมนี่ ไม่มีหรอก เธอคุมั่นคงเหลือเกิน จะกลายเป็นก้อนหินไปแล้ว อย่าเป็นแบบนั้น ขึ้นๆ ลงๆ บ้างก็ ดีเหมือนกัน

โดยส่วนใหญ่ เราชอบแบบไหนกัน ได้มาแล้วก็อยากให้มีมั่นคงที่ คงทน อยู่อย่างนั้น มีประโยชน์กับเราตลอดไป สิ่งเหล่านั้นมีประโยชน์แก่เราก็จริง แต่มันไม่เที่ยงหรอก เดียวมันก็ไปแล้ว แต่เราก็อยากให้มีอยู่อย่างนั้น อยู่กับเรานานๆ นี้เรียกว่า ภาวตัณหา มีความสุขแล้วก็อยากให้สุขอยู่ยาวนานๆ แม้กระทั่งอยู่ในฉนวน ออกมาสู้อารมณ์ต่างๆ นี่มันเป็นทุกข์ สู้ไปเข้าฉนวนไม่ได้ สุขกว่า สบายกว่า มีความพอใจ ชอบใจในฉนวนสมบัติ นี่ก็เป็น ภาวตัณหา

เหมือนกัน ภาวตัณหา มีทั้งเกิดกับ **สัสสตทิฏฐิ** ความเห็นผิดว่าเที่ยงมันคง อยากให้อยู่ยาวนานๆ และเกิดกับความอยากชนิดที่ละเอียด เป็นรูป รากะหรืออรูปรากะก็ได้

วิภวตัณหา คือ ความต้องการที่เกิดกับความเห็นผิดที่ว่าขาดสูญ ชอบใจความไม่มี บางเรื่องไม่มีก็ดีเหมือนกัน บางคนไม่โผล่มา เราชอบเจ้านายไม่โผล่มา ก็ชอบเหมือนกัน พอใจที่ไม่มีสิ่งนั้น สบายใจ เป็นสุขถ้าไม่เจ็บไม่ป่วย ไม่มีอันนี้โผล่มาแล้วพอใจมาก พอมันโผล่มาแล้วทนไม่ได้ อะไรอย่างนี้ ความจริงแล้ว มันจะโผล่จะไม่โผล่ นี้ ไม่เกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบของเราหรอก มันโผล่เมื่อมันมีเหตุและมันหายไปเมื่อมันหมดเหตุ แต่เรานั้นเข้าใจผิด คิดว่าขาดสูญ ไร้เหตุ ไร้ปัจจัย มันต้องหมดไปเลยเลยเกิดความอยากขึ้น อยากให้ไม่เป็นอย่างนั้น ไม่มีอย่างนั้น ขาดสูญ หมดไปเลยดีกว่า นี่เป็นลักษณะของตัณหา เราทั้งหลายก็มีครบกันทุกคนนั่นแหละ

นี่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์จะมีอีกหรือ ไม่มีอีกก็ดูที่ตรงนี้ จะได้เกิดชาติต่อไปหรือ เปล่าก็ดูที่ตรงนี้ ถ้ายังชอบทำอะไรเพื่อตัวตน ยังเพลิดเพลินยินคืออยู่ ยังต้องเกิดอีก ต้องมีชาติต่อไป ชอบผู้หญิง ชอบผู้ชาย ใหม ถ้าชอบ ผู้หญิงชอบผู้ชาย ผู้ชายชอบผู้หญิง นี่ก็จะต้องไปเกิดในกามภพ ภพที่มีผู้ชายผู้หญิงอยู่เรื่อยๆ หรือว่าไม่ชอบผู้ชาย ผู้หญิงแล้ว ไปทำสมาธิ ชอบสมาธิแทน ก็ต้องไปเกิดเป็นพระพรหม อะไรทำนองนี้ หนีไม่พ้นหรอก จนกว่าจะมีปัญญาเห็นตามที่เป็นจริงนั่นแหละ ถ้ายังเพลิดเพลินอยู่กับอันใดอันหนึ่ง เพลิดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็จะต้องมีชาติอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา อย่างแน่นอน โดยไม่ต้องสงสัย ชอบทำดี ใหม ชอบ ชอบทำดีก็จะได้เกิดที่ดีๆ ชอบทำเลว ใหม ไม่ชอบ ขอให้ไม่ชอบจริงๆ เถอะ ถ้าชอบทำเลว เห็นว่าทำเลวเป็นของจำเป็นสำหรับชีวิต พุดโกหกเป็นเรื่อง

จำเป็น ขาดสติเป็นเรื่องจำเป็น ดูหนัง ดูละคร ตลกโปกฮา เป็นเรื่องจำเป็น อันนี้ก็อบายแล้ว อยู่ที่ว่าเพลิดเพลินกับอะไร ฟังธรรมะแล้ว เพลิดใหม่ ดูตลกแล้วเพลิดใหม่ ฟังธรรมะแล้ว เพลิดเพลินได้ ไปสูงหน่อย ดูตลกโปกฮาแล้ว เพลิดเพลิน อันนี้ไม่ตินะ อบายจะเอาไปกิน เพราะเพลิดเพลินอยู่กับอบาย อยู่ที่ยึดถืออะไร อยู่ ยึดดีมันก็ไปดี ยึดไม่ดีก็ไปไม่ดี ทุกข์มาจาก ทุกข์สมุทัย ต้องระวังดีๆ อย่าไปหลงเพลิดยินดีกับการขาดศีล เพลิดกับอบายมุข ปล่อยจิต ล่องลอย ขาดสติสัมปชัญญะ อย่างนั้นอย่าไปทำ ถ้าจะชอบอะไรอยู่บ้าง ก็ให้ชอบฝ่ายดี ยึดอะไรอยู่บ้าง ก็ให้มันยึดข้างดี ถ้าให้ดีกว่านั้น ต้องไม่ยึดเลยดีที่สุด ตามลำดับกันไป

ผู้ที่ละความยึดถือ ละกิเลสยังไม่หมด พระพุทธเจ้าก็มีข้อปฏิบัติไปตามลำดับ ตามอินทรีย์ของเขา ถ้าละได้ไม่หมดอย่างน้อย ละอบายได้ก็ยังมีดี เพราะว่า ตัวตณหานี้เป็น

ทุกขสมุทัย เพลิดเพลินอยู่กับอะไร ทุกข์ ก็จะเป็นไปอย่างนั้น เป็นไปตามความ เพลิดเพลินพอใจ ถ้าเจริญวิปัสสนาแล้ว หมดความเพลิดเพลินยินดีพอใจไป ภา พชาติก็น้อยลงไปเรื่อยๆ การเจริญวิปัสสนา จึงตัดภพชาติได้ คือ เมื่อรู้ทุกข์ตามที่ เป็นจริง ก็จะไม่เกิดตัณหา ตัณหาเป็น ทุกขสมุทัยทำให้เกิดภพไปเรื่อยๆ พอไม่ เกิดตัณหา ภพก็ลดลง เหลือแต่ของเก่าๆ ของใหม่ลดลง ทีนี้ ยังกำหนดจำนวนภพ ไม่ได้ เพราะยังไม่ได้เป็นพระโสดาบัน แต่ สำหรับคนที่เจริญวิปัสสนาเป็น ก็ถือว่า ภพสิ้นลงแล้ว รู้ว่ามีการสิ้นสุดของภพได้ บุคคลไหนที่เจริญปัญญา จนกระทั่งเป็น พระโสดาบันแล้ว ภพที่ ๘ ในกามภูมิก็จะ ไม่มี จะถูกตัดทิ้งไป การเจริญวิปัสสนาจึง ตัดภพได้ เพราะทำให้ละความเพลิดเพลิน ละความยินดีได้ ไม่ทำตามตัณหาอุปาทาน ก็ไม่เกิดภพ ไม่มีภพก็ไม่มีชาติ ชาติจึง

ลดลง สำหรับคนที่เจริญวิปัสสนาเป็น ปุถุชน ยังจำกัดไม่ได้ เพราะไม่แน่นอน ท่านจึงไม่บอก ว่า ลดได้เท่าไร แต่ถือว่าลดได้ ส่วนปุถุชนที่ เจริญวิปัสสนาไม่เป็น ไม่ได้ฟังธรรม พวกนี้ยัง ไม่แน่นอน ยังวนเวียนไปเรื่อยๆ

ข้อที่ ๓ ทุกขนิโรธอริยสัง

ต่อไป ทุกขนิโรธอริยสัง ในแบบทั่วไป
พระพุทธรองค์ทรงขยายความว่า

อิทฺ โข ปน ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธ อริยสจฺจํ
โย ตสฺสาเยว ตณฺหาเย อเสสวึราคฺคิโรธ
จาโค ปฏฺนิสฺสคฺโค มุตฺติ อนาลโย
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย
นี่แหละเป็นทุกขนิโรธอริยสัง
คือ ความดับโดยการสำรอกให้หมดไปไม่
เหลือแห่งตัณหานั้นนั่นแหละ ความสละ
ความสลัดคืน ความปล่อย ความไม่อาลัย

ทุกขนิโรธ แปลว่า ความดับสนิทของทุกข์
คำว่า **ดับสนิท** คือ ไม่มี, ไม่เกิดอีก คล้าย
กับไฟดับเพราะหมดเชื้อ ไฟมันสิ้นเชื้อ
หมดไส้ หมดน้ำมัน มันก็ดับ แบบนี้เรียก
ว่า ดับสนิท พุทธภาษาไทยง่ายๆ ก็ว่า ไม่มี

ทุกข์ สภาวะที่ไร้ทุกข์ เป็นชื่อของพระนิพพาน
ทุกข์เกิดจากตัณหา เมื่อไม่มีตัณหา ทุกข์ก็ไม่มี

ชาติเกิดเพราะมีตัณหา มีความยึดถือแล้ว
ไปก่อภพ เมื่อไม่มีตัณหาอุปาทานไม่ก่อภพ
ชาติก็ไม่มี พอชาติไม่มี ทุกข์ที่ติดมากับชาติ
ก็ไม่มี เมื่อไม่เกิดก็ไม่ต้องแก่ ไม่ตาย ไม่ต้อง
โศกเศร้า ทรมาน ทุกข์ โทมนัส อุปายาสะ ไม่
ต้องพบเจอกับเหตุการณ์ที่ไม่น่าพอใจ ไม่ต้อง
พลัดพราก ไม่ต้องปรารถนาแล้วไม่ได้ ชอบม้วย
ชอบ นี่เป็นสภาวะพระนิพพาน ปุถุชนผู้ไม่ได้
ระดับเขาไม่ชอบพระนิพพานหรอก เขาชอบได้
แต่ไม่ชอบเสียไป พระนิพพานนี้ไม่มีการได้มา
ก็เลยไม่ได้เสีย ไม่มีอะไรสักอย่างที่เป็นสังขาร
ปุถุชนที่ชอบแต่จะได้ ชอบแต่จะเอา ชอบแต่
จะเกิด พุดถึงพระนิพพานจึงไม่เข้าใจ

ผู้ที่มีตัณหามาก พุดถึงธรรมะอันเป็นที่สิ้น
ตัณหาแล้วฟังไม่เข้าใจ ถ้าหลอกว่า เธอทำแบบนี้

แล้วจะดี ทำแบบนี้แล้วจะได้มัน ทำแบบนี้แล้วจะสงบ ทำแบบนี้แล้วจะเหาะได้ ถวายหัวหมูแล้วจะเป็นสุข อะไรที่ค้ำกำไร เกินควร นี่เขาชอบมากเลย วนเวียนไป ส่วนพูดถึงว่า อย่าไปต้องการเลย เลิกซะเถอะ ฟังไม่รู้เรื่อง ฟังไม่เข้าใจ เขาก็บ่นไปเรื่อย เป็นห่วงคนนั้นเป็นห่วงคนนี่ จะจัดการอันนั้น จะจัดการอันนี้ จะเปลี่ยนแปลงอันนั้น จะเปลี่ยนแปลงอันนี้ มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาก็เป็นห่วง ถ้าไม่อยากเป็นห่วงก็อย่ามี ไม่มีความเป็นห่วงเกิดขึ้น ความทุกข์ก็ไม่เกิดขึ้น ชาติไม่มี ไม่ต้องแก่ ไม่ต้องตาย เราทั้งหลายที่ได้ฟังธรรมะของพระพุทธเจ้า ก็ขอให้ชอบ ให้มีศรัทธา ยังไม่ถึงก็ขอให้ชอบไว้ก่อน ถ้าใครยังไม่ชอบธรรมะ ชอบกองทุกข์ ก็ต้องไปดูให้เห็นจะได้เบื่อหน่าย แล้วหันมาทางนิพพาน

ทุกขนิโรธนั้น พระพุทธองค์ทรงขยายความว่า

โย ตสสา เยว ตมฺหยา อเสสฺวิราคนิโรโธ
จาโค ปฏินิสฺสคฺโค มุตฺติ อนาลโย
ความดับโดยการสำรอกให้หมดไปไม่เหลือแห่ง
ตัณหานั้นนั่นแหละ ความสละ ความสลัดคืน
ความปล่อย ความไม่อาลัย

อเสสฯ แปลว่า ไม่มีส่วนเหลือ วิราคะ แปลว่า สำรอกออก, คายออก, ปล่อยออก, ทิ้งออกไป นิโรโธ แปลว่า ดับสนิท, ไม่มีอีก, ไม่เกิดอีก วิธีการทำให้ดับสนิท คือการสำรอกให้หมด โดยไม่มีส่วนเหลือแห่งความอยาก สำรอกความอยากออกไป คายค้นหาทิ้ง เห็นว่าไม่จำเป็นต้องอยาก เหมือนของส่วนเกินอยู่ในปากเรา ทำอย่างไร ก็ถมออกไป เรียกว่า วิราคะ ตัณหามันเป็นอย่างไร ชอบทำนั้นทำนี่อยู่เรื่อย เพลิดเพลินยินดีอันนั้นอันนี้ ถ้าเห็นความจริงด้วยปัญญาว่า สังขารมันเป็นทุกข์ มีแต่สิ่ง

น่ากลัว มีภัยอันตรายมาก ไม่น่าเฟลิดเฟลีน
ไม่น่ายินดีแล้ว ไม่เอามันแล้ว อย่างนี้
เป็นการดับสนิท

ต้องมีปัญญา เห็นว่า มันไม่จำเป็น ไม่น่า
เอา มีโทษ มีทุกข์ นั้นแหละ จึงจะไม่อยาก
ได้ ตัณหาจึงจะถูกละไป สำรอกออกได้
ไม่ใช่ว่า เห็นว่ายังจำเป็นอยู่ ยังรักอยู่ แต่
ทำท่าว่าไม่อยากได้ จะทิ้งมันไป อย่างนี้ไม่
ได้เรื่อง ต้องเห็นว่ามันไม่จำเป็น จึงจะทิ้ง
มันได้ เราทั้งหลายนั้นบางที่ไม่เข้าใจวิธีการ
สำรอกตัณหา ตนเองอยากได้ ก็ไปหลอก
ตนเองว่าไม่อยากได้ อยากกินอาหารอร่อย
ก็หลอกตนเองว่ากินไม่อร่อยดีกว่า กิน
อร่อยเดียวจะเป็นตัณหา กินไม่อร่อยดีกว่า
แท้ที่จริง สองคนนี้ตัณหาพอๆ กัน คิดว่า
อยู่บ้านหลังใหญ่ๆ ตัณหาเยอะกว่า อยู่
หลังเล็กๆ ดีกว่า จะได้ไม่เป็นตัณหา ตัณหา
พอกันไหม พอกันเลย ไม่ชอบอันใหญ่ๆ ก็

ชอบอันเล็กๆ วนเวียนอยู่นั่นเอง เป็นเพราะว่า
ไม่รู้จักวิธีสำรอกตัณหา วิธีการสำรอกตัณหา
คือต้องมีปัญญาเห็นว่า สังขารมันเป็นทุกข์ มัน
ไม่น่าเอา ไม่น่าต้องการ เมื่อเห็นว่า มันไม่น่า
เอา ไม่น่าต้องการแล้ว ทนๆ มีไป ทนๆ อยู่ไป
เพราะเราหนีมันไม่ได้ บ้านหลังโตๆ ก็ทนๆ อยู่
เตียงนุ่มๆ ก็ทนๆ นอนไป เพราะจำเป็นต้อง
นอน ไม่นอนก็ไม่ได้ จึงไม่อยู่ที่วัตถุภายนอก
อะไรต่างๆ อยู่ที่ความรู้ รู้จักทุกข์ แล้วเบื่อ
หน่าย สำรอกให้หมดไปโดยไม่มีส่วนเหลือแห่ง
ตัณหานั้นนั้นแหละ

ให้เลิกอยาก เลิกต้องการ เลิกเฟลิดเฟลีน
เลิกยินดี การจะเลิกได้ ต้องเห็นชัดว่ามันไม่
น่าอยาก สมมติเรามีภรรยา ภรรยาเรานี่ แสดง
ตัวตนอะไรออกมาหมด ไม่เหมือนที่คิดไว้ตอน
แรกเลย จนเราเบื่อ ไม่อยากได้ มีคนมาเอาไป
เราสาธุ ฟันแล้วสบายเลยอย่างนี้ ถ้าเราเห็น
ว่า ภรรยาจำเป็นกับชีวิตเรา ต้องมีเขาเราจึงอยู่

ได้ เขาจะไป ก็ไม่ยอม ถ้ายังเห็นว่าจำเป็น
ต่อตัวเอง ก็ทิ้งไม่ได้ อยากดูทีวี ทำท่าเป็น
ไม่ดู จนกระทั่งรักษาเสร็จแล้ว ได้วันหนึ่ง
หรือสองวัน ต่อมาก็กลับไปดูเหมือนเดิม
อีกแหละ วันเวียนอยู่อย่างนั้น ให้ละสิ่งที่
ต้องการอยู่นั้น มันทำไม่ได้จริง ทั้งสิ่งที่
ยึดอยู่ มันทิ้งไม่ลง **ทั้งสิ่งที่ไม่ต้องการนั้น
แหละ จึงทิ้งได้จริง** ต้องการเกิดมัย เกิด
มากก็ทุกข์เกิด ไม่ใช่ตัวตนอะไร เกิดมาก็แก่
ก็ตาย ไม่ต้องการก็ทิ้งได้สบาย ต้องการได้
นั้นได้นี้มัย ไม่ต้องการ ได้มาแล้วก็ลำบาก
ต้องดูแล ท้ายที่สุดก็เสียไปอยู่ดี ได้มาเยอะ
ก็เสียไปเยอะ ไม่ต้องการ ก็ทิ้งได้สบายเลย
มีปัญหาเห็นอย่างนี้ ตัณหาก็ไม่เกิดขึ้น
ตัณหาหมดไป นี้เรียกว่า อเสสวिरาคนิโรธ

รู้จักทุกข์ตามความเป็นจริง ความรักในทุกข์
ก็ไม่เกิด ปล่อยทุกข์ ก็ได้รู้จักทุกข์นิโรธ
ไม่ใช่ว่า อยากได้อยู่ แต่ทำท่าละ ทำท่าว่า

ไม่อยากได้ อย่างนี้ไม่ได้เรื่องหรือก ต้องรู้จัก
วิธีดีๆ ต้องเห็นว่า มันทุกข์ มันไม่ใช่สุข ไม่น่า
เอา พอเห็นว่า มันเป็นทุกข์ เป็นภาระ เป็น
ของหนัก นำทุกข์ทรมานมาให้ เกิดแล้วมัน
ทุกข์ทรมาน ความอยากเกิดก็ไม่มี ได้มาแล้ว
ก็เสียไป ได้มาเยอะก็เสียเยอะ อดสำหรับทำบุญ
อย่างนั้นอย่างนี้ ชักชวนคนนั้นคนนี้ ได้บริวาร
มาตั้งเยอะ เอามาทำไม เอามาแบก เอามารับ
ผิดชอบจนล้นห้อย เอามาเหน้อย เราทั้งหลาย
ชอบอย่างนั้น ทำบุญก็อยากได้บริวารเยอะ ไป
ชวนคนนั้นคนนี้ ได้บริวารมาตั้งเยอะ มีเพื่อน
มา ๒-๓ คน ยังปวดหัวจะแยะ ได้บริวารมาเป็น
ร้อยเป็นอย่างไร โอ้อโฮ.. มีเรื่องวุ่นวายมากมาย
เมื่อใดที่เห็นด้วยปัญญาว่า โอ.. มันทุกข์ มันไม่
จำเป็น เมื่อนั้นแหละ ตัณหาจึงหมดได้ สำรอก
ให้หมดไปค้นหาได้ สูงสุดก็มีอริยมรรคมีองค์
๘ ครบถ้วน มีวิชชาสมบูรณ์ เป็นพระอรหันต์
ตัณหาหมดไม่มีเหลือก็ถึงพระนิพพาน

ทุกชนิด โดยสภาวะได้พระนิพพาน มีลักษณะ จาคะ เป็นการสละ ปฏิณิสังค์โค ความสลัดคืน ให้คืนไป คล้ายกับว่า เรายืมของเขามา ยืมมานานแล้ว สืมคืน ไม่อยากคืน ตอนนี่รู้แล้วว่า ไม่ใช่ของดี ไม่ใช่ของเรา ก็คืนเขาไป **เราเกิดมาก็ไม่มีอะไรมา** ไปตุนั้นตุนี่ว่า เป็นของเราตามความเพียร พอรู้จริงก็สลัดคืน มุตติ ความหลุดพ้นไปอนาลโยไม่อาลัย ไม่ห่วงใย ไม่กังวลบ่นถึงสิ่งไม่เที่ยงก็ปล่อยไว้อย่างนั้น สิ่งเป็นทุกข์ก็ปล่อยไว้อย่างนั้น สิ่งไม่ใช่ตัวตนก็ปล่อยมันไว้อย่างนั้น อยู่กับมันได้โดยไม่ทุกข์ไปกับมัน

กองทุกข์ คืออุปาทานชั้น ๕ เมื่อรู้ความจริงแล้ว ก็ปล่อย ทำหน้าที่ต่อมัน บริหารมันไป เพราะว่ามันอยู่กับเรา ถ้าเบื่อหน้าชาวบ้านเราก็หนีหน้าไปได้ ตอนนี่เบื่อหน้าตนเอง หนีไม่ได้ ก็ต้องทนดูแลกกันไป หิวก็

หาข้าวให้มันกิน ทำการงานก็ทำไป หาเงินมาซื้อข้าวให้มันกิน ทำเพราะต้องหาเงินมาเลี้ยงชีวิต อยู่กับมัน ดูแลให้พอเป็นไปได้ หมดเวลา ก็เลิกกันไป เรียกว่าไม่อาลัย กายกับใจเป็นทุกข์ ก็ดูแลจัดการ บริหารให้พอเป็นไปได้ ในการแจกแจงขยายความแบบทั่วไป พระพุทธองค์แสดงไว้ใช้สำหรับให้พิจารณาและนำไปปฏิบัติได้สะดวก พระองค์จึงทรงแสดงทุกข์สมุทัย เป็นต้นหา และทุกชนิดโรธ เป็นความดับสนิทโดยความทำให้สิ้นต้นหา เพื่อให้ชัดเจนในอุบายวิธีปฏิบัติ เราเจริญวิปัสสนาเพื่อรู้จักทุกข์ตามที่เป็นอย่างจริง ป้องกันต้นหาต้นหาไม่เกิด ถ้าพูดอีกแบบหนึ่ง ก็ทำให้หมดอวิชชา สำรอกอวิชชา อริยมรรคทำให้เกิดวิชชา จะละอวิชชาคือความไม่รู้ อริยสัจ อันนี้ลึกซึ้งเป็นอีกชั้นหนึ่ง แต่พระองค์ทรงแสดงทุกข์สมุทัยคือต้นหา ซึ่งเห็นได้ง่าย เป็นตัวออกโรงแสดงตัวอยู่เสมอ

ตามหลักปรัชญาสมุปบาท อวิชาเป็น
หัวหน้าอยู่ตอนต้น ทำให้เกิดสังขาร เป็น
เหตุให้เกิดวิญญาน นามรูป สฬายตนะ
ผัสสะ เวทนา คือกายกับใจซึ่งเป็นกองทุกข์
นี้มาจากอวิชาเก่าๆ ที่เราไปหลงทำกรรม
วนเวียน สร้างสังขารปรุงแต่ง ทำกรรมดี
บ้างไม่ดีบ้าง เหตุปัจจัยสืบต่อกันมา ทำให้
ได้รูปนาม ได้ประสบกับเรื่องนั้นเรื่องนี้ ได้
มีชีวิตอย่างนี้ ได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างนั้น
อย่างนี้ เจอคนนั้นคนนี้ อันนี้ก็ด้วยอำนาจ
ของอวิชา ทำกรรม แล้วทำให้เกิดวิญญาน
จนกระทั่งได้นามรูป ได้อายตนะ ได้ผัสสะ
ได้เวทนา หลังจากได้มีเวทนาแล้ว ก็เป็น
ปัจจัยให้เกิดตัณหา ซึ่งเป็นตัวออกหน้าใน
การทำให้ไปก่อเหตุแห่งทุกข์อันใหม่ๆ ก็ให้
มาฝึกตนเองให้รู้จัก และทำตัณหาให้หมด
ไป แบบทั่วไป แสดงทุกขนิโรธ เป็นการ
ทำตัณหาให้สิ้นไป แบบนี้แสดงเยอะที่สุด
เพราะพิจารณาเห็นได้ง่าย แสดงแบบอื่นก็
มี

๓๐๐

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ข้อที่ ๔ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ

ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ พระพุทธองค์
ทรงขยายความ ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ ๘
ประการ

อิทฺ ไซ ปน ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจํ
อยเมว อริโย อฏฺฐจฺจโคโก มคฺโค. เสยฺยถิทฺ, สมฺมาทิฏฺฐิ
สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนโต สมฺมาอาชีโว
สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย

นี่คือทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ

คือ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ

นี่นั่นแล ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ

สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ

สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ

อริยมรรคมีองค์ ๘ นี้เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้ถึง
ความดับสนิทของทุกข์ ทำให้ถึงความไม่มีทุกข์

๓๐๑

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้ถึงพระนิพพาน ถึง
ความสุข ความสงบอย่างแท้จริง ถ้า
ต้องการทำให้ถึงความสิ้นตัณหา สำรอก
ตัณหา มีหนทางคือทำให้อริยมรรคมีองค์
๘ เกิดขึ้น พอรู้ว่าความอยากมันไม่ดี บาง
คนก็จะรีบละ ต้องมีอุบายวิธีที่ถูกต้อง จึง
จะละได้ ต้องมาเดินตามหนทางนี้ **จึงจะ
เข้าถึงความดับสนิทของกองทุกข์** คือ
การสำรอกให้หมดไปโดยไม่มีส่วนเหลือ
แห่งตัณหานั้นนั่นแหละ เรียกว่าทุกขนิโรธ
คามินีปฏิปทาอริยสัจ

บางคนไม่เข้าใจเรื่องทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา
พอพูดถึงว่า ทุกข์ต่างๆ มาจากกิเลส จะไม่
ทุกข์ได้ด้วยการหมดกิเลส เขาก็พยายาม
ทำให้หมดกิเลส ทำให้กิเลสมันตาย ตาย
ใหม่ เขาตายเปล่าๆ แหม..ความโกรธทำให้
เป็นทุกข์ ถ้าไม่โกรธเลยจะไม่ทุกข์ จึง
พยายามละความโกรธ เป็นอย่างไร ตาย

เปล่าๆ เลย ชอบเพศตรงข้ามแล้วเป็นทุกข์ ถ้า
ไม่ชอบแล้วจะไม่ทุกข์ จึงพยายามละราคะ ละ
โณนละนี้ รู้ว่าตัณหาเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ จะไม่
ทุกข์อีกโดยการทำให้สิ้นตัณหา เขาก็พยายาม
ละตัณหา อันนี้ไม่ถูก เพราะทำไม่ถูกปฏิบัติ
ต้องมาทำความรู้จักข้อปฏิบัติให้ถึงความดับ
สนิทของทุกข์ ต้องมีข้อปฏิบัติ มีอุบายวิธีที่ถูก
ต้อง กิเลสจึงจะถูกละได้ ต้องมาเจริญมรรค
ไม่ใช่ไปเที่ยวละกิเลส

บางคนไม่เข้าใจ ไปละความโกรธ เหนื่อยไหม
เหนื่อย ละได้ไหม ไม่ได้ เพราะไม่มีอริยมรรค
ไม่มีประตุ ไม่มีปฏิบัติ แหม..ตัวตนมันตัวร้าย
ละตัวตนดีกว่า เขาอยากจะไม่เป็นตัวตน ละได้
ไหม ไม่ได้เพราะไม่มีอริยมรรค บางคนไปเรียน
มาว่า กิเลสมันไม่ใช่ออย่างนั้นอย่างนี้ กิเลสทำให้
เป็นทุกข์ เขาก็พยายามละกิเลส ถูกมัย ไม่ถูก
ข้อปฏิบัติ ที่ว่ากิเลสทำให้เกิดทุกข์ จะไม่มีทุกข์
ก็ต้องหมดกิเลส อันนี้ถูกแล้ว แต่ข้อปฏิบัติที่

ทำให้ถึงความหมดกิเลส ไม่ใช่อยากหมดแล้วมันจะหมด ไม่ใช่พยายามให้มันหมดแล้วจะหมด ต้องมาฝึกอริยมรรค อันนี้ปฏิบัติที่จะทำให้ถึงความหมดกิเลส อย่างนี้พอเข้าใจไหม บางคนเกิดกิเลส พยายามละกิเลส มีตัณหาพยายามละตัณหา เพราะเห็นตัณหาเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ความยึดเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ถ้าไม่มีตัณหา ไม่มีความยึดก็จะไม่ทุกข์ เขาก็พยายามละตัณหา ละความยึด พยายามจะไม่ยึด อันนี้ก็ตายเปล่า เพราะไม่รู้จักวิธี ต้องรู้จักวิธีให้ดีๆ วิธีคือทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา พระพุทธเจ้าทรงแสดงเอาไว้ครบถ้วน **หน้าที่คือทำให้มีอริยมรรคมีองค์ ๘ เกิดขึ้น** พออริยมรรคมีองค์ ๘ เกิดขึ้น ก็ทำให้ตัณหานั้นดับสนิทหมดไปได้ ถึงความสิ้นกิเลส กิเลสไม่เกิดอีกได้อย่างแท้จริง ต้องเข้าใจวิธีให้ดีๆ ไม่อย่างนั้น จะกระโดดไปกระโดดมา เทียวละกิเลส นั่นกิเลสนี้ กิเลส

เป็นสิ่งไม่ดี ควรละให้หมด ก็ใช้อยู่ แต่กว่าจะละหมด ต้องมีอริยมรรคเกิด ๔ ครั้ง เป็นพระอรหันต์จึงจะละหมด บางคนเขาทุกข์ทรมานใจมาก เพราะมีกิเลสหนักกิเลสนี้มากมาย รวมทั้งมีกิเลสที่อยากจะละกิเลสด้วย แต่ไม่รู้วิธี กดข่มบ้าง ฝืนตัวเอง ทำตัวเองให้ลำบากโดยเปล่าประโยชน์บ้าง สับสนปนเปออกนอกแนวของอริยมรรคไปแล้ว

ต้องเข้าใจวิธีให้ดีๆ จำแม่นๆ ข้อปฏิบัติที่ทำให้ถึงทุกขนิโรธ ถึงความดับทุกข์ ถึงความสิ้นกิเลส พระพุทธองค์ตรัสเอาไว้แล้ว

อโยเมว อริโย อฏฺฐังคิโก มคฺโค อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการนี้นั่นแล ทางนี้เท่านั้นแหละ มรรค ข้อปฏิบัติ หรือหนทางมีอย่างเดียว แต่มีองค์ประกอบ ๘ อย่าง เหมือนเรามี ๒ ขา เราคนเดียววันนี้แหละ ไม่ใช่เรา ๒ คน เราคนเดียววันนี้แหละ ประกอบไปด้วย ๒ ขา

ถนนหนึ่งสายนั้นแหละ แต่ประกอบไปด้วย ส่วนประกอบหลายอย่าง มีดิน ทราย หิน เหล็ก คอนกรีต เป็นต้น อริยมรรคมีองค์ ๘ ก็เหมือนกัน มรรคมีอันเดียวแต่มีส่วน ประกอบ ๘ อย่าง ได้แก่ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ ถ้าขาดส่วนประกอบใดส่วน ประกอบหนึ่งก็ไม่ได้เป็นอริยมรรค

นี่เป็นหนทางทำให้ถึงความดับสนิของ ทุกข์ ด้วยวิธีนี้เท่านั้น จะทำให้ความอยาก หหมดไปได้ ได้เห็นทุกข์ตามที่เป็นจริง เห็น ว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวง เป็นของไร้แก่นสาร ไร้ตัวตน จะได้เลิกอยาก ถ้าทำวิธีอื่น จะไม่อาจละกิเลสได้จริง ไม่อาจถึงความ ดับสนิของทุกข์ได้ พอได้ฟังพระพุทธเจ้า ขยายความแล้ว เราจะได้ปฏิบัติถูกต้องทาง เดินตามปฏิปทาที่พระพุทธเจ้าค้นพบและ

นำมาบอก ส่วนปฏิปทาอื่นๆ ไปกดข่มกิเลส ไปหลบทุกข์ หนีหน้าคนโน้นคนนี้ ถอยหลัง หนีโลกจนไม่มีที่จะไปอยู่แล้ว เราคงเคยผ่าน วิธีอย่างนั้นกันมาเยอะแล้ว การพยายามละ กิเลสนั้นไม่ใช่ปฏิปทา ไม่ใช่สิ่งที่ควรทำให้เกิด ขึ้น ปฏิปทาไม่ได้ให้ไปละกิเลส ปฏิปทาคือ ทำอริยมรรคให้เกิดขึ้น กิเลสก็จะถูกละไป นี้แหละคือปฏิปทาที่จะทำให้สิ้นกิเลสค้นหาได้ พอสิ้นกิเลสค้นหา สิ้นภพ สิ้นชาติ สิ้นชรา สิ้น มรณะ ก็สิ้นทุกข์ทั้งหมด

ฉะนั้น ถ้าได้ฟังอริยสัจแล้ว การปฏิบัติธรรมก็ เป็นเรื่องง่าย คือ เรามีหน้าที่ทำให้ถูกต้องตาม หลัก สิ่งที่เราควรทำให้เกิดคืออริยมรรค ไม่ต้อง ไปละกิเลสโน่นละกิเลสนี้ให้หัวหมุนหรือไป รังเกียจกิเลสโน่นกิเลสนี้ รังเกียจทุกข์ รังเกียจ คนโน้นคนนี้ รังเกียจโลก ไม่ใช่อย่างนั้น แบบนี้ เราทั้งหลายคงจะทำกันมานานแล้ว แต่ก็ไม่ได้ ผลสักที ทำไม่ถูกต้องจะได้ผลอย่างไรเล่า ทำผิด

แล้วรู้ว่าผิดก็ดีแล้ว จะได้มาทำสิ่งที่ถูกต้อง ให้เกิดขึ้น สิ่งที่ถูกต้อง มีองค์ ๘ นี้ควร ทำให้เกิดขึ้น ทำให้อยู่ในกรอบนี้ องค์ทั้ง ๘ มีอะไรบ้าง คงเคยได้ยินได้ฟังมาบ้างแล้ว ก็ฝึกให้มีขึ้น ถ้ามีขึ้นมาแล้ว แน่นอ่อนละ ก็เลสตัณหาต่างๆ ก็ลดลง ถ้าสมบุรณ์ครบ ถ้วน ก็เลสทั้งหมดไปโดยสิ้นเชิง อริยมรรค เกิดขึ้น ๔ ครั้ง ก็เลสทั้งหมดก็ถูกทำลาย ทิ้งไป ไม่มีกิเลสเกิดได้อีก ไม่มีชาติอีก เป็น พระอรหันต์

วันนี้ ได้ขยายความอริยสัจ ๔ ในแบบทั่วไป ถ้าเข้าใจแบบทั่วไป ก็ปฏิบัติได้แล้ว โดยสรุป ทุกขอริยสัจ ได้แก่ อุปาทานขันธ์ทั้ง ๕ รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญูณขันธ์ ทุกข์นี้ให้กำหนดรู้ ส่วนเหตุให้เกิดทุกข์ คือตัณหา ความอยากที่ก่อให้เกิดภพซ้ำแล้วซ้ำอีก ประกอบด้วยความ กำหนดด้วยอำนาจเพติดเพลิน เป็นความ

ยินดียิ่งในอารมณ์ต่างๆ สุขก็ยินดีอยากได้สุข อย่างนั้นอีกในชาตินี้บ้างในชาติหน้าบ้าง ทุกข์ ก็ไม่ชอบ อยากได้สุข บางทีเฉยๆ ก็อยู่ไม่ได้ ก็อยากได้ไม่เฉย ไม่เฉยแบบสุข ไม่เฉยแบบทุกข์ ก็ไม่เอานะ ตัณหานี้ให้ละ ทุกขนิโรธอริยสัจ ความดับสนิทของทุกข์ คือ ความดับสนิทโดยการสำรอกให้หมดไปโดยไม่มีส่วนเหลือแห่ง ตัณหานั้นนั่นแหละ นิพพานนี้ให้กระทำให้แจ้ง หนทางหรือข้อปฏิบัติที่ทำให้ถึง คือ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ อริยมรรคนี้ควรทำให้เกิด ก็มีอยู่เท่านั้นแหละ วันนี้คงสมควรแก่เวลาเท่านี้ สวัสดีครับ

บทที่ ๕

อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๕

ขอนอบน้อมต่อพระรัตนตรัย

สวัสดีครับท่านผู้สนใจในธรรมะทุกท่าน

๓๑๒

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๕

บรรยายวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๔

วันนี้บรรยาย สารธรรมจากพระสุตตันตปิฎก ตอนที่ ๔๐ ชื่อหัวข้อว่า อริยสัจ ๔ ตอนที่ ๕ นะครับ ในเรื่องอริยสัจ ๔ ผมก็ได้บรรยายไปแล้ว ๔ ตอนด้วยกัน ที่ได้อธิบายไปแล้ว มีอยู่ ๖ เรื่อง พูดเรื่องความหมาย ความสำคัญ โทษของการไม่รู้อริยสัจ ประโยชน์ของการรู้ อริยสัจ สิ่งที่ควรทราบพิเศษในเรื่องอริยสัจ แล้วก็ข้อสุดท้ายเป็นข้อที่ ๖ ขยายความอริยสัจ แต่ละข้อ ในคราวที่แล้วก็พูดถึงหัวข้อที่ ๖ นี้

ในเรื่องอริยสัจ ๔ ก็พูดเรื่องทุกข์และความพ้นไปแห่งทุกข์เท่านั้น ปีใหม่นี้ ท่านทั้งหลาย ส่งความสุขให้กันมากเกินไป จนอาจจะลืมความจริงไปแล้ว อริยสัจนั้นไม่ได้พูดเรื่องความสุข พูดเรื่องทุกข์กับความพ้นไปแห่งทุกข์เท่านั้น ทุกข์นั้นมี แต่ตัวเราผู้เป็นทุกข์ไม่มี เหตุ

๓๑๓

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ให้เกิดทุกข์ก็มีเหมือนกัน แต่ตัวตน สัตว์ บุคคล ไม่มี ความดับสนิทของทุกข์ ความไม่มีทุกข์ คือนิพพาน ก็มีเหมือนกัน แต่ คนผู้ไม่มีทุกข์ คนผู้พ้นทุกข์ไม่มีหนทางที่ทำให้ถึงความดับทุกข์ ก็มีเหมือนกัน แต่ คนผู้เดินทางนั้นไม่มี พุทธสรุปง่าย ๆ ก็มี เฉพาะเรื่องทุกข์กับความพ้นไปแห่งทุกข์ ที่นี้ ท่านทั้งหลายปีใหม่ไปส่ง ส.ค.ส. ส่งความสุขกันมาก เรื่องทุกข์อาจจะลืมไปแล้ว มาฟังต่อสักหน่อยหนึ่ง

ชีวิตของเรานั้นมีแต่เรื่องทุกข์ ภายกับใจนี้เป็นทุกข์ ถ้าเรายังไม่รู้ในปีเก่า ปีใหม่แล้ว ก็ควรจะรีบๆ รู้นะ ไม่ใช่ว่าปีเก่า ทุกข์มันหมดไปแล้ว ปีใหม่จะพบกับความสุข อย่างนี้ก็เป็นอย่างนั้นมาหลายปีแล้ว ปีใหม่นี้ก็สงสัยว่าจะเป็นบ้าไปอีกรอบหนึ่ง ก็ไม่เป็นไร มาฟังเรื่องทุกข์กับความพ้นทุกข์เอาไว้บ้าง

อย่างน้อยก็มีอะไรให้ฉุกละหุกหรือเตือนให้มีสติสัมปชัญญะ ลุกขึ้นมามองดูความจริงซะบ้าง ในคราวที่แล้ว พุดมาถึงหัวข้อที่ ๖ ขยายความอริยสัจในแต่ละข้อ ในคราวที่แล้ว ผมได้พุดไปในแบบที่ ๑ คือแบบทั่วไป อันนี้ท่านทั้งหลายควรจะจำให้ได้ เป็นแบบทั่วไป มีในพระสูตรเป็นอันมาก ซึ่งถ้าเข้าใจแล้ว จะเข้าใจแบบอื่นๆ ไปด้วย เพราะแท้ที่จริง ก็เหมือนกันนั่นแหละ เพียงแต่ขยายความเพื่อให้เหมาะสมกับจริตกับอัธยาศัยของแต่ละคน

ทุกข์ของอริยสัจคืออะไรเล่า คือ ความเกิดเป็นทุกข์ ความแก่เป็นทุกข์ ความเจ็บป่วยเป็นทุกข์ ความตายเป็นทุกข์ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาสะ เป็นทุกข์ การได้ประสบกับสิ่งไม่น่ารักไม่น่าพอใจเป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่พอใจเป็นทุกข์ ความปรารถนาสิ่งใดแล้วไม่ได้สิ่งนั้นเป็นทุกข์ ว่าโดยรวบย่อ อุปาทานขันธ์ทั้ง ๕ เป็นทุกข์ นี่ก็คือกองทุกข์

หรือสิ่งที่ไร้แก่นสาร ไร้ตัวตน เป็นของที่เป็นธรรมดา เป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้น มันเป็นตัวทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์คืออะไร คือตัณหาที่ก่อให้เกิดภพใหม่ ก่อให้เกิดการกระทำเพื่อตัวเพื่อตนซ้ำแล้วซ้ำเล่า อันประกอบไปด้วยความกำหนดด้วยอำนาจความเพลิน เป็นความยินดียิ่งในอารมณ์นั้นๆ ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา

ทุกขนิโรธคืออะไร คือความดับสนิทโดยการสำรอกให้หมดไปโดยไม่มีส่วนเหลือแห่งตัณหาที่นั่นนั่นแหละ ความสละ ความสลัดคืน ความปล่อยวาง ความไม่อาลัย ไม่อาลัยในสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ไม่อาลัยในกองทุกข์ นั่นแหละคือทุกขนิโรธ คือความสิ้นตัณหา หมดความอยาก หมดความเพลิตเพลิน

ส่วนหนทางอันเป็นทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสัจ คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ มีสัมมาทิฐิเป็นต้น จนกระทั่งถึงสัมมาสมาธิ

คราวที่แล้วก็ได้ขยายความไปแล้ว เป็นแบบทั่วไป

ต่อไปจะนำการขยายความอริยสัจ ๔ ในแบบอื่นๆ มาแสดงบ้างตามสมควร จะเรียงไปตั้งแต่การแสดงทุกข์ในแบบต่างๆ แล้วก็การแสดงทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ ที่ไม่เหมือนเดิม ขยายความเพิ่มเติมบ้าง ซึ่งจะบรรยายแบบย่อๆ และเร็ว เพราะถือว่า ได้บรรยายขยายความเรื่องนั้นเรื่องนี้มากแล้ว จะแสดงแต่รูปแบบว่ามีแสดงรูปแบบอย่างไรเท่านั้น ส่วนเนื้อหาหลักๆ ก็เหมือนเดิมนั่นแหละ

๖.๒ แบบแสดงทุกข์แจกเป็นอุปาทาน ชั้นที่ ๕

ในแบบที่ ๒ คือ แบบแสดงทุกข์แจกเป็นอุปาทานชั้นที่ ๕ ในแบบทั่วไป ตอนว่าโดยรวบย่อ ก็แสดงอุปาทานชั้นที่ ๕ เหมือนกัน แต่ไม่ได้แสดงแจกแจง แสดงแต่สรูปด้วยคำว่า สงขิตเตน ปญจุปาทานกฺขนธาทุกฺขา ว่าโดยรวบย่อ อุปาทานชั้นที่ ๕ เป็นทุกข์ แต่ในบางพระสูตร พระพุทธองค์แสดงจำแนกเป็นชั้นที่ ๕ ออกมาเลยที่ละชั้น เช่น

๓๑๘

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๖๗๙
พระองค์ตรัสว่า

กตมญจ ภิกฺขเว ทุกฺขํ อริยสจฺจํ
ปญฺจุปาทานกฺขนธาติสฺส วจนียํ. กตเม ปญฺจ
รูปฺปาทานกฺขนโธ เวทฺฐูปาทานกฺขนโธ
สญฺญูปาทานกฺขนโธ สงฺขารูปาทานกฺขนโธ
วิญฺญูปาทานกฺขนโธ อิถิ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขํ อริยสจฺจํ
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทุกขอริยสัจเป็นไฉน
ควรจะกล่าวว้ อุปาทานชั้นที่ ๕
อุปาทานชั้นที่ ๕ คืออะไรบ้าง
ได้แก่ รูปอุปาทานชั้นที่ ๕ เวทฐูปาทานชั้นที่ ๕
สญญูปาทานชั้นที่ ๕ สงขารูปาทานชั้นที่ ๕
วิญญูปาทานชั้นที่ ๕

อย่างนี้คือลักษณะที่แสดงตัวทุกข์ แจกแจงออกมาเป็นอุปาทานชั้นที่ ๕ ครบทุกชื่อ ในแบบทั่วไปนั้นไม่แจกแจง ในพระสูตรนี้ แสดงแบบแจกแจงครบทั้ง ๕ ชั้น ส่วนทุกข์สมุทัย ทุกขนิโรธ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ก็เหมือนกับในแบบทั่วไป

๓๑๙

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

๖.๓ แบบแสดงทุกข์เป็นอายตนะ

ต่อไปอีกแบบหนึ่ง แบบแสดงทุกข์เป็นอายตนะ ในพระสูตรเมื่อก็แสดงทุกข์เป็นอุปาทานชั้นทั้ง ๕ อีกพระสูตรหนึ่งในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๙/๑๖๘๕ แสดงทุกข์ เป็นอายตนะ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เป็นทุกข์ ในความหมายที่ว่ามันเป็นของไม่มีแก่นสาร เป็นของไร้ตัวตน ไร้เจ้าของที่แท้จริง ตาเรานี้ไม่มีเจ้าของที่แท้จริงนะ หูก็เหมือนกัน จนกระทั่งถึงใจ เป็นสภาวะที่เป็นธรรมชาติ เป็นของไม่มีอัตตา ไม่มีตัวเราในตา ไม่มีตัวเราในหู ไม่มีตัวเราในจมูก ไม่มีตัวเราในลิ้น ไม่มีตัวเราในกาย และไม่มีตัวเราในใจ แต่เพราะการประกอบกันขึ้นชั่วคราว ของตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ ที่เป็นผลมา

จากกรรมเก่า สมมติเรียกว่า ตัวเรา จึงมีขึ้นอายตนะทั้ง ๖ จึงชื่อว่าเป็นทุกข์ พระองค์ตรัสว่า

กตมณฺจ ภิกฺขเว ทฺกฺข์ อริยสจฺจํ
ฉ อชฺฌตฺติกานิ อายตฺตนา นีติสฺส วจฺนียํ. กตฺมานิ ฉ
จกฺขวายตฺนํ โสตายตฺนํ ฆานายตฺนํ ชิวฺหายตฺนํ
กายายตฺนํ มนายตฺนํ
อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทฺกฺข์ อริยสจฺจํ ...
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทุกขอริยสัจเป็นไฉน
ควรกล่าวว่ อายตนะภายใน ๖
อายตนะภายใน ๖ คืออะไรบ้าง
ได้แก่ จักขายตนะ โสตายตนะ ฆานายตนะ
ชิวหายตนะ กายายตนะ มนายตนะ
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าทุกขอริยสัจ

นี่ก็เป็นแบบพิเศษ คือ เอาอายตนะภายใน ๖ มาเป็นทุกขอริยสัจ ส่วนทุกขสมุทัย ได้แก่ ตัณหา ทุกขนิโรธได้แก่ความดับตัณหา ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา คืออริยมรรคมีองค์ ๘ เหมือนกับที่แสดงในแบบทั่วไป

๖.๔ แบบแสดงขยายสมุทัยกับนิโรธ

แบบที่ ๔ แบบแสดงขยาย สมุทัยกับนิโรธ
ทุกขสมุทัยกับทุกขนิโรธะในแบบทั่วไปนั้น
ไม่ได้ขยายความมากนัก ไม่ได้บอกว่า
ต้นหานั้นเมื่อเกิด เกิดที่ไหนได้บ้าง ตัณหา
เมื่อตั้งอยู่ ตั้งอยู่ที่ไหนได้บ้าง ตัณหาเมื่อ
ดับ ดับที่ไหน ถูกละได้ในที่ไหน ไม่ได้ขยาย
ความเอาไว้ ในบางสูตร พระพุทธองค์
ทรงขยายความสมุทัยกับนิโรธเพิ่มขึ้น ให้
เห็นภาพชัดขึ้นมาอีก เช่น ในที่ขนิกาย
มหาวรรค ๑๐/๔๐๐ มหาสติปัฏฐานสูตร
ท่านทั้งหลายอาจจะชอบอ่านพระสูตรนี้

แต่ไม่รู้ อ่านถึงหรือเปล่า เพราะเรื่องนี้ อยู่ตอน
ท้ายๆ บางคนอ่านแต่ชื่อสูตรก็กลับแล้ว เพราะ
ว่าสูตรยาว เรื่องนี้เป็นธัมมานุปัสสนา หมวด
อริยสัจ พระองค์ตรัสว่า

กตมถจ ภิกขเว ทุกขสมุทโย อริยสจจํ
ยายํ ตณฺหา โปโนพภาวิกา นนทิวราคสทคคา
ตตรตตรานินฺนทินี
เสยยถิทํ, กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา
สา โช ปเนสา ภิกขเว ตณฺหา
กตถ อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ
กตถ นินฺวิสมานา นินฺวิสติ
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทุกขสมุทัยอริยสัจ
เป็นไฉน
คือ ตัณหา อันเป็นเหตุทำให้เกิดในภพใหม่อีก
อันประกอบไปด้วยความกำหนดด้วยอำนาจ
ความเพลิน เป็นความยินดีอย่างยิ่งในอารมณ์
นั้นๆ ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ตัณหานั้นเมื่อเกิด ย่อม
เกิดในที่ไหน เมื่อตั้งอยู่ ย่อมตั้งอยู่ในที่ไหน

ต้นหานั้น เวลาเกิด มันเกิดที่ไหน เวลาตั้ง
อยู่ มันตั้งอยู่ที่ไหน มันเกิดแล้วเกิดอีก เกิด
แล้วเกิดเล่า เกิดบ่อยๆ มันอยู่ในที่ไหนกัน
ต้นหามันไม่มีตัวตน มันเกิดแล้วดับ บางที่
เราอาจจะหามันไม่เจอ พระพุทธองค์ตรัส
ที่เกิดของต้นหาว่า

ย โลก ปิยรูป สาทรูป

เอตถเสสา ตณหา อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชติ,

เอตถ นวิสฺสมานา นวิสฺสติ

ปิยรูปสาทรูปใดมีอยู่ในโลกนี้ ต้นหานั้น
เมื่อจะเกิด ย่อมเกิดขึ้นที่ปิยรูปสาทรูปนี้
เมื่อตั้งอยู่ ย่อมตั้งอยู่ที่ปิยรูปสาทรูปนี้

ปิยรูปสาทรูป คือ สิ่งที่มีความแตกสลาย
เป็นธรรมดา แต่เราคิดว่า มันน่ารัก น่าพอใจ
ได้แก่ อายตนะภายใน ๖ ตา หู จมูก ลิ้น
กาย ใจ, อายตนะภายนอก ๖ รูป เสียง
กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์, วิญญาณ ๖

ผัสสะ ๖ เวทนา ๖ สัญญา ๖ สัญเจตนา ๖
ตัณหา ๖ วิตก ๖ วิจาร ๖ ทั้งหมดนั้นแหละ
ที่เรายึดถือว่า มันจะให้ความสุข ให้ความพอใจ
น่ารัก น่าใคร่ อันนั้นคือปิยรูปสาทรูป ปิยรูป
สาทรูปอันใดมีอยู่ในโลก ต้นหานี้เมื่อเกิด ก็
ย่อมเกิดขึ้นที่ปิยรูปสาทรูปนี้ เมื่อเกิดก็เกิดที่ตา
นี้แหละ เมื่อเกิดก็เกิดที่หูนี้แหละ เมื่อตั้งอยู่
ก็ตั้งอยู่ที่ตานี้ เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่หู เมื่อเกิดก็
เกิดที่ใจนี้แหละ ปิยรูปสาทรูปแจกแจงขยายมี
๖๐ ประการ

นี่ก็ยกมาแสดงให้เห็นว่า มีแบบขยายความเพิ่ม
เต็มด้วย นอกจากพูดว่า ต้นหาคือทุกขสมุทัย
ความเพลิดเพลिनยินดีติดข้องเป็นเหตุเกิด
ทุกข์ ยังบอกด้วยว่า ติดข้องในที่ไหนได้บ้าง
ขยายความแยกแยะได้อีก เป็นวิธีการแสดง
ทุกขสมุทัยอีกแบบหนึ่ง ส่วนทุกข์ก็แสดง
เหมือนแบบทั่วไป ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา
ก็แสดงอริยมรรคมืองค์ ๘ แบบทั่วไป

เมื่อแสดงทุกขสมุทัยอย่างนี้แล้ว ทุกขนิโรธ ก็แสดงอย่างนี้ด้วยเหมือนกัน ในมหาสติ ปัญญาสูตร ๑๐/๔๐๑ พระพุทธองค์ทรง ขยายความทุกขนิโรธอริยสังข์ว่า

กตมณฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธํ อริยสัจจํ
โย ตสฺสาเยว ตณฺหาหยา อเสสวिरาคนิโรธํ
จาโค ปฏินิสฺสคฺโค มุตฺติ อนาลโย
ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทุกขนิโรธอริยสังข์
เป็นไฉน
คือ ความดับโดยการสำรอกให้หมดไปไม่
เหลือแห่งตัณหานั้นนั่นแหละ ความสละ
ความสลัดคืน ความปล่อย ความไม่อาลัย

คำนี้ก็อยู่ในแบบทั่วไป พระสูตรเป็นอัน
มากที่พระองค์ตรัสเรื่องอริยสังข์ ๔ จะใช้คำ
นี้เป็นส่วนมาก ส่วนน้อยที่จะขยายความ
เพิ่มเติม แต่ในที่นี้ ยกมาให้ดูว่ามีวิธีแสดง
แบบขยายความเพิ่มเติมด้วย ความดับของ

ตัณหา คือตัณหาถูกละไป ตัณหานั้นเมื่อถูกละ
ถูกละที่ไหน ตัณหาเมื่อดับ ย่อมดับที่ไหน ก็
ขยายความเพิ่มเติม

สา โข ปนฺสา ภิกฺขเว ตณฺหา กตถ ปหฺยมานา
ปหฺยติ, กตถ นฺริชฺชมานา นฺริชฺชติ
ยํ โลกํ ปิยฺรูปํ สาตฺรฺรูปํ
เอตฺเตสา ตณฺหา ปหฺยมานา ปหฺยติ,
เอตถ นฺริชฺชมานา นฺริชฺชติ.
ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตัณหานั้นเมื่อถูกละ
ย่อมถูกละในที่ไหน ตัณหานั้นเมื่อจะดับ ย่อม
ดับในที่ไหน
ปิยรูปสาตฺรฺรูปใดมีอยู่ในโลกนี้ ตัณหานั้นเมื่อ
ถูกละ ย่อมถูกละได้ที่ปิยรูปสาตฺรฺรูปนี้ เมื่อดับ
ย่อมดับที่ปิยรูปสาตฺรฺรูปนี้

เมื่อตัณหานั้นจะถูกละ ถูกละที่ไหน พระองค์
ทรงขยายความ คือสิ่งเดียวกันกับที่ตัณหาเกิด
ขึ้นหรือตั้งอยู่ ตัณหานั้นตั้งอยู่ที่ไหน ก็ไปดู

ที่ตั้งของตัมทานั้นแหละให้เข้าใจจนแจ่ม
แจ้ง การละตัมหาก็ได้ในที่นั้น ไม่ใช่ไป
หาที่อื่น ที่เดียวกันนั้นแหละ หาที่ตัมหา
เกิดขึ้นนั้นแหละ

ตัมหาเกิดขึ้นในที่ใด เกิดบ่อยๆ เกิดอยู่
เสมอๆ ในอารมณ์ใด เวลาจะละตัมหา ก็
ให้ดูที่ตั้งของมันให้เข้าใจ ที่ตั้งของตัมทานี้
มันคืออะไร ข้อเท็จจริงของมันเป็นอย่างไร
ถ้าเห็นข้อเท็จจริงว่ามันเป็นทุกข์ เป็นสิ่ง
ไม่มีตัวไม่มีตน ตัมหาก็ถูกละได้ในที่นั้น
นั้นแหละ ตัมหาเกิดเกิดที่ตาใช่ไหม อาศัย
ตาเกิด ก็ไปพิจารณาดูตา ให้เห็นความ
จริง ตาเป็นเราไหม เป็นของเราไหม เป็น
ตัวตนไหม เป็นของเที่ยงแท้ มั่นคง เป็น
ของประเสริฐ เป็นของดี เป็นของน่าเอา
หรือเปล่า ตาเห็นรูปสวยงามๆ แล้ว มีความ
สุขใช้หรือเปล่า ใครเห็น เห็นอยู่นานไหม
พิจารณาดูเข้าไปอย่างนี้ ก็จะเข้าใจ การ

เห็นนี้เป็นภาระมาก เพราะกายกับใจ ชั้นทั้ง
๕ นี้เป็นภาระหนัก เราท่องกันเป็นประจำใน
บทสวดมนต์

ภารา หเว ปญจกขนธา ชั้นทั้ง ๕ เป็นของ
หนัก นี่ท่องกันเรื่อย ไม่รู้ว่ารู้สึกกันบ้างหรือ
เปล่า ความจริงเป็นอย่างนี้ ชั้นทั้ง ๕ เป็น
วิบากชั้นที่ได้มาจากกรรมเก่า พอได้ชั้นรวม
กันขึ้นมาแล้ว ก็มี ตา หู จมูก ลิ้น กาย และ
ใจ มีตาแล้วก็ต้องได้ดู ได้ดูสวยบ้าง ไม่สวย
บ้าง ได้ดูสวยๆ นี่ก็เป็นภาระ ได้รูป ได้นาม ได้
กาย ได้ใจมาแล้ว วิบากก็มีที่ลง ผลของกรรม
ต่างๆ ก็มีที่ลง มันลงตรงไหนได้บ้าง มันลงตรง
ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ ได้ฐานที่ตั้งของมัน
มา มันก็ลงเลย เราก็รับละเลย ตารับรูป หูรับ
เสียง ใจรับรู้เรื่องต่างๆ มากมาย จะไม่เห็น
ไม่เห็นได้ยิน ไม่ให้รับรู้ ก็เป็นไปไม่ได้ ต้องเห็น
ต้องได้ยิน ต้องรับรู้ไปอย่างนั้น ล้วนเป็นภาระ
ทั้งนั้น ถ้าไม่ได้กาย ไม่ได้ใจมา ก็ไม่ได้เป็นอย่างอื่น

มา ตัวกาย ตัวใจ ชั้นทั้ง ๕ จึงเป็นภาระหนักและใหญ่หลวงมาก

ส่วนพวกโง่ๆ ไม่รู้เรื่อง ก็บอกว่า แหม...ร่างกายนี้ดีเหลือเกิน มันน่ารัก ทำให้เราดูดีได้เห็น ได้ยิน ได้ดมกลิ่น ได้ลิ้มรส ได้สัมผัส พวกนี้มีความเห็นขัดแย้งกับพระอรียเจ้า พระอรียเจ้าเห็นสิ่งใดว่าเป็นทุกข์ เขาพากันเห็นว่าเป็นสุข พวกปุถุชนทั้งหลายเป็นอย่างนั้น ฉะนั้น ถ้าเรายังไม่มีความรู้ ก็ให้มีศรัทธา เชื่อมั่นในปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า แล้วมาฝึกให้มีปัญญา

ที่เกิดกับที่ดับของตัณหาเป็นที่เดียวกัน ที่ตั้งอยู่ ที่เกิดบ่อยๆ กับที่ถูกละ เป็นที่เดียวกัน สำหรับคนที่ไม่รู้จักปิยรูปสาตรูป คือ ไม่รู้จักโลกตามความเป็นจริง เขาเห็นว่าโลกนี้น่าเอา ก็เป็นที่ตั้งของตัณหา พวกไหนที่เขารู้ว่า โลกนี้ไม่น่าเอา เป็นสิ่งที่ไม่

เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฝึกให้มีอริยมรรคมีองค์ ๘ เกิดขึ้น มีปัญญามองดูก็เห็นความจริง ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ไม่น่าเอา ตัณหาก็ถูกละได้ในที่นั้นนั่นแหละ

ที่ยกมาแสดงนี้ ขยายทุกขสมุทัยกับทุกขนิโรธเพิ่มเติม จากแบบธรรมดาทั่วไป ขยายความเพิ่มเติมให้เห็นภาพชัดเจน อันนี้เป็นแบบที่ ๔ ส่วนทุกขอริยสัจกับทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสัจ แสดงเหมือนกับแบบทั่วไป

๖.๕ แบบแสดงสมุทัยกับนิโรธเป็น ปฏิจจสมุปบาท

ต่อไปแบบที่ ๕ แบบแสดงทุกขสมุทัยกับ
นิโรธเป็นปฏิจจสมุปบาท ทุกข์ก็แสดงไป
ตามปกติ คือชาติปิ ทุกขา แม้ความเกิด
ก็เป็นทุกข์ ชราปิ ทุกขา แม้ความแก่ก็เป็น
ทุกข์ เป็นต้นไปเรื่อยๆ พอขยายความ
ทุกขสมุทัย พระพุทธองค์ทรงเปลี่ยนจาก
ตัณหาเป็นปฏิจจสมุปบาทฝ่ายเกิดทุกข์
และทุกขนิโรธ เปลี่ยนจากความดับตัณหา
เป็นปฏิจจสมุปบาทฝ่ายดับทุกข์

ในอังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ๒๐/๖๒
ติตถายตนสูตร พระพุทธเจ้าตรัสว่า

๓๓๒

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

กตมถจ ภิกขเว ทุกขสมุทัย อริยสัจจ
อวิชชาปจจยา สงขารรา, สงขารปจจยา วิญญาณ
วิญญาณปจจยา นามรูป,
นามรูปปจจยา สหายตน ...
ภวปจจยา ชาติ, ชาติปจจยา ชรามรณ
โสภปริเทวทุกขโทมนสสุปายาสา สมภวนติ
เอวเมตสส เกวลสส ทุกขกขนธสส สมุทัย โหติ
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทุกขสมุทัยอริยสัจ
เป็นไฉน
เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารทั้งหลาย
จึงมี
เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี
เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย นามรูปจึงมี
เพราะนามรูปเป็นปัจจัย สหายตนะจึงมี ...
เพราะภพเป็นปัจจัย ชาติจึงมี
เพราะชาติเป็นปัจจัย ชรา มรณะ โสกะ
ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสะจึงมีขึ้น
ความเกิดขึ้นของกองทุกข์ล้วนๆ นี้ย่อมมีด้วย
ประการอย่างนี้

๓๓๓

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ในแบบทั่วไป พระพุทธองค์ตรัสว่า คือ ตัณหานี้ อันเป็นเหตุทำให้เกิดในภพใหม่ อีก อันประกอบไปด้วยความกำหนดด้วย อำนาจความเพลิน เป็นความยินดีอย่าง ยิ่งในอารมณ์นั้นๆ ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา เป็นทุกขสมุทัย แต่ในพระสูตรนี้ครอบคลุมกว่า แสดง กระบวนการปฏิจจนสมุปบาทฝ่ายเกิด ทุกข์ เป็นทุกขสมุทัย เอาทุกสภาวะที่อยู่ในกระบวนการเป็นเหตุเกิดทุกข์หมด ไม่ใช่แค่ตัณหาอย่างเดียว อวิชชา สังขาร วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน ภพชาติ ชรามรณะ ก็เอามาเป็นทุกขสมุทัยด้วย ท่านทั้งหลายมานั่งอยู่นี้ ถึงไม่มีตัณหา ไม่มีความอยากได้ ไม่ยินดีในอะไรต่างๆ ก็เป็นเหตุให้เกิดทุกข์แล้ว ขอให้เกิดมาเถอะ ถ้าเกิดมาแสดงว่าได้เหตุแห่งทุกข์มาเรียบร้อยแล้ว ได้ตาก็มีเหตุให้เกิดทุกข์แล้ว ได้ตาเดียวสักหน่อยก็

มีโรคตา เดียวก็คันตา มองไม่ค่อยเห็นก็ขยี้ตา เจ็บตา ได้หูก็มีโรคหู ได้ตับก็มีโรคตับ ได้ปอดก็มีโรคปอด ได้ไตก็มีโรคไต เดียวสักหน่อยต้องล้างไตไปอีก ลำบากอย่างนี้

ได้อะไรมานี้ถือว่าเป็นเหตุให้เกิดทุกข์หมดเลย ถ้าพูดในแง่ที่แล้ว พูดเหมือนกำป็นทุบดินว่า ถ้ายังไม่รู้แจ้งอริยสัจ เกิดมาแล้วทุกข์แน่ๆ เพราะได้เหตุให้เกิดทุกข์มาพร้อมกันเลย ไม่เหมือนกับตอนที่พูดถึงตัณหา อย่างนั้นพูดให้เข้าใจง่าย ในแง่ที่ว่านำไปพิจารณาได้ เห็นชัด ไม่ลึกซึ้งเกินไป คนทั่วไปก็เอาไปพิจารณาได้ ถ้ามีความอยาก มีความเพลิตเพลินยินดีนั้นแหละเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ คนบางคนเพลิตเพลินยินดี อยากได้ หวังผลเฉพาะเจาะจงอันใดอันหนึ่ง พอไม่ได้สมหวัง ก็เกิดโสกะ ปริเทวะ ก็พิจารณาเห็นได้ชัด เราทั้งหลายก็พิจารณาแบบนั้นได้

ถ้าจะให้ลึกซึ้งแบบถึงที่สุด ได้เกิดมาก็เป็นเหตุให้เกิดทุกข์แล้ว อย่างนี้เอาแบบถึงที่สุด ไม่มีทางสามารถเลี่ยงได้ เกิดมาแล้วทำไมถึงต้องแก่ ทำไมต้องตาย อย่างนี้พูดไม่ได้แล้ว เกิดมาแล้วก็ต้องได้แก่ มันเป็นเหตุในตัวอย่างเบ็ดเสร็จ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาสะ และทุกข์อะไรต่างๆ เจอคนที่ไม่ดี เจอคนด่า เจอตบตี หนีไม่รอด ทำไมคุณถึงมาทำกับฉันได้ ก็มันมีเหตุ คือคุณเกิดมา เขาเลยทำกับคุณได้ ถ้าไม่เกิดมา เขาก็ทำอะไรคุณไม่ได้หรอก เออ..ทำไมเจ้ากรรมนายเวรถึงมาเอาคืนได้ละ ก็เพราะเกิดมา มีเหตุมาแล้ว มีเหตุให้เกิดทุกข์ ก็เลยมีขึ้น ฉะนั้น ทุกข์สมุทัยในแง่นี้ ไม่มีใครสามารถที่จะเลี่ยงได้ เราทั้งหลายก็เลี่ยงไม่ได้ ทุกปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต **ถ้าไม่เกิดมานี้จะไม่มีสักปัญหาเดียว** แต่เพราะเกิดมา ได้ชั้น ๕ ได้วิญญาน นามรูป สฬายตนะ

เหล่านี้เป็นเหตุเกิดทุกข์ จึงมีทุกปัญหาติดตามมาด้วย อันนี้แบบลึกซึ้งที่สุด ต้องคนมีปัญญาเท่านั้น จึงจะเข้าใจได้ลึกซึ้งถึงขนาดนี้ ส่วนเราทั้งหลายก็เชื่อพระพุทธเจ้าไปก่อน ท่านว่าอย่างไร เราก็ว่าอย่างนั้น

ต่อมา ทุกขนิโรธก็แสดงปฏิจจสมุปบาทฝ่ายดับทุกข์ ในสูตรเดียวกัน พระองค์ตรัสว่า

กตมถจ ภิกขเว ทุกขนิโรธ อริยสัจจ
อวิชชา ตเวว อเสสวราคะนิโรธา สงขารนิโรธา
สงขารนิโรธา วิญญานนิโรธา
วิญญานนิโรธา นามรูปนิโรธา
นามรูปนิโรธา สฬายตนะนิโรธา ...
ภวนิโรธา ชาตินิโรธา
ชาตินิโรธา ชรามรณ
โสภปริเทวทุกขโทมนสสุปายาสา นิรุชฌนติ
เอเวเมตสส เกวลสส ทุกขกฺขนธสส นิโรโธ โหติ
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทุกขนิโรธอริยสัจ
เป็นไฉน

เพราะความดับโดยการสำรอกให้หมดไป
ไม่มีส่วนเหลือแห่งวิชานี้ นั่นแหละ
ความดับของสังขารจึงมี
เพราะความดับของสังขาร ความดับของ
วิญญาณจึงมี
เพราะความดับของวิญญาณ ความดับของ
นามรูปจึงมี
เพราะความดับของนามรูป ความดับของ
สฬายตนะจึงมี ..
เพราะความดับของภพ ความดับของชาติ
จึงมี
เพราะความดับของชาติ ชรา มรณะ
โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส
และอุปายาสะ จึงดับไป
ความดับไปของกองทุกข์ล้วนๆ นี้
ย่อมมีด้วยประการอย่างนี้

ในแบบทั่วไป ทุกขนิโรธ คือ ความดับโดย
การสำรอกให้หมดไปไม่เหลือแห่งตัณหา

นั่นนั่นแหละ ความสละ ความสลัดคืน ความ
ปล่อย ความไม่อาลัย แต่ในพระสูตรนี้ แสดงไว้
แบบครอบคลุมกว่านั้น ได้แก่ ความดับโดยการ
สำรอกให้หมดอวิชชา ทำลายอวิชชา ทำลาย
ความไม่รู้หรือริยสัง เพราะถ้ายังมีความไม่รู้เหลือ
อยู่ ตัณหาก็ยังเกิดอยู่เรื่อยๆ ไม่รู้ว่าเป็นทุกข์
ก็มีความอยากได้ เพลิดเพลินอยู่กับทุกข์ ไม่
พ้นทุกข์สักที วิธีที่ลึกซึ้งที่สุด ที่ทำให้สิ้นตัณหา
ไปโดยสิ้นเชิง ต้องทำลายอวิชชา ทำอวิชชาให้
เกิดขึ้น ซึ่งผู้ที่ได้อย่างสมบูรณ์ในเรื่องนี้ก็คือ
พระอรหันต์ เมื่อมีอวิชชาแล้ว กระบวนเกิดทุกข์
ก็สืบต่อไม่ได้ สภาวะทุกอย่าง สังขาร วิญญาณ
นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา ตัณหา
อุปาทาน ภพ ชาติ ชรามรณะ ก็ดับสนิทไป ไม่
เกิดอีก เหมือนไฟสิ้นเชื้อ

อวิชชาตเวว อเสสวिरาคนิโรธา สังขาร
นิโรโธ เพราะความดับโดยการสำรอกให้หมด
ไปไม่มีส่วนเหลือแห่งวิชานี้ นั่นแหละ ความ
ดับของสังขารจึงมี

พอสังขารคือกรรมเก่าๆ ดับสนิทไปหมด
ไป ก็สร้างนามรูปอันใหม่ไม่ได้ นามรูปอัน
ใหม่ไม่มี ดับสนิทไป เป็น**ขั้นบรินิพพาน**
เป็นขั้น ๕ ดับสนิทไป ไม่มีการเกิดอีก ดับ
รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ คือ
กายกับใจ ขั้นนี้ดับสนิทไป หาบัญญัติไม่
ได้ เพราะจะบัญญัติเป็นตัวตน บุคคล เป็น
หญิง เป็นชายนี้ บัญญัติขึ้นมาจากขั้น ๕
เมื่อขั้น ๕ ดับสนิทไป กองทุกข์ดับไป ก็
บัญญัติไม่ได้ จึงเรียกว่าดับทุกข์ ไม่ใช่คน
ตาย สัตว์ตาย หรือดับอะไรอย่างอื่น อย่าง
พระพุทธเจ้าของเรา แหม...พระพุทธเจ้า
บรินิพพานแล้ว อย่างนี้ไม่ถูก เฉพาะขั้นนั้น
แหละที่ดับสนิทไป ตัวเกิด ตัวตาย คือขั้น
ทั้ง ๕ บัญญัติได้ว่า มีเกิด มีตาย พระพุทธ
องค์ตรัสว่า **เมื่อเกิดก็เป็นทุกข์เกิด** คือขั้น
ทั้ง ๕ เกิด เมื่อจะแก่ก็เป็นกองทุกข์ ขั้น
ทั้ง ๕ มันแก่ เมื่อตายก็กองทุกข์ขั้นทั้ง ๕
มันตาย ที่นี้ ความดับสนิทไปของขั้นทั้ง ๕

มีเกิด มีแก่ มีเจ็บ มีตายใหม่ ไม่มี

นี้พูดถึงทุกขนิโรธแบบลึกซึ้งที่สุด คือทำให้
อวิชชาหมดไป สำรอกให้หมดสิ้นไปด้วย
อริยมรรคมีองค์ ๘ ทำวิชาให้เกิดขึ้น
สังขารก็ดับสนิท ความดับสนิทไปของสังขาร คือ
กรรมเก่าๆ ที่จะก่อให้เกิดวิญญาณ ก่อให้เกิด
นามรูป ก็ไม่มีอีก หมดแล้ว กองทุกข์ทั้งหมด ก็
หมดไป ถ้าอวิชชาไม่หมด สังขารก็ยังทำงาน
ได้ ประมวลผลมา ทำให้เกิดวิญญาณ ได้นาม
รูปอีกต่อไป

เพราะความดับของชาติ ชรา มรณะ โสกะ
ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสะ จึงดับ
ไป ถ้าไม่เกิดมา ไม่มีชาติ คือความเกิดของ
ขั้นแล้ว จะได้แก่ใหม่ ไม่ได้แก่ ขอแสดงความ
ยินดีด้วย ไม่ได้ตาย ไม่ต้องโสกะ ปริเทวะ ทุกข์
โทมนัส และอุปายาสะใดๆ ทั้งสิ้น ไม่ต้องมา
นั่งปวดหลัง ไม่ต้องมาหิวข้าว สบายเลยนะ

ถ้าได้ชั้นทั้ง ๕ มาแล้ว มีแต่เป็นทุกข์ ได้มาแล้ว ต้องพยายามฝึกให้มีสติสัมปชัญญะ ให้เกิดปัญญา เพื่อเห็นมันตามความเป็นจริง แล้วก็ต้องทิ้งทั้งหมดรวมทั้งสติปัญญาที่ฝึกมาด้วย ต้องฝึก ไม่อย่างนั้นก็ไม่พ้น เป็นไฟล์ทบังคับ เหมือนเราเนี่ย รู้ว่าฝึ่งนี้อันตรายเหลือเกิน อยากจะไปฝึ่งโน้น ต้องอาศัยแพ คือ อริยมรรคมืองค์ ๘ ก็เลยต้องทำแพ ขี่แพ และพวยไปด้วย ความพากเพียรอย่างเต็มที่ ถึงที่แล้ว ก็ไม่ได้เอาแพไปด้วย เพียงพาข้ามไป แล้วก็จบกัน ท่านทั้งหลายอุตส่าห์ทำบุญมากมาย มหาศาล และฝึกปฏิบัติกันด้วยความยากลำบาก ท่านไม่ได้อะไรไปเลย มันเป็นแพพาข้าม ฉะนั้น ก็ทำไปเถอะ ไหนๆ ก็เกิดมาแล้ว ช่วยไม่ได้ ไม่มีทางเลือกแล้ว วิธีมันก็มีแบบนี้แหละ

เอวมตฺสส เกวลสฺส ทฺกขทฺทฺนุสฺส นโรโธ โหติ
ความดับไปของกองทุกข์ล้วนๆ นี่ย่อมมีด้วยประการอย่างนี้ นี่เป็นทุกขนิโรธที่แสดงเป็นกระบวนการ ในการแสดงอริยสัจแบบธรรมดาทั่วไปนั้น สังเกตได้ง่าย คนที่ยังไม่มีปัญญามากนัก ก็ฟังเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ ทุกขสมุทัยกับ ทุกขนิโรธ แสดงเกี่ยวกับตัณหา วิญญาณนามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา นี่เป็นผลมาจากอวิชชาและกรรมเก่า ผลที่เกิดมาจากเหตุให้กำหนดรู้และยอมรับ เมื่อมีเวทนามก็เป็นเหตุให้เกิดตัณหา ฝึกให้มีสติสัมปชัญญะ รู้เท่าทันตัณหา จะได้ไม่ทำตามตัณหาอุปาทาน จะได้ไม่มีกองทุกข์ต่อไป ส่วนอันเก่าๆ นี้ก็ต้องฝึกให้มีปัญญา กำหนดรู้ให้แจ่มแจ้ง ชั้นแรกต้องไม่มีเหตุอันใหม่ก่อน อย่าไปทำตามตัณหา

วิธีการปฏิบัติวิปัสสนา ฝึกให้มีสติสัมปชัญญะ ในตอนต้นๆ คือให้มีสติป้องกันไม่ให้สร้างเหตุเกิดทุกข์ต่อไปอีก เพราะที่มาจากของเก่าก็เยอะ

อยู่แล้ว เมื่อป้องกันได้ระดับหนึ่งแล้ว จึงค่อยสะสางของเก่าให้หมดสิ้นไป ด้วยปัญญาเห็นว่า นั่นไม่ใช่ของเรา เราไม่ได้เป็นนั่น นั่นไม่ใช่อัตตาของเรา แบบทั่วไปจะเน้นการปฏิบัติในชีวิตธรรมดาทั่วไป ส่วนในแบบที่แสดงปฏิจจสมุพบาท ก็สำหรับคนที่มีปัญญามากขึ้น เป็นพระอริยเจ้าระดับต่างๆ เป็นไปเพื่อทำลายภพชาติของเก่าๆ ที่มาจากกรรม ให้มันหมดสิ้นไปอย่างสิ้นเชิง

๖.๖ แบบเปลี่ยนทุกข์เป็นสัkkายะเป็นต้น

ต่อไปแบบที่ ๖ อันนี้เปลี่ยนอริยสังข์ทั้ง ๔ ข้อแทน ทุกข์ ด้วยคำว่า สัkkายะ หรือคำอื่นๆ ก็ได้ ในพระสูตรต่างๆ มีมากเหมือนกัน แต่จะยกมาสักคำหนึ่งพอเป็นตัวอย่าง คือแทน ทุกข์ ด้วยคำว่า สัkkายะ แทนที่จะใช้คำว่าทุกข์ ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ก็แทนด้วยคำว่า สัkkายะ สัkkายสมุทัย สัkkายนิโรธ สัkkายนิโรธคามินีปฏิปทา หรือใช้คำอื่นๆ แทนคำว่า สัkkายะ ก็ได้ ส่วนเวลาขยายความ สัkkายะ คืออะไร สัkkายสมุทัย คืออะไร สัkkายนิโรธะคืออะไร สัkkายนิโรธคามินีปฏิปทา คืออะไร ก็ขยายความเหมือนแบบทั่วไปนั่นเอง เช่น

ในสังยุตตนิกาย ชันธวารวรรค ๑๗/๑๐๕
พระพุทธองค์ตรัสว่า

สกุทายณจ โว ภิกขเว เทเสสสามิ สกุทายสมุทฺทยณจ
สกุทายนิโรธณจ สกุทายนิโรธคามินี ปฏิปทณจ,
ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราตถาคตจักแสดง
ลักกายะ ลักกายสมุทฺทัย ลักกายนิโรธ
ลักกายนิโรธคามินีปฏิบัติทา แก่เธอทั้งหลาย

พระสูตรนี้แทน **ทุกข์** ด้วยคำว่า **ลักกายะ**
ในสูตรอื่นๆ อาจจะแทนด้วยคำอื่น ท่าน
อ่านเจอแล้วไม่ต้องงง ขยายความออกมาก็
เหมือนกัน พระสูตรนี้มีขยายความว่า

กตโม จ ภิกขเว สกุทาย
ปณฺจอุปาทานกฺขนธาติสฺส วจนียํ. กตเม ปณฺจ
เสยฺยถิทฺ: รูปูปาทานกฺขนโธ เวทฺฐูปาทานกฺขนโธ
สณฺณูปาทานกฺขนโธ สงฺขารูปาทานกฺขนโธ
วิญฺญาณูปาทานกฺขนโธ
อโย วุจฺจติ ภิกขเว สกุทาย
ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ลักกายะ เป็นไฉน
ควรกล่าววว่า อุปาทานชั้นที่ ๕
อุปาทานชั้นที่ ๕ คืออะไรบ้าง

ได้แก่ รูปูปาทานชั้นที่ เวทฐูปาทานชั้นที่
สัญญาอุปาทานชั้นที่ สังขารูปาทานชั้นที่
วิญญาณูปาทานชั้นที่
ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าลักกายะ

กตโม จ ภิกขเว สกุทายสมุทฺทย

ยายํ ตณฺหา โปโนพภวิกา นนทิราตสทคตา
ตตรตตรากินฺนทินิ

เสยฺยถิทฺ: กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา

อโย วุจฺจติ ภิกขเว สกุทายสมุทฺทย

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ลักกายสมุทฺทัย เป็นไฉน
คือ ตัณหาใด อันเป็นเหตุทำให้เกิดในภพใหม่อีก
อันประกอบไปด้วยความกำหนัดด้วย
อำนาจความเพลิน เป็นความยินดี
อย่างยิ่งในอารมณ์นั้นๆ

ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าลักกายสมุทฺทัย

กตโม จ ภิกขเว สกกายนิโรธ
โย ตสฺสาเยว ตณฺหาเย อเสสวิราคฺคินิโรธ
จาโค ปฏินิสฺสคฺโค มุตฺติ อนาลโย
อโย วุจฺจติ ภิกขเว สกกายนิโรธ
ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย สักกายนิโรธ เป็นไฉน
คือ ความดับโดยการสำรอกให้หมดไป
ไม่เหลือแห่งตัณหานั้นนั่นแหละ ความสละ
ความสลัดคืน ความปล่อย ความไม่อาลัย
ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าสักกายนิโรธ

กตมา จ ภิกขเว สกกายนิโรธคามินี ปฏิปทา
อยมเว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค.
เสยฺยถิํ: สมนฺมาทิกฺขุธิ ... สมนฺมาสมาธิ
อโย วุจฺจติ ภิกขเว สกกายนิโรธคามินี ปฏิปทา
ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย สักกายนิโรธคามินี
ปฏิบัติ เป็นไฉน
คือ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘
ประการนี้นั่นแหละ ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ ..
สัมมาสมาธิ
ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าสักกายนิโรธ
คามินีปฏิบัติ

ที่ยกมาแสดงนี้ แทน ทุกข์ ด้วยคำว่า สักกายะ
ในพระสูตรอื่นๆ พระพุทธองค์ทรงแสดงแทน
ทุกข์ด้วยคำอื่นๆ ตามสมควร เมื่อแจกแจง
ขยายความออกมาก็อันเดียวกัน บางครั้งท่าน
ขยายความโดยยกแต่ละชั้นมาแสดง หรือ
เอาอวัยวะส่วนต่างๆ ในร่างกาย ทั้ง ๓๒ มา
แจกแจงก็ได้ แทนทุกข์ด้วยคำเหล่านั้น เช่น
รูป รูปสมุทัย รูปนิโรธ รูปนิโรธคามินีปฏิบัติ
เวทนา เวทนาสมุทัย เวทนานิโรธ เวทนานิโรธ
คามินีปฏิบัติ อย่างนี้เอาเรื่องชั้นมาแสดง
แบบอริยสัจ เกสา เกสาสมุทัย เกसानิโรธ เกสา
นิโรธคามินีปฏิบัติ อย่างนี้เอาเรื่องอวัยวะใน
ร่างกายมาแสดงแบบอริยสัจ แต่ตัวสภาวะนี้
เหมือนกัน

๖.๗ แบบแสดงอริยสัจ ในปฏิจจสมุปปาท

ต่อไปแบบอริยสัจ ๔ แสดงตามองค์
ปฏิจจสมุปปาท แสดงไปที่ละองค์ๆ จะ
เปลี่ยนองค์ธรรมที่เป็นทุกข์ไปเรื่อยๆ ตาม
องค์ปฏิจจสมุปปาท สมุทัย กับ นิโรธ ก็
เปลี่ยนไปตาม ส่วนอริยมรรคมีองค์ ๘ เป็น
นิโรธคามินีปฏิปทาเย็นพื้นอยู่ ไม่เปลี่ยนแปลง
เปลี่ยนทุกข์ ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ ส่วน
ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา เป็นอริยมรรคมี
องค์ ๘ ตลอด

๓๕๐

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ใน มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก ๑๒/๙๒ สัมมา
ทิฏฐิสสูตร แสดงถึงความเห็นของผู้ที่มีสัมมาทิฏฐิ
คือ ผู้ได้เห็นอริยสัจ ๔ ตามแนวปฏิจจสมุปปาท
โดยเริ่มจากชรามรณะเป็นต้นไป จนถึงอวิชชา
ท่านพระสารีบุตรรวบรวมไว้

องค์ที่ ๑๒ ชรามรณะ

กตมํ ปนาวุโส ชรามรณํ, กตโม ชรามรณสมุทโย,
กตโม ชรามรณนิโรโธ, กตมา ชรามรณนิโรธคามินี
ปฏิปทา

ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ชราและมรณะ เป็นอย่างไร
เหตุเกิดแห่งชราและมรณะ เป็นอย่างไร ความ
ดับแห่งชราและมรณะ เป็นอย่างไร ข้อปฏิบัติ
ให้ถึงความดับแห่งชราและมรณะ เป็นอย่างไร

อันนี้เกี่ยวกับชรามรณะ แสดงในแง่มุมอริยสัจ
๔ โดยตั้งคำถามขึ้นมา ๔ คำถาม สำหรับ
สภาวะธรรมอื่นๆ คือ ชาติ ภพ อุปาทาน ...

๓๕๑

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

อวิชชา ก็ตั้งคำถามขึ้นมา ๔ คำถาม ทำนองเดียวกันนี้ เมื่อตั้งคำถามแล้ว ก็ตอบคำถามด้วยตนเอง

เตลฺ เตลฺ สุตตานิ ตมฺหิ ตมฺหิ สุตตนิกาเย ชฺรฯ
ชีรณฺดา ขณฺทิจฺจํ ปาลิจฺจํ วลิตฺตจฺดา อายุโน สํหาณิ
อินฺทฺริยานํ ปริปาโก; อยํ วุจฺจตาฺวุโส ชฺรฯ
กตฺมณฺจาวุโส มรณฺ. ยา เตลฺ เตลฺ สุตตานิ ตมฺหา
ตมฺหา สุตตนิกาเย จุติ จวนฺตา เกโท อนฺตรธานํ
มจฺจุ มรณฺ กาลกิริยา ขนฺธานํ เกโท กเพฺวรสฺส
นิกฺเขโป ชีวิตินฺทฺริยสฺส อฺปจฺเฉโท; อิทํ วุจฺจตาฺวุโส
มรณฺ. อิติ อยฺยจ ชฺรฯ, อิทฺยจ มรณฺ; อิทํ
วุจฺจตาฺวุโส ชฺรฯมรณฺ
ชาติสมุทฺทยา ชฺรฯมรณฺสมุทฺโย
ชาตินิโรธา ชฺรฯมรณฺนิโรโธ
อยเมว อริโย อฏฺฐจฺจิกโก มคฺโค
ชฺรฯมรณฺนิโรธคามินีปฏฺิปปทา
เสยฺยถิทํ, สมฺมาทิฏฺฐิ ... สมฺมาสมาธิ
คือ ความแก่ ความคร่ำคร่า ความมีฟัน
หลุด ความมีผมหงอก ความมีหนังเหี่ยวยุ่น

ความเสื่อมอายุ ความแก่งอ่มแห่งอินทฺริยใน
หมู่สัตว์นั้นๆ ของเหล่าสัตว์นั้นๆ นี้เรียกว่า ชฺรฯ
มรณฺฯ เป็นอย่างไร คือ ความจุติ ความเคลื่อน
ไป ความทำลายไป ความหายไป ความตาย
กล่าวคือมฤตฺยู การทำกาละ ความแตกแห่ง
ขันธฺ ความทอดทิ้งร่างกาย ความขาดสูญแห่ง
ชีวิตินฺทฺริยของเหล่าสัตว์นั้นๆ จากหมู่สัตว์นั้นๆ
นี้เรียกว่า มรณฺฯ ชฺรฯและมรณฺฯดังกล่าว
มาแล้ว นี้เรียกว่าชฺรฯและมรณฺฯ

เพราะความเกิดแห่งชาติ ความเกิดแห่งชฺรฯ
และมรณฺฯจึงมี

เพราะความดับแห่งชาติ ความดับแห่งชฺรฯและ
มรณฺฯจึงมี

อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ
ได้แก่ สัมมาทิฏฺฐิ .. สัมมาสมาธิ นี้แลเป็นข้อ
ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งชฺรฯและมรณฺฯ

ในที่นี้ ท่านแสดงลักษณะของตัวสภาวะ คือ
ชฺรฯและมรณฺฯเป็นทั่วทุกขฺ เป็นสิ่งที่ไม่มิตัวตน

เกิดเพราะเหตุปัจจัย เพราะความเกิดแห่งชาติ ความเกิดแห่งชราและมรณะจึงมี เปลี่ยนสมุทัย ไม่ได้เอาต้นหาเป็นสมุทัย แสดงไปตามกระบวนการปฏิวจสมุปบาท อะไรทำให้เกิดชราและมรณะ ชาติทำให้เกิดชราและมรณะ เพราะความเกิดขึ้นของชาติ ความเกิดขึ้นของชราและมรณะจึงมี ถ้าไม่มีการเกิดขึ้นของชาติ ความเกิดขึ้นของชราและมรณะก็ไม่มี เพราะความดับแห่งชาติ ความดับแห่งชราและมรณะจึงมี ตรงนี้เปลี่ยนนิโรธ

ชาติสมุทฺทยา ชรามรณสมุทโย
ชาตินิโรธา ชรามรณนิโรโธ
เพราะความเกิดแห่งชาติ
ความเกิดแห่งชราและมรณะจึงมี
เพราะความดับแห่งชาติ
ความดับแห่งชราและมรณะจึงมี

ข้อปฏิบัติที่ทำให้ถึงความดับแห่งชราและมรณะ ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ ๘ ส่วน ธรรมอื่นๆ ในกระบวนการปฏิวจสมุปบาท ก็เป็นไปในทำนองนี้

องค์ที่ ๑๑ ชาติ

ตั้งคำถามก่อน แล้วจึงขยายความ และให้ทราบว่าเป็นอย่างไร เหตุเกิดแห่งชาติ เป็นอย่างไร ความดับแห่งชาติ เป็นอย่างไร ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งชาติ เป็นอย่างไร

กตมา ปนาวุโส ชาติ. กตโม ชาติสมุทโย.
กตโม ชาตินิโรโธ. กตมา ชาตินิโรธคามินีปฏิปทา
ชาติ เป็นอย่างไร เหตุเกิดแห่งชาติ เป็นอย่างไร
ความดับแห่งชาติ เป็นอย่างไร ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งชาติ เป็นอย่างไร

ยา เตสํ เตสํ สุตตานํ ตมฺหิ ตมฺหิ สุตตนิกาเย ชาติ สญฺชาติ
โอกกนฺติ นิพฺพตฺติ อภินิพฺพตฺติ ขนฺธานํ ปาตุภาโว

อายตนะ ๖ ภูมิลาภ; อัย วุจจตาวัส ชาติ
ภวสมุททา ชาติสมุทไทย
ภวนิโรธา ชาตินิโรโธ
อัยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค ชาตินิโรธคามินี
ปฏิปทา
เสยยถิทฺถิ, สัมมาทิฏฺฐิ ... สัมมาสมาธิ
ความเกิด ความเกิดพร้อม ความหยั่งลง
ความบังเกิด ความบังเกิดเฉพาะ ความ
ปรากฏแห่งชั้น ความได้อายตนะในหมู่
สัตว์นั้นๆ
ของเหล่าสัตว์นั้นๆ นี้เรียกว่า ชาติ
เพราะความเกิดแห่งภพ
ความเกิดแห่งชาติจึงมี
เพราะความดับแห่งภพ
ความดับแห่งชาติจึงมี
อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ
ได้แก่ สัมมาทิฏฺฐิ .. สัมมาสมาธิ นี้แลเป็น
ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งชาติ

อันนี้เป็นองค์ที่ ๑๑ ความเกิดขึ้นของรูปนาม
ความประชุมรวมกันปรากฏตัวชั่วคราวของ
ชั้น ความได้อายตนะมา อันนี้เป็นชาติ ทำให้
เราสมมติบัญญัติกันว่าเป็นคนเกิด สัตว์เกิด
แท้จริง เป็นความเกิดปรากฏขึ้นของชั้น ไม่ใช่
ตัวตน สัตว์ บุคคล เป็นความเกิดขึ้นของชั้น
คือ กองทุกข์เท่านั้น เมื่อตายก็เป็นความตาย
ของกองทุกข์ เมื่อความตายเกิดขึ้น ชั้นก็แตก
ออก สลายออกมาจากกัน ลากันไป ทางใคร
ทางมัน ไม่ต้องเป็นห่วงอะไรกันมากนักหรอก

พวกเรานั้น เวลาเกิดพากันตั้งใจ ไชโย ร้องเพลง
เต้นรำ ดิ้นดีใจกันเป็นสัปดาห์ จนกระทั่งมีการ
ฉลองวันคล้ายวันเกิด คล้ายๆ มันจะเป็นวันดี
ชะเหลือเกิน เวลาพลัดพราก ต้องจากทุกสิ่ง
ทุกอย่างที่อุตสาหามาในหนึ่งชาติ ก็พากัน
เสียใจ ร้องไห้กันระงมทีเดียว ความตายเป็น
การหายไปของกองทุกข์ ไม่ได้หายจริงๆ จังๆ
เกิดเล่นๆ ตายเล่นๆ ไปอย่างนั้น เรียกว่า

สมมติมรรณะ แต่เราก็ก้าวกัน สำหรับ พวกยังไม่รู้ก็เป็นอย่างนั้น เราเรียนตาม ปรียติ พอเข้าใจ ท่านไหนที่ฝึกปฏิบัติมี ปัญญาสัมมาทิฏฐิ สามารถเห็นความจริง อย่างนี้ได้

เหตุให้เกิดชาติ ชาติเกิดขึ้นก็เพราะภพ เกิด ภวสมุทฺทยา ชาติสมุทฺทยโย เพราะความ เกิดขึ้นแห่งภพ การเกิดขึ้นแห่งชาติจึงมี เพราะมีความหลงยึดถือ จัดแจงปรุงแต่ง ทำกรรมเพื่อตัวตน จึงมีชาติอันใหม่ ถ้าไม่ หลงทำกรรมเพื่อตัวตน ชาติอันใหม่ก็ไม่มี การปฏิบัติวิปัสสนาเป็นการป้องกัน ไม่ให้ เกิดความเห็นผิดว่าเป็นตัวตน ให้แยกแยะ ออกมาว่า มีแต่รูปกับนามเท่านั้น อันนี้ใน ตอนแรก ยังไม่ได้รู้ของเก่า ป้องกันชาติ อันใหม่ ไม่ให้เกิด ไหนๆ ผลก็ได้มาแล้ว นาม รูปนี้เป็นกองทุกข์ ป้องกันไม่ไปเข้าใจผิด ไม่ ไปรักมัน ไม่ไปเกลียดมัน ไม่ทำเพื่อมัน ก็ดี

ไประดับหนึ่งแล้ว จะให้ลึกซึ้งไปกว่านั้น ก็ต้องมีปัญญา เห็นความจริงของมันให้ลึกซึ้ง เห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา จนอริยมรรคเกิดขึ้น ขำระล้างออกไปได้ **สิ่งที่ขำระล้างได้มีอย่าง เดียวเท่านั้นคืออริยมรรค** วิปัสสนานั้นเป็นการ ป้องกัน ไม่ให้มีของใหม่เกิดขึ้นเท่านั้น ของเก่า จะล้างได้ด้วยอริยมรรค อริยมรรคทำให้วิชชา เกิดขึ้น ทำลายอวิชชาทิ้งไป จึงทำลายสังขาร ได้ กระบวนการฝ่ายเกิดทุกข์ก็สิ้นสุดลง นี้ ต้องอาศัยศรัทธา เชื่อมั่นในปัญญาตรัสรู้ของ พระพุทธเจ้า แล้วก็ทำตามไป

องค์ที่ ๑๐ ภพ

ตโยเม อวฺุโส ภวา: กามภโว รูปภโว อรูปภโว
อุปาทานสมุทฺทยา ภวสมุทฺทยโย
อุปาทานนิโรธา ภวนิโรโธ
อยเมว อริโย อฏฺุชฺคิโก มคฺโค ภวนิโรธคามินี ปฏิปทา
เสยฺยถิทํ, สมฺมาทิฏฺฐิ ... สมฺมาสมาธิ
ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ภพ ๓ เหล่านี้ คือ กามภพ

รูปภาพ อารูปภาพ

เพราะความเกิดแห่งอุปาทาน

ความเกิดแห่งภพจึงมี

เพราะความดับแห่งอุปาทาน

ความดับแห่งภพจึงมี

อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ
ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ .. สัมมาสมาธิ นี่แลเป็น
ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งภพ

คำว่า **ภพ** หมายถึง การกระทำตาม
อุปาทาน มีวัตถุประสงค์เพื่อตัวตน ยึดถือ
ว่ามีตัว รักตัว กลัวตัวเองจะลำบาก กลัว
ตัวเองจะไม่สบาย ก็จัดแจง ตั้งใจกระทำ
เพื่อตัว และยึดผลการกระทำว่าเป็นของ
ตัว เราทั้งหลายที่ออกจากวงจรแห่งกรรม
ไม่ได้ เพราะพากันยึดถือผิดว่า นั่นของเรา
เราเป็นนั่นเป็นนี่ นั่นเป็นอัตตาตัวตนของ
เรา จึงมีความตั้งใจทำเพื่อตัวเรา **ยึดการ
กระทำว่าเป็นเราทำ และเราจะได้รับผล**

๓๖๐

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

เราทำดี เราจะได้รับผลดี ยึดกรรม ยึดผล
ของกรรมด้วย แท้ที่จริง เขาถูกกรรมผูกมัดไว้
เรียบร้อยแล้ว ทำให้เขาไม่เป็นอิสระ ต้องผูก
อยู่กับกรรมและผลของกรรม สิ่งเหล่านี้เป็น
ภพ เราจึงออกจากภพไม่ได้ เพราะไปยึด

กฎแห่งกรรมนี้ทำงานได้ก็ต่อเมื่อเราไปยึด
มัน มีกิเลส จึงเกิดกรรมขึ้น ทำอะไรขึ้นมานิด
หน่อย ก็เพื่อเรา เดินสวยๆ สวมเสื้อผ้า ก็ต้องดู
ดี ต้องตัวนี้ จึงจะเป็นเรา ถ้าไม่ใช่ตัวนี้ มันไม่
เป็นเรา คำพูดอย่างนี้ จึงจะเป็นเรา อะไรต่างๆ
ทำอะไรนิดๆ หน่อยๆ ก็เพื่อเรา ถ้าไม่เพื่อเราก็
ทำไม่ได้ กระดุกกระดิกไม่ได้ มันเป็นอย่างนี้ไป

ถ้าทำด้วยความรู้สึก นึกคิดเกี่ยวกับกามคุณ
เอามาให้ตนมีความสุขสบาย รูป เสียง กลิ่น รส
สัมผัส ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ อยากร
ได้ ทำเพื่อให้ได้อันนี้ นี่เป็น**กามภพ** ถ้าทำด้วย
ความรู้สึก ต้องการให้เราดี ให้เราสงบ ทำให้

๓๖๑

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

จิตดี จิตนิ่ง จิตสงบ ด้วยอารมณ์กรรมฐาน
ฝ่ายรูป เป็น **รูปภาพ** ทำให้เราไม่มีความ
หวั่นไหว มีอารมณ์ฝ่ายไม่ใช่รูป เข้าสมบัติ
ฝ่ายอรูป เป็น **อรูปภาพ** เป็นการกระทำด้วย
อำนาจตัณหาอุปาทาน เพื่อตัวเอง แท้
ที่จริง ตัวเองนี่ไม่มี คิดดูว่า เราเป็นทุกข์
ทรมานกันมานานแล้ว ทำเพื่อสิ่งที่ไม่จริง
ทำเพื่อเงินนี้ สนุกไหม เหนื่อยหรือยัง หรือ
ยังสนุกต่อไปอีก

ผู้ที่ฟังธรรมะ ศรัทธาในปัญญาของพระพุทธ
เจ้าก็ฝึกให้มีปัญญารู้ทัน ให้เห็นชัดว่า ไป
ยึดสิ่งที่ไร้แก่นสารว่าเป็นตัวเราเป็นของเรา
พากันทำเพื่อตัวเรา ผลที่เกิดขึ้นหลังจาก
ภพก็เป็นชาติ เป็นชรา มรณะ โสกะ
ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาสะ ซึ่งเป็น
ของไร้แก่นสารทั้งนั้น ไม่มีอะไร **เป็นกอง
ทุกข์ล้วนๆ** ด้วยประการอย่างนี้ เราหลง
หลอกตัวเองว่าสิ่งนี้มันสำคัญที่สุดในชีวิต

เป็นสิ่งประเสริฐเลิศเลอ แต่ความจริง เป็น
กองทุกข์

อุปาทานสมุทธยา ภวสมุทโย เพราะความเกิด
แห่งอุปาทาน ความเกิดแห่งภพจึงมี ทำไมภพ
จึงมีขึ้น ภพมันไม่ได้มีตัวตน มันเป็นสังขาร มี
เหตุจึงเกิดขึ้นได้ เพราะมีอุปาทาน มีความ
ยึดถือเป็นตัวตน สิ่งต่างๆ นี้เกิดแล้ว มันก็จาก
เราไป แต่เราไม่ยอมจากมัน ยึดเอามาเป็นตัว
เรา เป็นของเรา ถ้ามันเป็นของชั่วคราว ก็ไม่เกิด
ปัญหาอะไร เหมือนลมหายใจเข้า ลมหายใจ
ออก ทุกข์ สุข เกิดขึ้นมาแล้วดับไป เป็นของ
ชั่วคราว คงอยู่ไม่นาน ไม่เป็นปัญหาอะไร แต่
เราไม่ปล่อยมันไป เกิดขึ้นและดับไป จับมัน
ไว้เอามาเป็นเรา เราหายใจเข้า เราหายใจ
ออก เราสุข เราทุกข์ อันนี้แหละเป็นปัญหา
เรียกว่า**อุปาทาน** เคยเห็นไหม หากไม่เห็นก็
ไม่ได้หมายความว่าไม่มี คนที่เห็นก็แสดงว่า
อุปาทานน้อยแล้ว คนที่ไม่เห็นแสดงว่ามีมาก
จนมองไม่เห็น

อุปาทานนิโรธา ภวนิโรโธ เพราะความดับแห่งอุปาทาน ความดับแห่งภพจึงมี ถ้าไม่มีความยึดถือ ไม่ยึดมั่นถือมั่น ก็ไม่ต้องมีการกระทำเพื่อตัวตน การกระทำเพื่อตัวตนเป็นของน่าเบื่อหน่าย เหน็ดเหนื่อยมาก เราทำกันมานานแล้ว ควรแล้วที่จะเลิก ถ้าเห็นถูกต้องตามความเป็นจริงว่า เป็นเพียงรูปนาม ไม่มีตัวตน ไม่มีของตน ไม่จำเป็นต้องทำเพื่อตนอีกต่อไป อุปาทานดับสนิท ภพก็หมดไป หนทางก็มีอย่างเดียว คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ เรื่องอื่นๆ พุดให้เยอะไปเท่านั้นแหละ **ที่ควรรู้จักและนำไปปฏิบัติ คืออริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ** เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้ถึงความดับแห่งภพ

องค์ที่ ๙ อุปาทาน

จตตาริmani อาวุโส อุปาทานานิ : กามุปาทานิ
ทิวฐุปาทานิ สิลัพพตูปาทานิ อตตวาหุปาทานิ.

๓๖๔

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ตณฺหาสมุทฺทยา อุปาทานสมุทโย
ตณฺหานิโรธา อุปาทานนิโรโธ
อยเมว อริโย อฏฺฐงคฺโก มคฺโค
อุปาทานนิโรธคามินี ปฏิปทา
เสยฺยถิทฺถิ, สมฺมาทิวฐิ ... สมฺมาสมาธิ
อุปาทาน ๔ ประการเหล่านี้ คือ
กามุปาทาน ทิวฐุปาทาน สิลัพพตูปาทาน
อตตวาหุปาทาน
เพราะความเกิดแห่งตัณหา
ความเกิดแห่งอุปาทานจึงมี
เพราะความดับตัณหา
ความดับแห่งอุปาทานจึงมี
อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ
ได้แก่ สัมมาทิวฐิ .. สัมมาสมาธิ นี้แลเป็นข้อ
ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งอุปาทาน

อุปาทาน แปลว่า ความยึดมั่นถือมั่น ความยึด
เอาไว้ให้มั่นคง สิ่งนั้นมันไปแล้ว แต่เรายังยึดถือ
มันอยู่ จับไว้ไม่ยอมปล่อย ถ้าจับแล้วปล่อย มัน

๓๖๕

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ก็ไม่มัน แต่เนื้ จับไม่ปล่อย มันก็มัน แยก
ออกเป็น ๔ อย่าง ความยึดมั่นถือมั่น ถ้า
มองในแง่หนึ่ง ก็เป็นเหตุให้เกิดภพ มองใน
แง่หนึ่งก็เป็นทุกข์ เพราะเป็นสิ่งไม่มีตัวตน
ไร้แก่นสาร เป็นสิ่งที่เป็นสังขาร อาศัยเหตุ
ปัจจัยเหมือนกัน เวลาองให้เห็นถึงความ
ไม่มีตัวตนนี้ ต้องมองในแง่ปัจจุสมุขปาท
ทำให้เห็นกระบวนการเป็นไปที่ไม่หยุดนิ่ง
เหตุทำให้เกิดผล และผลนั้นก็เป็เหตุให้
อันอื่นต่อกันไป เช่น อุปาทาน เพราะความ
เกิดขึ้นแห่งอุปาทาน ความเกิดขึ้นแห่งภพ
จึงมี นี้มองอุปาทานเป็นทุกขสมุขทัย แต่
มองอีกแง่หนึ่ง อุปาทานเป็นทุกข์ เพราะ
เป็นสิ่งไม่มีตัวตน เกิดขึ้นเป็นครั้งๆ ตาม
เหตุปัจจัย ที่เกิดอย่างนั้น ก็เพราะเหตุ
ปัจจัยแวดล้อมเป็นอย่างนั้น เหตุปัจจัยบีบ
บังคับให้มันเป็นอย่างนั้น จึงเป็นอย่างอื่น
ไปไม่ได้

อุปาทานมี ๔ คือ กามอุปาทาน ทิฏฐอุปาทาน
สีลัพพตูปาทาน อัตตวาหุอุปาทาน เป็นความ
ยึดถือ เป็นกิเลส เป็นสิ่งที่เกิดแล้ว ทำให้จิต
เศร้าหมอง ทำให้ไม่มีปัญญา แท้ที่จริง สิ่งต่างๆ
ในโลกมันก็เป็นอย่างที่มีมันเป็น มันไม่อาจให้
ความสุขได้จริง เพราะตัวมันเองไม่คงทน ทน
อยู่ไม่ได้ ความสุขที่อาศัยมันเกิด ก็ไม่อาจจะ
คงทนอยู่ได้ สิ่งใดเกิดจากเหตุปัจจัย เหตุปัจจัย
ที่ทำให้เกิดล้วนไม่เที่ยง ตัวมันก็ไม่อาจจะเที่ยง
มันคงได้ แต่เรายึดมั่นว่ามันให้ความสุขแก่เรา
ได้ อาหารอร่อยจานนี้ ให้ความสุขแก่เราได้
อาหารไม่ได้บอกว่ามันอร่อย เรายึดเอง เรา
ว่าเอาเองทั้งนั้น พืชชำ.. อร่อยเหลือเกินหนอ
เขาวา ถ้าเป็นคนอยู่บ้านนอกหน่อย พืชชำไม่
เอา ปลาร้ายังดีกว่า ว่าไปคนละเรื่อง อะไรให้
ความสุขแก่เขา ไม่ใช่เป็นเพราะสิ่งนั้นมันเป็น
อย่างนั้น ความยึดของเขาต่างหาก ไม่ใช่พืชชำ
ไม่ใช่ปลาร้า เป็นความยึดถือ ไม่เกี่ยวกับว่า
มันถูกลิ้น แล้วซาบซ่าอะไร เป็นความยึดถือ

เท่านั้น ถ้าเขายึดถือเป็นอย่างอื่น สิ่งนี้ก็ไร้ประโยชน์สำหรับเขา โยนทิ้ง ให้เปล่ายังไม่เอา แต่ถ้ายึดนี้ เสียเงินเท่าไรก็เอา

ความยึดว่า รูปสวยๆ นี้ให้ความสุขแก่เราได้จริง เสียงนี้ให้ความสุขแก่เราได้ แหม.. เพลงนี้มันเพราะจับจิตจับใจเหลือเกิน คนอีสานมาฟัง เพลงนี้มันไม่ได้เรื่องเลย ร้องอะไรนี่ ต้องหมอลำ เป็นไปตามความยึดถือ อย่างนี้เรียกว่า **กามุปาทาน** ตัววัตถุ กามนั้นไม่ได้มีอะไร ไม่ได้เป็นอะไร มันก็ยังเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างที่มีมันเป็น ส่วนกิเลสตัณหาที่ไปยึดไว้มัน ทำให้มันกลายเป็นสิ่งที่น่าพอใจสำหรับเรา อันนี้คืออุปาทาน

ความเห็น ทศนคติ อุดมคติ หรือแนวคิด อย่างใดอย่างหนึ่งก็ทำนองเดียวกัน มันก็เป็นอย่างที่มีมันเป็น เรายึดถือขึ้น เออ.. อย่างนี้เท่านั้นจริง อย่างอื่นไม่จริง อย่าง

นี้เท่านั้นจึงจะถูกต้องดีที่สุด เพอร์เฟกต์ที่สุด อย่างนี้เท่านั้นดี อย่างอื่นไม่ดี อย่างนี้เท่านั้นถูก อย่างอื่นไม่ถูก อย่างนี้เท่านั้นควร อย่างอื่นไม่ควร นี่เป็น **ทิฏฐูปาทาน** เป็นความยึดถือในแนวคิดหรือความเห็น

ความยึดมั่นถือมั่นในศีลและวัตรปฏิบัติต่างๆ ศีลที่รักษาเป็นข้อๆ ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ หรือมากกว่านั้น และวัตรปฏิบัติต่างๆ การกราบไหว้ การสวดมนต์ พิธีกรรม ประเพณีต่างๆ เป็นต้น ถ้ายึดถือว่าอันนี้เป็นของดี ของวิเศษ เพื่อตัวเรา ให้เราปลอดภัย เป็นของหลังเป็นพลังช่วยเราให้เจริญรุ่งเรืองได้ ช่วยให้เราเป็นคนดีขึ้น เป็นคนที่ดูดี น่าคบหา จนกระทั่งทำให้เราได้สมบัติ ได้ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ อย่างนี้เป็น **ศีลัพพตูปาทาน** แท้ที่จริง ศีลและวัตรต่างๆ ก็เป็นอย่างที่มีมันเป็น ไม่ได้เป็นอย่างที่เราคิด

อัตรวาทุปาทาน ความยึดมั่นถือมั่นใน วาทะว่าเป็นตน อัตรวาทะเป็นเพียง บัญญัติขึ้นมา เป็นการสมมติว่ามีตัวมีตน มี เรา มีเขา มีของเรา มีของเขา เพื่อใช้ในการ สื่อสาร ให้อยู่ร่วมกันได้ ทำหน้าที่ได้อย่าง ถูกต้อง บริหารทุกข์ไปได้โดยสะดวก ตัว ตนนี้เป็นแค่วาทะ เป็นคำสมมติเรียกเพื่อให้ สื่อสารกันได้ง่าย กองทุกข์ ทุกข์เกิดมา ในโลกนี้แล้ว จะดูแลกัน บริหารกันไปมัน ยาก จะบอกว่า คุณชั้น ๕ ที่นั่งอยู่ข้าง หลังนั้น มานี่หน่อย มันงง คุณชั้น ๕ ที่ คลอดเมื่อวันที่ ๕ เมษายน นี่ยังไง แบบนี้ มันงง ต้องใช้วาทะหรือสมมติบัญญัติกัน พอคลอดออกมา เป็นกองทุกข์มันเกิดขึ้น กลุ่มรูปนาม ชั้น ๕ ที่รวมกันชั่วคราวโผล่ มาแล้ว เป็นกองทุกข์เหมือนเดิมมันแหละ มาตามกรรมและไปตามกรรม เพื่อให้ สะดวก ก็พาไปที่อำเภอจดทะเบียนเรียก กองทุกข์ เด็กชายนั้น เด็กหญิงนี้ เพื่อให้มี

ตัวตน บิดาชื่อนี้ มารดาชื่อนี้ ญาติชื่อนี้ๆ เกิด หมู่บ้านนี้ ตำบลนี้ อำเภอนี้ จังหวัดนี้ ประเทศ นี้ สมมติบัญญัติเอาไว้ใช้เรียกกัน บริหารทุกข์ ให้มันง่าย แต่เราเอาอันนี้ไปยึดถือว่ามีจริงๆ เป็นความยึดถือเงา เลยเรียกว่าอัตรวาทะ **ยึดถือภาพตัวตน ทั้งๆ ที่ไม่มีตัวตน มีแต่รูป มีแต่นาม** นี่เป็นอัตรวาทุปาทาน

ที่มีความยึดมั่นถือมั่น ก็เพราะมีตัณหา มีความ รัก ความเพติดเพลิน พุดถึง บ่นถึง ไม่ปล่อย ไป ตัณหามีบ่อยและมีกำลังขึ้น ต้องการทำให้ สิ่งต่างๆ เพื่อตัว ก็เป็นอุปาทาน อุปาทานจะ ดับไป ก็เพราะหมดตัณหา ไม่มีตัณหา ซึ่งข้อ ปฏิบัติเพื่อให้ถึงความสิ้นไปแห่งอุปาทาน ก็คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ ดังที่ท่านขยาย ความว่า

ตณฺหาสมุทฺทยา อูปาทานสมุทฺทโย
ตณฺหานิโรธา อูปาทานนิโรโธ

อโยเมว อริโย อฏฺฐจฺจคิโก มคฺโค
อุปาทานนโรธคามินีปฏิปทา
เสยยถิทฺถํ, สฺมมาทิฏฺฐิ ... สฺมมาสมาธิ.

เพราะความเกิดแห่งตัณหา
ความเกิดแห่งอุปาทานจึงมี
เพราะความดับตัณหา
ความดับแห่งอุปาทานจึงมี

อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ
ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ .. สัมมาสมาธิ นี้แลเป็น
ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งอุปาทาน

องค์ที่ ๘ ตัณหา

ต่อไปองค์ที่ ๘ คือ ตัณหา ตามที่เห็นกัน
บ่อยๆ การแสดงอริยสังขแบบทั่วไป หรือ
แบบอื่นๆ ส่วนใหญ่เอาตัณหานี้เป็นทุกข
สมุทัย ตัณหาเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ความ
รักทุกข์นั้นนั่นเองเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ รักทุกข์
ไม่ปล่อยทุกข์ ก็ไม่พ้นไปจากทุกข์ อธิบาย

แบบนี้ก็เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตอน
นี้แสดงตามสภาวะธรรมในปฏิจจสมุขปาท
ตัณหาเป็นทุกขสมุทัยก็ได้ เป็นทุกข์ก็ได้ ตัณหา
เป็นเหตุเกิดแห่งอุปาทาน แต่ตัวตัณหาเองก็
เป็นทุกข์ เป็นสิ่งไม่มีตัวตน เกิดเพราะเหตุ ใน
หลักการปฏิบัติแล้ว ท่านจึงให้พิจารณาทุกๆ
สภาวะที่เกิดขึ้น ให้เห็นว่าเป็นสักแต่ว่าธรรมะ
ก่อน แม้ตัณหาก็ก็นั้นในแง่ที่ว่า มันเป็น
สังขาร ไม่ได้มีอยู่ก่อน มีเมื่อมันเกิด เกิดเพราะ
มีเหตุ เกิดแล้วก็เป็นแต่ธรรมะ ไม่ใช่เรารัก
หรือความรักของเรา เป็นทุกข์ จึงจะเห็นความ
จริง เห็นความไร้ตัวตนของตัณหา

ถ้าใครไปมองว่า ตัณหาเป็นทุกขสมุทัยเท่านั้น
บางทีจะไปรังเกียจตัณหา ซึ่งเป็นความเข้าใจ
ผิดอีกชั้นหนึ่ง ต้องเห็นตัณหาเป็นธรรมะ เป็น
สภาวะอย่างหนึ่ง ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่
ใคร ไม่ใช่ของใคร ทุกสภาวะล้วนไม่ใช่ตัวตน
เหมือนกันหมด เท่าเทียมกัน โดยความเป็น

ธรรมะ เป็นสิ่งที่ไม่เป็นตัวไม่มีตน ไม่มีการแบ่งแยกว่า อันไหนบวก อันไหนลบ ตามความคิดของตนเอง ไม่มีว่า เออ.. ทุกข์ไม่ดี พันทุกข์จึงดี ไม่มีความคิดอย่างนั้น ต้องเห็นเป็นธรรมะเท่าเทียมกันหมด เสมอเหมือนกัน โดยความไม่มีตัวตน ถ้ามีตัวตนว่า อันนั้นบวก อันนี้ลบ เป็นความอุปาทานนั่นเองเข้ายึดถือ

แท้ที่จริง ทุกข์มันก็เป็นทุกข์นั้นแหละ เหตุเกิดทุกข์มันก็เหตุเกิดทุกข์นั้นแหละ ความดับทุกข์มันก็ความดับทุกข์นั้นแหละ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์มันก็เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์นั้นแหละ ให้รู้เรื่องของมัน จะได้ปฏิบัติต่อมันอย่างถูกต้อง ไม่ใช่ปฏิบัติตามความอยากหรือตามความคิดของตนเอง ปฏิบัติผิดจึงเป็นทุกข์ ปฏิบัติถูกจึงดับทุกข์ มันเป็นอย่างนั้นอย่างที่มีมันเป็น ไม่เกี่ยวกับตัวตน ไม่เกี่ยว

กับความอยากหรือความคิดนึกของใคร

แต่ในความรู้สึกของเราทั้งหลายนั้น แหม..ทุกข์นี่มันไม่ตื่นะ ส่วนพันทุกข์ดีไหม เอาละสิทีนี้ เอาความรู้สึกของตัวเองเข้าไปใส่ ยึดถือเพื่อตัวตน จะทำให้ตนพันทุกข์ และตนเป็นผู้เดินทางเพื่อให้ถึงความพ้นทุกข์ อย่างนี้ไม่ได้ไปไหนหรอก เพราะมีคนเป็นทุกข์ มีคนเดินทางอยู่นั้นแหละ วนเวียนไปเรื่อยๆ ฉะนั้น คำสอนของพระพุทธเจ้า สรุปรวบยอดแล้ว ธรรมะทั้งหลายทั้งปวงล้วนไม่มีตัวตน เท่านั้นแหละ สัพเพ ธมมา อนตตา ใครไม่เห็นอย่างนี้จะวนเวียนไปเรื่อย ไม่มีทางเห็นอริยสัจได้ เพราะจิตไม่เป็นกลาง ไม่มีปัญญาที่สอดคล้องคล้อยตามความจริง วนเวียนอยู่นั้น จะเอาอย่างนั้นไม่เอาอย่างนี้ ดังนั้น จึงต้องรู้จักทุกข์ สภาวะตามที่มีมันเป็นจริง แม้ค้นหาก็ต้องรู้จักว่าเป็นสักแต่ว่าค้นหา เป็นธรรมะอย่างหนึ่ง ที่อยู่ในกระบวนการแห่งเหตุปัจจัย มันเกิดจากเหตุ

และเป็นเหตุให้สิ่งอื่นในกระบวนต่อไป

ฉยเม อวสุ ตณหากายา: รูปตณหา สทตตณหา
คนธตณหา รสตณหา โณภูตตณหา ฌมตณหา
เวทนาสมุทยา ตณหาสมุทโย
เวทนานิโรธา ตณหานิโรโธ
อยมเว อริโย อฏฺฐจฺจิกโก มคฺโค
ตณหานิโรธคามินิปฏิปทา
เสยยถิทฺถิ, สมมาทิฏฺฐิ ... สมมาสมาธิ
ตูก่อนท่านผู้มีอายุ ตัณหา ๖ ประการเหล่านี้
นี้คือ รูปตัณหา สัทตตัณหา คันธตัณหา
รสตัณหา โณภูตตัณหา ฌมตัณหา
เพราะความเกิดแห่งเวทนา
ความเกิดแห่งตัณหาจึงมี
เพราะความดับแห่งเวทนา
ความดับแห่งตัณหาจึงมี
อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ
ได้แก่ สัมมาทิฏฺฐิ .. สัมมาสมาธิ นี้แลเป็น
ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งตัณหา

๓๓๖

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ตัณหาเป็นสภาวะอย่างหนึ่ง ที่เกิดตามเหตุ
ตัณหาในรูป อาศักรูปเกิด รักรูป พอใจ
เพลิดเพลิน ติดข้อง อยากได้ อยากมีอีก
เกี่ยวข้องกับรูป เรียกว่ารูปตัณหา ตัณหาใน
เสียง ตัณหาในกลิ่น ตัณหาในรส ตัณหาใน
สัมผัส ตัณหาในธรรมที่รับรู้ทางใจ ก็ทำนอง
เดียวกัน เป็นสิ่งไร้แก่นสาร เป็นทุกข์ เกิด
เพราะมีเหตุและดับเมื่อหมดเหตุ คือเวทนา ดัง
ที่ท่านกล่าวไว้ว่า

เวทนาสมุทยา ตณหาสมุทโย
เวทนานิโรธา ตณหานิโรโธ
เพราะความเกิดแห่งเวทนา
ความเกิดแห่งตัณหาจึงมี
เพราะความดับแห่งเวทนา
ความดับแห่งตัณหาจึงมี

พอมาถึงตรงนี้ บางคนบอกว่า เวทนาเป็น
ปัจจัยให้เกิดตัณหา ถ้าดับเวทนาเสียได้ตัณหา

๓๓๗

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ก็จะดับ เขาก็พยายามดับเวทนา อย่างนี้
ตายสนิท แท้ที่จริง **อุบายหรือข้อปฏิบัติ**
ให้ถึงความดับตัณหานั้นมีอยู่ ไม่ใช่ดับ
เวทนา ข้อปฏิบัติคืออริยมรรคมีองค์ ๘
ประการ บางคนจึงจะดับเวทนา จนตัว
เองจะดับตายไปแล้วยังไม่รู้เรื่อง ฉะนั้น
ต้องเข้าใจวิธีปฏิบัติให้ดีๆ ไม่ใช่ทำอย่างกัน
ไปทั่ว เวทนาเป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา เพื่อ
ไม่มีตัณหาต้องทำให้เวทนาดับไป ดับ
เวทนาได้ ตัณหาก็ดับด้วย เขาว่าอย่างนั้น
นี้ยังไม่ใช่อุบายวิธี เป็นเพียงตัวสภาวะ ให้
เข้าใจอย่างนี้

อริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้ถึง
ความดับของตัณหา หมายความว่า ความ
ดับของตัณหานั้นมีอยู่แล้ว ไม่ต้องไปทำขึ้น
เพียงแต่ปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ ๘ ให้
เข้าถึง **ทำให้ถึง ไม่ใช่ทำให้มี ไม่ใช่ทำให้**
เกิด สิ่งที่เกิดเพราะเหตุก็มีแต่ทุกข์เท่านั้น

แหละ มีแต่ทุกข์เท่านั้นที่เกิด มีแต่ทุกข์เท่านั้น
ที่ดับ ที่ไม่เกิดไม่ดับคือนิพพาน มีหนทางให้
ถึงคืออริยมรรคมีองค์ ๘ จึงต้องฝึกฝนให้มี
สติสัมปชัญญะ มีปัญญา มีศีล มีสมาธิ ให้รวม
ตัวกันสมบูรณ์เกิดขึ้น ด้วยอุบายวิธีการอย่างนี้
เท่านั้น จึงจะเข้าถึงความดับแห่งตัณหาได้จริง
ตัณหาดับสนิทได้ ไม่ใช่ไปเที่ยวดับเวทนาอะไร
สุ่มสี่สุ่มห้า หนทางมีอยู่ มีทางเดียว ดังที่ท่าน
กล่าวว่า

อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค
ตณฺหานิโรธคามินีปฏิปทา
เสยยถิทํ, สมฺมาทิฏฺฐิ ... สมฺมาสมาธิ.
อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ
ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ .. สัมมาสมาธิ นี้แลเป็นข้อ
ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งตัณหา

บางท่านเคยจำมาว่า ตัณหาเป็นทุกข์สมุทัย
พอมาเจอในเรื่องปฏิจจสมุปปาทนี้ ก็จะได้

รู้จักค้นหาอีกแง่มุมหนึ่ง ค้นหาเป็นทุกข์
ก็ได้

องค์ที่ ๗ เวทนา

ฉยิเม อาวุโส เวทนาภายา: จกฺขุสมฺผลฺสชา เวทนา,
โสตฺถสมฺผลฺสชา เวทนา, ฆานสมฺผลฺสชา เวทนา,
ชีวหาสมฺผลฺสชา เวทนา, กายสมฺผลฺสชา เวทนา,
มโนสมฺผลฺสชา เวทนา
ผลฺสสมฺพุทฺธา เวทนาสมฺพุทฺโธ
ผลฺสนิโรธา เวทนานิโรโธ
อยมเว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค
เวทนานิโรธคามินิปฏิปทา
เสยฺยถิํ, สมฺมาทิวฺจฺจิ ... สมฺมาสมฺมาธิ
ดูก่อนท่านผู้มีอายุ เวทนา ๖ ประการ
เหล่านี้
คือ จักขุสัมผัสสชาเวทนา โสตสัมผัสสชา
เวทนา ฆานสัมผัสสชาเวทนา ชิวหาสัมผัส
สชาเวทนา กายสัมผัสสชาเวทนา มโน
สัมผัสสชาเวทนา

๓๘๐

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

เพราะความเกิดแห่งผัสสะ
ความเกิดแห่งเวทนาจึงมี
เพราะความดับแห่งผัสสะ
ความดับแห่งเวทนาจึงมี
อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ
ได้แก่ สัมมาทิวฺจฺจิ .. สัมมาสมฺมาธิ นี้แลเป็นข้อ
ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งเวทนา

เวทนามีเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน เกิดจากผัสสะเป็น
ครั้งๆ กลุ่มของการเสวยอารมณ์ ที่เป็นความ
รู้สึกนี้มี ๖ ประการ คือ เวทนาที่เกิดเพราะ
การกระทบทางตาเป็นปัจจัย เวทนาที่เกิด
เพราะการกระทบทางหูเป็นปัจจัย เวทนา
ที่เกิดเพราะการกระทบทางจมูกเป็นปัจจัย
เวทนาที่เกิดเพราะการกระทบทางลิ้นเป็น
ปัจจัย เวทนาที่เกิดเพราะการกระทบทางกาย
เป็นปัจจัย และเวทนาที่เกิดเพราะการกระทบ
ทางใจเป็นปัจจัย เป็นสุข เป็นทุกข์ หรือเป็น
อทุกขมสุข ก็เป็นสิ่งที่เกิด เพราะผัสสะ เมื่อ

๓๘๑

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ผัสสะดับไป เวทนาจีดับไป

ผัสสสมุทฺथा เวทนาสมุทฺโธ
ผัสสนิโรธา เวทนานิโรโธ
เพราะความเกิดแห่งผัสสะ
ความเกิดแห่งเวทนาจีจึงมี
เพราะความดับแห่งผัสสะ
ความดับแห่งเวทนาจีจึงมี

ผัสสะเกิดขึ้น เพราะมีการประชุมรวมกันของธรรมะ ๓ ประการ มีตา มีรูป มีจักขุวิญญาณ ธรรมะ ๓ ประการประชุมกันขึ้น ประชุมกันเป็นครั้งๆ ไม่ได้อยู่นานนะ ประชุมแล้ว เดี่ยวสักหน่อยก็เลิกประชุม เรียกว่าผัสสะ เป็นผัสสสมุทฺทยะ ความเกิดของเวทนาจีจึงมีขึ้น ถ้าไม่อยากจะมิเวทนาอีก ต้องดับผัสสะ และดับผัสสะไม่ใช่หลับตา ทำเป็นไม่เห็น ไม่ได้ยิน ไม่คิด ไม่นึก หนีไปไม่ให้หุ้มนั้นกระทบ ไม่ใช่อย่างนั้น

มีหนทางคือมรรคมืองค์ ๘ ประการ ต้องรู้วิธีให้ดีๆ นะ เดี่ยวจะเป็นอรหันต์ตาบอดไป คิดว่าตามองเห็นรูปแล้วเกิดกิเลส หูได้ฟังเสียงแล้วเกิดกิเลส ฉะนั้นไม่ต้องเห็น ไม่ต้องได้ยิน ปฏิบัติสำเร็จ ก็จะเป็นคนตาบอด คนหูหนวกไป อย่างนี้ลำบากเหมือนกัน นั่งแล้วมันเจ็บ มันปวด เกิดตัณหา เกิดความอยาก ต้องไม่ให้มันปวด เดี่ยวก็จะกลายเป็นอัมพาตไปอีกอย่างนี้ ถ้าเป็นอย่างนั้น คนตาบอด คนหูหนวก คนอัมพาต ทำจะบรรลุอรหันต์เร็วกว่า ความจริงไม่ใช่อย่างนั้น ฝึกตามหลักอริยมรรคมืองค์ ๘ ประการนี้ คนมีปัญญา มีวิชชานั้นแหละจึงจะเห็นความจริง เห็นอริยสัจได้

องค์ที่ ๖ ผัสสะ

ฉยเม อวสุโส ผลสกายา: จกขุสมผลโส
โสตสมผลโส ขานสมผลโส ชิวหาสมผลโส
กายสมผลโส มโนสมผลโส
สหายตนสมุทยา ผลสสมุทโย
สหายตนนิโรธา ผลสนิโรโธ
อยมเว อริโย อฏฺฐจฺจิกโก มคฺโค
ผลสนิโรธคามินีปฏิปทา

เสยยถิทฺถิ, สมมาทิฏฺฐิ ... สมนาสมาธิ

ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ผัสสะ ๖ ประการเหล่านี้ คือ จักขุสัมผัส โสตสัมผัส ขานสัมผัส ชิวหาสัมผัส กายสัมผัส มโนสัมผัส

เพราะความเกิดแห่งอายตนะ ๖

ความเกิดแห่งผัสสะจึงมี

เพราะความดับแห่งอายตนะ ๖

ความดับแห่งผัสสะจึงมี

อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ ได้แก่ สัมมาทิฏฺฐิ .. สมนาสมาธิ นี้แลเป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งผัสสะ

ผัสสะเกิดขึ้น เพราะมีอายตนะ ๖ เกิดขึ้น เพราะความเกิดขึ้นของอายตนะ ๖ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ มันใช้การได้ จึงมีผัสสะเกิดขึ้น จะห้ามไม่ให้เกิดก็ไม่ได้ ได้มาแล้ว เกิดขึ้นมาแล้ว มันก็ทำหน้าที่ เป็นเหตุให้เกิดผัสสะ สิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากกรรมเก่า

องค์ที่ ๕ สหายตนะ

ฉยิมานี อาวุโส อายตนานิ: จกขายตนํ โสตายตนํ
ฆานายตนํ ชิวหายตนํ กายายตนํ มนายตนํ
นามรูปสมุทยา สหายตนสมุทโย
นามรูปนิโรธา สหายตนนิโรโธ
อยเมว อริโย อฏฺฐจฺจโก มคฺโค
สหายตนนิโรธคามินีปฏิปทา
เสยยถิทํ, สมมาทิฏฺฐิ ... สมมาสมาธิ
ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อายตนะ ๖ ประการ
เหล่านี้ คือ จกขายตนะ โสตายตนะ
ฆานายตนะ
ชิวหายตนะ กายายตนะ มนายตนะ
เพราะความเกิดแห่งนามรูป
ความเกิดแห่งอายตนะ ๖ จึงมี
เพราะความดับแห่งนามรูป
ความดับแห่งอายตนะ ๖ จึงมี
อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ
ได้แก่ สัมมาทิฏฺฐิ .. สัมมาสมาธิ นี้แลเป็น
ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งอายตนะ ๖

๓๔๖

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

นี้เป็นอายตนะภายในทั้ง ๖ ตา หู จมูก ลิ้น กาย
และใจ พิจารณาในแง่ที่ว่า เป็นของไร้ตัวตน
มันเป็นทุกข์ มันไม่ได้มีอยู่ก่อน มีเมื่อมีเหตุ
ปัจจัยคือนามรูป ถ้านามรูปดับสนิทไป ความ
ดับของอายตนะก็มีได้ หนทางก็อริยมรรคมี
องค์ ๘ ประการ

องค์ที่ ๔ นามรูป

เวทนา สญฺญา เจตนา ผสฺโส มนสิกาโร; อิทํ
วุจฺจตาวุโส นามํ. จตตาริ จ มหาภูตานิ จตฺตุนนฺถจ
มหาภูตานิ อูปาทายรูปํ; อิทํ วุจฺจตาวุโส รูปํ. อิติ
อิทฺถจ นามํ อิทฺถจ รูปํ; อิทํ วุจฺจตาวุโส นามรูปํ
วิญฺญาณสมุทฺทยา นามรูปสมุทฺโย
วิญฺญาณนิโรธา นามรูปนิโรโธ
อยเมว อริโย อฏฺฐจฺจโก มคฺโค
นามรูปนิโรธคามินีปฏิปทา
เสยยถิทํ, สมมาทิฏฺฐิ ... สมมาสมาธิ
เวทนา สัญญา เจตนา ผัสสะ มนสิการ นี้เรียกร
ว่า นาม มหาภูตรูป ๔ และรูปที่อาศัยมหาภูต

๓๔๗

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

รูป ๔ นี้เรียกว่า รูป นามและรูปดังกล่าว
นี้ เรียกว่า นามรูป

เพราะความเกิดแห่งวิญญาณ

ความเกิดแห่งนามรูปจึงมี

เพราะความดับแห่งวิญญาณ

ความดับแห่งนามรูปจึงมี

อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ
ได้แก่ สัมมาทิฐิ.. สัมมาสมาธิ นี้แลเป็น
ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งนามรูป

เวทนา สัญญา เจตนา ผัสสะ มนสิการ เป็น
สภาวะที่เกิดประกอบกับจิต เกิดพร้อมจิต
ดับพร้อมจิต รู้อารมณ์เดียวกัน และเกิดที่
เดียวกันกับจิต นี้เรียกว่านามในปฏิจ
สมุปบาท มหาภูตรูป ๔ ธาตุดิน ธาตุน้ำ
ธาตุไฟ ธาตุลม และรูปที่อาศัยมหาภูตรูป
๔ เรียกว่ารูป รวมกันทั้ง ๒ อย่างเรียกว่า
นามรูป นามก็เป็นเพียงนาม รูปก็เป็นเพียง
รูป ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน

ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เขา ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ของเขา
เป็นสิ่งไร้แก่นสาร เป็นตัวทุกข์ มองในแง่มุม
นี้ นามรูปเป็นทุกข์ ถ้ามองอีกชั้นหนึ่ง นามรูป
เป็นสมุทัย เป็นเหตุให้เกิดอายตนะ ๖

เพราะความเกิดขึ้นของวิญญาณ ความเกิด
ขึ้นของนามรูปจึงมี วิญญาณเป็นสิ่งเกิดดับสืบ
ต่ออยู่ในร่างนี้ วิญญาณเก่าดับไป วิญญาณ
ใหม่ก็เกิดขึ้น ถ้าดับไปเลยไม่เกิดในร่างนี้แล้ว
นามรูปก็ดับไป ชาตินี้เราทั้งหลายเกิดมา ก็
มีวิญญาณแรก สืบต่อจากชาติที่แล้ว ไม่ใช่
ว่าวิญญาณเก่ากระโดดมาจากชาติที่แล้ว มัน
เกิดดับสืบต่อกันมาเป็นกระแส กรรมเป็นเหตุ
วิญญาณนี้เกิด วิญญาณเก่าเรียกว่า **จตุตถจิต** จตุ
ตถจิตเกิดขึ้นและดับไป เพราะยังไม่รู้แจ้งอริยสัจ
สังขารก็ทำงานได้ มีเหตุปัจจัยให้ผลเกิด ทำให้
เกิดวิญญาณขึ้นในภพภูมิต่างๆ ตามกรรม
วิญญาณดวงแรกที่เกิดขึ้นเรียกว่า **ปฏิสนธิจิต** เมื่อ
วิญญาณนี้เกิดขึ้นและดับไป ต่อมาก็เรียกเป็น

ภวังคจิต เกิดสืบเนื่องกันไป เป็นวิญญูณ ที่สืบต่อเรียกว่ากระแสจิต เป็นคำเรียกเพื่อให้เข้าใจง่าย ให้เห็นความเปลี่ยนแปลงและ สืบทอด โดยสภาวะของจิตนั้น มันเกิดและดับชั่วขณะๆ ไปเรื่อยๆ มีความถี่แน่นอน ตายตัวอยู่อย่างนั้น

ที่นี้ กระแสวิญญูณยังสืบต่ออยู่ในร่างนี้ นามรูปก็เติบโตขึ้นเรื่อยๆ นามรูปส่วนต่างๆ ก็ใช้การได้มากขึ้น แต่เดิมตายังใช้การไม่ได้ ความคิดความนึกยังใช้การไม่ได้ เมื่อโตขึ้น ตาก็ใช้การได้ หูก็ใช้การได้ ยิ่งโตมากขึ้น ความคิดความนึกก็ใช้การได้ สิ่งเหล่านี้ก็อิงอาศัย อาศัยวิญญูณ วิญญูณยังเกิดดับอยู่ในร่างนี้ ถ้าวิญญูณเกิดแล้วดับไป เป็นวิญญูณดวงสุดท้ายที่อาศัยร่างนี้เกิด เรียกว่าจุติจิต ก็ไปเกิดที่ใหม่แล้ว ตายแล้วเกิด เพราะตายมันไม่เที่ยง จึงมีเกิด เพราะเกิดไม่เที่ยงจึงมีตาย ก็ตายเกิด

ไปเรื่อยๆ ไม่ตายจริง ตายสมมติ เกิดสมมติ เมื่อไหร่จะตายจริงก็ไม่รู้ ตายจริงก็**อนุปาทาปรินิพพาน** ส่วนใหญ่นี้ตายเล่นๆ เกิดเล่นๆ ในโรงละครคือโลก สังขารคือกรรมเก่าเป็นคนสร้างวิญญูณอื่นๆ ที่เกิดต่อๆ มาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ ก็เป็นปัจจัยให้เกิดนามและรูปต่อๆ มาเช่นกัน มันอิงอาศัยกันอยู่อย่างนี้ หากยังมีวิญญูณเกิดดับสืบต่ออยู่ ก็ยังต้องมีนามรูปต่อไป หากต้องการดับนามรูป ก็ต้องถึงความดับของวิญญูณ หนทางคืออริยมรรคมีองค์ ๘ ประการนี้นั่นแหละ ถ้าเข้าใจอย่างนี้แล้ว ไม่ว่าจะพูดแนวไหนก็ตาม ข้อปฏิบัติจะมาลงอันเดียวกัน

องค์ที่ ๓ วิญญูณ

ฉยิเม อาวุโส วิญญานภายา: จกขุวิญญานัม
โสตวิญญานัม ขานวิญญานัม ชิวหาวิญญานัม
กายวิญญานัม มโนวิญญานัม

สงขารสมุทฺทยา วิญญานสมุทฺโทย
สงขารนิโรธา วิญญานนิโรโธ
อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค
วิญญานนิโรธคามินีปฏิปทา

เสยฺยถิทฺถิ, สมฺมาทิฏฺฐิ ... สมฺมาสมาธิ

ดูก่อนท่านผู้มีอายุ วิญญาน ๖ ประการ
เหล่านี้ คือ จักขุวิญญาน โสตวิญญาน
ขานวิญญาน ชิวหาวิญญาน กายวิญญาน
มโนวิญญาน

เพราะความเกิดแห่งสังขาร

ความเกิดแห่งวิญญานจึงมี

เพราะความดับแห่งสังขาร

ความดับแห่งวิญญานจึงมี

อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ
ได้แก่ สัมมาทิฏฺฐิ .. สัมมาสมาธิ นี้แลเป็น
ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งวิญญาน

วิญญานมี ๖ อย่าง ได้แก่ จักขุวิญญาน
โสตวิญญาน ขานวิญญาน ชิวหาวิญญาน

กายวิญญาน มโนวิญญาน ตั้งชื่อตามวัตถุหรือ
ที่เกิดของมัน ความรับรู้ที่อาศัยตาเกิด เรียกว่า
จักขุวิญญาน ความรับรู้ที่อาศัยหูเกิด เรียกว่า
โสตวิญญาน ความรับรู้ที่อาศัยใจเกิด เรียกว่า
มโนวิญญาน วิญญานจึงเป็นสิ่งที่ไร้ตัวตน เกิด
เป็นครั้งๆ เท่านั้น ที่วิญญานยังเกิดดับสลับต่อ
อยู่ ก็เพราะยังมีสังขารหล่อเลี้ยงไว้ ทั้งสังขาร
ในอดีตที่สลับต่อมาและสังขารในปัจจุบัน เมื่อ
สังขารดับไป วิญญานก็ดับไป

องค์ที่ ๒ สังขาร

ตโยเม อวฺโส สงฺขารา: กายสงฺขารो วจิสฺสงฺขารो
จิตตสงฺขารो

อวิชาสมุทฺทยา สงฺขารสมุทฺโทย

อวิชาานิโรธา สงฺขารนิโรโธ

อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค

สงฺขารนิโรธคามินีปฏิปทา

เสยฺยถิทฺถิ, สมฺมาทิฏฺฐิ ... สมฺมาสมาธิ

ดูก่อนท่านผู้มีอายุ สังขาร ๓ ประการเหล่านี้

คือ กายสังขาร วีสังขาร จิตตสังขาร
เพราะความเกิดแห่งอวิชชา
ความเกิดแห่งสังขารจึงมี
เพราะความดับแห่งอวิชชา
ความดับแห่งสังขารจึงมี
อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ
ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ .. สัมมาสมาธิ นี้แลเป็น
ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งสังขาร

สังขารเป็นความปรุงแต่งทำให้วิญญาณ
ดำรงอยู่ได้ มีทั้งส่วนที่เป็นอดีตและส่วน
ปัจจุบัน ถ้าเป็นอดีต ท่านอธิบายว่า คือ
กรรมเก่าต่างๆ ที่ทำเอาไว้ ทั้งดีและไม่ดี อัน
นี้มีผลทำให้เกิดวิญญาณที่เป็นวิบาก เป็น
ผลของกรรม จักขุวิญญาณ โสตวิญญาณ
ฆานวิญญาณ ชิวหาวิญญาณ กายวิญญาณ
เหล่านี้เป็นวิบากจิตล้วน เป็นจิตที่เป็นผล
ของกรรมเก่าทั้งนั้น ส่วนมโนวิญญาณมีทั้ง
เป็นผลมาจากกรรมเก่าและจิตอื่นๆ โดย

เฉพาะกรรมเก่า ทำให้เกิดภวังคจิตเกิดดับสืบ
ต่อความเป็นบุคคลนั้นไปหนึ่งชาติ

ถ้าพูดสังขารแบบปัจจุบัน เป็นความปรุงแต่ง
เพื่อให้วิญญาณเกิดในปัจจุบันได้ กายสังขาร
คือลมหายใจเข้า และลมหายใจออก วีสังขาร
คือวิตกกัมภีการ จิตตสังขารคือเวทนากับ
สัญญา ทำให้วิญญาณเกิดดับสืบต่ออยู่ในร่างนี้
ได้ ถ้าขาดสังขาร เช่น ขาดลมหายใจ ร่างกายก็
แตก วิญญาณก็เกิดไม่ได้

ที่สังขารเก่าๆ ยังประมวผลมาให้ได้ เพราะ
อวิชชายังเกิดขึ้นอยู่ อวิชชายังไม่หมดไป ยัง
ไม่มีวิชชาเกิดขึ้น **อวิชชาก็ไม่มีตัวตน เป็นสิ่ง
ที่เกิดเพราะปัจจัย นานๆ เกิดขึ้นทีหนึ่ง** อวิชชา
เกิดขึ้น ทำให้สังขารทำงานได้ ถ้ามีวิชชาเต็ม
ที่ อวิชชาถูกทำให้ดับสนิทไปไม่เหลือแล้ว มี
แต่วิชชา สว่างไสว ดุจดวงอาทิตย์ขึ้น สังขารก็
ปรุงแต่งประมวผลไม่ได้ จบเรื่องกันไป ของ

ใหม่ไม่มี ส่วนของเก่าก็รับต่อไปอีกนิด
หน่อย รอเวลาเลิกงาน หนทางที่ทำให้ถึง
ความดับสนิทไปของสังขาร คือ อริยมรรค
มีองค์ ๘ ประการ

องค์ที่ ๑ อวิชชา

ย โข อวาโส ทุกเข อถาณํ, ทุกขสมุทเย อถาณํ,
ทุกขนิโรธเ อถาณํ, ทุกขนิโรธคามินียา ปฏิปทาย
อถาณํ. อยํ วุจจตาวุโส อวิชชา
อาสวสมุทยา อวิชชาสมุทโย
อาสวนิโรธา อวิชชานิโรโธ
อยมเว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค
อวิชชานิโรธคามินีปฏิปทา
เสยยถิทํ, สมมาทิฏฺฐิ ... สมมาสมาธิ
ตูก่อนท่านผู้มีอายุ ความไม่รู้ในทุกข์ เหตุ
เกิดแห่งทุกข์ ความดับแห่งทุกข์ และข้อ
ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งทุกข์ นี้เรียกว่า
อวิชชา
เพราะความเกิดแห่งอาสวะ

๓๙๖

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ความเกิดแห่งอวิชชาจึงมี
เพราะความดับแห่งอาสวะ
ความดับแห่งอวิชชาจึงมี
อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ
ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ .. สัมมาสมาธิ นี้แลเป็นข้อ
ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งอวิชชา

อวิชชานี้เป็นความไม่รู้ในอริยสัจ ๔ ความไม่รู้
ในทุกข์ ความไม่รู้ในเหตุเกิดแห่งทุกข์ ความ
ไม่รู้ในความดับแห่งทุกข์ และความไม่รู้ในข้อ
ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งทุกข์ ความไม่รู้ใน
๔ เรื่องเท่านั้นเป็นอวิชชา ส่วนความไม่รู้เรื่อง
อื่นๆ เช่น ลาดพร้าวไปทางไหน คนนั้นชื่อ
อะไร อันนี้ไม่ได้เรียกอวิชชา อย่างที่ ๑ อวิชชา
ไม่รู้ในทุกข์ เมื่อไหร่ที่ยึดถือขึ้นมาในกองทุกข์
ว่า เป็นตัวตน เป็นเรา เป็นของเรา ไม่รู้ว่าเป็น
ทุกข์ เป็นของไร้แก่นสาร นั่นแหละอวิชชาเกิด
แล้ว ความไม่รู้เกิดขึ้น อย่างที่ ๒ อวิชชาไม่รู้
ในเหตุให้เกิดทุกข์ คนดำ แหม.. คนนี้ดำทำให้

๓๙๗

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

เราเป็นทุกข์ นี่ไม่รู้เหตุให้เกิดทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์คือตัณหา ไม่ใช่เขาที่ด่า อย่างนี้ อวิชชาเกิด อย่างที่ ๓ อวิชชาไม่รู้ใน **ระดับนิทของทุกข์** นี้กว่าได้นั้นได้นี้ตามใจ อยากแล้วจะเป็นสุข ได้มาแล้วจะสบาย อย่างนี้ อวิชชาเกิด อย่างที่ ๔ อวิชชาไม่รู้ **หนทาง** **ไม่รู้ว่าจะอริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นข้อปฏิบัติ** นี้กว่ามีทางอื่นอยู่เรื่อย ผมจึงได้ เน้นย้ำบ่อยๆ อย่างน้อยก็ให้รู้จากการฟัง ก็ยังดี เราดูจากขั้นการฟังอย่างนี้ ความโง่ ก็เกิดได้น้อยลงบ้าง ถ้าเราไม่ฟังเอาไว้อย่างไร เห็นเป็นตัวเรา เป็นของเราอยู่เรื่อย เกิดบ่อย ไม่รู้ในทุกข์อีกแล้ว พอคนนั้นทำไม่ดี แหม..คนนั้นทำให้เราเป็นทุกข์ คนนั้นเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ เอาอีกแล้ว โง่อีกแล้ว ไม่รู้เรื่อง แท้ที่จริง ตัณหาเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ วิธีพ้นทุกข์ยังไปหาทางนั้น ทางนี้กันใหญ่ มีวิธีนั้นวิธีนี้มากมาย ที่จริงมีวิธีเดียว คือ อริยมรรคมีองค์ ๘

อาสวมุทยา อวิชชาสมุทโย
อาสวนโรธา อวิชชานโรโธ
เพราะความเกิดแห่งอาสวะ
ความเกิดแห่งอวิชชาจึงมี
เพราะความดับแห่งอาสวะ
ความดับแห่งอวิชชาจึงมี

อวิชชาไม่มีตัวตนนะ เป็นสิ่งที่เกิดเพราะเหตุ ปัจจัยเหมือนกัน เพราะอาสวะเกิด อวิชชามัน จึงเกิดได้ ไม่ใช่ว่าอวิชชาจะเกิดได้ลอยๆ เป็น ผู้ยิ่งใหญ่อะไรที่ไหน บางคนบอกว่าใน ปฏิจสุมุปปบาทนี้ อวิชชาเป็นต้นตอ เป็น ต้นเค้า เป็นจุดเริ่มต้น อะไรอย่างนี้ ที่จริงแล้ว อวิชชาก็ไม่มีตัวตนเหมือนกัน เป็นตัวทุกข์ เป็น สังขารที่เกิดเพราะมีปัจจัยปรุงแต่ง ไม่ได้มีอยู่ ก่อน มีเมื่อมันเกิด เกิดเพราะมีเหตุ และดับไป เมื่อหมดเหตุ เหมือนกับสภาวะอื่นๆ นั่นเอง ถ้า พุดในแง่ว่า กระบวนการเกิดขึ้นของกองทุกข์ นี้ หมุนวนไปอย่างไร อะไรเป็นตัวการสำคัญ

อันนี้ต้องว่าอวิชชา ไม่ได้มองว่าอวิชชา เป็นตัวตน มันเป็นธรรมะนั้นแหละ แต่เป็น ธรรมะที่เป็นตัวสำคัญในกระบวนการเกิดขึ้นของกองทุกข์

องค์ที่ ๐ อาสวะ

อวิชชานี้เป็นองค์ที่ ๑ ของกระบวนการ ปฏิจสมุปปาท แต่ปฏิจสมุปปาทหมุน เป็นวงกลม ไม่ได้เป็นเส้นตรง ดังนั้น อวิชชากับสภาวะอื่นๆ ก็เชื่อมโยงกันอยู่ โดยไม่ขาดสาย อวิชชาเกิดก็เพราะอาสวะ เกิด ที่นี้เพื่อแสดงว่าแม้อาสวะที่เป็นเหตุ ให้เกิดอวิชชา ก็ไม่มีตัวตนด้วยอีกเหมือนกัน เลยต้องพูดองค์ที่ ๐ คืออาสวะ **อาสวะก็ไม่มีตัวตน** เป็นสภาวะที่ไม่ได้มีอยู่ ก่อนมีเมื่อเกิดขึ้น เกิดเพราะมีปัจจัย หมด ปัจจัยก็ดับไป อาสวะทำให้เกิดอวิชชา และ ในทางกลับกันอวิชชาก็ทำให้เกิดอาสวะ

๔๐๐

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

ตโยเม อวฺโส อาสวา: กามาสโว ภวาสโว
อวิชชาสโว

อวิชชาสมุทฺยา อาสวสมุทโย

อวิชชานโรธา อาสวานโรโธ

อยเมว อริโย อฏฺฐงคิโก มคโค

อาสวานโรธคามินีปฏิปทา

เสยยถิทํ, สมมาทิฏฺฐิ ... สมมาสมาธิ

ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อาสวะ ๓ ประการเหล่านี้

นี้ คือ กามาสวะ ภวาสวะ อวิชชาสวะ

เพราะความเกิดแห่งอวิชชา

ความเกิดแห่งอาสวะจึงมี

เพราะความดับแห่งอวิชชา

ความดับแห่งอาสวะจึงมี

อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ

ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ .. สัมมาสมาธิ นี้แลเป็นข้อ

ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งอาสวะ

ในบางพระสูตร พระพุทธองค์ตรัสถึงความสิ้นกิเลส ด้วยความรู้จักอาสวะตามแนวอริยสัจ คือ รู้ตามความเป็นจริงว่า

๔๐๑

อริยสัจ ๔
อ.สุกิร์ ทุมทอง

นี้อาสวะ นี้อาสวสมุทัย นี้อาสวนิโรธ
นี้อาสวนิโรธคามินีปฏิปทา บางพระสูตรก็
แสดงความรู้จักอวิชาในแนวอริยสัจ

ผมก็ได้แสดงปฏิจจสมุปปบาทในแนว
อริยสัจ ๔ โดยยกมาจากที่ท่านพระสารีบุตร
รวบรวมไว้ในสัมมาทิฏฐิสูต ในพระสูตร
อื่นๆ อาจจะไม่ครบทั้งกระบวนการ
แสดงเฉพาะบางส่วนตามความเหมาะสม
แก่ผู้ฟัง ที่จริงก็เรื่องเดียวกันนี้แหละ แสดง
ให้อริยสัจตามความเป็นจริง กองทุกข์ที่
เกิดเพราะปัจจัยปรุงแต่งเป็นตัวทุกข์ ไม่มี
ตัวไม่มีตน ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เขา ไม่ใช่ของเรา
ไม่ใช่ของเขา เป็นสิ่งที่ประชุมกันเกิด
ขึ้นชั่วคราวเท่านั้น เหตุที่ทำให้ทุกข์ คือ
ทุกขสมุทัย เมื่อเหตุดับไป ทุกข์ก็ดับไป
เพราะความดับไปของเหตุ ความดับไป
สิ่งที่เกิดจากเหตุจึงมี **วิธีการที่จะทำให้ถึง
ความดับสนิทไปโดยสิ้นเชิง คือ อริยมรรค**

มีองค์ ๘

สภาวะที่เป็นส่วนประกอบในปฏิจจสมุปปบาท
ทุกสภาวะล้วนไม่มีตัวตน เป็นตัวทุกข์ ไม่ว่าจะ
เป็น ขรา มรณะชาติ ภพ อุปาทาน ตัณหา
เวทนา ผัสสะ สฬายตนะ นามรูป วิญญาณ
สังขาร อวิชา อาสวะ สิ่งเหล่านี้ไม่ได้มีอยู่ก่อน
มีเมื่อเกิดขึ้น **เกิดเมื่อมีเหตุ ดับไปก็เพราะหมด
เหตุ** หากเหตุดับสนิทแล้ว ตัวมันก็ไม่เกิดอีก
ไม่มีอีก ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับคืออริยมรรคมี
องค์ ๘ จบเท่านี้

เรียนมาตั้งมาก ก็ขอให้ได้ข้อปฏิบัติเท่านี้ก็
พอแล้ว อย่าเอาอะไรไปเยอะ หมดเวลาแล้ว
นะครับ อนุโมทนาทุกท่านครับ

๔๐๔

อริยสังข์ ๔
อ.สุกัรื์ ทุมทอง

อจกรรยสุกัรื์ ทุมทอง

ประวัติ

เกิด วันที ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

บ้านหนองฮะ ตำบลหนองฮะ อำเภอสำโรงทาบ
จังหวัดสุรินทรี

การศีกษา

- เปรียณธรรม ๔ ประโยค
- ประกาศนียบัตรบาลีใหญ่ วัตทามะโอ จ.ลำปาง
- ปริญญาตรี วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพระพุทธรุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

งานปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๕๗)

- วิปัสสนาจารย์ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ
- อาจารย์สอนวิชาพระอภิธรรมปิฎกและวิชาปรมัตถธรรม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบาฬีศีกษาพุทธโฆส จ.นครปฐม
- บรรยายธรรมะตามสถานที่ต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ
และต่างจังหวัด
- เผยแผ่ธรรมะทางเว็บไซต์ www.ajsupee.com

๔๐๕

อริยสังข์ ๔
อ.สุกัรื์ ทุมทอง

อริยสัจ ๔

โดย อ.สุภีร์ ทุมทอง

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๗

อาจารย์สุภีร์ ทุมทอง

จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN

ภาพปก / ภาพประกอบ / ออกแบบรูปเล่ม : ชาญชัย พิณฑุเสน

ศิลปกรรม : จุฑามาศ หวังอายุัตถวิชัย

ดำเนินการผลิตโดย มูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์

www.rabbitinthemoon.org

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วน จำกัด ภาพพิมพ์

www.parbpim.com

แจกเป็นธรรมทาน ห้ามจำหน่าย

www.ajsupee.com

ผู้ที่สนใจหนังสือและคำบรรยายของอาจารย์สุภีร์ ทุมทอง สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน www.ajsupee.com และสามารถติดต่อได้ ดังนี้

(๑) ขอรับหนังสือและ mp3 ได้ฟรีทางไปรษณีย์ ส่งชื่อ ที่อยู่ของผู้รับ และชื่อหนังสือ mp3 ที่ต้องการไปที่ suriyan2t@gmail.com ขอรับหนังสือได้ ครั้งละ ๕ เล่ม และ mp3 ครั้งละ ๘ แผ่น สอบถามรายละเอียด คุณสุริยัน โทร.๐๘๐-๕๕๓-๕๕๕๓ หรือ Line ID : [ajsupee.com](https://www.ajsupee.com)

(๒) ติดต่อขอรับที่ชมรมจริยธรรม ตึกประสาทวิทยา ชั้น ๒ โรงพยาบาลศรีธัญญา อ.เมือง จ.นนทบุรี โทร.๐๒-๙๖๘ ๙๙๕๔ ติดต่อคุณสุคนธ์

(๓) ติดต่อขอรายละเอียดได้จากชมรมกัลยาณธรรม <http://www.kanlayanatam.com>

